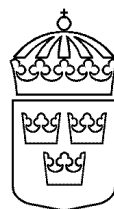

Riksdagens protokoll

1998/99:38

Torsdagen den 17 december

Protokoll
1998/99:38

Kl. 09.00 – 17.58
19.00 – 21.28

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 december.

2 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Björn Kaaling som ledamot i arbetsmarknadsutskottet efter Ingvar Johnsson.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i arbetsmarknadsutskottet
Björn Kaaling (s)

3 § Meddelande om val

Andre vice talmannen meddelade att val till Statsrådsarvodesnämnden och styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond skulle ske vid morgondagens sammanträde.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1998/99:33

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:33 av Carina Hägg (s) om lokalisering av EU-organ till Sverige.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inom föreskriven tid inte stått att finna.

Stockholm den 14 december 1998

Pierre Schori

Interpellation 1998/99:62

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:62 av Berit Jóhannesson (v) om JAS-export till Sydafrika.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är att riksdagen inte har fler interpellationstillfällen innan juluppehållet.

Stockholm den 14 december 1998

Pierre Schori

Interpellation 1998/99:75

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:75 av Peter Pedersen (v) om momsens på spelarköp.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag befinner mig i Bryssel vid nästkommande tidpunkt för interpellationssvar den 19 januari 1999.

Stockholm den 10 december 1998

Ulrica Messing

Interpellation 1998/99:76

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:76 av Peter Pedersen (v) om sexismen inom idrotten.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag befinner mig i Bryssel vid nästkommande tidpunkt för interpellationssvar den 19 januari 1999.

Stockholm den 10 december 1998

Ulrica Messing

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Ändrat förslag till direktiv om införande av en ordning för erkännande av examensbevis för de former av yrkesverksamhet som omfattas av direktiven om liberalisering och övergångsåtgärder; en ordning som kompletterar den generella ordningen för erkännande av examensbevis *KOM (98) 640*

Ändrat förslag till rådets förordning om införande av en slutgiltig antidumpningstull på import av vissa oblekta vävnader av bomull med ursprung i Folkrepubliken Kina, Egypten, Indien, Indonesien och Pakistan, ett slutgiltigt uttag av den preliminära tullen samt om avslutande av antidumpningsförfarandet rörande import av dessa vävnader med ursprung i Turkiet *KOM (98) 540*

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 1998/99:38
17 december

Föredrogs och hänvisades
Motioner
1998/99:Sk14–Sk16 till skatteutskottet
1998/99:Ju9 och Ju10 till justitieutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 1998/99:MJU1 och MJU2

8 § Beslut rörande utskottsbetänkande som slutdebatterats den 16 december

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att arbetsmarknadsutskottets betänkande AU1 samt näringsutskottets betänkanden NU1, NU2 och NU3 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

9 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt arbetsmarknad och arbetsliv

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

Föredrogs
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1998/99:AU1
Utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 1 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag känner mig när jag går upp i den här salen i dag ungefär som betjänten i den berömda sketchen *Grevinnan och betjänten*, som när grevinnan frågar vad som skall ske svarar: ”The same procedure as last year – the same procedure as every year.”

När nu regeringen presenterar sin budget för femte gången sedan makttillträdet 1994, inräknat vårpropositionerna, är detta det nionde budgetförslaget utan några som helst idéer om hur arbetslösheten skall kunna minska.

Detta är tragiskt, fru talman, när cirka en halv miljon människor står utanför arbetsmarknaden. Till denna halva miljon skall läggas de arbetslösa som går i kunskapslyftet och de som är förtidspensionerade av arbetsmarknadspolitiska skäl. Dessutom vet tiotusentals att de snart blir varslade eller har blivit varslade.

Dessutom flyr företagen Sverige. Astras huvudkontor flyttas till London. Stora Enso lägger sitt huvudkontor i Finland. Merita-Nordbanken flyttar också till Finland. Ericsson flyttar huvudkontoret m.m.

Varslen fortsätter att öka. Stena Line har varslat 300. I Volvo riskerar 6 000 att mista jobbet. Inom försvarsindustrin hotas upp till 5 000 jobb.

Situationen är alltså mycket allvarlig. Med denna oroväckande situation, med den höga arbetslösheten, de ökande varslen och utflyttningen av företag från Sverige – vad gör då regeringen? Jo, i princip ingenting. Precis som tidigare står den handfallen. Ingenting sker.

Jo, tre statsråd har skrivit en debattartikel. Regeringen skriver debattartiklar om att man skall öka sysselsättningen men ingenting om hur det skall ske. Man säger att hinder för tillväxt måste undanröjas, att det måste löna sig att arbeta och att man vill ha låga skatter. Det är inget konkret, men ändå något. Förslag skall komma senare. Detta har vi ingenting emot, även om vi hade förväntat oss att några förslag skulle komma under den här tiden.

Det här har vi sagt länge, dvs. att vi skall ha låga skatter och att det skall ske förändringar för företagen. Men då har inte Socialdemokraterna ansett att dessa förändringar varit viktiga, utan de har i stället kritiserat oss för att vilja sänka skatter.

Det intressanta är att om detta sägs det ingenting i budgetpropositionen. Men det kanske är regeringens linje att debattera i Dagens Nyheter. Debatt är bra, men har man makten måste man visa handling. De arbetslösa får inte fler jobb av debattartiklar – det får de om regler förändras och om företagarna ges bättre villkor.

Fru talman! Jag sade tidigare att regeringen inte gör något för att arbetslösheten skall minska och att man i årets budgetproposition står tomhänt. Fru talman! Det var en liten överdrift. Man föreslår nämligen att API och ALU ersätts av en ny åtgärd, arbetspraktik. Det är alltså regeringens stora nyhet i årets budgetproposition, att man sammanslår två åtgärder till en åtgärd.

Med en halv miljon arbetslösa innebär regeringens nytänkande att dessa två åtgärder, som jag tidigare sagt, är det enda nya. Detta är regeringens politik för att minska arbetslösheten. I övrigt är det konjunkturen som skall minska arbetslösheten, och de arbetslösa får vänta till våren innan nya förslag kommer.

De förslag som kommer skall väl först förhandlas inom regeringen, med facket och med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, så vi får väl se vad som återstår efter dessa förhandlingar.

Det man kan notera om i stort sett det enda av regeringens förslag är dessutom att det inte heller lyckades passera utskottet, dvs. att man ändrade på finansieringen i den här delen.

För Sveriges alla arbetslösa får vi hoppas att ministrarna Rosengren och Sahlin tar till sig de förslag som de borgerliga partierna i denna kammare lagt fram, även om utskottsmajoriteten nu säger nej till våra förslag. Det är ju inte ovanligt att de återkommer, och då säger man ja så småningom.

De fyra och ett halvt åren som regeringen har haft makten har inte varit speciellt lyckade. I denna kammare har vi haft det ena konstiga förslaget efter det andra. Vem minns inte RAS – riktat anställningsstöd? Det

var en mycket dyr åtgärd som gav oerhört få jobb. Det var kostsamt men ineffektivt.

Vi har också haft en del andra förslag som regeringen nu själv inser inte har varit så lyckade. OTA var ett förslag som nu är på väg att försvinna. Generationsväxlingen gav knappast några som helst nya jobb, men ett antal människor försvann från arbetsmarknaden. Därmed såg det bättre ut i statistiken.

Det finns andra oroande åtgärder kring detta. I årets budget har Miljöpartiet motionerat om ett s.k. sabbatsår eller friår. I utskottstexten står det att man skall undersöka detta om utrymme finns. Gör inte ännu ett misslyckat experiment för att minska arbetslösheten genom att ta ut folk från arbetsmarknaden! Från moderaternas sida ser vi det som så, att det är åtgärder inom arbetsmarknaden som man skall vidta.

Regeringen, som så kapitalt har misslyckats med att få upp sysselsättningen, tycker dock att det är bra att prata om sysselsättningen utomlands. EU-länderna skall efter svenskt initiativ ha sysselsättningspakter med nationella handlingsplaner. Varför lägger statsministern sin tid på detta, och till vilken nytta? Inte ger det fler jobb. En handlingslös regering i Sverige pratar mycket i EU om sysselsättning. Är det för att försöka få någon att tro att regeringen är handlingskraftig som man gör på detta vis? Mer energi på hemmaplan och mindre prat om sysselsättningskommissioner och pakter i EU skulle nog de svenska arbetslösa föredra.

Göran Persson har också i budgeten lovat att den öppna arbetslösheten skall ned till 4 % år 2000. I dag är den öppna arbetslösheten 5,3 % och den totala arbetslösheten ca 10 %. Det man kan konstatera är att finansministern efter valet har tvingats att skära ned sina antaganden om tillväxten. De före valet så ljusa prognoserna om Sveriges framtid har visat sig inte alls hålla. Den massarbetslöshet som vi moderater varnade för skulle komma att permanentas blir alltmer permanent. Regeringen står, som jag tidigare har sagt, handfallen och har inga andra förslag än att ALU och API skall bli en arbetspraktik. Till dessa dystra framtidsutsikter skall dessutom läggas att alltfler välutbildade framför allt civilingenjörer flyttar utomlands, och de kommer inte hem igen.

Vi kan dessutom konstatera att vi trots denna stora arbetslöshet ändå har en situation där företagen har svårt att få anställda. Vi har flaskhalsproblematiken, som vi moderater i denna kammare år efter år efter år har varnat för. Det väsentliga för regeringen har varit ett volymmål i arbetsmarknadspolitiken, i stället för att explicit utbilda människor till de yrken där de kan få jobb.

Enligt en rapport från SAF uppger sig sju av tio arbetsgivare ha problem med rekryteringen. Sju av tio arbetsgivare uppger sig ha problem med rekryteringen i ett land med över en halv miljon arbetslösa. Det vi kan konstatera är att man även här har misslyckats från regeringens sida. Det har inte kommit någon kompetensutvecklingsplan, som vi talade om tidigare. Vi kan också konstatera att nyföretagandet har minskat med 21 % jämfört med förra året.

Låt oss titta på en sammanfattning kring hur situationen ser ut. Vi har alltså över 500 000 arbetslösa. Kunskapslyftet tar dessutom undan folk från arbetsmarknaden, och vi har förtidspensioneringar. I vårprognosen från AMS förutspådde man 60 000 nya jobb. Nu, i höstprognosen, förut-

Prot. 1998/99:38
17 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

spår man 33 000 nya jobb. Vi kommer att ha en total arbetslöshet, beräknar AMS, på 10,3 % 1999.

Jag kan, fru talman, medge att det inte var vackra ord kring regeringens politik. Man kan kanske säga att det är typiskt moderater att svartmåla. Låt mig då ge ett par citat från Aftonbladet den 27 november. Där står det bl.a. följande: "Trots högkonjunkturen står fortfarande 403 772 människor utan ordinarie jobb. Det är som om alla i Göteborg skulle vara arbetslösa. Den ljusa bilden av strålande tider och expansion som basunerades ut från valrörelsens talarstolar stämmer inte längre med verkligheten." Det står vidare: "Socialdemokraternas dundermiss i valrörelsen var att inte diskutera eller ha några visioner i den gamla paradgrenen: sysselsättningen. Det är en gåta att regeringen inte satsar på en framtidsuppbyggnad om kunskaps- och kompetensutveckling. --- Det sämsta som kan hända är att regeringen nu som under vågdalen 1997 passivt tittar på och hoppas att allt ska lösas av sig självt. Sådana fasoner håller inte."

Detta är skrivet av det regeringen närstående organet Aftonbladet. Det är knappast så att jag är ensam i min kritik. Det kanske svider än hårdare att Aftonbladet säger precis samma saker som jag säger från denna talarstol. Det är en socialdemokrati utan idéer och utan framtids hopp, vilket inte ger de arbetslösa något hopp.

Mot denna politik utan innehåll och utan hopp för de arbetslösa står den politik som vi moderater under ett antal år har förordat – den politik som vi har tagit upp i motioner och i särskilda yttranden, och i reservationer tillsammans med kd och Folkpartiet. Vad är då utmärkande för vår politik?

För det första har vi vår jobballians. Vi konstaterar att arbetslösheten, som jag tidigare har sagt, är vårt största ekonomiska problem. Vi har presenterat ett sjupunktsprogram för att vända denna utveckling. Det sjupunktsprogrammet innehåller sänkta skatter på arbetande och företagande, särskilda skattelättnader för hemnära tjänster, minskat krångel för företagen, modernisering av arbetsmarknadsreglerna, möjlighet för företagen att använda euro här och en förnuftig energipolitik. Vi vill också göra Sverige till ett spjutspetsland inom IT.

Det skall bli intressant att se när regeringen presenterar sin tionde budget – vårpropositionen – hur mycket av detta som kommer med. Därför skall det bli intressant att höra arbetsmarknadsutskottets ordförande Johnny Ahlqvist när han går upp i talarstolen. Han kommer antagligen att säga att oerhört många av våra förslag är orealistiska. Men jag är ganska övertygad om att en hel del av dem återkommer till våren.

Vi ser alltså sysselsättningen som ett stort problem. Sysselsättningen måste öka. Det måste ges förutsättningar för att skapa fler riktiga arbeten och växande företag. Framför allt småföretag måste ges förbättrade regler, så att de kan växa. Vi ser avregleringen av arbetsmarknaden som oerhört väsentlig, och likaså att vi utformar en ny arbetsrätt där turordningsreglerna måste ändras. Det skall finnas möjlighet till provanställningar, och den fackliga veteorätten vid entreprenader måste slopas. Förbud bör införas mot blockad av enmansföretag. Vi ser i dag bl.a. på taxi i Örebro hur situationen är. Moderniseringen av arbetslöshetsförsäkringen, m.m., måste ske snabbare. Vi måste få arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ger jobb – inte arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finns till för att ge en bättre statistik.

Fru talman! Vi ser alltså en tydlig skillnad mellan den moderata inriktningen på politiken och den socialdemokratiska inriktningen. Jag är säker på att det kommer att bli än tydligare under denna debatt i kammaren.

Låt mig avslutningsvis, fru talman, få säga att jag givetvis står bakom alla de reservationer som vi moderater har. För att vinna tid yrkar jag bifall bara till reservation nr 1 och reservation nr 5.

Anf. 2 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Snacka om *the same procedure*, Kent Olsson! Det var en raspig grammofonskiva.

Jag skall börja med ett citat: ”Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd skall vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till arbete – – –.” Regeringsformen 1 kap. 2 §.

Vi är representanter för det allmänna. Vi har under hela 90-talet misslyckats. Detta är en oerhört dramatisk situation.

Man kan prata om bluffstatistik. Man kan syna olika former av sysselsättningsstatistik – AKU, AMS, Konjunkturinstitutet och SCB-prognoser. De är upp och ned, olika för olika branscher. Resultaten blir olika beroende på mätperioder. Vad vi dock kan se är:

- att de fasta heltidsjobben egentligen har minskat under en lång period,
- att alla sysselsättningstillfällen vi kan uppbringa har minskat under 90-talet,
- att korttidsjobben har ökat,
- att övertiden slår rekord samtidigt som vi har massarbetslöshet.

Nu tror herr Attefall att han har upptäckt någonting nytt, ser jag i Dagens Nyheter. Han ser att en del av sysselsättningsuppgången från mitten av 90-talet beror på minskad sjuknärvaro. Så är nämligen sambanden: När man drar åt svångremmen i sjukförsäkringen och sätter in karensdagar får vi sjuknärvaro. Då mår folk dåligt. Man är på jobbet fast man är sjuk. När vi får bättre förtroende för ekonomin, när människor mår bättre och när vi får bättre socialförsäkringar kan folk utnyttja dem som de skall, och det blir sjukfrånvaro. Det är inget konstigt med det.

På samma sätt är det med övertidsfrågan. Vi har, tycker jag, ett slags stöld av riktiga arbetstillfällen genom att vi har massövertid samtidigt som vi har massarbetslöshet.

Låt oss på allvar diskutera sysselsättningsstatistiken. Låt oss inte göra den till dåliga slagträn i debatten om vårt gemensamma misslyckande.

Arbete handlar om människors försörjning och delaktighet. Det handlar väldigt mycket om makt. Det handlar om den välfärd vi har möjlighet att bygga upp. Det handlar om individers frihet. Det är möjligheten till tillväxt. Det är instrumentet mot klyftor, fattigdom, segregation och också mot budgetunderskott.

Wigforss hade rätt: Vi kan aldrig bli så fattiga att vi inte har råd att arbeta.

Arbete och sysselsättning skall ställas mot behov och efterfrågan. Det är grunden. Om vi inte kan tillfredsställa behov, om vi inte har någon efterfrågan, då kommer vi inte heller att ha sysselsättning. Vi skall alltså upprätthålla en hög ekonomisk aktivitet, investera för framtiden på ett hållbart sätt samt skaffa oss en god konkurrenskraft med hög kompetens och hög produktivitet. Den produktiva rättvisan, delaktighet, är Vänsterpartiets politik för tillväxt mot obalanser och ökade klyftor i vårt samhälle.

Men detta kan vi vara överens om, Kent Olsson: Vi måste öka sysselsättningen! Jag har sagt det här i fem år. Jag har kritiserat samtliga regeringar som jag har upplevt i den här salen för otillräcklig politik.

Men när man tittar på vad som skulle vara effektivt måste man förstå vad som är arbetslöshetens orsaker. Till stor del beror den på ett efterfrågas, då politiken lades om till att bekämpa inflation och inte ha full sysselsättning som mål. Det skedde i Sverige i början av 90-talet och är en effekt av den EMU- och EU-anpassning som vi har genomgått. Denna brukar ju högern applådera.

En häftig åtstramning av den offentliga sektorn sparkade bort hundratalsentals människor ur välfärdssektorn samtidigt som det privata näringslivet inte kunde suga upp någon arbetskraft. Kan man tänka sig maken till kontraproduktiv politik?

Omställningen i näringslivet har varit otillräcklig. Devalveringspolitiken har varit förödande. Vi är kvar i en gammal industristruktur, och det är det vi nu ser när stora svenska transnationella företag som överlever flyttar ut eller rationaliserar. Vi har alldeles för lite miljöomställning och alldeles för lite investering i humankapital.

Vi har fått en *just in time*-arbetsmarknad med precis det som högern och moderaterna brukar vilja ha: flexibilitet. Det drabbar den enskilde. Ta jobb den dag det finns! Ta jobb så många timmar det finns! Arbetsgivaren bestämmer. Det skall inte finnas något särskilt uppsägningsskydd. Låt staten betala prakticklönerna! Låt staten ordna anpassade arbetsplatser! Säg upp på direkten! Låt inte arbetslivet i sig och arbetsgivarna ha något socialt eller finansiellt ansvar för arbetskraften annat än när den exploateras för goda vinster!

Detta är en djupt ideologisk fråga. Det är en fråga om makten i vårt samhälle.

Uteblivna skatteväxlingar, utebliven arbetstidsreform – ja, det finns väldigt mycket som förklarar den ökade arbetslösheten i hela Europa och i Sverige.

Borgerlighetens recept i reservation 1 – som jag vill kalla för SAF-alliansen, för det är verkligen en rejäl avskrift av SAF – är en nattstånd och ineffektiv politik: Sänk skatten, sänk skatten, sänk skatten! Individuell lönebildning, bortre parentes i a-kassan, sämre villkor i a-kassan, hårdare kvalifikationsvillkor i a-kassan, större egenfinansiering i a-kassan – vad blir det för jobb?

När Sverige hade full sysselsättning hade vi en mycket generös a-kassa. Där sitter inte problemet.

Ta bort arbetsrätten! Ta bort stora delar av arbetsrätten! Ta bort turordningsreglerna i LAS! Vad har vi då kvar? Jo, godtycklighet och arbetsgivarmakt. Säg det i stället för att prata om modern arbetsrätt!

Det är klart att Moderaterna är värst, men kd och Folkpartiet är också med på båten. Folkpartiets gamla allians med TCO, tjänstemannarörelsen – var är den? Kristdemokraterna vill i och för sig inte visa så mycket av den kristna moralen. Men det jämlika människovärdet och Bergspredikan, är det människors otrygghet? Är det arbetsgivarmakt? Är det sänkt skatt för de rika? Kom ihåg liknelsen om nålsögat och att ta sig till himmelriket! Jag tycker inte att detta är en politik för rättfärdighet. Annars finns det fortfarande en del inslag hos kristdemokraterna som går i rätt riktning. När det gäller handikappade och andra är det precis som på den gamla goda tiden med Dan Ericsson i utskottet.

Det går att lösa arbetslöshetsproblemet. Kalla in alla som slavar, så är ingen arbetslös. Eller också gör man arbetsmarknaden till en fri marknad, precis som när vi säljer äpplen och fisk. Låt det vara en fri marknad, och så får det gå som det går! Vi kommer aldrig att ställa upp på det. Då får vi just obalanser: segregation mellan svenskar och invandrare, segregation mellan män och kvinnor, segregation mellan storstäder och glesbygd. Vi kommer aldrig att ställa upp på det. Ökad makt för kapitalet och minskad för arbetet – aldrig. Det är ett led i en strategi för att krossa fackföreningsrörelsen. Vi kommer aldrig att ställa upp på det.

Vänsterpartiets grundsyn och inriktning finns i vår sysselsättningsmotion. Den handlar väldigt mycket om allmän sysselsättningspolitik – ekonomisk politik, näringspolitik, innovationspolitik, regionalpolitik och skattepolitik. Vi är överens om att vi måste ha sysselsättningstillväxt. Vi måste också få arbetstidsförkortning. Även om vi får fram alla de arbetade timmar vi vill ha kommer det inte att räcka till. Vi måste fördela de ökade timmarna mera rättvist.

Vi behöver en arbetsmarknadspolitik som är rejält inriktad på tillväxt och kompetens. Vi har stått för det länge. Då måste det också finnas rörlighet. Jag förstår inte kd och Centern som säger nej till rörlighetsstimulerande åtgärder och flyttningsbidrag. Regionalpolitik, kommunpolitik och näringspolitik skall ge oss möjlighet att leva i hela Sverige, men arbetsmarknaden skall vara rörlighetsstimulerande. Ni tänker fel.

Sysselsättningsmålen är mycket bra, men det kommer att bli oerhört tufft att komma dit. Prognosen har skrivits ned redan nu. Och det beror inte på regeringens misslyckande, Kent. Det beror på en internationell konjunkturedgång. Den skrivs ned i hela EU och i hela OECD-området. Men det är illa nog att det finns så lite av konstruktiva bidrag; det kan jag hålla med om.

Vi vill ha en decentralisering. Vi vill inte ha försökskommuner och frilän; vi vill ha decentralisering och regelförenklning, Johnny Ahlqvist. Vi har pratat om det tidigare. Nu måste vi snart komma till skott.

Vi vill ha ned volymkraven. Vi vill ha en effektiv tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik. Men se till att vi inte får utförsäkring när vi utmönstrar volymåtgärder.

Vi vill ha kompetensutveckling som en första rangens åtgärd i arbetslivet och för de arbetslösa. Vi vill samordna närings-, arbetsmarknads- och delvis socialpolitiken. Vi måste nämligen ta hand om dem som inte orkar med att vara rörliga på en tillväxtinriktad marknad, utan att de skall försäkras ut.

Det finns bruk för alla, heter ett bra projekt i Skaraborg. Det slåss jag för att det skall få vara kvar. Det hotas till sin existens. Den typen av

initiativ måste få leva för att människor skall kunna tas om hand och så att vi kan få upp aktiviteten och slippa marginalisera människor.

Vi behöver mycket mer kostnadsansvar från företagen. De skall betala praktik, de skall betala lärlingsystem, de skall betala anpassade arbetsplatser. De skall vara med och investera i det nya humankapitalet. De skall också ta hand om människor som har exploaterats, skadats, blivit trötta, inte orkar längre. De människorna skall inte bara avpolletteras till en a-kassa, som moderaterna vill skall täcka jättekort tid, och sedan slängas ut i någonting, jag vet inte vad.

Samhället skall inte i sina sjukförsäkrings- och a-kassesystem, genom AMS-politik eller genom kommunernas kassa behöva ansvara för allt detta. Det är en klyfta vi har fått mellan privat sektor av kapitalstarka intressen, svaga människor ekonomiskt sett, som inte har några resurser, och samhällskassor där det är ebb. Det är en orimlig samhällstillvaro, som inte präglas av solidaritet.

Arbetsmarknadsutbildning behöver vi mycket mer av, mycket mer av långsiktighet. Men inte enbart genom arbetsmarknadspolitiken, utan också från arbetsgivarna. Titta på kommuner och landsting: Sparka ut folk 1993, 1994 och 1995! Skrik 1996 och 1997: Vi har inget folk! Det måste arbetsmarknadspolitiken betala åt oss.

SCB ger en prognos på 100 000 människor inom vård- och omsorgsarbete utan kvalificerad utbildning år 2010. Det rör sig om 25 000 sjuksköterskor, för att inte tala om IT-personal. Det är en ynkedom att arbetslivet i sitt marknadsmisslyckande inte klarar av att förse oss långsiktigt med den kompetens vi behöver.

Fru talman! Låt mig också säga att jag är mycket dyster över ministerfrånvaron. Den kan i dag möjligtvis motiveras med USA:s aggression när det gäller Irak. Men frånvaron var känd redan i går på kammarkansliet, och jag tror inte att Rosengren är synsk. Han visste nog inte om Clintons attacker. Jag tycker att när arbetslöshetsmålet för år 2000 har visat sig falla, när sysselsättningsprognosen är nedskriven i förhållande till budgeten, när vi har ett nytt departement, med två ministrar som håller på att omorganisera sig, när Rosengren i Svenska Dagbladet och i TT-intervju talar om att arbetsmarknadspolitiken skall läggas om – mycket som jag vill – vore det att visa respekt för riksdagen att vara här när vi skall föra vår stora sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiska debatt. Då hade det inte behövt bli *the same procedure as last year*, Kent Ols-son.

Budget diskuterar vi nu, och det har vi diskuterat tidigare. Vi har sett Mikael Odenberg inför hela svenska folket försöka förklara den budgetpolitik som moderaterna står för. Det var svettigt.

Låt mig bara nämna de partier som säger att regeringen gör för lite. Egentligen är jag ledsen, för jag står bakom den politiken, och vi gör inte tillräckligt mycket. Jag skall slåss för att vi gör mer.

Moderaterna minskar utgifterna med 10 miljarder, om jag lägger ihop utgiftsområde 13 och 14. Grattis de arbetslösa! Kristdemokraterna minskar med 14 miljarder. Grattis! Det finns vissa skattesänkningar som kompenserar en del där. Centern minskar med 3 miljarder, fast man vill ha mer dyr kompetensinriktad arbetsmarknadspolitik. Och Folkpartiet sticker till med en minskning på 4,7 miljarder.

Ändå har man räknat dubbelt. Generationsväxling tar vi hän. Det vill vi inte ha. Jaha, vad ger det då? Det ger väl a-kassa i stället för a-kassa till pension. OTA tar vi bort nu, inte om ett år. Det ger pengar. Vadå då? Det blir väl a-kassa i stället för OTA-kassa.

På punkt efter punkt är det så här. För att inte tala om moderaterna, ni spar miljardbelopp på a-kassan redan 1999 genom en bortre parentes. Ut med folk! Men de skall ju inte behöva gå på socialbidrag. Vem skall betala för dem då? Kommunerna, finansieringsprincipen, staten? Då belastar de väl något annat konto. Vilket? Ni har inte räknat på det.

Moderaterna spar på arbetslivsforskning och Arbetarskyddsstyrelsen, 610 miljoner, hur som helst. Goddag-yxskaft. Sparar från den 1 januari på långsiktiga forskningsprojekt, stor personal. Skall de sparkas omedelbart? Tror ni att ni har fått bort arbetsrätten redan?

Ni har bara plockat från anslagen och sagt här behöver vi lite pengar till något annat. Det är inte bra att politiska partier, stora oppositionspartier, betar sig på det sättet. Det gör hela den här debatten meningslös. Det är så oseriöst. Dynamiska effekter och meningslösheter.

Men det ligger en hel del ideologi i det. Hur kan moderaterna halvera Arbetarskyddsstyrelsen? Förstår ni vad det betyder? Har ni ingen respekt för arbetsmiljöfrågor, för Yrkesinspektionen och sådant?

Fru talman! Vänsterpartiet har ställt sig bakom budgeten, och det står vi fast vid. Vi har i särskilda yttranden och i en reservation vi har lagt i förhållande till politikens inriktning talat om hur otillräcklig den här politiken är. Jag tror att socialdemokratin är överens med mig om det. Jag förutsätter att de diskussioner som nu kommer att pågå fram till vår budgeten, och i och för sig ytterligare en tid framöver, när vi lägger fast politiken på lång sikt den här mandatperioden, skall präglas av den produktiva rättvisan. Sysselsättningstillväxt utan ökade klyftor. Sysselsättningstillväxt utan kärnkraftsraseri, däremot med miljöhänsyn. Sysselsättningstillväxt i hela landet, utan att få klyftor mellan könen, etniska klyftor, mellan dem som är helt funktionsdugliga och de som har funktionshinder i arbetslivet. Sysselsättningstillväxt utan att kapitalmakten ökar. Låt oss både öka det demokratiska inflytandet och människors förmåga att försörja sig. Då lär man hålla sig långt borta från SAF-alliansens förslag.

Fru talman! Jag yrkar bifall enbart till reservation nr 1, förlåt nr 2 menar jag, trots att jag hade ett flertal andra goda alternativ att rösta på. Men ni vet att jag står bakom dem ändå.

I detta anförande instämde Tanja Linderborg, Peter Pedersen, Lena Olsson, Gunilla Wahlén, Camilla Sköld, Carlinge Wisberg och Sven-Erik Sjöstrand (alla v).

Anf. 3 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Ibland kan felsägningar vara mer än tillfälligheter. På något sätt uppfattade jag kanske att Hans Andersson tycker att vår politik är riktigt bra. Framför allt blev jag mycket förvånad när han i kammaren säger att han står bakom socialdemokraternas politik. Samtidigt som han säger det är det tyst vad gäller anmärkningar mot den politiken. Det är möjligt att det är det pris man måste betala för att få något inflytande

tillsammans med regeringen. Men det är inget tvivel om att det ger ett mycket underligt intryck.

Låt mig sedan säga om segregation och de utslagna, som Hans Andersson var inne på, att är det någonting som har gett segregation och utslagning är det faktiskt den politik som socialdemokraterna har fört och för. Det står alltså mer än 500 000 människor utanför arbetsmarknaden, mer än 500 000 som inte har något jobb att gå till, mer än 500 000 som har sämre ekonomi. Många av dem tillhör just de grupper som Hans Andersson talade om, som har speciellt hög arbetslöshet, liksom andra grupper med låg utbildning. Detta har den här politiken lett till.

När Hans Andersson talar om att vår politik skulle medföra bekymmer är det precis tvärtom. Vår politik går ut på att ge förutsättningar för jobb. Vår politik går ut på att det är flexibla företag, att det är flexibla regler, så att företag kan verka. Men för att få något slags facklig merit kan inte Hans Andersson acceptera de här sakerna.

Vad är er politik, Hans Andersson, för att få fler jobb? Jag hörde egentligen inte någonting om vad Vänsterpartiets politik på detta område är. Man säger sig stå bakom regeringens politik, som inte innebär något som helst nytt i denna arbetsmarknadspolitik. Man hör samma svar hela tiden. Vad är er politik, Hans Andersson?

Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Vi har en omfattande motion som handlar om sysselsättningspolitikens inriktning. Om Kent Olsson är intresserad kan han läsa den. Vi har en reservation där vi vill gå längre än utskottets text gör. Utskottets text innehåller också bra formuleringar. Man har tagit åt sig många av våra synpunkter. Utskottet skriver om arbetsmarknadspolitik. Sysselsättningen genereras i första hand med hjälp av den ekonomiska politiken, politiken gentemot kommunsektorn, skattepolitiken, näringspolitiken och utbildningspolitiken. Det är inte konstigt att det inte står i det här betänkandet.

Ändå hade jag med dessa frågor i mitt anförande. Jag skulle gärna vilja ha några svar på mina frågor om moderat budgetpolitik. Svara ändå på några av mina frågor!

Varför har vi en reservation? Jo, för att utskottet inte alls går så långt som man borde när det gäller volymneddragning, en bättre tillväxtinriktning av arbetsmarknadspolitikerna med mer åtgärder av kompetens därför att man inte vill ta sig an det stora problem som korttidsarbetsmarknaden, *just in time*-arbetsmarknaden, utgör, där vi har lagt fram flera förslag av arbetsrättslig natur.

Jag delar uppfattningen om att konkurrensen och internationaliseringen gör att vi måste ha en stark anpassningsförmåga till vår ekonomi. Men jag motsätter mig att det skall läggas flexibilitet på den enskilde personen, som får bära hela bördan av näringslivets omställning och nya konkurrensförhållanden. Vi har antytt ett flertal vägar som vi kan gå för att på ett mer solidariskt sätt upprätthålla en god anpassning i den svenska ekonomin, utan att leda till ökade klyftor och ökad maktlöshet för många samtidigt som några få berikar sig.

Anf. 5 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Min fråga var föranledd av att jag mycket noggrant har läst Vänsterpartiets motion och särskilda yttrande till reservationen. Där ser jag egentligen ingenting som kommer att gå åt rätt håll.

Jag medger att ni har med frågan om volymmålet. Där är vi överens. Det kan var intressant att vara överens i den saken.

Er politik kommer inte på något sätt att medföra att det blir fler jobb. Ni motsätter er ju att vi skall sänka skatterna, som de flesta ekonomer är överens om innebär fler jobb. Vänsterpartiet har predikat de höga skatternas moral hela tiden. Jag kan dessutom konstatera att om något parti i denna kammare har stått för överbudspolitik så är det faktiskt Hans Anderssons parti.

Under budgetdebatt efter budgetdebatt innan de nya reglerna infördes lade man på mer pengar. Att i det här läget angripa oss moderater – som är det parti som har den strängaste budgetdisciplinen – för att inte ha täckning för våra budgetalternativ är häpnadsväckande. Vår politik går faktiskt ut på att få folk i arbete. Det gör den genom att genomföra förändringar så att företagen kan nyanställa fler människor. Det sker med hjälp av lägre skatter, bättre villkor för företagen och möjlighet att anlita hemtjänster.

Men där sker ingenting. Hans Andersson tror att det går att förkorta arbetstiden – hur nu det skall gå ekonomiskt. Vi ser inga förändringar vad gäller förbättringar för företag. Hans Andersson har en replik kvar. Det är möjligt att jag har missuppfattat någonting i Vänsterpartiets politik som kan göra detta klarare, så att det åtminstone finns någonting som kan ge bättre förutsättningar för företag och arbetsliv.

Anf. 6 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad jag skall svara. Jag får överlämna ett personligt exemplar av motionen om skattepolitik med skattesänkningar för låginkomsttagare, den röda skatteväxlingen även för mindre företag. Men vi vill belasta större företag med högre skatter – europeisk nivå på bolagsskatten. Den gröna skatteväxlingen som styr över i jobb är hållbar, och sänkta skatter för låginkomsttagare skapar ökad efterfrågan och fler jobb.

Nej, vi hade inte överbud. Det var det som var skillnaden. Vi hade en mer kraftfull arbetsmarknadspolitik som jag i dag inte kan försvara. Det kostade 5 ½ miljarder kronor mer. Jag räknade inte med dynamiska effekter. Hur hade jag råd med det? Jag fick ha en högre skattekvot. Det tycker vi är solidariskt. Vi räknade med noll dynamiska effekter av vår innovationspolitik, näringslivspolitik, regionalpolitik osv., som vi anser vara djupt jobbskapande.

Vi visste inte exakt hur det skulle gå. Därför lade vi krona för krona mer i vår budget när vi ville hävda de handikappades intressen och när vi ville höja utbildningsbidragen.

Jag anklagar er och övriga partier i SAF-alliansen för att ni faktiskt sänker anslagen till arbetsmarknadspolitiken med mellan 4 och 14 miljarder kronor, samtidigt som ni hymlar om att ni vill ha bättre kvalitet, bättre insatser, mera handlingsplaner med färre personal med mindre pengar. Det ger ju sämre åtgärder. Detta är falskspel. På det sättet uppmanar man åtminstone till en sak: politikerförakt.

Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd):

Full sysselsättning är ett djupt ideologiskt mål för oss kristdemokrater. Därför är vi djupt oroad över den höga arbetslösheten, alla varsel som läggs i Olofström, Avesta, Töcksfors, Porjus och alla andra orter som blivit riksberömda under senare tid.

Allt detta handlar givetvis om de uppemot 150 miljarder kronor som arbetslösheten kostar samhället.

Det handlar om de undanträngningseffekter som uppstår när hundratusentals människor skall sysselsättas i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det handlar om det slöseri det innebär att fullt friska människor inte deltar i den ordinarie arbetsmarknaden. Men det handlar framför allt om de hundratusentals människor, enskilda individer, som oroar sig över att inte kunna försörja sig och sin familj, om den känsla av vanmakt och utanförskap som många av de arbetslösa upplever, om de risker för permanent utanförskap och sociala problem som kan följa i spåren av en långvarig arbetslöshet.

Det är mot den här bakgrunden oerhört dystert att konstatera hur lite som händer för att bryta den höga arbetslösheten. Åren 1990–1991 började sysselsättningen rasa i Sverige. Vi kan tvista om orsakerna till det. Raset fick vi inte stoppa på förrän 1993–1994 då kurvorna vände uppåt – ganska brant. Men den här positiva utvecklingen bröts 1995 och sysselsättningen vände nedåt. Först under förra året började utvecklingen gå uppåt igen. Men notera: Mellan 1994 och 1998 har vi haft en god konjunktur, goda internationella omständigheter. Trots detta har det under de fyra åren med socialdemokratiskt styre bara skapats netto ca 50 000 nya jobb. Detta är mot bakgrund av den höga arbetslösheten ett oerhört misslyckande. Det är ju under de goda tiderna som arbetslösheten skall ned och långtidsarbetslösheten brytas.

I stället för en regering och en utskottsmajoritet full av oro möter vi budskapet att allt är väl. Så har vi i oppositionen bemötts ända fram till helt nyligen. Men i fredags började reträtten från skönmålningens väg. Då retirerade regeringen inför verkligheten. BNP-tillväxten reviderades ned med 27 %, från 3 % till 2,2 % för nästa år. Målet om 4 % öppen arbetslöshet år 2000 har nu officiellt övergivits. Snittet för år 2000 blir 5,3 %, enligt regeringens nya prognoser.

Men bilden av den ökande sysselsättningen har regeringen ännu inte reviderat. Skrytet om att sysselsättningen ökat kraftigt under det senaste året är en skenbild, en skönmålning av verkligheten. Det visar en bearbetning av Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökning som vi kristdemokrater tagit fram. Hittills i år har sysselsättningen, som den mäts, ökat med i genomsnitt 56 000 personer jämfört med samma period förra året. Nära 60 % av den ökningen beror på ökad frånvaro från jobbet!

Som sysselsatta i SCB:s mätningar räknas de som under mätveckan arbetat minst en timme och de som var tillfälligt frånvarande under hela mätveckan. En deltidstjänst på en timme i veckan registreras alltså som två sysselsatta personer om den ordinarie personen t.ex. är sjuk och ersätts av en vikarie.

Ett extremfall är exempelvis en lärare som springvikarierar för fyra deltidsarbetande lärare under en influensaperiod. Det registreras alltså som fem sysselsatta personer. Av dessa skäl är sysselsättningen som

högst under sommarmånaderna, då stora delar av arbetskraften har semester och ersätts av sommarpersonal.

Det senaste årets ökade sysselsättning beror till största delen på att antalet personer som är tillfälligt frånvarande har ökat, inte att antalet personer som faktiskt är i arbete har ökat. Antalet personer i arbete har bara ökat med knappt 24 000 under årets elva första månader jämfört med samma period 1997! Med den här takten skulle det ta minst 15 år för regeringen att nå sitt mål om ca 375 000 nya arbetstillfällen.

Slutsatsen av SCB:s siffror är att utvecklingen på arbetsmarknaden är betydligt dystrare än vad som hittills framkommit. Frågan är om inte den djupare analysen av SCB:s statistik borde få utskottets ordförande Johnny Ahlqvist att ta ett allvarligt samtal med sina kompisar i regeringen.

Vi kan också konstatera att det betänkande som vi skall fatta beslut om här i dag redan är inaktuellt i långa stycken på grund av nya prognoser och bedömningar om framtiden.

Till detta kommer att Björn Rosengren i Dagens Nyheter i dag formellt överger fixeringen vid AMS volymmål. Men utskottsmajoriteten skall nu rösta igenom en politik som regeringen flyr ifrån. Frågan är: Känns det bra, Johnny Ahlqvist, att försvara den politiken?

Vi kristdemokrater har levererat en rad förslag till åtgärder för att vända utvecklingen på arbetsmarknaden. Det är åtgärder som underlättar och stimulerar småföretagande och öppnar möjligheten till framväxt av hushållstjänster, reformering av arbetsrätten samt skattelättnader. Vidare vill vi införa ett lärlingsystem. Detta är åtgärder som underlättar skapandet av nya jobb inom framtidsbranscher såsom tjänstesektorn, miljötekniken, IT eller annan högteknologi.

Fru talman! Socialdemokraternas misslyckande framstår dessutom i än klarare dager när vi mitt i en period av hög arbetslöshet, när uppemot 17 % av arbetskraften är arbetslösa eller undersysselsatta, får problem med flaskhalsar på arbetsmarknaden. Det börjar bli brist på byggnadsarbetare, datatekniker, lärare, ja, t.o.m. vårdpersonal och yrkesskickliga industriarbetare, rapporterar AMS. Vilket underbetyg åt arbetsmarknadspolitikerna!

Nu krävs det mindre av fixerade volymmål för AMS, färre antal åtgärder och ökad prioritering av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. I stället fortsätter detaljstyrningen, och resurserna till den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen ökar bara blygsamt. Här borde regeringen vidta åtgärder. Här borde utskottsmajoriteten reagera. Men icke! Socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister sitter tysta och tar därmed på sig ett stort ansvar för utvecklingen.

Fru talman! I dag debatterar riksdagen arbetsmarknadspolitikerna och näringspolitiken, men inga statsråd finns på plats. Andra statsråd har prioriterat att delta i debatterna här i kammaren under de gångna veckorna, men de två ministrar som har ansvar för Sveriges kanske största problem bevärdigar sig inte att delta i riksdagens viktigaste debatt om arbetslösheten. Är inte detta anmärkningsvärt?

Men jag förstår kanske orsaken. Till skillnad mot tidigare har man fått Hans Andersson som regeringens försvarsadvokat. Han, som tidigare så skarpt kritiserade den förda politiken, är nu en försvarare av den passiva politik som han var emot för bara några månader sedan.

I medierna har de båda ”superministrarna” gjort uttalanden kors och tvärs. Oftast har andra statsråd dementerat vad de nya tänkt och tyckt. Mona Sahlin meddelade i alla fall i går att hon dagen före julafton skall presentera ett paket för småföretagen, men riksdagen får ingen chans att debattera det. I stället försöker regeringen att undvika oppositionens granskning och utnyttja nyhetstorkan på redaktionerna för att kunna plantera sitt budskap.

Hade inte vi kristdemokrater och andra partier opponerat oss så kraftigt mot regeringens politik, hade det inte kommit någonting förrän till våren. Det har nämligen sagts så i budgetpropositionen och i tidigare uttalanden. Nu har vi tvingat regeringen att prestera någonting i alla fall. Men att komma hit till kammaren och ta debatten med oppositionen, det vågar inte Björn Rosengren och Mona Sahlin. Det är ynkligt.

Fru talman! Jag vill kommentera några saker som har sagts här om de kristdemokratiska besparingarna på utgiftsområdena 13 och 14. Det är en ganska enkel logik bakom dem. Vi tror nämligen att det är bra med höjda egenavgifter i a-kassesystemet. Detta kompenserar vi de enskilda löntagarna för med sänkt skatt. Vi tror också att den politik som vi för och de övriga åtgärder som vi föreslår på olika politikområden minskar behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Med den teknik – jag vill betona teknik – som vi har valt blir det sammantaget de besparingseffekter som Hans Andersson nämnde. Men det innebär inte att vi kastar ut människor på gatan på något sätt.

Innan jag avslutar skulle jag vilja kommentera en av de otaliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vi i dag skall besluta om. ALU och arbetsplatsintroduktion upphör och i stället införs arbetspraktik. Det nya är att alla som ordnar sådana platser skall betala 3 000 kr per praktikant och månad. Kommuner, statliga myndigheter såsom exempelvis Skogsstyrelsen och privata företag kommer att tveka inför detta åtagande. Kommunförbundet har reagerat skarpt mot den höga finansieringsavgiften och fick också utskottsmajoriteten att backa en aning. Nu ska finansieringsbidraget bli 1 000 kr per månad för dem som arbetar i kommunerna och för dem som är långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen. Denna minskning av finansieringsbidraget skall betalas genom att kringkostnadsersättningen begränsas.

Vi från oppositionen i utskottet avfärdades när vi ville få en utförligare redovisning av hur en sådan omfördelning slår för kommuner och ideella organisationer som kanske förlorar sin kringkostnadsersättning. Orsaken var att utskottsmajoriteten inte visste konsekvenserna av sitt beslut. Kommunförbundet har deklarerat att risken för att kommunerna kraftigt minskar sina åtaganden är stor. När vi krävde en uppföljning av det nya systemet till våren fick vi inget gehör. Därav vår reservation nr 20, mom. 27. Frågan som vi ställde då och som vi nu ställer till socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister är om ni i dag vet konsekvenserna av ert beslut.

Fru talman! Eftersom riksdagen redan har fattat beslut om de ekonomiska ramarna, har vi kristdemokrater i ett särskilt yttrande redovisat vårt budgetalternativ på arbetsmarknadsområdet. I en gemensam reservation med Moderaterna och Folkpartiet utvecklar vi riktlinjerna för en ny politik på arbetsmarknadsområdet. Därutöver har vi flera reservationer, egna och gemensamma med andra partier. Vi står givetvis bakom samtliga

våra reservationer, men för att spara kammararens tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 4, 20 och 27.

Prot. 1998/99:38
17 december

Anf. 8 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag självfallet står bakom budgeten. Men jag är kritisk mot att vi inte har kommit längre, så kritisk att jag för Vänsterpartiets del har en reservation när det gäller inriktningen. Jag har i ett särskilt yttrande tagit upp ett flertal punkter där vi menar att man bör göra förändringar till våren. En sådan är t.ex. utbildningsbidrag för dem som är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Kristdemokraternas budgetalternativ håller inte ihop. Ni räknar med dynamiska effekter från den 1 januari. Det är orimligt! Ni har väl några skatteförslag och några strukturförslag som ni tror skall göra det möjligt att upprätthålla en god arbetsmarknadspolitik, samtidigt som ni backar med 3,9 miljarder kronor? Ni räknar dubbelt när det gäller OTA, generationsväxling och annat. Och som jag sade förstår jag inte vad ni menar när det gäller flyttningsbidragen. Arbetsmarknadspolitiken skall vara rörlig och stimulerande. Hela Sverige skall leva genom näringspolitik, utbildningspolitik, ekonomisk politik och resurser till kommunerna.

Sedan tycker jag att det är ett slags gnälligt förhållningssätt till statistiken. Det är ett allvarligt läge. Vi har 415 000 arbetslösa totalt. Det är 9,5 %. Med EU-regler får vi räkna upp siffran med 2 % genom kunskapslyftsfolket. Det blir 11,5 %. Det är ett oerhört allvarligt läge, och det är därför som jag säger att vi måste kraftsamla på detta område.

Men ni kan väl inte både säga att det är bluff att det blir nya jobb och gnälla över flaskhalsar. Flaskhalsar uppkommer när det i olika regioner är efterfrågan på människor som skall arbeta och dessa inte finns. Konjunkturinstitutet, AKU-statistiken och AMS noggranna förmedlingsstatistik talar samma språk: Flera jobb har kommit till stånd. Men det är väldigt många korttidsjobb, och det är inte riktigt det som vi behöver. Men tro inte att det går att sjabbla med statistiken, Stefan.

Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson tillhör ett parti som har skrivit ihop sig med regeringen kring ett antal samarbetsområden. Sysselsättningen är ett av dessa områden. Ekonomin är ett annat. Nu försöker Hans Andersson stå på två ben i denna debatt. Dels skall han försöka vara lojal med sin uppgörelse med regeringen, dels skall han distansera sig från den här politiken.

Hans Andersson får faktiskt bestämma sig. Stöder Hans Andersson Vänsterpartiets och regeringens politik eller är han emot den? Vilken linje skall Hans Andersson ha? Han får bestämma sig i debatten. Det är intressant för framtiden och för regeringsunderlaget. Jag tror inte minst att Johnny Ahlqvist gärna vill veta var han har sin kompis.

Så har jag några kommentarer om s.k. dynamiska effekter. Det finns inga dynamiska effekter i vårt budgetalternativ. Däremot räknar vi självklart med att en viss minskad volym på arbetsmarknadsåtgärder blir effekten av de olika politikförslag vi har. Vi har också en del kopplingar mellan olika offensiva åtgärder och minskade åtgärder på arbetsmarknadens område. Det gäller exempelvis att stimulera hushållsnära tjänster.

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

Beträffande det här gnället om förhållandet till statistiken vill jag säga att min poäng inte är att SCB gör fel som mäter. Min poäng är att socialdemokraternas skryt om att det är en så kraftigt positiv utveckling på arbetsmarknaden inte stämmer med verkligheten.

Jag förnekar inte att det har varit en positiv utveckling på arbetsmarknaden det senaste året. Men det är intressant att när det från den låga nivå vi har legat på under de gångna åren sker en viss förbättring, då blir det flaskhalsproblem. Vad har vi gjort med arbetsmarknadspolitiken under de gångna åren? Vad har arbetsmarknadspolitiken sysslat med? Är det inte att förbereda för en uppgång, att utbilda människor och ge människor ett kompetenslyft? Det resultat som vi kan utläsa i dag visar att politiken är helt misslyckad. Den politiken stöder nu Hans Andersson. Det är märkligt med tanke på hur han har agerat tidigare.

Anf. 10 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det är inte märkligt. Jag stöder budgetförslaget. Jag säger att det inte går tillräckligt långt. Det präglas inte av tillräckligt mycket insikt. Den uppfattningen delar jag uppenbarligen, om jag får tro Svenska Dagbladet, med Björn Rosengren. Så länge jag gör det tror jag nog att det skall gå att jobba.

Hur kan däremot Kristdemokraterna i SAF-alliansen tro på försämrade arbetsrätt, försämrade a-kassa, ökade bördor på de arbetslösa och sänkta skatter rakt av? Vi är också för skattesänkningar. Men de skall finansieras med andra skattehöjningar så att vi inte får ett statsfinansiellt moras, vilket vi fick förra gången när kd satt vid rodet.

Snacka om den arbetsmarknadspolitik som rådde då, herr Attefall, under Börje Hörnlunds tid! Då var vi högt uppe när det gäller volymåtgärder på det mest lågkvalitativa plan. Det var en fullständig explosion av meningslös arbetsmarknadspolitik.

Från den dagen har jag försökt dra in Socialdemokraterna i en klassisk, tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik. Jag tror att jag har utskottsordförande Ahlqvist med mig där, men han har ju haft en del besvär med ett antal ministrar som har föreslagit sina bokstavskombinationer för att komma fram.

Sedan vill jag säga något om statistiken. Det är ju på det sättet att om det är mycket övertid eller lite övertid så påverkar det situationen. Om det är mycket sjuknärvaro eller mycket sjukfrånvaro så påverkar det situationen. Jag menar att vi, när det gäller sjukfrånvaron, har ett normalt tillstånd i dag. Vi hade en extremt hög sjuknärvaro, och det är många forskare som har varnat för konsekvenserna för folkhälsan när det gäller den aspekten.

Jag förstår inte riktigt den här kritiken. Men däremot förstår jag rädslan för vad statistiken säger. 415 000 människor är öppet arbetslösa eller i åtgärder. Det är ytterligare många som inte söker jobb. Arbetskraften har minskat. Ytterligare flera befinner sig i utbildning som de faktiskt inte vill vara i. Det är därför det här är hjärtefrågan och det stora misslyckandet i svensk politik. Det håller jag med om.

Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag delar oron, Hans Andersson. 415 000 människor är arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag hade t.o.m. varit

orolig om vi hade haft en lågkonjunktur i omvärlden och om vi hade haft dystra år bakom oss på arbetsmarknadens och ekonomins område. Problemet är att vi har den här höga siffran i slutet av en högkonjunktur. När vi nu ser att prognoserna börjar vika och att vi går mot en avmattning, då har vi den här höga volymen av arbetslösa människor. Det är det som är så allvarligt.

Åren 1991–1994 var det en extrem situation. 1990–1991, alltså före det att fyrpartiregeringen tillträdde, började raset på sysselsättningsområde. Vi hamnade i en extrem situation. Vi kan debattera hur snabbt vi skulle ha tagit oss ur den. Men vi vände utvecklingen under den förra regeringsperioden när de borgerliga partierna styrde – kraftigt t.o.m.

Utvecklingen bröts dock när Vänsterpartiet och Socialdemokraterna började samarbeta om den ekonomiska politiken. Den negativa utvecklingen fortsatte under samarbetet med Centerpartiet. Och nu tänker Hans Andersson fortsätta med den politik som har misslyckats under fyra år.

Jag undrar när Hans Andersson skall inse att det krävs nya åtgärder och en ny politisk inriktning för att hjälpa de människor som i dag är utanför arbetsmarknaden.

Anf. 12 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Arbete har i alla tider påverkat människors liv och välbefinnande. I Första Mosebok i Bibeln säger Herren när han kört ut Adam och Eva ur lustgården att Eva skall föda sina barn med smärta och att Adam ska äta sitt bröd i sitt anletes svett. Det är en ganska negativ syn på arbete egentligen.

Martin Luther har ju beskyllts för allt möjligt. Han lär också ha sagt att arbete befrämjar hälsa och välbefinnande och förhindrar många tillfällen till synd. Vår 1900-talspoet Karin Boye slutligen, skaldar i en dikt att ”nog finns det mål och mening med vår färd men det är vägen som är mödan värd”.

Synen på arbete har alltså blivit mer och mer positiv, så att den i dagens läge nästan slår över åt andra hållet. Den som inte har något arbete har heller inget människovärde i dagens samhälle. Då har utvecklingen gått snett. Då måste vi börja se på människor på ett annat sätt, inte bara som sysselsättningsmaskiner.

Dagens arbetsmarknadspolitik har kommit till under de senaste 100 åren. Till en början bestod den till stor del av reglering av arbetstider. Så småningom fick vi så LAS, lagen om anställningsskydd, jämställdhetslagen m.m. Vid sidan av detta har också ett idogt arbete lagts ned av arbetsmarknadens parter för att få ett väl fungerande arbetsliv.

Dagens samhälle förändras mycket fort, och ibland upplever vi att lagstiftningen på viktiga områden inte hänger med. Så är det även på arbetsmarknadsområdet. Framför allt har det blivit väldigt många lagar som i vissa fall överlappar varandra och i andra fall ligger väldigt nära varandra men med olika regelverk.

Detta har medverkat till att alltför få människor vågar starta egna företag, men framför allt till att småföretagare tvekar att anställa medarbetare som kanske skulle ge ytterligare fart åt verksamheten. De arbetslösa drabbas eftersom de dels inte får jobb när inga sådana kommer till, dels ofta kan få olika ekonomiskt utfall beroende på vilken åtgärd de är före-

mål för. Därför är en förenkling och förändring av regelverket alldeles nödvändig som vi ser det från Centerpartiets sida.

Förändringarna i arbetslivet medför också att man inte kan räkna med att ha en anställning hela livet och att ens arbetsuppgifter skall vara desamma från första till sista dagen på jobbet. Därför föreslår vi att ett kompetenskonto införs som ger den enskilde i samverkan med arbetsgivaren möjlighet att under acceptabla ekonomiska förhållanden fylla på sin utbildning mitt i livet.

För dagens arbetslösa behövs större möjligheter att få utbildning via AMS och andra. De flaskhalsar som finns på arbetsmarknaden i dag gynnar ingen. Företagen kan inte rekrytera medarbetare med rätt kompetens, och de arbetslösa kan inte få jobb.

Om konjunkturen fortsätter och inte avmattas alltför mycket är risken stor att bristerna leder till löneglidning på ett sätt som kan äventyra hela samhällsekonomin på nytt. Vi har 80-talet i färskt minne, och förhoppningsvis har även parterna det. Det bör leda till att man aktar sig för alltför höga lönellyft. Samhället måste ändå som jag ser det bidra till att eliminera de här problemen, bl.a. genom att öka arbetsmarknadsutbildningen.

Regeringen har visserligen kraftigt sänkt volymmålet i arbetsmarknadsåtgärderna, men eftersom arbetsmarknaden ser så väldigt olika ut i olika delar av landet är det ändå viktigt att man på lite sikt helt tar bort dem. I stället bör man införa effektmål och mer kvalitativa mål. Att bara ha människor i åtgärder som inte leder någonstans kan i stället få inläsningseffekter av oönskat slag.

Flyttningsbidragen är en annan faktor som vi från Centerpartiets sida helt vill ta bort. Vi anser inte att samhället skall bidra till den koncentration av företag och människor som nu är fallet med inflyttningen till storstäderna. Detta är något som Hans Andersson ondgör sig över. Men vad har han själv att erbjuda i stället för den låt-gå-politik som under många år har bedrivits på det här området? Jag tycker att det är bättre att uppmuntra företagsbildningar i alla delar av landet så att fler kan stanna kvar på landsorten.

Att införa ett nordiskt flyttningsbidrag är heller ingen lösning på arbetsmarknadsproblemen. Om företagen är mycket angelägna har de möjlighet att hjälpa sina anställda med både flyttning och bostad. För den som flyttar är det heller inte säkert att det är en så stor fördel. Man har nämligen lättare att få jobb där man är känd än om man flyttar till ett nytt ställe. I och med att människor kan ge referenser och på annat sätt hjälpa till är det faktiskt bättre att stanna kvar. Detta har forskningsrapporter visat på.

Regeringen har i ett förslag försökt ändra i åtgärdsfloran genom att ta bort ALU och API. I stället har man infört något som kallas för arbetspraktik. Detta skall enligt propositionen delvis finansieras via ett finansieringsbidrag på 3 000 kr som anordnaren av arbetspraktiken skall betala. I utskottet har majoriteten kommit fram till att det för kommunernas del blir för dyrt eftersom man har många i ALU, och de kommer också då att gå över i det nya systemet. Man har därför bestämt sig för att kommunerna, liksom ideella organisationer som ordnar sådan praktik, skall betala endast 1 000 kr per månad och praktikant. Det låter bra, men jag undrar om förslaget till finansiering är tillräckligt och om det verklig-

en inte i en annan form är en övervältring på kommunerna i och med att man tar pengarna för kringkostnadsersättningar för att finansiera detta. Innebär det att alla pengar för dessa ersättningar går åt eller är det bara fråga om kommunernas pengar, och hur skall de i så fall finansiera kringkostnaderna? Blir det inte bara att flytta pengarna från den ena fickan till den andra? Det är under alla förhållanden ur kommunernas fickor som pengarna tas.

Eftersom arbetspraktik är en ny åtgärd och vi har en del frågetecken kring den skall genomföras begär vi också från mittenpartiernas sida att regeringen återkommer till riksdagen med en uppföljning under våren. Detta har man från majoritetens sida alltså inte ställt sig bakom.

Här i min hand har jag en liten julgåva. Det är en liten reflex – en ganska trevlig sak, tycker jag. Jag förmodar att alla ledamöter har fått en sådan här reflex från HTF, min egen fackliga organisation. Vi är många kvinnor som är organiserade i detta fack. Man driver mycket effektivt frågan om att kvinnors löner skall bli utjämnade och om att förhållandena skall bli rättvisare. Det är bedrövtligt att läsa den statistik som kom för någon vecka sedan och som visar att det inte har skett någon vidare förändring på det här området sedan slutet av 1970-talet. Jag tackar HTF, och jag skall som centerpartist verka för att det blir förändringar på det här området.

Även på andra områden behöver det bli lättare för kvinnorna. Mittenpartierna har i en gemensam reservation ett förslag om ökade möjligheter för kvinnor att starta eget. Det förlängda starta-eget-bidrag som finns för kvinnor som varit anställda i offentlig sektor bör utvidgas till att omfatta alla kvinnor, oavsett var de tidigare har varit anställda.

Samhället blir alltmer integrerat, och det börjar bli svårt att urskilja skillnaderna mellan de olika försäkringsformer som finns i dag, med arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring inklusive rehabilitering. Därför vill vi från Centerpartiets sida att en gemensam arbetslivs- och ohälsosförsäkring införs; detta för att människor inte skall hamna mellan två stolar. I dag kan myndigheter ”skyffla” en person mellan sig om de anser att det är ett svårt ärende. Med en försäkring av det slag som vi föreslår och med gemensam handläggning skulle den risken elimineras. Ibland blir det ju så numera att sjukförsäkringen rehabiliterar till arbetslöshet. Sedan får socialtjänsten ta över eftersom personen inte får a-kassa därför att arbetsvillkoren inte uppfylls. Det här är mycket olyckligt för de enskilda människorna.

Ett annat område som kommer att få större uppmärksamhet under våren är arbetsmiljöområdet. Dagens Nyheter har under de senaste veckorna haft en stor serie om utbrändhet. Många talar om tystnaden på arbetsplatserna. Den oredovisade övertiden tenderar att öka. Människor känner sig otrygga och osäkra i förhållande till sin arbetsgivare och sina arbetskamrater. I en tidningsartikel har man kunnat läsa om att de som får behålla jobbet mår psykiskt sämre än de som får gå vid en personalminskning. Då är någonting grundläggande fel i arbetslivet.

De stora varsel som många större företag lägger ut och som ibland verkar vara mest ett spel för galleriet för att få bort uppmärksamheten från sjunkande vinster är på längre sikt förödande. Risken är stor att människor far så illa att deras arbetskapacitet drastiskt minskar. Den som hela tiden känner sig pressad att göra något bättre, eller som känner att

nästa gång får jag gå osv., blir en sämre medarbetare än den som känner sig trygg i sin arbetsmiljö.

Stat, landsting och kommuner riskerar att dra på sig stora kostnader för sjukskrivningar och rehabilitering om de nedskärningar fortsätter som i dag sker. Inom den gemensamma sektorn är utbrändheten ett svårt problem. Människor känner hela tiden stora krav på sig, samtidigt som personalen minskar. Tyvärr gör inte människors vård- och omsorgsbehov det. I stället ökar de med stigande ålder hos befolkningen. Rent ekonomiskt är detta för både kommuner och landsting, och även för landet som helhet, något av ett moment 22. Att hitta lösningar på detta är ju inte enkelt. Men att säga upp folk är definitivt ingen fördel.

De här problemen är ytterligare ett argument för att, som Centerpartiet föreslår, införa en gemensam försäkring för sjukdom och arbetslöshet. Gränserna är svåra att definiera och ännu svårare att upprätthålla i det enskilda ärendet. Samhället måste göra sina regler lätta att tyda och rimliga att hålla sig till. För den som hamnar mellan stolarna i ett ärende som detta är det katastrof. Man känner sig övergiven och har dessutom svårt att klara sig ekonomiskt.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla de reservationer som Centerpartiet har medverkat till och även de enskilda reservationer som Centerpartiet har. Jag yrkar dock bifall endast till reservation 3 under mom. 1, reservation 20 under mom. 27 och reservation 34 under mom. 49.

Anf. 13 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag inkluderar *inte* Centerpartiet i vad jag kallar för SAF-alliansen. Centern har en helt annan inriktning, och det tycker jag är väldigt bra. Men jag har en fråga. På flera ställen, både i det särskilda yttrandet nr 6 och på andra håll, talar Centern om att mer pengar till arbetsmarknadsutbildningen måste till. Men samtidigt plockar ni i ert budgetförslag bort ungefär 3 miljarder kronor från utgiftsområdet. Jag får inte detta att gå ihop.

Det finns också andra konstigheter. På s. 123 i betänkandet säger ni i reservation nr 3:

”Trots att det för närvarande råder en högkonjunktur kan utskottet konstatera att det finns – – – bristyrken, – – –.” Men det är ju just i en högkonjunktur som vi har bristyrken. Det är därför som vi nu behöver pengarna för att göra det som även Margareta Andersson vill, nämligen få bort flaskhalsarna.

Sedan vill jag säga några ord om flyttbidragen. ”Hela Sverige skall leva”. Vi skall ha företag överallt. Men när nu Gnosjö skriker efter folk och jag finns på ett ställe där det inte finns jobb under de närmaste åren, är det väl bra att jag kan få hjälp med att flytta. Detta är en hjälp för arbetslösa. Det stjälpes glesbygden bara om man har en urusel regionalpolitik så att det blir väldigt stora obalanser. Det har, tyvärr, varit fallet under de år då Centerpartiet haft ett inflytande över regeringspolitiken.

Margareta Andersson sade inledningsvis att det är som att den som inte har arbete uppfattas sakna människovärde. Men det får aldrig bli så! En människas människovärde handlar inte om hur man arbetar, om förmågan att arbeta. Jag tycker att det är oerhört viktigt att slå fast det. Därför får politiken aldrig vara inriktad på att skuldbelägga de arbetslösa när samhället inte förmår erbjuda de arbetslösa meningsfulla arbetsuppgifter.

Det är därför som exempelvis förslaget om en bortre parentes, som är en dörr som stängs igen framför den arbetslöse i fråga om arbetslöshetsersättningen, är ett idiotförslag som Margareta Andersson, tyvärr, ändå tycker är bra. Det ser jag här i papperen.

Anf. 14 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! 3 miljoner har vi plockat bort, men vi har talat om att de pengarna skall tas ur administrationen. Vi anser att hela organisationen – AMS och arbetsförmedlingarna – är ganska stor och behöver ses över. Man kan förmodligen plocka bort ännu mer pengar där. Vi har också överfört 1 miljard kronor bl.a. till kompetenskonto för att få människor som behöver förnya och förbättra sin utbildning att komma vidare på arbetsmarknaden.

Flyttbidragen, Hans Andersson, har vi aldrig ställt upp på och kommer inte att göra det i framtiden heller. Som jag sade i mitt anförande anser jag att det är bättre att se till att vi inympar Gnosjöandan på fler ställen i landet i stället för att försöka flytta människor till Gnosjö. Det finns inte någon utbyggd infrastruktur där, och man har problem med bostäder och annat i inflyttningsorterna. Koncentrationen till Stockholmsområdet, Göteborg och Malmö är olycklig med ett väldigt högt tryck på t.ex. boendekostnader och liknande. Man stimulerar människor till att flytta till någonting som medför problem både för den ort folk flyttar ifrån och för den ort folk flyttar till.

Jag håller med Hans Andersson om en sak, och det är att människovärdet inte skall vara knutet till förmågan att arbeta, beroende på om jag kan arbeta själv eller om samhället och arbetsmarknaden kan erbjuda mig ett arbete. Människovärdet är grundläggande. Som jag ser det är varje människa född fri och med lika rättigheter och lika värde, precis som det står i deklarationen om de mänskliga rättigheterna som vi firade årsdagen av i förra veckan. Dessutom tror jag att de flesta partier inleder sitt parti-program men just den deklarationen. Det är alltså en väldigt viktig sak, som jag håller med om.

Anf. 15 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Problemet var att det inte var 3 miljoner utan mer. Å andra sidan skall rätt vara rätt. När jag gjorde en avrundning såg jag fel på decimalen. Det är 2,3 miljarder ni plockar bort 1999. Å andra sidan plockar ni bort ungefär 4 miljarder året efter. Det gör ni säkerligen i ett budgetnit för att få pengar över på annat håll utan att ändå överskrida de ramar som även ni godkände förra våren.

Det är inte möjligt att tala sig varm för den dyraste formen av arbetsmarknadspolitik, utbildningssidan, och dra bort 10–15 % av A 2-medlen. Det är inte heller möjligt att tala sig varm för individuella handlingsplaner och minska på Arbetsmarknadsverkets personalresurser.

Jag tycker inte att det är en god idé att sätta in en bortre parentes i a-kassan. Det är en ännu sämre lösning att göra undantag i LAS för två personer, dvs. att ha rättslöshet för två och så behålla resten. Jag tycker att ni är inne på fel spår. Ni är lite för nära SAF-alliansen, men ni har långt dit. Det märks inte minst i det Margareta Andersson säger om människovärdet. Jag delar det till fullo. Så många människor som möjligt skall vara i arbete. Så många människor som möjligt skall ha rätten att

försörja sig och ha den friheten. Men ett lönearbete är inte någonting som lägger ett uns till mitt människovärde. Därför är det viktigt att upprätthålla människovärdet med rättigheten och med förmågan att ha makt så att man inte behöver vara utlämnad för arbetsgivarintressen och för den delen inte heller för statliga styrningar i alla lägen.

Anf. 16 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Nej, frågan om människovärde är någonting som är oerhört viktigt och grundläggande och grunden för hela vår demokratiska uppbyggnad av vårt samhälle, inklusive arbetsmarknaden. Att på något sätt träda det för när är ovärdigt ett samhälle som vårt.

Den bortre parenteserna har vi delvis gått ifrån i det förslag som vi har lagt fram i vår budgetmotion. Eftersom man inte lyckats genomföra den under tre års samarbete med den socialdemokratiska regeringen och intresset från andra partiers sida är så där överväldigande, har vi sagt att vi måste hitta någon annan lösning. Man kan inte acceptera att arbetslöshetsförsäkringen blir någon form av livstidsgaranti, att man skall ha en ersättning och gå in i diverse åtgärder och sedan komma ut för en ny period. Så här kan man hålla på från det att man första gången blir arbetslös, kanske ganska ung, och sedan fortsätter det så hela livet. Det håller inte. Det blir för dyrbart för samhället. Det innebär att människor inte kommer att utnyttja hela sin kapacitet i olika sammanhang. Därför har vi sagt att vi måste hitta ett annat system, kanske med en nedtrappning av ersättningen till arbetslöshetsförsäkringen, men samtidigt se till att man från början har så bra ekonomiska villkor att man inte får några problem i början av arbetslösheten. Sedan måste man snabbt få komma ut i arbete igen. Vi måste vidta åtgärderna tidigt och inte låta folk gå arbetslösa utan omedelbart vidta åtgärder, vilket inte sker i dag.

Anf. 17 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Vi har fått ett superdepartement. Arbetsmarknadspolitik, näringspolitik och kommunikationer sammanförs. Jag tror att det är bra, men inte hade jag tänkt mig att det skulle innebära att man missköter kontakten med parlamentet.

Förra veckan diskuterades trafikutskottets huvudtitel. I dag är det arbetsmarknadsutskottets områden. Ingen minister är närvarande. Ändå tillhör statsrådet Rosengren ett parti som i opposition skällde som bandhundar på dåvarande regeringen, inte minst på arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund, som krävdes på ständigt närvaro. Ingen fråga var för liten för att statsrådet skulle tillåtas vara frånvarande. Det är, fru talman, en nonchalans mot riksdagen och mot landets medborgare att regeringen undviker debatt med de valda ombuden.

Fru talman! Skall vi få rätsida på Sveriges långsiktiga problem och en säkrad välfärd måste vi satsa på en politik som ger fler jobb. Folkpartiet har satt kampen för fler jobb överst på dagordningen jämsides med kraven på en bra skola och en god vård.

Den socialdemokratiska regeringen säger sig också ha kampen mot arbetslöshet som högst prioriterad, men det har inte lett fram till det antal nya riktiga jobb som skulle vara nödvändigt. Intressant – och rent av tragiskt – är att varje prognos i de senaste årens finansplaner har slagit fel. Åt fel håll!

I stället för att bredda arbetsmarknaden och underlätta nyanställning och expansion har man sökt lösa problemen genom att gömma undan alltför utanför arbetsmarknaden i åtgärder av olika slag – detta samtidigt som vi lever med paradoxen att arbetslöshet inte beror på arbetsbrist! Det är andra brister som Sverige dras med och som regeringen direkt har ansvar för.

Nu har regeringen i dessa yttersta dagar erkänt att man inte klarar målet om halverad arbetslöshet till sekelskiftet. Man har också tvingats skriva ned förväntningarna när det gäller tillväxten. I stället för att få en expansion, inte minst via småföretag som skulle starta och växa, har man haft en benägenhet att ha en alltför stor tilltro till att det statliga systemet, och regleringarna skall lösa arbetsmarknadsproblemet. De mer än tjugotalet åtgärder som av och till har lanserats som medel i kampen mot arbetslösheten har inte gett särskilt många jobb. Det har mera blivit ett sätt att kvalificera sig för nya a-kasseperioder eller gå ytterligare någon kurs – visst vad den skulle leda till. Tyvärr har socialdemokraterna bortsett från att ett gynnsamt näringslivsklimat skulle sätta fart på nya tillkommande jobb. Därför har ett gott näringsklimat i socialdemokratiskt perspektiv blivit något man pratat om men gjort väldigt lite åt.

Folkpartiet anser att målet måste vara att pressa ned den total arbetslösheten och öka antalet sysselsatta. Det är ändå positivt att regeringen nu börjar tänka i de banorna.

Utifrån socialliberala utgångspunkter är arbetslöshet alltid ett slöseri med resurser, både för enskilda människor och i samhällsekonomin i stort. Och erfarenheterna visar hur svårt det är för en individ som har varit långtidsarbetslös att komma tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden. Det gör att hög arbetslöshet riskerar att bli bestående även under tider av god konjunktur. Det har vi haft tydliga exempel på de senaste åren. Men vad värre är, är att alltför börjar acceptera den höga arbetslösheten. Och det verkar ha skett på många håll i dagens Sverige.

I stället för att vidga arbetsmarknaden och expandera i sektorer som skulle kunna ge fler jobb – t.ex. inom tjänstesektorn, servicenäringen, turistnäringen, hushållsnära tjänster – har man varit kallsinnig till detta, trots att man i Kanslihuset måste ha insett att traditionella industrijobb knappast kommer att öka i antal, inte ens då produktionen växer. I stället har man i ren desperation förtidspensionerat, gett sabbatsår med a-kassa, genomfört generationsväxling, infört kortare arbetstid eller infört OTA, RAS och andra konstlade medel. En sådan inställning angriper ju bara akuta problem, men den gör inte något åt de grundläggande frågorna. Det leder också till att antalet sysselsatta minskar från en redan låg nivå.

Folkpartiet har förordat ett helt batteri som skulle kunna ge nya jobb. Det handlar om sänkta skatter på arbete, om ett smidigare regelsystem och om att uppmuntra och gynna dem som vill ta på sig den stora uppgiften att starta nytt eller expandera. Folkpartiet betonar ofta förvaltarskapets tanke. Och den står i bjärt kontrast till den klipparekonomi som har utvecklats alldeles för mycket.

Socialdemokraterna lät 80-talet bli ett förlorat decennium. Det var då som man fick för sig att man skulle låna pengar och vara finanshaj och att detta skulle göra alla rika. Liknande spekulationer finns också bland dagens verksamma. Men den gamla sanningen gäller fortfarande: Det är

bara genom arbete, sparande och nyföretagande som vi kan få Sveriges ekonomi på fötter och en välfärd säkrad.

Det är intressant att t.ex. TCO allt oftare talar om sänkta skatter i privat tjänstesektor. Det råder inget tvivel om att det finns en outnyttjad jobbpotential inom privat tjänstesektor som skulle kunna frigöras genom t.ex. lägre skatt på arbete. De nyss inledda skatteförhandlingarna har avslöjat att alla partier har synpunkter i dessa frågor. Mest tveksamt synes regeringspartiet vara som hittills bara lyssnat passivt. Jag tror att det är denna passivitet genom åren som har gjort att vi har fått förlorad tid och förlorade år.

Regeringens närstående organ, Aftonbladet, skrev för en tid sedan och påminde om att 1 % högre BNP-tillväxt skulle ge ca 50 miljarder i förbättrade statsfinanser och 50 000–60 000 fler jobb. Sverige skulle behöva en tillväxt på över 3 %. Och man slår fast sambandet mellan ökad tillväxt och ökad sysselsättning. Det är illa att regeringen inte tar dessa fakta på allvar.

I tidningen Arbetet skrev finansminister Erik Åsbrink i januari 1997 att han personligen skulle engagera sig i kampen för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Han skrev att det handlar om marknadsekonomi, om den totala efterfrågan, om lönebildningen, om spelregler för hushåll och företag. Det är sådant som påverkas av finanspolitiken och skattepolitiken, skrev Åsbrink då, och så formulerade han sitt löfte: ”Vi skall inte bara halvera den öppna arbetslösheten. Vi skall kraftigt minska den totala arbetslösheten. Vi skall skapa flera hundra tusen nya jobb.” Det är dags, fru talman, att regeringen infriar det löftet.

Så kom beskedet från regeringen nära två år efter Åsbrinks vidlyftiga artikel och löften: Vi klarar inte de mål som vi satte upp i valrörelsen. Och med en papegojas envishet upprepar man sedan varje år: Regeringen måste revidera sina planer. Ja, så kan det gå när man sitter fast i ett statiskt tänkande.

Dagens Nyheter uppmärksammade i går vad superdepartementets statsråd Rosengren och Sahlin tillsammans med finansministern skrev. Enligt DN använde de sig av liberalen Bertil Ohlins formulering från 50-talet: ”Det måste löna sig att arbeta.” Efter 40 år har Socialdemokraterna gjort hans budskap till sitt eget, och ledarskribenten konstaterar att det går att övertyga människor, men att det tar tid.

Ändå tycker jag, fru talman, att det är ett friskhetstecken att samma statsråd talar om att det behövs en socialdemokratisk tillväxtdebatt. Det är välkommet, men det är i ett sent skede. Än så länge lyser de konkreta förlagen med sin frånvaro.

Den tröghet som funnits i Sverige för en anpassning till vår omvärld har nu fått ett tryck utifrån som inte minst EU-medlemskapet ger. Intressant är ju att ett sådant nationalistiskt land som Norge nu ser ut att få ett allt större intresse för den europeiska gemenskapen. Inom Miljöpartiet, där man så sent som i valet hade utträde ur EU som huvudfråga, funderar man nu på en mera EU-positiv hållning. Undrens tid, fru talman, är tydligen inte förbi.

Regeringens erkännande att inte klara de sysselsättningspolitiska målen bekräftas av ämbetsverket AMS, som säger att det som både verket och regeringen sade före valet var fel. Prognoserna har ändrats, och ar-

betslösheten kommer tyvärr inte att minska nämnvärt nästa år. Antalet jobb blir inte så stort som man har påstått.

Nu justeras prognoserna ned. Av intresse är att både Konjunkturinstitutet och regeringen bedömer tillväxten till enbart drygt 2 %, dvs. nästan en tredjedel svagare tillväxt än vad som angavs i prognosen. Men det är viktiga halv- och helprocent som nu drar i väg åt fel håll.

Folkpartiledaren Lars Leijonborg påminde i början av det här året då han förde debatt om hur viktigt det var att få tillväxt. Men då ville socialdemokraterna inte lyssna på det örat. Då gick allting åt rätt håll. ”Det växer så det knakar”, sade statsministern. Och knakar gör det förvisso. Men det är inte växtvärk, det är stagnation.

Sverige har under för lång tid underlåtit att skapa ett bra företagsklimat och genomföra strukturreformer. Nu är ändå skönmålingens tid över, och regeringen tvingas ta tag i realiteterna. Det finns anledning att göra satsningar som drar åt samma håll.

Folkpartiets inställning är att vi inte får ge upp och acceptera dagens höga arbetslöshet. Vi tror att med en klok och samlad politik för tillväxt, kombinerad med en offensiv arbetsmarknadspolitik så kommer antalet sysselsatta att öka. Arbetslösheten är ju inte enbart konjunkturell utan också strukturell. Här behövs t.ex. den satsning på utbildning och fortbildning som regeringen talat om, men som i hög grad varit en felsatsning då man ägnat sig åt volymmålen och för lite åt det kvalitetsmål som skulle kunna leda till nya jobb.

Vissa branschers måttliga uppgång skapar genast flaskhalsproblem. Där ser vi ett av resultaten av att vi för länge frossat i åtgärder som inte har lett till jobb. Det uppreklamerade kunskapslyftet har haft för lite av rätt kunskap, och därför har det inte blivit något lyft.

Så några ord om småföretagsamheten – detta av praktiskt taget alla politiska riktningar verbalt hyllade mantra. Det finns en tickande bomb i vårt samhälle i dag, eftersom alltfler företag drar ned, lägger ned eller flyttar ut. Vi har också den andra sidan då presumtiva småföretagare avstår från att starta någon verksamhet. I den mån som man startar företag blir det som regel enmansföretag, och de etablerade enmans- och småföretagen vågar inte eller vill inte expandera. Att ge småföretagsamheten nya förutsättningar är ett stort och viktigt område att ta itu med.

När man hör företagsnamn som Astra, Ericsson, Electrolux, Lear Corporation, Volvo eller namn på andra multiföretag märker man hur föga nationellt bundna de är. Och när vi hör Ortsnamn som Eslöv, Bengtsfors, Hagfors, Olofström, Karlsborg, Töcksfors så inser vi alla hur regionalt utsatta områden är på väg att få kraftiga smällar eller rent av dödsstötten. Därför behövs fler småföretag med en inneboende vilja att växa.

Småföretagsamheten har i regel det goda med sig att man har både ägare och arbetsledning på plats, eller som vi säger: på golvet. Här har vi att göra med de internationella storföretagens baksida. Om man sitter på en annan kontinent och läser bokslut blir det ganska teoretiskt. Man har ringa eller ingen chans att sätta sig in i den lokala situationens behov och möjligheter. Därför har småföretagsamheten sin roll i att den också är lokalt etablerad.

Folkpartiet och andra oppositionspartier har uppmärksammat invändningarna mot regeringens proposition och utskottsmajoritetens slutsatser, då vi framför allt i reservation nr 1 förordar en annan inriktning av politiken som skulle kunna leda till fler jobb och bättre samhällsekonomi. Den s.k. jobballiansens förslag tar upp lönebildningens roll och värdet av en utbyggd tjänste- och servicesektor, dvs. de områden som har potentiella växtmöjligheter när det gäller att ge jobb och sysselsättning.

I reservation nr 4 finns vår handlingsplan för sysselsättning, som riksdagen bör ställa sig bakom.

Hans Andersson från Vänstern talade i sitt anförande om en politik som var kontraproduktiv och om att vi har haft ett efterfrågeras. Som jag uppfattade det var han kritisk mot den eviga inflationsbekämpningen. Ändå överraskar Vänstern genom att förorda nya färdriktningar. Vänstern var med om de s.k. återställarna efter valet 1994. Den uppgång som då fanns i konjunktur och sysselsättning övergick i stagnation och sedermera i nedgång. Sedan vek regeringen av åt mitten, och min fråga till Hans Andersson blir: Tycker Vänstern att vi skall återgå till den s.k. återställarpolitiken som gällde från 1995, eller är Vänstern nu nöjd med regeringens färdriktning i dag t.ex. på arbetsrättens område?

Vi står bakom budgeten, säger Hans Andersson med statsmannaröst. Det är säkert riktigt. Men frågan är om det finns ett samband med vad man egentligen vill i politiken eller om det enbart är ett partiellt och kortsiktigt röststöd. Det finns mycket att förklara från Vänsterns håll. Därför efterlyser jag här var man står i politiken.

För Folkpartiets del har vi under många år lagt tonvikten på att också de arbetahandikappade skall ha en rejäl chans till ett eget jobb. Också i årets budgetförslag vill vi ha en förstärkning av både lönebidrag och anslag till dem som är verksamma inom Samhall. I reservation 6 redogör vi för de förslagen.

Vidare är det viktigt med ungdomssysselsättning, och i reservation 10 pekar vi på det. För att verksamheten skall bli arbetsmarknadspolitisk optimal med de pengar som finns tror vi att de skall kunna användas friare och i fler län.

Vi påpekar också en viktig sak i vår reservation 17. Arbetsmarknadspolitiken måste förbli en statlig angelägenhet även om det lokala arbetet i samverkan med kommuner är viktigt.

I reservation 20 om uppföljning av arbetspraktiken har vi varnat för risken att många kommuner inte kommer att anordna arbetspraktik på grund av ökade kostnader för den. Därför måste en utvärdering av åtgärderna snabbt komma till stånd och regeringen rapportera redan under nästa år.

Kvinnors möjligheter att starta eget och bättre möjligheter till riskkapital och rådgivning och stöd kommer andra folkpartidebattörer att ta upp. Därför nämner jag dem bara rubrikmässigt.

Fru talman! Förändringen av arbetslivet då det utvecklas mot ett kunskapssamhälle med skärpt internationell konkurrens blir allt tydligare. Därför behövs det en stor portion fortbildning för dagens verksamma. Vi behöver underlätta och påverka attityder så att befintlig arbetskraft är beredd till den typ av omställning som krävs i framtidens arbetsliv.

Men då krävs också reformer inom arbetsrätt och lönebildning för att komma till rätta med flera problem. Det handlar om ekonomi, skatte- och näringspolitik och utbildningspolitik med höga kvalitetsmål som ger Sverige ett verkligt kompetenslyft.

Jag yrkar för Folkpartiets del bifall till reservationerna 1, 4 och 8.

Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall först svara på frågan. Vänsterpartiet står bakom budgeten. Vänsterpartiet är för sunda statsfinanser. Vi var det 1994–1995 när vi rensade från förfallet. Det var inte bara ert fel, men det var ett förfall i början på 90-talet. Vi är det nu när vi har godkänt finansplanen. Däri finns det inga problem.

Däremot står vi kvar vid synpunkten att vi vill ha strukturförändringar åt vänster och mer produktiv rättvisa. När vi driver igång en tillväxtpolitik byggd på innovationer, miljömställning i näringslivet och investeringar i humankapital skall det inte ske med ökade klyftor.

Kommer det återställare? frågade Elver Jonsson. Det kom återställare förut 1995–1998. Det är därför jag över huvud taget kan vara i den position jag är. Nivån på 75 % i ersättning från sjukförsäkringen och a-kassan försvann. Löftet om en bortre parentes, som Elver var med om, försvann.

Kommunerna har fått 20 miljarder mer och fick ytterligare 1,3 miljarder nu i budgeten. Vi har skrivit in målsättningen att det kommer ett förslag om kompetensutveckling i arbetslivet. Vi har sänkt skatten för låginkomsttagare. Vi har sänkt hyrorna. Vi har infört ett sysselsättningsmål och har inte bara kvar målet att bekämpa arbetslösheten. En hel del spår av Vänsterpartiet finns i den här budgeten, och mer skall komma om vi skall kunna vara kvar i båten.

Jag har några saker. Ge mig en förklaring på den fråga jag ställde. Hur kan Elver Jonsson plocka bort 4 miljarder kronor från arbetsmarknadspolitiken redan nästa år, som börjar om 14 dagar? Hur är det möjligt, och samtidigt låtsas hävda att ni vill ha en kunskapsinriktad arbetsmarknadspolitik?

Hur kan ni binda er vid Moderaternas löntagarfientliga politik i reservation nr 1, i den mån ni står kvar vid Bertil Ohlins idé om att det skall löna sig att arbeta även för löntagarna, med goda lönevillkor, god trygghet, goda arbetsvillkor och att ha en facklig organisation som förmår att säkra eller åtminstone skydda individen på en arbetsmarknad som blir alltmer styrd av kapitalet? Hur är det möjligt, Elver Jonsson?

Anf. 19 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är gentlemannamässigt att Hans Anderson säger: Det var inte bara ert fel, när han talar om det han kallar för det ekonomiska förfallet. Han tog inte upp den svåra lågkonjunktur som präglade den regeringsperioden. Det hade väl i så fall försvagat argumenten. Vänstern vägrade minst lika mycket som Socialdemokraterna att vara med på några som helst besparingsförslag under den tiden.

Hans Andersson talade om att t.ex. ersättningen i a-kassan sänktes till 75 %. Det är lite poänglöst i en replik till mig eftersom det var vad socialdemokrater och moderater var överens om. Folkpartiet var med om att sänka ersättningen till 80 %. Vi stod fast vid det eftersom det var socialt motiverat att inte gå lägre.

Sedan undrar Hans Andersson hur vi skulle kunna sänka på utgiftssidan. Jag försökte säga i mitt inlägg precis det som Aftonbladet och andra pläderar för. En tillväxt som vi öppnar för ger väldigt många miljarder som reducerar utgiftssidan. Det är den dynamiken som vi ändå måste hänge oss åt. Det ser ut som om åtminstone de ansvariga statsråden nu i sina tidningsartiklar är inne på det.

Vi hälsar med tillfredsställelse att vi från Folkpartiet har fått genomslag för den tanken. Tillväxten är viktig. Tillväxt kan också ske både under socialt acceptabla former och framför allt under villkor som naturen tillåter.

Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall inte bara polemisera nu i partinit, Elver Jonsson. Det här är faktiskt allvarligt. Ni vill dra ned 4 miljarder kronor, och ni vill göra det år 1999. Vad innebär 1999? Hela världen drar ned sina BNP-prognoser, och Sverige inte mer än andra. OECD gör det. EU gör det. Hela vår omgivning drar ned prognoserna. Det hänger ihop med Asienkrisen som har smittoeffekter mot Latinamerika, och det hänger ihop med problemen i Ryssland.

I det läget säger ni: Folkpartiet i Sverige har en så bra politik att vi kan dra ned arbetsmarknadspolitiken. Detta säger ni trots att vi har 415 000 människor i den totala arbetslöshetskön. Det är det som inte är trovärdigt. Det handlar egentligen inte så mycket om Elver Jonssons politik. Men han måste förstå i vilken värld han lever. Titta på prognoserna runtomkring oss!

Elver Jonsson talade om småföretag. Det första han sade förut var: Så har vi småföretagen, och det är ett problem att de flyttar utomlands. Det var inte precis små företag som sedan nämndes, men det kanske var en felsägning. Det var Astra, Stora, osv.

Har inte Elver Jonsson någon synpunkt på hur dessa företagsledningar helt allena i slutna rum fattar beslut som påverkar sysselsättning och välfärd i hela världen och också i vårt land? Detta sker utan att löntagarna, fackföreningsrörelsen, det politiska systemet i kommunen, regionen eller här i riksdagen har någonting att säga till om.

Det är många som i dag frågar: Hur är det möjligt att den makten ligger hos representanter för kapitalägarna? Förut talade Folkpartiet ofta om vikten av ekonomisk demokrati. Ni var även med på ägardemokrati. Ni var även med på och hade förslag om löntagarfonder. Ni hade en anknytning till arbetslivet inte minst genom TCO och Saco.

Var har ni den tråden i dag? Ni hänger i SAF-alliansens mycket sköra tråd. Den leder till undergången, åtminstone om man vill ha både arbete och rättvisa, Elver Jonsson.

Anf. 21 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Hans Andersson återvänder ofta till terminologin om maktfrågor. Han talade också tidigare i sitt inlägg om makten på jobbet. Men den största maktlösheten är att vara utan jobb. Både regeringen och Vänsterpartiet har inte tillräckligt mycket sett till vikten av att det också blir jobb.

När stora företag ger sig i väg kan man ju tala om att det kan vara alltför slutna rum. Men det ändrar knappast på någonting. Jag tror inte

ens att Hans Andersson är beredd att föreskriva något slags planekonomi och att det skulle styras centralt eller politiskt. Vad som behövs är ett klimat som gör att vi har gynnsamma regler i förhållande till vår omvärld.

När det gäller småföretagen var min poäng att det är viktigt att vi får dem att växa. Vi har ägare och verkställare på plats som kan leva med i den puls som man lokalt måste känna om man skall ta ett reellt ansvar för sina anställda. Där har småföretagen ett ideologiskt övertag som är gynnsamt för sysselsättningen. Det vill vi i Folkpartiet gynna. Det är därför som vi talar så ihärdigt om vikten av att småföretagsamheten får en chans att växa.

Sedan behöver vi stora företag med en spetskompetens och en produktionsutveckling som i många fall är imponerande också i ett världsperspektiv. Men det är småföretagen som kan ge det stora tillskottet av jobb och som framför allt har en lokal och regional anknytning som är positiv.

Anf. 22 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Årets debatt om budgetfördelningen som rör arbetsmarknadsutskottets olika områden känns lite annorlunda än under den gångna mandatperioden. På grund av det inledda samarbetet mellan Socialdemokraterna och regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet befinner jag mig i dag inte i direkt oppositionställning gentemot Johnny Ahlqvist. Jag kommer därför inte att trötta utskottet alltför mycket med att berätta hur vi i Miljöpartiet vill genomföra en arbetstidsförkortning, som jag har gjort under de gångna fyra åren. Men några ord måste jag ändå lägga fram, eftersom vi i Miljöpartiet ser en kraftig arbetstidsförkortning som en enastående chans att sänka arbetslöshetssiffrorna.

I en aviserad arbetsgrupp bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och undertecknad miljöpartist hoppas jag innerligt att arbetstidsfrågan ändå kommer att få den behandling som jag tycker att den förtjänar.

För Sveriges folk och för alla dem som går arbetslösa kommer det att betyda mycket att få komma i arbete och känna sig behövda.

Att en arbetstidsförkortning kommer att innebära en högre livskvalitet håller även många av motståndarna till en arbetstidsförkortning med om. Jag anser att det behövs en motpol till det arbetsmiljöklimat som nu håller på att växa fram.

Arbetsmiljöklimatet på våra arbetsplatser har hamnat i en återvändsgränd. Tuff konkurrens och hårdnade ekonomi kräver ökad produktivitet, och stressen på arbetsplatserna bara ökar. Den som sviktar under pressen känner sig tvingad att stanna kvar på sitt jobb. Läget är långt ifrån bra. Nu behövs det nya tankar och grepp.

Människor blir mer och mer tysta på jobbet. Man vågar inte uttrycka vad det är som man tycker är fel på jobbet på grund av rädslan att förlora sitt arbete och komma ut i den höga arbetslöshet som nu råder. På grund av rationaliseringar och indragningar har arbetskamraterna minskat i antal medan arbetsuppgifterna hela tiden har ökat alltmer.

Den senaste framtagna arbetsmiljöundersökningen visar att två av tre arbetstagare anser att arbetstempot har ökat de senaste fem år. I samband med lågkonjunktur och ökad internationell konkurrens har alltså arbetstempot ökat betydligt. För att säkra sin överlevnad och må mindre

dåligt gör personalen bara uppgifter som syns och kan mätas, och kritiken tystnar därför.

I en undersökning av TEMO uppgav 25 % av de tillfrågade att de inte vågade framföra kritiska synpunkter på sin arbetsplats. På grund av hot om uppsägning föredrar de att vara tysta. När nu flera av våra största företag lägger stora varsel – det har vi hört här i dag också – ökar naturligtvis osäkerheten, och risken för en hotande arbetslöshet blir större.

En väl genomförd arbetstidsförkortning skulle kunna bli ett av medlen för att fler skulle kunna dela på jobben. Detta i kombination med en grön skatteväxling, som vi i Miljöpartiet förespråkar, gör att det blir förmånligare för arbetsgivare att anställa fler när arbetsgivaravgiften sänks. Arbetet med en ekologisk omställning av Sverige är också mycket arbetsintensivt och kommer att skapa fler jobb.

Miljöpartiet har sedan år 1994 väckt en motion om ett s.k. friår. I betänkandet har Miljöpartiet en reservation, nr 28, om att införa ett nationellt friår. Jag vill härmed, fru talman, yrka bifall till reservation nr 28, trots att utskottet eventuellt ger detta ett positivt mottagande någon gång i framtiden.

Fru talman! Ett friår skulle också kunna medföra att det arbetsmiljöklimat som nu många gånger råder på våra arbetsplatser mildras. En chans att kunna ta sig ledigt under ett år för att prova på något nytt eller bara vara ledig och hinna med att göra det man länge velat göra kommer att minska stressen. Vill man kompetensutveckla sig kommer arbetstagarren tillbaka med en ökad kompetens som kommer arbetsgivaren till godo, samtidigt som en arbetslös får chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Fru talman! Den senaste företagsbarometern från stiftelsen Svenska Jobs and Society visar att antalet nystartade företag i Västerbottens län minskar. Det fattas säkert inte idéer i Västerbotten, men om västerbottningarna gavs möjlighet till ett friår skulle kanske statistiken se annorlunda ut. Införandet av ett friår gynnar, enligt Miljöpartiets modell, nyföretagande genom att det ges ekonomisk möjlighet att starta ett företag under ett år. Vi kan fråga oss hur många företag det skulle kunna röra sig om.

En indikator på detta är hur många FA-skattsedlar som skrivs ut i Sverige. En sådan skrivs ut om man har ett företag vid sidan av en annan inkomst som anställd. Hittills under 1998 har 160 000 personer ansökt om FA-skattsedel. Om en stor del av dessa 160 000 anställda fick en chans att satsa på sin företagsidé på heltid skulle statistiken förändras. Nu visar den en minskning av antalet nystartade företag under ett år, under 1997, på 20,5 %.

Friåret skulle ge en skjuts framåt för att öka antalet företag som startas av kvinnor. Enligt undersökningar drar sig kvinnor i större utsträckning än män för att skuldsätta sig. Statistiken visar att kvinnor är duktiga företagare. De 4 000 kvinnor som fick kvinnolån under 1997 skapade 12 000 jobb med de här pengarna.

Förutsättningen för att man skall få friår skall enligt Miljöpartiet vara att en arbetslös får arbete på den lämnade platsen under tiden. Detta skulle innebära att 4 000 personer skulle få in en fot på arbetsmarknaden och få jobb under ett år om en redan anställd kvinna fick denna chans.

Herr talman! Miljöpartiet har i sin fördelning av budgeten för år 2000 lagt 50 miljoner ytterligare på Rådet för arbetslivsforskning. Vi gör detta för att markera att vi tycker att det är ett viktigt forskningsområde inom arbetspolitiken.

Jag återknyter till problemet med hur människor mår och hur de upplever sin arbetssituation. Denna situation kommer att vara ett allvarligt problem i framtiden. Då frågar jag mig hur Moderaterna kan minska anslaget till Arbetslivsinstitutet från 296 miljoner till 15 miljoner. Det är alltså en minskning med 281 miljoner. Dessutom vill de halvera anslaget till Arbetsarkyddverket. När det gäller Rådet för arbetslivsforskning vill de minska anslaget från 27 miljoner kronor till 19 miljoner kronor.

I framtiden kommer vi att se att en påfrestning på vårt samhälle är att en stor del av befolkningen inte har arbete, medan de som har arbete upplever en intensivt ökad stress.

Ironiskt nog har det uppstått ett läge där de som har ett arbete tvingas bli allt effektivare och jobba så mycket övertid att det spränger taket för vad som är maximalt tillåtet. Samtidigt finns det hundratusentals arbetslösa som känner ett utanförskap genom att den sociala samvaron med arbetskamraterna har försvunnit.

Arbetslösheten, som så sakta hade börjat att minska, har nu på nytt börja stiga lite grann igen. Det är den internationella reala ekonomin som sviktar. Detta ger återverkningar på arbetslösheten. Prognoserna för framtiden måste omvärderas på grund av detta.

Förändringar som underlättar skapandet av nya jobb måste till. Detta ligger till grund för den grupp som Socialdemokraterna bildat tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Sverige måste faktiskt eftersträva en mer uthållig ekonomi. Vi har ett välfärdssystem som inte längre är anpassat till arbetsmarknaden och den situation som finns ute i samhället i dag. Vi måste bredda trygghetssystemen och göra om dem så att de håller för alla och är ekonomiskt bärkraftiga, även i den nya verklighet som vi ser i dag, där många människor hamnar utanför systemen.

Herr talman! Behovet för arbetshandikappade att få arbete har ökat och kommer att öka enligt AMS prognos. Miljöpartiet markerar detta genom att lägga 200 miljoner kronor ytterligare, fr.o.m. år 2000, för arbetshandikappade.

Funktionshindrade besitter både kompetens och resurser som behövs på arbetsmarknaden, och vårt samhälle tjänar på att behålla och att vidareutveckla de stöd vi har i systemet. Alla människor måste ses som en resurs för vårt samhälle, inte bara i termer av ekonomi.

Herr talman! Jag har i en motion påpekat det allvarliga i att arbetsgivare som har tagit emot ALU och API, men framför allt OTA, ofta inte är medvetna om att arbetsmiljölagen gäller och att även små egenföretagare kan bli ersättningsskyldiga om en olycka inträffar. Det behövs en skärpning i direktiven och reglerna så att länsstyrelserna skickar ut information om arbetsgivaransvaret. Arbetsgivaransvaret angavs i en ny lag, vad gäller OTA och 6 c § i socialtjänstlagen, så sent som i januari i år.

6 c §, som gäller ungdomar, infördes redan 1980, och OTA infördes 1986. Det har tyvärr hänt en hel del olyckor där arbetsgivaransvaret har

varit svårt att uttyda och därmed också ersättningen, vilket har lett till svåra rättsfall.

Under förra mandatperioden tillfördes den s.k. kommunala utvecklingsgarantin, en lag som skulle innefatta arbetsmiljölagen. Förändringen av lagen skedde på grund av en interpellation från Miljöpartiet.

Det är av yttersta vikt att framför allt små arbetsgivare är införstådda med vad arbetsmiljölagen innefattar. Det har hänt att t.ex. asbestsanering har utförts utan kvalificerad arbetsledning och utan skyddsutrustning inom bl.a. åtgärden OTA.

Vad jag tycker är speciellt viktigt med mitt påpekande är att inga nya åtgärder bör införas innan arbetsgivaransvar och kännedom om arbetsmiljölagen är tydligt angivet.

I detta anförande instämde Kerstin-Maria Stalin och Matz Hammarström (båda mp).

Anf. 23 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Miljöpartiets stora flaggskepp inom arbetsmarknadspolitiken är ju arbetstidsförkortning. Vi kristdemokrater är också positiva till att människor skall kunna anpassa sin arbetstid till en lägre nivå om de så önskar.

Men vi tror inte på stora planekonomiska alexanderhugg där man skall förkorta arbetstiden, lika för alla, över en natt. Det skapar mer problem än det löser. Det kom exempelvis en studie för en tid sedan som visade att inte minst den offentliga sektorn skulle drabbas hårt av ett sådant här alexanderhugg à la Miljöpartiet.

I stället gäller det att jobba på den frivilliga vägen med flexibla lösningar och vårdnadsbidrag som hjälper småbarnsföräldrar att gå ned i arbetstid. Det gäller att pröva system med sabbatsår och friår, som vår motion nr 27 handlar om och som också miljöpartisterna har varit inne på.

Nu har Miljöpartiet sålt ut sitt lilla flaggskepp i uppgörelsen med Socialdemokraterna och stoppat in frågan i en arbetsgrupp, som Barbro Johansson tydligen också ingår i.

Jag skulle vilja slå vad med Barbro Johansson. Skall vi slå vad om att frågan om arbetstidsförkortning inte kommer att genomföras under kommande mandatperiod? Det är nämligen gammal beprövad socialdemokratisk taktik att sy upp Miljöpartiet, stoppa in frågan i en arbetsgrupp och begrava den där i diverse olika beräkningar och utredningar.

Jag skulle vilja höra om Barbro Johansson kan slå vad med mig om att det inte blir, eller att det blir en arbetstidsförkortning de kommande åren. Jag är övertygad om att den typen av alexanderhugg är misslyckade. Det inser Socialdemokraterna. Därför har de begravt frågan i en arbetsgrupp, och Barbro Johansson är med som begravningsentreprenör.

Anf. 24 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Det verkar på Stefan Attefall som om han tycker att en arbetstidsförkortning vore bra eftersom han vill slå vad med mig om att en sådan verkligen kommer att genomföras under den här mandatperioden. Jag tycker väl att det är lite svårt att slå vad när det gäller politik. Jag tycker inte att man skall ha en vadslagning där.

Jag är mycket glad för arbetstidsgruppen, som nu kommer att arbeta framöver, och jag hoppas verkligen att det kommer att vara konstruktivt. Jag ser också samarbetet som sådant.

Om Stefan Attefall tycker att 40 timmars arbetsvecka är planekonomi, vad var då 48 timmars arbetsvecka, kan man fråga sig. Var det planekonomi?

Vi har sänkt arbetstiden under det århundrade som vi har levt i nu. Jag hoppas att år 2000 skall innebära att vi så småningom kan sänka arbetstiden till gagn för alla arbetslösa, till gagn för jämställdhet, till gagn för alla barnfamiljer och till gagn för en högre livskvalitet.

Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag sade att det var ett uttryck för planekonomiskt tänkande när man centralt tror att man kan lösa frågan om arbetstidsförkortning med en generell sänkning av arbetstiden för alla och i alla branscher. Verkligheten ser ju så annorlunda ut för olika företag och olika branscher.

I praktiken vet vi ju att den 40 timmars arbetsvecka vi har i dag inte är så rigid. Den anpassar man ganska friskt och alltmer, och det är den utveckling vi bör gå mot.

Jag tycker att det är bra att småbarnsföräldrar kan gå ned i arbetstid. Men låt oss använda instrument som uppmuntrar, hjälper och stöder människor att kunna välja den arbetstid som passar dem – inte centralt bestämma: lika för alla. Under olika skeenden i livet arbetar vi olika mycket och har olika behov, och det måste vi också anpassa arbetsmarknaden efter. Men att tänka i de termer som Miljöpartiet gör vill jag påstå är ett planekonomiskt tänkande som vi borde ha lämnat bakom oss.

Min lilla vadslagning handlar helt enkelt om utsikterna för Miljöpartiet att få framgång i den här frågan. Jag vet att Johnny Ahlqvist, Socialdemokraterna, inte tror på Miljöpartiets förslag i frågan. Det är det som gör mig så säker på att frågan kommer att begravas i arbetsgruppen. Det är faktiskt tråkigt att Barbro Johansson har gått på det enkla knepet.

Anf. 26 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ser faktiskt positivt på framtiden. Jag hoppas att vi skall komma fram till ett bra konstruktivt förslag.

Jag vill ge Stefan Attefall vår rapport om arbetstidsförkortning, som jag inte ville trötta arbetsmarknadsutskottet med förut när jag höll mitt anförande. Jag ger den i julklapp till Stefan Attefall, så får han läsa där vad vi har skrivit. Vi vill att lagen skall vara dispositiv. Och naturligtvis skall man kunna anpassa den efter olika branscher.

Vad vi har sett nu är att flera fackförbund faktiskt har börjat med en arbetstidsförkortning, men vi anser att det är alldeles för lite. Vi hoppas att det ökar för att vi skall kunna få mer jobb. Det är det som vi ser. Vi skall kunna få fram minst 200 000 nya jobb om vi genomför en arbetstidsförkortning från 40 timmar till 35 timmar i veckan, som vi vill. Det gäller att inte göra det i små myrsteget, för då kommer vi ingen vart när det gäller att bekämpa arbetslösheten.

Ta gärna emot min julklapp efteråt, Stefan Attefall!

Anf. 27 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag skall ge en eloge för att Miljöpartiet har en betydande konsekvens när det gäller arbetstidsfrågan. Man håller väldigt starkt fast vid att lösningen på våra sysselsättningsproblem är kortare arbetstid och att det borde ske genom att dela på jobben.

Jag tycker att det ställer till ett par problem. Det ena är den roll som Miljöpartiet numera har. Man är, som Barbro Johansson sade, inte ett riktigt oppositionsparti längre, utan finns med och stöder regeringen i allt väsentligt.

Regeringen säger att en av de viktigaste sakerna, utöver att få en mer EU-positiv hållning, är att få en stark tillväxt. Hur det skall ske genom att vi håller tillbaka arbetsinsatser är svårt att se.

Den andra svårigheten är det som jag försökte säga i mitt anförande: Arbetslöshet beror inte på arbetsbrist. Det finns massor av jobb som borde bli utförda, men som inte blir det.

Det är i stället tre andra brister vi dras med: brist på lönsamhet i enskilda företag, brist på pengar i offentliga kassor och brist på förmåga att organisera arbetslivet.

Det är de bristerna vi borde ta tag i mer än i frågan om hur vi minimerar vår arbetsinsats.

Låt mig för tydlighetens skull lägga till att det naturligtvis finns situationer där arbetstiden behöver förkortas. Man kan av rent medicinska skäl, på grund av vårdnadsansvar för barn eller av andra orsaker behöva ha en kortare arbetstid, men att generellt skära ned arbetstiden är inte lösningen på Sveriges arbetsmarknadsproblem.

Anf. 28 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar naturligtvis för elogen. Elver Jonsson pratar om den starka tillväxten. Vi har i vår arbetsmarknadsmotion föreslagit och vill även i näringspolitiken ha en skatteväxling. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna kraftigt under en 10–15-årsperiod men samtidigt höja avgifterna på miljöstörande utsläpp. Vi menar att det skulle kunna få arbetsgivarna att anställa flera, vilket skulle öka tillväxten. Vi vill ha en speciell form av tillväxt, en tillväxt inte bara i ekonomiska termer. Det är viktigt vad tillväxten innehåller.

Det är självklart att vi vill att man skall dela på jobben. Jag kan inte förstå att man inte kan göra det, som Elver Jonsson säger. Det blir väl inte mindre arbete utfört därför att fler delar på jobben? Det kan inte vara Elver Jonssons mening.

Anf. 29 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Visst blir det mindre gjort, om vi drar ned på arbetstiden. Jag kan medge att det kan komma upp fler på lönelistan, men frågan är om det kan presteras mer. Jag tror inte att vi kommer förbi det faktum att det som vi skulle behöva göra, både av ekonomiska och av humana skäl, är att få fler i arbete.

Som jag sade är det väldigt mycket arbete som i dag inte blir utfört. Det gäller arbete för att få en acceptabel vård eller en förbättrad skola eller för att få en massa miljöuppgifter utförda. Vi behöver som nation faktiskt jobba mer, men det är en insikt som väl ännu inte har nått fram till Miljöpartiet. Jag tror dock att den kommer. Varken Barbro Johansson

eller andra här är opåverkbara, och jag tror på opinionsbildningens betydelse.

Jag återkommer till det förhållandet att vårt problem inte är att vi som nation jobbar för mycket. Vi skulle behöva göra större insatser. Särskilt skulle vi behöva anstränga oss för att de som nu saknar jobb kommer in på arbetsmarknaden.

Anf. 30 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Det skall presteras mer, säger Elver Jonsson. Man har mätt produktiviteten bl.a. vid IG Metall i Tyskland, och man har sett att produktiviteten har ökat när en arbetstidsförkortning har genomförts. Det redovisas också i vår arbetstidsförkortningsrapport.

När människor jobbar kortare tid orkar de också mera. Man har t.ex. inom Byggnads kunnat se att de anställda arbetar mycket mer under de första timmarna. I slutet av arbetsdagen inträffar bl.a. de flesta arbetsplatsolyckorna. Visst kan man alltså bli effektivare.

Om man t.ex. på Folkpartiets expedition drog ned på personalen, betyder det då inte att det blir mindre arbete gjort där? Jag undrar om man är ineffektiv med antal anställda som man nu har.

Anf. 31 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag sympatiserar i mycket stor utsträckning med Barbro Johanssons förslag om att dra ned på arbetstiden. Också vi centerkvinnor tycker att det skulle vara väldigt bra och har drivit den frågan. Samtidigt har vi dock insett att det är ganska svårt att finansiera detta. Jag undrar lite grann hur Miljöpartiet och Socialdemokraterna, som också jag har arbetat tillsammans med, skall kunna komma fram till en finansiering av detta.

Vi lyckades i Arbetstidsutredningen inte komma fram till något annat än att det här skulle göras på frivillig väg, i olika steg via avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Vi har redan en dispositiv lagstiftning. Det finns alltså redan i dag möjligheter att förändra arbetstiderna utan att reformera lagstiftningen. Det här kan, som jag ser det, åstadkommas med bibehållen lagstiftning genom opinionsbildning och ett tryck t.ex. från de fackliga organisationerna.

Jag undrar lite grann hur Barbro Johansson menar att vi skall kunna komma åstadkomma en, som också jag ser det, ganska positiv utveckling mot kortare arbetstid. Då skulle många förhållanden förbättras. Kvinnor och män skulle få lättare att dela på hemuppgifterna, arbetet med barnen osv.

Anf. 32 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vet, Margareta Andersson, att också ni i ert parti-program förordar en arbetstidsförkortning. Jag tycker att det är roligt. Det har lett till att också de socialdemokratiska kvinnorna under minst 20 år har krävt en sådan.

Jag hoppas att ni, de socialdemokratiska kvinnorna, Centerpartiet och andra kommer att stödja en arbetstidsförkortning i framtiden. Vad gäller finansieringen har vi bl.a. räknat med en ökad produktivitet. Vi räknar med att få ca 200 000 fler människor i arbete, och då kommer arbetslös-

hetsunderstöden från a-kassorna att minska. Vi vill i samband med detta genomföra en höjning av grundavdraget, så att de som har mindre inkomster inte skall bli lidande i sammanhanget.

Vi har inte sagt att en arbetsförkortning skall genomföras med full lön, utan vi vill finansiera den med minskade arbetslöshetsunderstöd och en ökad produktivitet.

Anf. 33 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Om vi pläderar för en förkortad arbetstid tror jag att det är viktigt att vi talar om vilka ekonomiska förutsättningar som en sådan ger. Om den innebär att man skall gå ned i lön, tror jag att många människor skulle vara ganska tveksamma. Det är ett av skälen till att jag inte har drivit den här frågan hårdare. Väldigt många människor har i dag en sådan lönesituation att de helt enkelt inte har råd att gå ned exempelvis till sex timmars arbetstid. Många kvinnor som redan i dag har en ganska låg lön skulle inte klara det här.

Det finns andra sådana faktorer som gör att det här är en väldigt svår fråga. Jag tror att det bästa sättet att driva den framåt är att gå via arbetsmarknadens parter och låta det ske på en naturlig väg. När man så småningom har kommit längre än i dag kan man lagstifta i frågan. Så skedde t.ex. med pensionerna i början på 70-talet när pensionsåldern ändrades från 67 till 65 år. Det var då bara små grupper kvar som berördes.

I dagens ekonomiska läge är jag rädd för att det här inte kommer att ge de positiva effekter som också jag skulle vilja ha. Jag skulle önska att det här kunde gå att genomföra.

Anf. 34 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag sade före replikskiftet att vi inte finner att en arbetsförlängning kan fullföljas med full lön. Jag sade däremot att vi på grund av ökad produktivitet och minskade arbetslöshetsunderstöd kommer att kunna höja grundavdraget för inkomster från ca 100 000 kr till 150 000 kr för att låginkomsttagare inte skall få sänkt lön.

De som har inkomster över 25 000 kr i månaden kan kanske få en löneminskning på 2–4 %, men jämfört med en arbetstidsförkortning som skulle innebära 12 % tror jag att många skulle tycka att detta är mycket bra.

Många undersökningar har visat att man gärna går ned i lön. Bl.a. har nya undersökningar visat att den som har en hög lön värderar en ökad fritid som gör att man kan vara mera tillsammans med sina barn och höja sin livskvalitet, även om man får lite mindre i lön. Jag hoppas att vi i arbetsgruppen skall komma fram till ett bra förslag.

Anf. 35 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Med den tillväxtfientliga politik som Miljöpartiet för är det inte konstigt att man inte ser några möjligheter att öka antalet jobb utan i stället ägnar sig åt friår och förkortning av arbetstiden.

Man ger helt enkelt upp. Man ser inte att det är åtgärder för att öka mängden sysselsatta som arbetar som man skall sträva efter i sin politik, utan man vill så att säga få bort människor från arbetsmarknaden. Jag skulle bara vilja ställa en liten fråga till Barbro Andersson. I hennes reservation står det att man enbart skall få friår om man ersätts av en ar-

betslös. Om någon begär friår och företaget säger att denna person inte skall ersättas med någon annan utan att företaget i stället skall rationalisera, så får man inte friår, eller har jag fel i detta fall? Friår blir på något sätt beroende av om man ersätts med en arbetslös. Jag antar att det är rätt uppfattat. Åtminstone står det så i reservationen.

Sedan vore det kanske intressant om Miljöpartiet mer kunde försöka arbeta ut en politik som gav fler arbetstillfällen i det här landet i stället för att som sagt var få människor ut från arbetsmarknaden. Men det är väl en konsekvens av vad Barbro Johansson började med att säga, nämligen att det känns underligt att tidigare stå och kritisera regeringens politik och nu hålla med om den. Det är klart att galenskapen är konstant vare sig det är det ena eller det andra.

Anf. 36 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! När det gäller friåret som Kent Olsson – inte Kent Andersson, även om han kallade mig Barbro Andersson nyss – tog upp är det riktigt som han trodde: Vi kräver att det skall bli en arbetslös som går in på tjänsten i stället för den person som tar tjänstledigt ett år. Det är så. Man får lov att ta tjänstledigt utan några föreskrifter. Man kan vara ledig, man kan kompetensutveckla sig, vilket kommer arbetsgivaren till godo sedan när man kommer tillbaka, eller man kan starta ett nytt företag som jag nämnde här, vilket skulle betyda väldigt mycket när det gäller ekonomin för bl.a. kvinnor som vill starta företag.

Från början när man i Danmark införde detta *orlov* hade man inte med kravet att en arbetslös måste komma in i stället, och man såg att det här inte gick att genomföra. Friåret blev för dyrt. Men som vi har föreslagit det, med 85-procentig a-kassa för den som är tjänstledig, blir detta ett nollsummespel och kommer inte att kosta företaget något.

För oss är det väldigt viktigt att den som är arbetslös och kommer in på den här platsen får en riktig lön och inte ersättning för att befinna sig i åtgärd. Det har jag påpekat förut.

Om vi inte har detta krav så hjälper vi inte heller arbetslösa. Det är ju inte så att vi vill ta bort folk från arbetsmarknaden för att vi vill dela på jobben. Vi vill självklart ha fler i arbete, men man behöver inte arbeta så lång tid, som vi har sagt. Också den skatteväxling som vi föreslår innebär att det blir fler jobb.

Anf. 37 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Var finns pengarna? Man noterar att detta innebär en fördel för statskassan om man tar ett friår. Det skulle alltså vara en fördel att man ger ut pengar när folk är lediga. Jag måste säga att det är en mycket underlig motivation.

Arbetstidsförkortningen kostar också pengar. Det har ju visat sig i undersökning på undersökning att företag säger att detta självklart kommer att kosta pengar. Varifrån skall vi ta dessa pengar, framför allt med Miljöpartiets tillväxtfientliga politik? Jag får på något sätt inte detta att gå ihop. Och tyvärr går det inte mer ihop efter Barbro Johanssons första förklaring. Hon får en ny chans nu att försöka göra det något förstäligt: Varifrån tar ni pengarna? Hur kan mindre arbetade timmar ge mer pengar till Sverige? Det innebär ju att man får ut mer människor från arbetsmarknaden i stället för till arbetsmarknaden.

Anf. 38 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! När det gäller arbetstidsförkortningen går ju väldigt mycket pengar åt till arbetslösa nu, men när vi inför arbetstidsförkortning kommer pengarna i stället att gå till dem som arbetar, självklart i en arbetstidsförkortning.

När det gäller friåret, som Kent Olsson talar om, har vi sagt att den som tar tjänstledigt ett år skall få 85 % av a-kassan, alltså inte full a-kassa. Det betyder att man får lite mindre, men skulle man ha varit tjänstledig utan lön är detta ändå ett bra tillskott. Då har man alltså chans att göra något som man har velat länge. Vi talade om utbrändhet tidigare, och detta skulle vara ett utmärkt medel för att folk skulle kunna vila upp sig när de har arbetat många år och är mycket stressade. Stressen har ju ökat på arbetsplatserna.

Den som kommer in på arbetsmarknaden i stället skall ha ett arbete med avtalsenlig lön, och det är det viktiga. Den som är arbetslös har tidigare haft arbetslöshetsunderstöd och lämnar detta ifrån sig. Den som tar tjänstledigt tar ett år med 85 % av a-kassan. Detta lämnar kanske inte 15 %, men kanske 9 % över – en del återgår ju till administration och så. Det här blir alltså ett nollsummespel så det kostar ingenting.

Min arbetstidsförkortningsrapport kan jag lämna i julklapp också till Kent Olsson.

Anf. 39 JOHNNY AHLQVIST (s):

Herr talman! Först vill jag kommentera att det inte har varit några statsråd närvarande. Jag vet att de har förhinder båda två, och jag har inte upplevt någon gång att det ena eller det andra statsrådet inte har velat ta debatt med de folkvalda i den här kammaren, så jag tycker att det är viktigt att jag framför detta här.

Jag hoppas på stenografernas överseende, därför att jag har ändrat mitt inledningsanförande här. Anledningen till detta är att jag läser Dagens Nyheter, och med allt överseende för Stefan Attefalls debattartikel läste jag en artikel som var mycket mer intressant.

Den 17 december 1918 fattade Sveriges riksdag beslut om att avskaffa den 40-gradiga skalan. Detta är i dag exakt 80 år sedan. Man beslöt att införa demokrati i Sverige med lika rösträtt för alla. Den kvinnliga rösträtten infördes alltså då. Högern var emot införandet redan då. Verner von Heidenstam har bidragit till debatten om en allmän och lika rösträtt genom orden: ”Det är skam, det är fläck på Sveriges baner / Att medborgarrätt heter pengar.”

Införandet av demokrati i vårt land ledde även till att vi fick lagar och regler på arbetsmarknaden, Kent Olsson, som skydd mot en hejdlös exploatering av löntagarna. Högern har vid alla tillfällen varit emot dessa förändringar. Vi har hört Kent Olsson och Moderaterna upprepa sina krav på kraftiga försämringar i arbetsrätten. Ja, Kent Olsson, man kan tala om samma procedur vartenda år, samma anföranden vartenda år och samma motioner vartenda år – från Kent Olsson i varje fall.

Jag vill markera att tryggheten för löntagarna inte skall vara någon form av parentes i historien. Vi är beredda att förändra arbetsrätten, men till det bättre och inte till det sämre, som det föreslås från Moderaterna och de borgerliga stödpartierna i den här kammaren.

Herr talman! Under de senaste veckorna har vi fått besked om omfattande strukturförändringar i svenska storföretag. De har duggat tätt. Astra har i kölvattnet av fusionen med Zeneca rationaliserat. Man skall öka effektiviteten och också minska antalet anställda. Ericsson funderar, beroende på att man får lägre vinst än väntat, på en fortsatt och förstärkt rationalisering för ökad effektivitet och färre anställda. Volvo har gått längst och varslat om uppsägning på flera orter i Sverige.

Herr talman! Debatten här skulle kunna bli en lång svartepetterlek om vem som bär skulden till detta. Jag tycker att det är ytterligare ett argument för den som påstår att det arbete vi gör här i riksdagen inte tar utgångspunkt i verkligheten utan är en uppvisning i plakatpolitik. Jag delar uppfattningen i Anderssons inlägg: Det är kanske dags att vi också uppför oss på ett annat sätt i den här kammaren och inte bara ägnar oss åt plakatpolitiken. Det är viktigt att vi undviker det, för jag tror att det är viktigt att vi när det blir svårigheter förstår detta och att vi uppträder på ett seriöst sätt.

Med det kan jag kommentera den andra debattartikeln som fanns i dag. Det är faktiskt inte så som Stefan Attefall säger, att sysselsättningen har minskat i det här landet. Det märkliga är detta: AKU-mätningar fanns väl redan under den borgerliga regeringsperioden. Då respekterade man AKU-mätningar, men helt plötsligt tycks det nu vara så att kristdemokraterna har inrättat en egen utredningsavdelning som sätter sig över de officiella siffrorna, om jag inte uppfattade Stefan Attefalls inlägg helt fel här.

Jag skall citera ur AKU-undersökningen:

”Antalet sysselsatta uppgick i november till 4 015 000 (+32 000), vilket är en ökning med 110 000 personer sedan november förra året.”

Sedan kommer det viktigaste: ”Antalet utförda arbetstimmar i genomsnitt per vecka på hela arbetsmarknaden uppgick i november till 142,9 (+1,5) miljoner timmar.”

Det är en ökning med 1,5 miljoner timmar, Stefan Attefall. Då är det ingen sysselsättningsminskning, och då beror det inte heller på sjukfrånvaro.

Herr talman! Sanningen med alla varsel som har drabbat oss är ju att globaliseringen leder oss hit, till ett alltmer internationaliserat näringsliv med högre konkurrensutsättning som följd, till mer samgående över nationsgränser och till ökade krav på effektivitet och rationalitet i produktionen.

Jag tycker i stället att vi skall glädja oss åt att svenskt näringsliv är gott rustat i den utvecklingen. Våra storföretags utlandsberoende var ett faktum redan före det senaste decenniets alltmer accelererande globalisering.

Det är egentligen det som dagens debatt skulle handla om, dvs. den svenska arbetsmarknadspolitiken, som i grunden är uppbyggd just för att klara sådana här situationer.

När den ursprungliga arbetsmarknadspolitiken och den svenska modellen skapades tog den sitt avstamp i företagets behov av utveckling och förändringar. Modellen utgick från att rusta de anställda som förlorade jobbet när företagen blev tvungna att öka sin effektivitet eller när företag gick omkull därför att de inte klarade kraven på utveckling. De

som blev arbetslösa skulle rustas för att kunna ta nya jobb som kom till i företag och verksamheter som gick att stärka genom denna utveckling.

Därför blir den aktiva arbetsmarknadspolitikens uppgift än tydligare i tider av omstruktureringar. Därför är det betänkande som vi i dag behandlar avgörande, inte endast för de arbetslösas möjligheter till utveckling utan också för de svenska storföretagen.

Herr talman! Det är det som arbetsmarknadspolitikern handlar om, och det är det som är dess uppgift. Jag har sagt det från talarstolen vid ett flertal andra tillfällen: Arbetsmarknadspolitikern skapar inte några nya arbetstillfällen. Arbetsmarknadspolitikern är till för att hjälpa dem som är arbetslösa eller för att klara omstruktureringar, ingenting annat.

Jag tycker att vi borde diskutera arbetsmarknadspolitikern här i dag, men det har mer handlat om skatter och förändringar som kanske inte hör hemma i vårt betänkande.

Herr talman! I det betänkande som kammaren har att behandla tar vi ytterligare ett steg mot att förstärka arbetsmarknadspolitikern.

Genom färre åtgärder och flexibilitet ökar arbetsförmedlarens möjligheter att tillsammans med den arbetslösa finna utbildning och praktik som ökar just hans eller hennes möjligheter till arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Genom ytterligare förstärkningar av de långtidsinskrivnas möjligheter till meningsfulla åtgärdsinsatser prioriterar vi också tydligt dem som har det allra svårast att komma ut på arbetsmarknaden igen.

Här är sänkningen av finansieringsbidraget för arbetspraktik, som utskottets majoritet tagit initiativ till, en tydlig signal till arbetsförmedlare och kommuner om att det är de långtidsinskrivna som skall prioriteras.

Och naturligtvis skall man, Margareta Andersson, följa upp detta, såsom man brukar göra med alla beslut som vi tar i riksdagen. Jag tycker därför att det var onödigt att vi i utskottet gjorde ett tillkännagivande om uppföljning. Man har naturligtvis ett uppföljningsansvar i fråga om alla åtgärder och beslut. Detta kommer naturligtvis också att följas upp.

Vi gör i betänkandet en särskild markering för att synliggöra de äldre arbetslösas situation. Trots tydlig prioritering på att stötta de långtidsinskrivna finns det särskilda skäl att ytterligare koncentrera insatser kring de äldre arbetslösa.

Erfarenheterna av att koncentrera insatser talar sitt tydliga språk. Ungdomsarbetslösheten har, precis i linje med vad vi har sagt här i riksdagen, minskat dramatiskt under de senaste åren.

Enligt AMS var 3 000 av de långtidsarbetslösa i november ungdomar mellan 20 och 24 år. Bland dessa 3 000 ungdomar – det vet vi av tidigare undersökningar – har ungefär hälften fått erbjudande om jobb, utbildning eller åtgärd men har ännu inte hunnit påbörja jobbet eller har av något skäl tackat nej.

Därför tycker jag att man kan konstatera att vi inte skall ge oss förrän alla ungdomar inom 100 dagars arbetslöshet skall ha fått ett erbjudande om jobb, utbildning eller åtgärd.

Men, herr talman, låt oss inte heller glömma bort att antalet långtidsarbetslösa ungdomar i september 1994 var över 37 000. Visst lönar det sig att koncentrera åtgärderna och att göra aktiva insatser. Därför är det så viktigt med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Jag nämnde inledningsvis att arbetsmarknadspolitikens ursprungliga uppdrag var att stötta de arbetslösa och rusta dem för de jobb som kommer och att bidra till företagens och andra verksamheters utveckling. I det arbetet ligger naturligtvis ett stort ansvar för att motverka flaskhalsproblem och för att stötta arbetsgivarna i deras behov av att hitta kompetent personal. Antalet sökande som har fått arbete ligger fortsatt på en hög nivå. I november lämnade 55 000 personer arbetslöshetskön därför att de hade fått jobb.

I detta sammanhang är det också viktigt att notera att arbetsmarknadsutbildningen har ökat med nära 25 % på ett år. Vi satsar ytterligare 2 miljarder på arbetsmarknadsutbildningar. Nog satsar vi på en offensiv politik på detta område.

Oavsett om Stefan Attefall och jag har olika uppfattning, har sysselsättningen ökat med 110 000 personer enligt AKU. Arbetslösheten sjunker ned till 5,4 %.

I ljuset av detta är det också viktigt att se det nya målet för sysselsättning. När vi i dag här i kammaren förmodligen slår fast att målet för sysselsättningen är att 80 % av befolkningen i arbetsför ålder skall ha ett jobb år 2004, visar vi att det inte är fråga om en utveckling som skall bli tillfällig. Tvärtom gör vi allt för att det skall vara en långsiktig utveckling och för att vi skall leva upp till detta mål 2004.

Herr talman! Hur ser då oppositionens recept ut för att lösa arbetslösheten? Ja, när det gäller Moderaterna är det samma procedur som förra året. Det handlar om större osäkerhet för löntagarna och mer piska på de arbetslösa. Skattesänkningar skall lösa alla problem. Jag beklagar verkligen att Kristdemokraterna och Folkpartiet har hamnat i dåligt sällskap. Man är tydligen överens om att det är de metoderna som skall klara Sveriges sysselsättningsläge.

Jag måste ställa frågan till de tre partier som säger sig förespråka detta: Bli det lättare för den arbetslöse som inte får ett jobb, beroende på att han eller hon inte har tillräcklig utbildning för att få jobb, om man sänker skatten och försämrar arbetsrätten? Det skulle vara intressant att till protokollet få ett svar på den frågan, Kent Olsson.

Det är märkligt när Kristdemokraterna i en reservation för fram sitt patos när det gäller sociala problem för dem som är arbetslösa, samtidigt som man sätter sig i knäet på Moderaterna och är beredd att förändra arbetslöshetsförsäkring och allt annat. Stämmer det verkligen överens, Stefan Attefall, med det sociala patos som ni försöker föra fram? Eller har ni kanske fått kalla fötter i sista ögonblicket så att ni blivit tvungna att skriva den här reservationen?

Herr talman! Ibland kan man verkligen se kullerbyttor i tankeverksamheten i de förslag som oppositionen presenterar. Det har hänt förr. Vi har läst folkpartistiska motioner där man vill minska A 2-anslaget med 2 miljarder mer än vad som fanns vid tillfället. Vi är väl vana att se de här kullerbyttorna.

Ett av de här förslagen från oppositionen gäller den enskildes avgift för arbetslöshetsförsäkringen. Under förra mandatperioden pläderade Moderaterna för en bortre gräns i arbetslöshetsförsäkringen. Nu har de tydligen fått kalla fötter, därför att nu säger de att man skall ha en övergångsperiod på 300 dagar och en längre period för äldre arbetskraft.

Man är generös och vill gå långt. De som är äldre och är arbetslösa skall få ett grundbelopp om dagen, och det sänker man från 240 kr till 210 kr per dag.

Jag vill fråga Kent Olsson hur dessa människor skall kunna klara sig. Det var en och annan från de borgerliga partierna som stod här och sade att man övervältrat kostnaderna på kommunerna. Vilka alternativ finns det för de här äldre arbetstagarna som bara får 210 kr per dag att leva på?

Herr talman! Det är ett hån när man säger att man vill göra en kopp-ling mellan egenavgiften och respektive avtalsområde. I förbund med hög arbetslöshet skall avgiften vara högre. Det skall med andra ord kännas att man tillhör ett förbund med hög arbetslöshet, för då driver facket återhållsamma lönekrav, som man skriver i texten. Jag tycker nästan att det är ett hån mot de fackliga organisationerna, som verkligen har tagit ansvar i lönebildningen.

Dessa högre premier skall enligt ett förslag kompenseras med lägre skatter. Enligt ett annat förslag, moderaternas, skall de kompenseras genom att man sänker medlemsavgifterna till de fackliga organisationerna.

Det är verkligen ett nytt inslag i svensk politik att vi här i riksdagen skall bestämma medlemsavgifterna för de olika intresseorganisationerna. Min fråga till Kent Olsson blir naturligtvis vilken avgift vi skall fastställa för Rotaryföreningen på Lidingö.

Idén att koppla avgifterna till avtalsområdet går inte att genomföra. Det är plakatpolitik. Det kommer att innebära en byråkrati som vi aldrig tidigare har skådat. Jag vill fråga om Kent Olsson ställer sig bakom denna plakatpolitik, eller finns det några underliggande ideologiska skäl till att moderaterna driver detta förslag?

Herr talman! Lampan blinkar i talarstolen. Innan jag avslutar detta inlägg vill jag ändå ta tillfället i akt att ge uttryck för den förvåning jag kände när jag häromveckan såg och lyssnade till min moderata utskotts-kollega Mikael Odenberg i Aktuellt. Utan större krumbukter erkände moderaternas talesman att moderaternas budgetförslag är orealistiskt och att det inte har med verkligheten att göra. Då handlade diskussionen främst om Arbetarskyddsstyrelsen och Arbetslivsinstitutet och, inte minst, om de dramatiska nedskärningar som moderaterna föreslår när det gäller dessa.

Med samma verklighetsfrämmande nedskärningsiver går moderaterna fram på område efter område, inte minst inom arbetsmarknadspolitik. Med dessa luftbesparingar, som inte ens moderaterna själva tror går att genomföra, finansierar moderaterna sina dramatiska skattesänkningar. Jag måste därför ställa en fråga till Kent Olsson, som är talesman i dag. Delar Kent Olsson uppfattningen att besparingarna inte går att genomföra, eller får den stå för enskilda ledamöter i det moderata samlingspartiet?

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet.

I detta anförande instämde Cinnika Beiming, Björn Kaaling, Laila Bjurling, Anders Karlsson, Sonja Fransson, Kristina Zakrisson och Carina Adolfsson (alla s).

Anf. 40 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det är skönt för Johnny Ahlqvist att han får stöd från sina partikamrater här i riksdagen, med tanke på att han inte får stöd för sin politik av regeringskompisarna i Rosenbad. Vad vi har läst de senaste dagarna är att man från regeringens sida överger de prognoser och utsikter som betänkandet bygger på. Vi har fått höra att man har övergivit målet om 4 % öppen arbetslöshet till år 2000, som betänkandet också bygger på. Björn Rosengren säger i dagens Dagens Nyheter att han överger tanken på ett speciellt volymkrav på AMS. Arbetsmarknadspolitikens hela inriktning skall förändras. Det betänkande som Johnny Ahlqvist nu skall lotsa genom kammaren är egentligen inaktuellt. Min fråga till Johnny Ahlqvist blir därför: Hur känns det att här i riksdagen genomföra en politik som statsråden faktiskt redan har sprungit ifrån?

Jag skall också kommentera Johnny Ahlqvists inlägg. Han hävdade att jag har sagt att sysselsättningen minskar. Det var inte det jag sade i mitt tal. Jag sade att den sysselsättningsökning som skett under det senaste året och som socialdemokratiska regerings- och riksdagsföreträdare skryter med till 60 % består av en ökad frånvaro. Jag säger inte att vi skall kasta SCB-statistiken överbord. Jag säger bara att vi måste läsa noggrant och veta vad som händer på arbetsmarknaden. Det är alltså inte en riktigt lika positiv utveckling som regerings- och majoritetsföreträdarna här vill låta påskina.

Det är mot bakgrund av den höga arbetslösheten och att vi är i slutet av en högkonjunktur jag blir så bekymrad över bristen på initiativ och förslag från regeringens och utskottsmajoritetens sida.

Det är intressant att höra vad Johnny Ahlqvist har att säga om detta. Den som sysslar med plakatpolitik här i kammaren är ju Johnny Ahlqvist, som inte kan se till att det kommer fram konkreta åtgärder för att vända utvecklingen mot en mer sysselsättningsintensiv tillväxt i ekonomin. Det handlar om arbetsmarknadspolitik, och det handlar självklart också om de andra politikområdena.

Vi kristdemokrater säger att vi vill höja egenavgifterna. Det vill vi göra, men vi säger inte att det skall ske per bransch utan för alla som tillhör en a-kassa. Det kompenserar vi med sänkt skatt – mer än vad avgiftshöjningen innebär. Däremot säger vi att vi kan titta på en utredning om huruvida branschvisa avgifter kan vara intressanta. Det är en utredning vi föreslår – ingenting annat.

Anf. 41 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller prognoserna och att vi inte talar samma språk i Regeringskansliet och här i riksdagen tycker jag att Stefan Attefall fick svar i Hans Anderssons inledning. Sverige är inte det enda land i Europa där man ändrar prognoserna beroende på den utveckling som man inte kunde förutse för ett antal månader sedan. Därför tycker jag att det är konstigt att man gör reflexionen att det skulle vara helt unikt att skriva ned prognoserna.

Däremot skrev vi fast ett 80-procentigt sysselsättningsmål. Det var betydligt hårdare skrivningar än vad halveringen av den öppna arbetslösheten innebar från början.

Jag förstår inte varför Stefan Attefall ondgör sig över att Björn Rosengren har gått ut och sagt att man skall ta bort volymmålet. Det har

varit en mycket bred uppslutning kring detta i arbetsmarknadsutskottet under de senaste åren, men då satt Stefan Attefall kanske inte i utskottet. Jag tolkar det som att kristdemokraterna tycker att vi skall ligga fast vid ett volymmål, medan alla andra partier i denna kammare tycker att man inte skall göra det. Det är bra att ni är klara på den punkten.

Vi skryter inte med att sysselsättningen ökar och att arbetslösheten minskar. Ingen kan skryta med någon politik förrän vi är nere på noll, nästan, vad gäller arbetslöshet. Då kan man kanske skryta. Jag tycker samtidigt att man skall vara glad för att ett antal människor dagligen får jobb och kommer ut på den öppna arbetsmarknaden. Man skall inte komma med någon sorts skrytvals för att man gör detta.

Det är skönt att kristdemokraterna är bekymrade över att vi inte har konkreta förslag, men jag ställer motsvarande fråga till Stefan Attefall. Var har kristdemokraterna sina förslag till lösning? Vi upplevde en period då ni satt i Rosenbad. Inte fanns det något förslag till hur man skulle lösa sysselsättningen och arbetslösheten då heller! Jag har i varje fall inte hittat några gudabenådade förslag i de motioner som kristdemokraterna har skrivit.

Anf. 42 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! För Johnny Ahlqvist är ändå läget gott. Det är ingen större ko på isen.

Till skillnad från honom är vi kristdemokrater allvarligt oroliga över att vi i slutet av en högkonjunktur har en oerhört hög arbetslöshet. Den positiva utveckling vi har haft på arbetsmarknaden under det senaste året – notera att jag säger det – startar från en oerhört låg nivå och är faktiskt mindre kraftfull än vad socialdemokratiska företrädare brukar framhäva.

I det läget ser vi en mycket passiv utskottsmajoritet och en passiv regering som säger att det kommer förslag till våren. Nu har man, vilket är mycket glädjande, sagt att det kommer någonting dagen före julafton, men här i kammaren vågar man inte presentera detta.

Det råder bred enighet om att vi skall avskaffa volymmålet, säger Johnny Ahlqvist. Men varför röstar han då igenom ett betänkande som fortsätter med de strikta volymmålen? Problemet är att det betänkande vi skall rösta igenom här i kammaren i dag på flera punkter innehåller en politik som de ansvariga statsråden i dag inte bekänner sig till.

Det måste vara en ganska unik situation som råder: Någon månad efter det att propositionen lagts fram för riksdagen står statsråden inte längre bakom väsentliga delar av den. Jag inser att detta inte kan vara glatt och trevligt för Johnny Ahlqvist att behöva medge, men det är sanningen. Det intressanta är med vilken typ av glädje Johnny Ahlqvist kommer att trycka på ja-knappen längre fram i dag.

Vi kristdemokrater har presenterat en rad förslag inom näringspolitikens, den ekonomiska politikens och arbetsmarknadspolitikens områden. Jag kan uppmana Johnny Ahlqvist till lite trevlig julläsning – jag skall gärna översända våra tre motioner med en rad olika förslag. Det handlar om sänkta skatter på olika områden som främjar framväxten av nya jobb. Det handlar om kvalitetssatsning i utbildningen. Det handlar också om vissa saker på arbetsrättens område som gör att nya grupper kan komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om offensiva åtgärder för att helt enkelt lägga om politiken i riktning mot att stödja framväxten av de nya

jobb som kommer i Sverige men som just nu växer på arbetsmarknaden med alltför låg kraft.

Problemet är att det inte finns något alternativ till den politiken från socialdemokraternas och deras stödpartiers sida. Det är beklagligt för de arbetslösa.

Anf. 43 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Stefan Attefall med att jag med sann glädje kommer att trycka på ja-knappen när vi skall gå till omröstning.

Vad vi har fört diskussioner om i utskottet och också har gett regeringen i uppdrag är att se över volymmålet. Men så länge det inte är löst måste man rimligtvis ha någon form av beräkning när man anslår ett antal miljarder till det här området. Jag tycker åtminstone att jag vill ha det stödet när jag går ut och pratar med folk. Jag vill kunna säga att det kostar x miljarder, och då tycker jag också att man måste ha någon beräkningsgrund. Vi kan inte bara slopa detta i dag, för då finns det inget mer.

Jag kan nog lova Stefan Attefall att glädjen skall bestå vid voteringen. Jag tror också att vi kommer med nya förslag under våren när det gäller volymmålet.

Sedan är det ju inte så att ni har konkreta förslag. Det är skattesänkningar. Var någonstans, i vilken forskning och vilka undersökningar, kan man presentera ett underlag som pekar på att skattesänkningar ger fler arbetstillfällen? Det finns ingenstans. Man kan inte peka på det.

Arbetsrätten vill ni också ändra på. Som jag sade förut: Era enda förslag på arbetsmarknadspolitikens område är piskan på de arbetslösa och försämringar och otrygghet för de anställda. Det löser inte de här problemen. Man skapar inte jobb genom dessa förändringar.

Det vi skall diskutera här i dag är arbetsmarknadspolitik. Men där har ni inga konkreta förslag mer än det Stefan Attefall själv nämnde – skattesänkningar och det ena med det andra.

Jag förväntar mig inte heller att få något svar från Stefan Attefall om det sociala patos som ni för fram i reservationen om att ni vill stärka den arbetslöses sociala situation. Samtidigt sätter ni er i knäet på moderaterna. Ni säger att ni inte vill ha förändringar i arbetslöshetsförsäkringen på samma sätt som de, men i ett eventuellt samgående är det väl moderaterna som kommer att diktera villkoren. Så upplevde jag att det var mellan 1991 och 1994. Det var inte kristdemokraterna som påverkade politiken då.

Anf. 44 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det här är symtomatiskt på något sätt. Man kan konstatera att statsråden borde vara här i dag. Jag tycker att det är skamligt att de inte är det. Men jag har faktiskt en viss förståelse för att de inte är här. Vi har ju nu konstaterat att de inte står bakom det som sker här.

Jag måste faktiskt säga att jag tycker synd om Johnny Ahlqvist i dag. Jag förstår att han börjar sitt anförande med 1918. Det hade jag också kanske gjort – till flydda tider går mina tankar, som någon berömd författare har sagt. Det kanske är enklare att diskutera situationen 1918 än att diskutera situationen 1998.

Vad det gäller förändringar har Johnny Ahlqvists parti nämligen inte mycket att erbjuda. Dessutom har Johnny Ahlqvist fått ändra sitt anförande efter en DN-artikel. Detta är alltså den socialdemokratiska politiken! Man lägger fram en budget, och sedan kommer ett antal statsråd och säger att man inte tycker som det står i budgeten utan att man vill genomföra förändringar.

En av de saker som man säger i DN-artikeln, och som Johnny Ahlqvist nu talar emot, är att det skall bli sänkt skatt. Björn Rosengren, Mona Sahlin och Erik Åsbrink talar om sänkt skatt, bl.a. för att det skall ge mer jobb. Vi kan konstatera att det är på tiden att någonting kommer som kanske ger någonting.

Jag skulle till Johnny Ahlqvist vilja ställa ett par konkreta frågor: Vad har han för förslag för att minska arbetslösheten? Anser Johnny Ahlqvist att det är tillräckligt att man får arbetspraktik? Blir det sänkta skatter eller inte sänkta skatter? Det kan vara intressant att så småningom se vad som står i kammarens protokoll. Blir det några regelförändringar eller blir det inte några regelförändringar? Tar man bort de fackliga blockaderna och sympatiåtgärderna såsom föreslås? Detta är något som hindrar jobb, vilket exempel från Taxi i Örebro visar. Blir det en omställningsförsäkring i a-kassan eller blir det inte en omställningsförsäkring? Kommer det att bli ytterligare färre åtgärder?

Det är möjligt att Johnny Ahlqvist inte kan svara på frågorna om dessa åtgärder. Han kanske får vänta på en ny DN-artikel av Rosengren. Men det vore intressant att se vad Johnny Ahlqvist av i dag tycker.

Från moderat sida, för att svara på frågan, tycker vi att det är alldeles självklart att sänkta skatter och förändrad arbetsrätt ger fler jobb. Jag är också övertygad om att vi dagen före julafton får se lite grann kring detta. Men jag förstår Johnny Ahlqvist. Det är inte lätt att försvara en politik som ni inte ens själva och framför allt inte regeringen tror på. Men det skulle ändå vara intressant att få en del svar om vad Johnny Ahlqvist tror på. Sedan får vi se om regeringen tror likadant om sex dagar.

Anf. 45 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag vill fortfarande gärna gå tillbaka till 1918. Jag ställer frågan till Kent Olsson: Kan det finnas någon symbolik i att ni gick emot den kvinnliga rösträttens införande 1918 och att ni 80 år senare lägger fram förslag om och reserverar er för att det inte skall utgå några ersättningar till kvinnoförbunden inom den politiska verksamheten? Ni har ju en sådan reservation, Kent Olsson.

Sedan ställde jag ett antal frågor till Kent Olsson i min inledning. Jag har inte fått svar på dem, men det finns fortfarande möjlighet för Kent Olsson i replikskiftet. Jag ställde en fråga om egenavgifternas koppling till de olika avtalsområdena och hur man skall klara den byråkrati som kommer att uppstå om man inför det här. Jag ställde en fråga om företagsklimatet och varför Kent Olsson säger att företagen flyr detta land när det inte alls är sant utan tvärtom. Detta kanske Kent Olsson kan svara på i den sista repliken.

Sedan säger Kent Olsson att vi inte gör ytterligare satsningar. Vi satsar faktiskt, Kent Olsson, ytterligare 2 miljarder på arbetsmarknadsutbildning. Vi är nämligen bekymrade över de flaskhalsproblem som Kent

Olsson själv tog upp i sitt inledningsanförande. Det går inte att göra som ni föreslår: minska anslagen och samtidigt tro att man skall klara att utbilda folk till de lediga jobb som finns och som kommer.

Det går bra att stå i talarstolen, Kent Olsson, och säga att man är bekymrad över flaskhalsproblemen. Men ni har ju inget konkret förslag om hur detta skall lösas, förutom med sänkta skatter och sämre arbetsrätt. Är det lättare att få ett jobb därför att man sänker skatten eller försämrar arbetsrätten? Är det lättare för den människa som inte har rätt utbildning att få det jobbet? Jag tycker att det är viktigt att Kent Olsson svarar för den plakatpolitik som ni faktiskt bedriver här.

Anf. 46 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag noterade att Johnny Ahlqvist inte hade något svar på mina frågor, inte ett enda svar. Nu skall jag göra något omväxlande. Jag skall faktiskt svara själv.

I och för sig förstår jag att Johnny Ahlqvist inte svarade, för han kan inte svara. Det måste vara mycket jobbigt att stå i denna kammare och läsa svar, ta med dem som jullektyr hem och sedan se vad Björn Rosengren och Mona Sahlin föreslår. Jag har noterat vad de kommer att föreslå, inte det vi tycker, men saker och ting som ändå går åt det håll vi tycker är bra, knappast åt det håll som står i propositionen.

Låt oss nu ta upp en del av Johnny Ahlqvists frågor.

Det är riktigt att vi föreslår mindre pengar till arbetsmarknadsutbildning. Men vi tycker att de pengar vi föreslår till arbetsmarknadsutbildning skall satsas på att ge jobb. Jag sade i mitt inledningsanförande att sju av tio företagare konstaterar att det är svårt att få folk att anställa. Det måste bl.a. bero på att man har haft en arbetsmarknadsutbildning som har varit oerhört dålig. Människor har gått kurs efter kurs men inte fått något jobb. Därför säger vi: Satsa pengar på den kvalificerade yrkesutbildning som leder till jobb. Det tror jag är det riktiga.

Vår arbetsmarknadsutbildning går ut på att man skall få jobb, inte att man enbart skall gå i åtgärd på åtgärd. Där skiljer vi oss åt. Det ser jag som en oerhört väsentlig del. Även Johnny Ahlqvist borde tycka att arbetsmarknadsutbildning är till för att ge utbildning för arbete. Det ligger ju i själva namnet arbetsmarknadsutbildning.

Vad gäller företagsklimatet kan jag förstå att Johnny Ahlqvist vill ha en egen bild av verkligheten. Men nog är det så att det inte är bra för Sverige att svenska företag lämnar landet i den omfattning de gör. Det är inte bra att 25 % av dem som blir civilingenjörer och som utbildas i Sverige inte kommer tillbaka, utan stannar utomlands. Det kan väl inte Johnny Ahlqvist tycka är bra.

Tyvärr hinner jag inte svara på fler frågor, Johnny Ahlqvist, eftersom talmannen slår med klubban i bordet.

Anf. 47 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Då kanske Kent Olsson har förståelse för att jag inte kan svara på hela det register av frågor som han ställde. Men jag skall svara konkret på ett par av de frågorna.

Jag tror att det är viktigt att man gör en översyn av arbetsrätten, men inte med den infallsvinkel som kristdemokrater, folkpartister och moderater i den här församlingen har, utan därför att arbetsrätten inte överens-

stämmer med den verklighet vi har. Man måste titta på de grupper som i dag inte omfattas av något trygghetssystem, därför att de har tillfälliga anställningar i större omfattning än man hade tidigare.

När det gäller åtgärderna är jag inte nöjd. Det är väl ingen i kammaren som är nöjd med att man slår samman ett antal åtgärder så att man hamnar på 19 stycken. Det har vi poängterat i vår skrivning. Jag ser fram emot att det skall vara betydligt färre åtgärder i vårpropositionen än man föreslår i dag.

Jag skall svara på frågan om civilingenjörerna. Det handlar väl inte om företagsklimat om civilingenjörer utbildar sig och befinner sig i andra länder. Det handlar om löneutrymmet i Sverige. Man får betydligt högre lön i alla andra länder i Europa än man får i Sverige när man är utbildad till civilingenjör. Men jag kan inte tänka mig att Kent Olsson förespråkar att vi skall ha en statlig lönepolitik. Eller skall jag tolka honom på det sättet, att det är det Kent Olsson förespråkar.

Företagsklimatet vill jag ta upp härnäst. Sverige är den fjärde största mottagaren i Europa av investeringar. År 1997 direktinvesterades 79 miljarder här. Ett kanadensiskt företag har gjort en undersökning och granskade Sverige, Kanada, England, USA, Italien, Frankrike och Tyskland. I den undersökningen kom vi på andra plats när det gällde företagsklimat. Undersökningen var baserad på kostnaden för elförbrukning, bolagsskatt och rimliga arbetskraftskostnader.

Kent Olsson! Sluta med att sprida irrlärorna att företagsklimatet är så dåligt i det här landet. Jag tror snarare att det inte är fler än Kent Olsson och möjligtvis det moderata kansliet som tror på den bilden av verkligheten.

Anf. 48 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Utskottets ordförande höll ett som jag tycker sedelärande anförande om hur farligt det är att föra kvartalspolitik. Jag tror att vi kan instämma i det. Men då måste man också säga att det faller ett tungt ansvar på socialdemokraterna. Drygt fyra år med socialdemokratisk regeringspolitik beskriver en ganska krokig bana. Sett i partipolitiska färger är den nog så brokig.

Det var återställarna från 1994/95 på arbetsrättens område. Det har varit en halvhjärtad satsning på näringspolitiken. Åtgärdsfrossan har vi talat om, när det var ROT och RAS, OTA och generationsväxling. Modell- och volymkraven har fått dominera för länge, och kvalitetssatsningen som skulle ge jobb har uteblivit.

Skatten på arbete har det bortsetts för mycket från, och den vidgade arbetsmarknaden har vi inte tagit till vara. Det må vara totalt för tjänstesektorn, service, den nya tekniken, hushållsnära tjänster, turismens betydelse, osv.

Sedan återigen detta med tillväxt. Nu säger Johnny Ahlqvist att vi skall diskutera arbetsmarknadspolitik. Men den går naturligtvis inte att diskutera isolerad, för den är ju kopplad till så många andra politikområden som har influens på möjligheterna att erhålla arbete. Vi har ju levt med förödande utgifter för arbetslöshet, 150 miljarder kronor om året för stat och kommun, dvs. 3 miljarder i veckan. Det borde bytas ut mot skatteintäkter i stället och att vi får en bredare skattebas, med fler människor

i arbete. Det är den enda chansen, som jag ser det, att klara välfärd i framtiden.

Prot. 1998/99:38
17 december

Anf. 49 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Ja, Elver Jonsson, jag kommer ihåg en period när vi behandlade ett antal andra bokstavskombinationer i kammaren. Något som hette GAS, generellt anställningsstöd, som Elver Jonsson röstade för vid det tillfället. Jag tror att det gav fem sex arbetstillfällen i hela landet. Vi har nog varit lika goda kålsupare både vi och ni när det gällt att pröva nya idéer.

Men jag tycker att det är viktigt att man vågar pröva nya idéer inom arbetsmarknadspolitiken. Vågar man inte pröva någonting kommer man inte heller framåt. Kostnaderna för RAS och GAS blev minimala, därför att bägge åtgärderna var totalt misslyckade. Därför orsakade de ingen kostnad för staten heller. Där behöver man inte säga att man vräkte ut pengar i onödan.

Naturligtvis delar jag Elver Jonssons uppfattning att det är oerhörda kostnader för arbetslösheten. Jag tror att det är viktigt att man kommer till skott så snabbt som möjligt och får ned dem. Det tror jag inte att man löser på det sätt som ni skriver i er gemensamma reservation, Elver Jonsson, att det är arbetsrätt, a-kassa och lägre skatter som behövs. Jag tror att det är någonting helt annat.

Jag tror att mycket av arbetslösheten kommer att minska av sig själv, därför att de lediga platserna finns. Det är vår uppgift som arbetsmarknadspolitiker att se till att de som är arbetslösa kan ta de lediga jobben. Då handlar det inte om skattesänkningar. Det gör inte den enskilda människan mer stärkt att vi sänker Elver Jonssons skatt. Jag tror inte att jag får ett jobb av det skälet, med den utbildning och den bakgrund som jag har. Man behöver satsa arbetsmarknadspolitiska medel på detta. Jag har sagt till Kent Olsson att vi satsar ytterligare 2 miljarder för att klara denna del.

Elver Jonsson tog i sitt inledningsanförande upp problemet med företagsamhet i landet. Specificera vilka åtgärder det är som gör att företag inte vill starta här i landet!

Anf. 50 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket vi kan vara överens om, och visst har det gjorts misstag genom åren. Men jag tror att det är viktigt att ta fasta på det som Johnny Ahlqvist ändå medger, att vi måste våga pröva nytt. Där tycker jag att socialdemokraterna kanske har varit sena ur startblocken.

När det gäller jobben och att kunna passa ihop arbete och kompetens är det riktigt och viktigt att säga att det vill till en arbetsmarknadspolitik som svarar mot det behov som finns. Problemet är att arbetsplatserna försvinner från Sverige. Man flyttar ut. Vi ser de många varslen i dag. Då räcker det inte ens att ha en bra arbetsmarknadspolitik.

De ansvariga ministrarna för våra områden har i sin artikel skrivit: Det behövs en socialdemokratisk tillväxtdebatt. Min fråga till Johnny Ahlqvist är: Skall vi se det som ett nödrop, eller kanske möjligen ett slags regeringsovana, eller finns det faktiskt ett behov av att få denna tillväxtdebatt? Jag skulle hälsa den med tillfredsställelse, därför att tillväxtens betydelse tror jag har varit alldeles för underskattad.

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
arbetsmarknad och
arbetsliv*

Det har funnits en del dogmatiska invändningar där man ser tillväxt enbart som rovdrift. Jag har försökt att påpeka att all tillväxt måste ske på naturens villkor. Det är viktigt att tillväxten inte hindras. Tillväxten kan inte hjälpas fram med kortare arbetstid eller genom att hålla tillbaka i övrigt. Allt arbete är värdefullt, också de enkla genomgångsjobb man har i sin ungdom. De bidrar till folkhushållet och till en värdefull praktik. I förlängningen innebär fler jobb en säkrad välfärd. Jag hoppas att vi är överens på den punkten.

Anf. 51 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Elver Jonsson och jag kan nog enas om att det naturligtvis behövs mer sysselsättningstillfällen för att säkra välfärden.

Det är bra med en tillväxtdebatt. Vi kanske skulle ha tagit den för länge sedan. Det är oerhört viktigt att diskussionen börjar om tillväxtens betydelse. Jag kan inte komma ihåg att den borgerliga oppositionen har varit någon tillskyndare av en tillväxtdebatt i den här kammaren.

Elver Jonsson kommer åter in på det dåliga företagsklimatet. Jag försökte i min replik till Kent Olsson tala om hur det är med utländska investeringar i Sverige. Elver Jonsson vet att det under 1996 tillkom nästan 100 nya amerikanska företag i Sverige. Den undersökning jag pekade på tidigare är baserad på kostnadsfördelar när det gäller elförbrukning, bologsskatt och rimliga arbetskraftskostnader. Där hamnar Sverige på andra plats bland dessa länder. Då kan det inte vara så illa att starta företag eller investera i Sverige.

Under 1997 startades 29 000 företag i Sverige. Inte sedan SCB:s statistik började samlas in har det startats så många företag som under 1997. Det har varit betydligt färre konkurser än under er regeringstid. Konkurserna i den region Elver Jonsson kommer från i Västsverige har minskat med 35 % sedan 1997. Vi kommer ihåg att det fanns en period när både Elver Jonsson och jag satt i arbetsmarknadsutskottet och antalet konkurser i landet var 55 000 per år. Jag tror nog att socialdemokratisk politik har gjort att det är bättre att vara företagare nu än under åren 1991–1994.

Anf. 52 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill ta min utgångspunkt i några viktiga frågor som vi reser i vår reservation. Den första handlar om volymkrav och arbetslinjen. I tidningen kan man se att Rosengren säger att det gamla volymmålet är kontraproduktivt. Han verkar dela vår uppfattning, och Johnny Ahlqvist säger att utskottet är medvetet om det.

Det är klart att detta kan leda till att den öppna arbetslösheten stiger på kort sikt. Vi skriver i vår reservation att förändringarna inte får innebära att arbetslösa i högre grad än i dag blir hänvisade till passiv ersättning i stället för att delta i åtgärder. Det får inte heller leda till att arbetslösa blir utförsäkrade. Hur ser Johnny Ahlqvist på frågan om arbetslinjen kontra nedgången på volymkraven kontra utförsäkringsshotet – det vore det allra värsta?

Den andra synpunkten gäller utbildning. Vi säger bl.a. att genom att höja den lägsta nivån på utbildningsbidragen, men också införa stimulansbidrag till olika bristyrkesutbildningar, kan människor stimuleras att vidareutbilda sig. AMS har också haft den typen av insikt, dvs. att det vore produktivt.

Det är en framtidsfråga för oss båda hur vi skall föra fram en mera kompetensinriktad arbetsmarknadspolitik. Min fundering är hur Johnny Ahlqvist ser på det. Det är viktigt att betona med tanke på vad som sägs på många andra håll att chansen att få jobb ligger på 60–70 % efter genomgången arbetsmarknadsutbildning. Där behövs ytterligare ting.

Jag nämnde ”Det finns bruk för alla”-processen för de människor som inte är inne i det allra mest konkurrensutsatta tillväxtscenariot. Projektet hotas. Har Johnny Ahlqvist samma positiva syn på det projektet som jag har, och vill han garantera dess överlevnad?

Anf. 53 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Vi är överens i utskottet om volymmålet. Vi har haft olika infallsvinklar, men de skall tas bort från den beräkningsgrund som finns i dag. Arbetslinjen får inte vika för att ett volymmål tas bort. Det är oerhört viktigt att slå fast i kammaren att utförsäkringen inte får komma så långt att människor ramlar ut ur systemet och hänvisas till socialbidrag från kommunen. Hans Andersson och de övriga partierna vet att vi ändrade i fråga om arbetspraktiken. Vi såg en fara i att det inte fanns någon form av volymåtgärd för de långtidsinskrivna, så att de kunde få någon form av arbetspraktik så att de kunde kvalificera sig för ytterligare en arbetslöshetsperiod.

Jag delar helt Hans Anderssons uppfattning att det måste satsas ytterligare på arbetsmarknadsutbildning. Siffrorna är oerhört bra. 60–70 % av dem som genomgår en arbetsmarknadsutbildning får faktiskt ett jobb. Den viktigaste insatsen är att satsa på arbetsmarknadsutbildning.

Jag delar Hans Anderssons uppfattning – och vi har diskuterat det tidigare i kammaren – att det är viktigt att ha någon form av stimulansbidrag. De som genomgår en aktiv åtgärd i form av arbetsmarknadsutbildning kostar mer än vad den människa gör som bara uppstår passiva ersättningar.

”Det finns bruk för alla” är ett oerhört positivt projekt som har bedrivits. De signaler som jag fick i går säger att förslaget till dagens regeringssammanträde är att projektet skall förlängas ytterligare.

Anf. 54 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! En kan inte bli gladare att ställa tre frågor och få sådana tre svar. Jag fortsätter att ställa en fjärde och femte fråga.

Den fjärde frågan kunde handla om arbetsrätt, som är en viktig del av vad vi tar upp i reservationen. Utskottet säger att mer inte skall göras där. Jag tycker inte att det var något särskilt produktivt som gjordes när man genomförde försämringar. Det har inte lett till något jobb.

Nu säger man att parterna skall sköta detta. Jag tycker att det är viktigt att parterna tar sitt ansvar och att parterna bär samlade kollektivavtal som rör arbetsrätten. Det är också viktigt att de har ett regelverk i botten. De borgerliga vill inte se förändringarna på arbetsmarknaden – *just in time*-arbetsmarknaden – med de korta anställningskontrakten och vad det betyder i rättsförluster för löntagarna.

Jag hoppas att Johnny Ahlqvist är beredd att gå in i en diskussion om vad det går att göra lagstiftningsvägen för att öka inflytande och trygghet för löntagarna med den nya flexibilitet som arbetsmarknaden utmärks av.

Även om många har varit negativa i fråga om statistiken finns 110 000 fler jobb formellt registrerade mellan november 1997 och november 1998. Det är unikt högt. Men statistiken har vikt sig, och prognosen ser sämre ut. I Konjunkturinstitutets prognos fram till 2004 – det år vi har ett gemensamt mål – saknas det 100 000. Det bästa med prognoser är att man får dem i god tid så att det går att vidta åtgärder för att falsifiera dem så att de inte uppfylls – de blir inte verklighet.

Jag är övertygad om att Johnny Ahlqvist i de förhandlingar vi skall ha om sysselsättning kommer att vara beredd att ta in kraftfullare instrument i politiken, så att vi slipper vara med om att landa 100 000 färre jobb än i vårt gemensamma mål.

Anf. 55 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är tur att man bara har rätt till två repliker, annars kan man utlova alldeles för mycket om man får nya frågor för var replik.

Min uppfattning om arbetsrätten, Hans Andersson, är att det först och främst är oerhört viktigt att parterna kan komma överens. Det gäller inte bara arbetsrätten, utan det gäller också lönebildningen. Det är dags att arbetsmarknadens parter tar större ansvar än de har gjort tidigare. När det har strulat i någon form i förhandlingsverksamheten – oavsett vilken regering det har varit – har den ena eller den andra parten vänt sig till regeringen och krävt lagändring. Det är dags att lösa dessa problem i förhandlingarna. Ett antal utredningar har presenterats, bl.a. Svante Öbergs utredning om lönebildning. Det kan vara viktigt att SAF uppfattar det alternativet om det inte går att komma fram till något i förhandlingsverksamheten.

När det gäller arbetsrätten tror jag att den måste ses över med utgångspunkten att arbetsmarknaden är en helt annan i dag än när lagen skrevs 1974. Det är allt större grupper som inte omfattas av arbetsrätten, och det kommer att bli allt större grupper framöver som inte heller kommer att få någon del av kompetensutvecklingen därför att de har arbeten som kanske är begränsade till viss tid, och sedan är de ute i kylan igen. Därför tror jag att man måste se över problemet i arbetsrätten.

Jag vill inte göra några större utfästelser när det gäller arbetsrätten mer än de som jag har talat om, för jag tycker att det måste finnas ett tryck på arbetsmarknadens parter att komma framåt i de förhandlingar som nu pågår.

Anf. 56 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Egentligen vill jag bara tacka Johnny Ahlqvist för det inledda samarbetet, som jag tycker har varit konstruktivt.

När det gäller budgeten tycker vi i Miljöpartiet att vi har fått in en del gröna fotavtryck. Självfallet har vi inte kunnat påverka budgeten så mycket som vi hade velat göra på grund av den rådande ordningen. Men några förslag har varit bra, bl.a. att jämställdheten återfinns i budgeten och förslagen om ökade resurser till JämO för att bl.a. motverka lönediskriminering liksom statistik med ett jämställdhetsperspektiv och förslaget om arbetsvärderingar. Jag hoppas att vi skall fortsätta i den riktningen och att de arbetsgrupper som nu blir tillsatta kommer att arbeta i samma konstruktiva anda. Jag är övertygad om att vi skall kunna lägga fram några konkreta förslag för att öka sysselsättningen.

Jag vill avsluta med att önska Johnny Ahlqvist och alla mina arbetskamrater i utskottet en god jul. Jag vill också tacka arbetsmarknadsutskottets kansli. Tack så mycket.

Anf. 57 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är klart att när man tillsätter arbetsgrupper måste det finnas en ambition från alla de tre parter som ingår i arbetsgruppen att komma framåt. Jag tror att vi med gemensamma ansträngningar faktiskt skall kunna hitta infallsvinklar både när det gäller arbetstiden och när det gäller sysselsättningen och tillväxten. Som Hans Andersson nämnde finns det ju ett gemensamt mål att få ned arbetslösheten och få 80-procentsmålet genomfört i början på 2000-talet.

Barbro Johansson hade en oehört bra synpunkt när det gällde arbetsvärdering, lönesättning m.m., för vi måste hitta instrument för att vi någon gång skall komma fram till att kvinnor faktiskt diskrimineras på svensk arbetsmarknad. Även om de utför samma arbete, har de lägre löner än männen. Ett första steg i den riktningen finns nu i budgeten.

Sedan vill jag bara, herr talman, tacka personalen på arbetsmarknadsutskottet för alla de nattliga timmar som den har tillbringat på utskottskansliet för att producera det betänkande som vi i dag har att ta ställning till. Det är klart att sett till belastningen där kanske en arbetsdelning eller en minskad arbetstid skulle kunna innebära att ett antal arbetstillfällen skapades.

Jag vill också tacka mina kamrater i utskottet för ett gott samarbete under hösten.

Anf. 58 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det är en del frågor som inte har blivit besvarade. Bl.a. hade jag hoppats att jag skulle få en redovisning på hur man från regeringens sida har tänkt finansiera förändringarna i finansieringen av arbetspraktiken. Det har jag fortfarande inte fått, men jag hoppas att jag kan få det nu.

Hade vi fått en klar och tydlig redovisning i utskottet är det möjligt att reservationen inte hade avgetts, men nu finns den här. Eftersom finansieringen inte är klar och då det är väldigt mycket oklarheter om vad som kommer att hända med denna åtgärd, har vi begärt att regeringen skall återkomma redan under våren.

Sedan är det en annan sak som jag tycker att vi borde diskutera lite mer, nämligen formerna för förenklningar och decentralisering av arbetsmarknadspolitiken. Arbetsmarknaden ser väldigt olika ut i Stockholm, Gnosjö och Karesuando. Att då ha en gemensam arbetsmarknadspolitik som är så pass stelbent som den är i dag, med så väldigt många åtgärder, gynnar varken stockholmare, smålänningar eller norrlänningar. Därför är det väldigt viktigt att regeringen så snart som möjligt kommer vidare med de förändringar som man har aviserat. Jag börjar bli lite otålig. När tänker regeringen komma med förändringarna? Vi diskuterade dem under förra mandatperioden. Då sade man: Javisst, de kommer. Jag hade hoppats att de skulle komma i denna budgetproposition, men jag får väl ge mig till tåls tills vårpropositionen kommer. Kommer det någonting till våren, så hoppas jag att det är något ganska rejält så att vi känner att det

har hänt någonting. Sammanslagningen av två åtgärder till en leder inte så förfärligt långt.

Jag hoppas, Johnny Ahlqvist, att jag kan få svar på ett par av mina frågor här.

Anf. 59 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! När det först gäller finansieringsavgiften är våra beräkningar av kostnader och volymer gjorda på tidigare utfall. Det är ingen ovanlig modell att använda sig av. Tvärtom är de flesta beräkningar i budgethänseende gjorda på tidigare utfall. Man tittar oftast bakåt när man gör beräkningar. Det som ligger till grund för vårt ställningstagande är att det finns ett utrymme för att sänka finansieringsavgiften.

De kringskostnader som vi i dag tar bort är 116 miljoner kronor när det gäller de grupper som vi ger fribrev. Kostnaden för att sänka finansieringsavgiften på de områden som vi föreslår är 85 miljoner. Det initiativ som utskottet tog är alltså med råge finansierat. Jag har därför inte fått några kontakter från Finansdepartementet, vilket man rimligtvis får när kostnader inte är finansierade.

Jag kan bara uttrycka mitt beklagande över att jag inte hade fått fram dessa siffror vid justeringstillfället, för då kanske det hade varit total enighet om denna del. A andra sidan hade vi kanske inte haft så mycket att debattera i dag, så det kan ju vara ett plus i det avseendet.

Sedan delar jag Centerns uppfattning om förenkling och decentralisering av arbetsmarknadspolitiken. Jag har under en lång period pläderat för att man måste förlita sig på att kunskaperna finns ute i regionerna. Jag tror inte att man kan ha en generell modell för arbetsmarknadspolitiken framöver, utan man måste våga pröva olika infallsvinklar beroende på situationen i den aktuella kommunen.

Jag förväntar mig att vi i arbetsgruppen, som jag beklagar att inte Centern är representerad i – ni valde i stället att spela på högra planhalvan denna mandatperiod – kommer att lägga fram förslag om viss decentralisering av arbetsmarknaden och betydliga förenklingar av regelverket.

Anf. 60 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det känns betryggande att förändringen av finansieringsavgiften är finansierad. Jag hoppas att det verkligen är så, så att inte kommunerna sedan kommer att drabbas av andra kostnader utan att det blir en rejäl sänkning, som Johnny Ahlqvist här säger.

Sedan får jag också tacka för beskedet att man kommer att göra förbättringar i decentralistisk riktning på arbetsmarknadsområdet. Om vi skall komma vidare och ur den situation som vi i dag befinner oss i, så är det nämligen just decentralisering och enklare regler som behövs på detta område.

Jag hoppas att vi även på höger planhalva skall kunna bedriva en konstruktiv oppositionspolitik, så att vi kan tillföra samhället förbättringar i olika sammanhang. Plakatpolitik är ingenting som vi från Centerns sida tycker är någon vits att bedriva. Det kan man möjligen göra i andra sammanhang, men inte på arbetsmarknadsområdet eller något annat politikområde.

Också jag vill tacka för ett trevligt samarbete i arbetsmarknadsutskottet. Jag vill tacka personalen, som verkligen har ställt upp på alla sätt och vis, både bittida och sent, och som alltid är mycket sympatisk och trevlig. Det är så lätt att komma i kontakt med er och få hjälp med det man behöver.

Till allihop, även de ledamöter i kammaren som är här, vill jag önska en god jul och ett gott nytt år. Sedan kämpar vi vidare med arbetsmarknadspolitiken i framtiden.

Anf. 61 HENRIK WESTMAN (m):

Herr talman! Vi, och framför allt regeringen, talar om att arbetslösheten är ett av våra största problem. Jag delar den uppfattningen. Har vi inte ett fungerande näringsliv som utvecklas och kan ge sysselsättning åt alltfler, får vi inte de resurser som behövs för att bygga ett bra samhälle med en utvecklad infrastruktur och en god samhällelig service. Vi får kort sagt inte råd med vår offentliga sektor.

Vi ser dagligen att våra storföretag flyttar ut från landet bl.a. på grund av att skatten på arbete i vårt land är så hög. Villkoren för själva företagandet är skrivna för storföretag, så det är inte där problemet ligger. Problemet är att innan företagen blir storföretag behöver vi småföretag som kan växa och därmed skapa sysselsättning. Jag och många med mig tror att detta är en del av lösningen på våra problem.

Herr talman! Det är inte lätt att vara småföretagare i Sverige i dag. Man behandlas ofta som en tänkbar brottsling av myndigheterna. Och är man ingen brottsling kan man lätt bli det på grund av de oändliga och krångliga regler som omgärdar verksamheten. Över huvud taget verkar det som om vi måste detaljreglera allt. Det här leder till att människor drar sig för att starta företag och anställa folk, vilket i sin tur leder till att alla som borde kunna arbeta inte kan få ett meningsfullt jobb.

Detta har i sin tur lett till att vi blivit tvingade att bygga upp en ofantlig verksamhet som just skall försöka få folk i arbete. Det är delar av den verksamheten vi talar om i dag.

Jag har inte varit så länge i riksdagen, men jag har hunnit vara med på två s.k. hearings i arbetsmarknadsutskottet. Vid båda tillfällena framgick det att de ansvariga tjänstemännen, visserligen i försiktiga ordalag men tydligt nog, tyckte att det fanns för många och för krångliga åtgärder och regler som delvis överlappade eller motverkade varandra.

Vi moderater har föreslagit en betydande rensning i antalet olika arbetsmarknadsåtgärder. Och det finns faktiskt i regeringens budgetproposition ett förslag om att de nuvarande åtgärderna arbetsplatsintroduktion (API) och arbetslivsutveckling (ALU) skall ersättas av *en* ny åtgärd, kallad arbetspraktik. Man får väl vara glad för det lilla. Två åtgärder ersätts av en.

Nu är det emellertid så att reglerna för denna nya föreslagna åtgärd innehåller en hel del märkligheter. Jag sade nyss att jag inte har varit så länge i riksdagen. Men jag har ett långt förflutet som kommunstyrelsens ordförande i en kommun. Jag har under den tiden lärt mig att staten är fenomenal på att i olika sammanhang övervältra kostnader till kommunerna. Det tog inte lång tid i riksdagen förrän jag stötte på ett nytt försök att göra detta, nämligen den nyss nämnda arbetsplatspraktiken.

Staten har som bekant ansvaret för arbetsmarknadspolitiken och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Enligt finansieringsprincipen skall staten anvisa finansiering då staten lägger på kommunerna nya uppgifter. Staten vill att kommunerna skall ställa upp och ta emot personer som är anvisade bl.a. arbetspraktik samt nu också att de skall bidra med ökad finansiering.

Kommunerna ställer upp genom att ordna de praktikplatser som behövs. Att dessutom bidra till finansieringen är enligt min uppfattning inte en uppgift för kommunerna, särskilt inte om verksamheten är helt skild från kommunernas normala verksamheter. Det kan t.ex. gälla systugor för arbetslösa. Kommunernas huvuduppgifter är service, utbildning, vård och omsorg.

Lika självklart som att kommunerna bör ta på sig en betydande del av de praktikplatser som behövs bör det också vara att kommunerna inte skall betala för att ta emot anvisade arbetslösa. Gäller inte detta så måste pengar tas från någon annan del av den kommunala verksamheten.

Regeringen har själv sagt att arbetspraktiken inte får tränga undan ordinarie verksamhet. Om inte kommunerna undantas från, eller kompenseras för, finansieringsbidraget så trängs ordinarie arbetstillfällen undan. Hur många arbetstillfällen det gäller kan man få en uppfattning om ifall man vet hur mycket pengar det rör sig om.

Låt oss se på budgeten för 1998. Där beräknades finansieringsbidraget ge 557 miljoner kronor. Den senaste prognos som jag känner till pekar på att det bara blir 322 miljoner kronor. Enligt budgeten för 1999 beräknas finansieringsbidraget till 742 miljoner kronor, dvs. 420 miljoner kronor mer än vad prognosen för 1998 pekar på.

742 miljoner kronor motsvarar ca 20 000 platser. Hur stor del av detta, och hur stor del av ökningen, faller på kommunerna? Hälften, en tredjedel, eller? Klart är att det är en avsevärd kostnadsökning för kommunerna.

Detta trodde vi att också de socialdemokratiska ledamöterna i arbetsmarknadsutskottet hade insett då de föreslog en förändring i fråga om finansieringsbidraget från stat, kommuner och landsting när det gäller s.k. långtidsinskrivna. Men vi blev besvikna. Vid beredningen av deras förslag presenterades inget underlag för de ekonomiska konsekvenserna. Trots påpekande om nödvändigheten av en sådan redogörelse lämnades bara vaga uppgifter. Denna brist har i princip inneburit att det varit omöjligt att ta ställning till majoritetens förslag.

Enligt vår mening är detta förfaringsätt otillfredsställande. Det innebär att utskottet vid sin beredning har haft ett alltför undermåligt underlag för att kunna ta ställning till frågan.

Herr talman! Min egen uppfattning är att de förändringar som föreslagits av majoriteten främst är av kosmetisk karaktär och inte ändrar kostnader eller finansiering. Man kan möjligen säga att utskottsmajoriteten har försökt att underlätta för långtidsinskrivna att få praktikplatser genom att stärka deras "konkurrenskraft" gentemot andra arbetslösa. Man har däremot inte på något sätt tagit hänsyn till de ökade kostnader som lagts på kommunerna utan nu bara placerat om en del av den i propositionen tänkta ökningen av finansieringsbidraget till uteblivna kostnadsersättningar.

Kvar står således det faktum att staten nu lägger på de redan ekonomiskt tyngda kommunerna en ny utgift i storleksordningen flera hundra miljoner. Ordinarie arbeten i kommunerna kommer att ersättas av den arbetsmarknadsåtgärd som kallas arbetspraktik.

Man kan fråga sig: Är socialdemokraterna verkligen intresserade av ett ökat antal riktiga arbetstillfällen?

Vi som kommer från kommunerna i Stockholms län lider nästan alla under ett utjämningssystem som gör det lönsamt att minska andelen av befolkningen i produktionen. Den kommun jag kommer ifrån, Täby, tjänar 10 000 kronor på varje minskat arbetstillfälle. Man kan konstatera att de delar av landet som kan öka antalet arbetstillfällen stryps.

Företagsamheten, som är en förutsättning för att ge oss ökade skatteintäkter, flyr eller kommer inte till på grund av för högt skattetryck och en djungel av regler.

En tillväxt av skatteunderlaget är en förutsättning för att kommunerna skall kunna bibehålla och förbättra sina kärnverksamheter samt behålla sina anställda. Ökade bidrag är ingen lösning. De kan för övrigt inte komma till stånd om vi inte har en tillväxt i landet.

Kommunerna behöver långsiktigt stabila regler. De behöver incitament för att främja företagsamhet och arbetstillfällen och inte nya pålagor där staten övervältrar nya kostnader.

Herr talman! Jag behöver kanske inte påpeka att jag naturligtvis står bakom de yrkanden och ställningstaganden som Kent Olsson tidigare framfört för oss moderater.

Anf. 62 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tänker göra ett undantag från en regel som vi har levt med i arbetsmarknadsutskottet i alla tider, nämligen att vi efter utskottsrundan, som vi precis har klarat av, inte brukar kommentera enskilda talare.

Jag måste ändå göra detta nu. Henrik Westman säger ju själv att han är ny i riksdagen och att han kommer från den kommunala verksamheten. Det här är inte så lätt. I det ena andetaget säger Henrik Westman att det är alldeles för mycket regelverk när det gäller arbetsmarknadspolitik, regler för företagare och annat. I nästa andetag tar han upp ett regelverk när det gäller varför inte kommunerna skall delta i arbetet med att lösa sysselsättningsproblemet.

Jag kan över huvud taget inte se någon logik i ett sådant resonemang. Jag tror och vet att om vi skall klara att få ned arbetslösheten och lösa sysselsättningen är det inte bara en statlig angelägenhet. Kan man inte hjälpas åt mellan kommuner och stat är det, som f.d. ordföranden i kommunstyrelsen mycket väl vet, socialbidraget som återstår för den människa som inte kommer ut i produktionen. Och den kostnaden ligger faktiskt på kommunerna.

Jag har inte fått de här negativa signalerna. Jag har varit på kommunkongress och jag har varit på Kommunförbundet och diskuterat just det vi pratade om tidigare, att man skall decentralisera mer till det kommunala planet. Jag har fått oerhörd respons även från partivänner till Henrik Westman. De tycker att man skall kunna göra på detta sätt, för det är oerhört viktigt att man gemensamt från både stat och kommun kan jobba för att lösa de här problemen.

Då tycker jag att det är lite väl enkelt att säga att detta är statens bord och detta är kommunens bord. Så enkel är inte verkligheten.

Anf. 63 HENRIK WESTMAN (m) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist säger att jag är negativ till att kommunerna skall ta på sig den här uppgiften. Självklart är jag inte det, men det måste finnas klara spelregler om vilket ansvar staten finansieringsmässigt har och om vilket ansvar kommunerna har. Man kan inte bara mörka och föra över åtgärd efter åtgärd som skall bekostas genom de kommunala kassorna.

Jag har absolut ingenting emot att kommunerna skall vara med och hjälpa till men det måste, som sagt, finnas klara spelregler. De här spelreglerna har t.o.m. Kommunförbundet pekat på. Där är det socialdemokraterna, som bekant, som är i majoritet och som styr. De tycker också att detta är fel.

Anf. 64 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att man lite grann kan se till flexibiliteten när det gäller de här spelreglerna. Jag skulle kunna ta hur många som helst exempel från den kommunala sektorn. Man anställer arbetslösa med en enda avgörande infällsvinkel: att de skall kvalificera sig för arbetslöshetsförsäkringen. När man har gjort detta finns det inte längre något jobb i kommunen till den arbetslöse, för då har staten fått ta över ansvaret för ekonomin för den arbetslöse. Jag tror därför att vi skall vara väldigt försiktiga när vi gör sådana här jämförelser, i varje fall i denna kammare.

Anf. 65 CAMILLA SKÖLD (v):

Herr talman! En fördel med att vara ny i riksdagen och också med att vara ny i arbetsmarknadsutskottet är att man, i alla fall ett tag, har kvar ett annat perspektiv och att man kan ha en bild av riksdagsarbetet ”utiifrån”.

När gemene man hör ordet arbetsmarknadspolitik tror jag att man tänker sig ett politikområde som handlar om att få ned arbetslösheten och om att skapa de nya jobben samt att man i själva verket sammanblandar flera olika politikområden som sammantaget skall skapa tillväxt, utveckling, meningsfulla arbeten osv. Denna sammanblandning finns också här i riksdagen och har till stor del kännetecknat den här debatten.

Även om det är viktigt att slå fast att arbetsmarknadspolitiken inte kan leva ett eget liv vid sidan av den ekonomiska politiken, näringspolitiken, regionalpolitiken osv., är det också av betydelse att vi försöker fördjupa, diskutera och utveckla just den del som är arbetsmarknadspolitik. Därför hade jag hoppats att debatten i dag mycket mer skulle koncentreras på hur vi på bästa sätt kan göra arbetsmarknadspolitiken så effektiv som möjligt.

Vi skriver i betänkandets inledning att situationen på arbetsmarknaden är svårtolkad. Det finns också en stor osäkerhet i både underlag och analyser. Men en sak som säkert kan utläsas är att obalanserna ökar och att det finns all anledning att ta de ökande skillnaderna mellan exempelvis regioner, branscher och befolkningsgrupper på fullaste allvar.

När det gäller de regionala skillnaderna kan jag förstå det som har diskuterats tidigare här, nämligen att det kan uppfattas som en målkonflikt att arbetsmarknadspolitiken skall skapa rörlighet. Men detta är ett viktigt mål för att fylla lediga platser och motverka flaskhalsar och för utvecklingen av samhället i stort. Det får dock inte innebära att vi sammantaget får en statlig styrning som förhåller sig passiv till den ofrivilliga flyttningsvåg som vi ser, främst från skogslänen, eller som sammantaget understöder och uppmuntrar en geografisk befolkningsrörelse som i ett längre perspektiv är till nackdel både regionalpolitiskt och nationellt samhällsekonomiskt. Men då är vi inne på regionalpolitik, och det är ju en sak för näringsutskottet.

Man bör också se vilken roll arbetsmarknadspolitiken kan spela. Ett sätt att göra arbetsmarknadspolitiken mer offensiv är, menar vi, att decentralisera besluten och låta de skilda regionala och lokala förutsättningar som finns faktiskt slå igenom.

Därför menar vi i Vänsterpartiet att man skall avsluta försöken med de s.k. frilänen och göra det här till en permanent modell för samtliga län – en modell där länen inom vissa givna ramar får ett vidgat handlingsutrymme, där man inte sätter volymkraven i första hand och där man tillåter ett starkt lokalt inflytande. Detta har också utskottets ordförande gett uttryck för här i dagens debatt.

Jag skall gå vidare på temat siffror och statistik. Generellt sett blir det allt bättre ställt med könsspecifik statistik som ger oss bättre underlag för att beskriva mäns och kvinnors olika situation. Där vet vi numera att vi på flera sätt har en tudelad arbetsmarknad. Kvinnor finns i stor utsträckning inom den del arbetsmarknaden som har de sämsta anställningsvillkoren med lösare anställningsformer, mer ofrivilligt deltidsarbete och sämre möjligheter till befordran och kompetensutveckling. Vi ser också att kvinnor i större utsträckning deltar i kunskapslyftet och mer grundutbildningar, medan männen i större utsträckning får del av yrkesutbildningar som i sin tur ger bättre förutsättningar för inträde på arbetsmarknaden.

Att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden är en uppgift som måste intensifieras. Vi måste bli bättre på att motivera till utbildningar mot icke traditionella yrkesval. Det behövs fler kvinnor inom tekniska yrken. Det behövs fler män inom vård och omsorg. Vi måste också arbeta vidare med de osakliga skillnader som fortfarande finns när det gäller löner.

Här pågår ett utredningsarbete. När det gäller lönerna aviseras i propositionen att mer resurser skall avsättas till SCB för att vidareutveckla lönestatistiken. Vidare pågår en översyn av jämställdhetslagen som bl.a. rör arbetsvärdering. Det görs alltså en mängd saker, men det finns ju en hel del andra förslag om hur man kan gå vidare i jämställdhetsarbetet. Ett sådant förslag lägger vi i Vänsterpartiet fram i det här betänkandet. Det handlar om att förstärka det arbete som i dag bedrivs på länsstyrelserna av jämställdhetsexperter.

I dag har så gott som samtliga expertområden på länsstyrelserna en tillsynsfunktion eller någon form av myndighetsutövning. Detta borde gälla även jämställdhetsexperterna. De juristerurser som finns skulle kunna kompletteras med expertområdet jämställdhet; allt för att effektivisera och öka samordningen mellan den nationella resursen JämO och

den lokala och regionala nivån. Detta förslag, som finns i en av våra reservationer, talar jag för. Jag yrkar dock inte bifall här. Det är redan tillräckligt med förutsebara voteringar i denna kammare.

Herr talman! Som jag sade inledningsvis är arbetsmarknadspolitiken inte mycket värd om den inte kompletteras med en ekonomisk politik, med näringspolitik, med regionalpolitik osv. som samverkar och drar åt samma håll. Vad vi har att brottas med är strukturella problem, obalanser mellan regioner samt obalanser mellan branscher, mellan befolkningsgrupper och mellan könen.

Vi i Vänsterpartiet menar att arbetsmarknadspolitiken är ett komplement till en ekonomisk politik för tillväxt, till en fördelningspolitik för rättvisa, produktivitet, ökad efterfrågan osv. Dessutom är det nödvändigt med framåtsyftande reformer, exempelvis en generell arbetstidsförkortning. Den frågan har redan debatterats här i dag, men jag vill ändå kommentera och klargöra Vänsterpartiets inställning – att arbetet med arbetstidsfrågan skall leda till någonting konkret. Förutsättningarna finns med deltagande av tre partier som samtliga har kongressbeslut i ryggen – kongressbeslut som talar för en arbetstidsförkortning.

Det har i dag här i denna kammare diskuterats en hel del om samarbetet. Visst är det en balansgång att jämk ihop sig med två andra partier, och visst är det väl så att Vänsterpartiets politik var tydligare innan, och kanske bättre – vad vet jag? – när vi stod självständiga, men det näst bästa är heller inte dåligt.

Anf. 66 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Den största skillnaden i vårt land i dag går mellan människor som har ett arbete och dem som saknar ett arbete. Detta gäller såväl i ekonomiskt som i socialt avseende.

Även om arbetet har ett egenvärde innebär det inte att avsaknaden av ett arbete påverkar det absoluta och unika människovärdet. Jag vill slå fast det ytterligare en gång i denna kammare. Men arbetslöshet är ett allvarligt slöseri med mänskliga resurser och förmågor. Vi kristdemokrater anser att allt arbete som utförs i samhället är värdefullt, oavsett om det utförs i industiproduktion, inom vård och omsorg, i den privata eller den ideella sektorn eller i det egna hushållet. Allt arbete är värdefullt.

De som har jobb i dag finns på en arbetsmarknad som börjar anta nya former. Det handlar t.ex. om andra anställningsformer. 15 % på arbetsmarknaden har i dag en tidsbegränsad anställning. 24 % jobbar deltid. Många är säsongarbetare. Många finns i personaluthyrningsföretag och uppdragsförmedlingar – jobbar då och då men inte regelbundet. 400 000 är enmansföretagare.

Det handlar i dag till stor del om att växla mellan heltid och deltid, mellan att vara anställd och att vara företagare, kanske bägge delar samtidigt. Det handlar om hemarbete, distansarbete och arbete på konventionella arbetsplatser. Det handlar om vitt arbete men också alldeles för mycket svartjobb.

I sådana tider väljer regeringen tillsammans med sina stödpartier – stödet har tydligt uttalats här i en krets för inbördes beundran – att tillsätta en arbetsgrupp för att titta på generella arbetstidsförkortningar. Jag måste säga att det känns otidsenligt. Det vittnar om detaljreglering och klåfingrighet. Frågan är tydligen så känslig att man låst in den och inte

skall presentera någonting förrän år 2000. Då kommer ett förslag. Då kommer med all sannolikhet flexibiliteten att ha ökat ytterligare. Systemen och regelverken är omsprungna för länge sedan. Jag tycker att det är dags att låta kartan stämma med verkligheten. Det vittnar om ett statiskt tänkande när man skall fördela antalet arbetstimmar som om antalet jobb skulle vara statiskt. Jag tycker att vi i stället måste kraftsamla för att hitta incitament för företagande, för nya jobb, inte dela på ett antal statiska arbetstimmar. Jag tycker att utgångspunkten är fel.

Herr talman! Samtidigt som många saknar arbete i vårt land är det, precis som Kent Olsson var inne på, så att sju av tio uppger att de har rekryteringsproblem när de vill anställa ny personal.

Mona Sahlin har yttrat de här orden: Det är ett fruktansvärt underbetyg av arbetsmarknadspolitiken att arbetskraftsbrist uppstår trots hög arbetslöshet.

Jag är beredd att instämma i Mona Sahlins yttrande. Uttalandet är dock lite märkligt med tanke på att det yttras av ett statsråd som har alla medel och möjligheter i sin hand och som är ansvarig för arbetsmarknads- och näringspolitiska området. Är det idéerna som fattas eller är det handlingskraften?

Beskrivningen stämmer precis på Gnosjö kommun som jag representerar. Där fattas mycket människor till industrin, utbildad arbetskraft till speciella och specifika uppgifter. Men det går inte att få människor att flytta, inte ens från grannkommuner eller kommuner i det egna länet. Rörligheten på arbetsmarknaden går nästan bara i en riktning: från landsbygd till större städer. Här kan inga flyttningsbidrag i världen hjälpa till att vända den utvecklingen. Flyttningsbidragen skapar inte de incitament som är nödvändiga för att få en flyttning till stånd till de platser där arbeten finns.

Hur gick det då för företagen? Jo, 18 % av dem lyckades inte tillsätta det utannonserade jobbet. För 38 % tog det mycket längre tid än normalt att tillsätta det utannonserade arbetet. Detta får naturligtvis konsekvenser i form av att man fått säga nej till order, dra ned på produktionen och av att redan befintlig arbetskraft får jobba mer övertid. Nu, Mona Sahlin, är det dags att sätta i gång, tänka och handla.

Som ett första steg tycker man att majoriteten, som uppenbarligen också är inne på att volymmålen skall försvinna, kunde ha anslutit sig till vårt förslag att få bort volymmålen och använda sig av intervalltänkande. Här ligger en spärr mot flaskhalsarna. Vi menar att det, genom att man sätter upp höga volymmål, blir svårt att finansiera de utbildningar som behövs för att undvika den här typen av flaskhalsar.

Herr talman! För dem som inte har jobb i dag skulle jag vilja genomföra ordet subsidiaritet. Det är ett krångligt ord med ett vackert innehåll – ett honnörsord för oss kristdemokrater. Det betyder att vi vill flytta ned ansvar och resurser till lokal nivå, där man har chans att utforma åtgärder på ett flexibelt sätt utifrån den enskilde arbetssökanden. Åtgärdsfloran måste minskas i antal, kompetenshöjning med långsiktighet i tanken måste fokuseras. Då blir volymmålen bisarra.

Så skulle jag vilja säga något om det som varit föremål för debatten i dag, den nya åtgärden och julklappen arbetspraktik. Som ny ledamot i parlamentet och i utskottsarbetet måste jag säga att jag är förvånad över det arbetssätt som majoriteten använder sig av när man lägger fram nya

förslag och inte presenterar finansieringen. Man gör det inte i förväg så att vi andra har en vettig möjlighet att ta ställning till det. Man gör det inte ens vid sammanträdet där förslaget skall slutjusteras. Jag tycker det är en skymf mot det demokratiska systemet att agera på det sättet. Jag är förvånad över bristen hos majoriteten på viljan att hitta gemensamma goda lösningar. Snacka om plakatpolitik! Något annat kan det väl inte vara. Hade majoriteten haft lite politiskt mod hade man naturligtvis kunnat biträda vår hemställan om att de som finns i de statliga verksamheterna skulle undantas från regeln om finansieringsbidrag. Då hade vi kunnat se över den kommunala sektorn tillsammans, därför att det fanns en öppenhet, som jag bedömde det.

Johnny Ahlqvist har inte gjort mig ett dugg lugnare i dag. Att man skall använda kringkostnadsersättningen för att betala arbetspraktiken tror jag bara leder till att de som i dag använder sig av kringkostnadsersättning kommer att bli de stora förlorarna. Vad får det för konsekvenser? Det har vi inte fått berett eller utrett. Åtminstone har jag inte sett några papper på det. Det är ett beslut som kom till i största hast utan att vi hade några som helst underlag på bordet. Jag vill verkligen stryka under den reservation som vi har på det här området om vikten av att fortsätta att följa utvecklingen på det kommunala området. Det finns all anledning att ha en öppenhet för det. Det borde ha varit självklart att man åtminstone hade tillgodosett det önskemålet från vår sida.

Herr talman! Många av de välfärdssystem vi har byggt på under lång tid är inte avpassade till den verklighet de finns i och har i vissa fall spelat ut sin roll. Många av våra sociala trygghetssystem har anställning och arbetstid som central grund. Det betyder att många människor i dag kommer i kläm och hamnar mellan två stolar. Nu handlar det om att hitta nya lösningar men med en grundtrygghet i botten. Det sociala engagemang vi har när vi talar om grundtrygghet kommer vi inte att släppa. Det kan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som ifrågsatt det något i dag vara förvissade om. Vi kristdemokrater menar att alla oavsett anställningsförhållande måste ha ett grundskydd vid arbetslöshet. Därför vill vi kristdemokrater göra a-kassan allmän och obligatorisk. I dag saknar 100 000 arbetstagare a-kassa. Trenden är att alltfler väljer bort en fackanslutning.

Det skall naturligtvis även i fortsättningen vara självklart att man skall kunna tillhöra en a-kassa, även om man inte är ansluten till något fackförbund.

Det finns i dag en del orimligheter i dagens arbetslöshetsförsäkring som skulle undanröjas med vårt förslag. Det är t.ex. orimligt att man inte har rätt till a-kassa om man är familjehemsförälder.

Det har också aviserats om ett kommande lagförslag som innebär att personal från enskilda organisationer, t.ex. biståndsarbetare och missionärer, inte skall ha rätt att vara anslutna till a-kassan om deras utlandsvistelse överstiger ett år. Jag vill ställa en direkt fråga till arbetsmarknadsutskottets ordförande Johnny Ahlqvist om detta aviserade förslag enligt hans mening är rimligt och om det verkligen kommer att sjösättas. Är det i så fall solidaritet?

Arbetslösheten kostar gigantiska belopp i Sverige i dag – 150 miljarder förra året. Arbetslinjen måste även fortsättningsvis gälla, och kostnaden för arbetslösheten måste fördelas så att incitament skapas för olika

parter att arbeta i riktning mot lägre arbetslöshet. I vårt budgetförslag förordar vi att kostnaden delas i tre lika delar mellan arbetstagare, arbetsgivare och staten. Det är ett solidariskt sätt att dela kostnaderna i tider av hög arbetslöshet. Dessutom gynnar det lönebildning.

Den ökade kostnaden för den enskilde kompenseras vi genom ett rejält höjt grundavdrag.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om kvinnornas situation på arbetsmarknaden.

Tage Erlander sägs ha yttrat: Vi måste göra något för kvinnorna, men först måste vi göra något för folket. Det må vara en skröna, men talet om jämställdhet från majoriteten måste bli mer än sköna ord.

Kvinnor är i dag inte arbetslösa i större utsträckning än män. Snarare är det så att kvinnors arbetslöshet minskar i jämförelse med männens, och det är glädjande. Men de arbetslösa kvinnorna deltar i mindre utsträckning än män i kvalificerade yrkesutbildningar, alltså de dyra utbildningarna som är inriktade direkt mot arbetslivet.

IT-sektorn är en sektor som utvecklas explosionsartat, men även den håller på att bli en starkt könssegregerad marknad. Kvinnor bör därför reguljärt erbjudas IT-utbildning som ett förstahandsalternativ vid arbetslöshet.

Men allra mest förfäras jag och upprörs över att vi, trots att vi är världens mest jämställda land i vissa avseenden, fortfarande har löner som bestäms efter kön. Kvinnor har i genomsnitt bara 83 % av männens löner, enligt Arbetslivsinstitutets och SCB:s årliga statistik. Även vid samma ingångslön är kvinnors löneutveckling i genomsnitt sämre än männens. Dessutom har kvinnor sämre karriärmöjligheter, mindre kompetensutveckling, fler ofrivilliga deltidsjobb och mer hemarbete.

Arbetsvärdering är ett sätt att synliggöra kvinnors kompetens. Vi har därför ställt oss positiva till JämO:s utökade ram. Men vi förutsätter och kommer noga att följa upp att dessa pengar används på ett konstruktivt sätt just till att utjämna löneskillnader för likvärdigt arbete. Vi har i dag en jämställdhetslagstiftning, och den måste börja tillämpas också på detta område. Skulle den visa sig otillräcklig tror jag att det skulle finnas en stor majoritet för att skärpa den. Människor måste ha samma värde oavsett kön också på arbetsmarknaden. Det måste utgöra grunden för lönesättning.

Fru talman! I kammaren i dag har vi diskuterat arbetslösheten. Jag har upplevt att vi alla har ett engagemang och känner en oro inför framtiden med tanke på att antalet varsel ökar. Jag hoppas och tror att vi skall kunna skapa tillväxtbefrämjande åtgärder. Det sker nog inte genom kammarens beslut i dag, men med de signaler som kommer från departementet kanske många av de förslag som vi kristdemokrater står för kan komma att få ett genomslag i framtiden. Därför ser jag trots allt framtiden an med en viss tillförsikt.

Jag vill ansluta mig till Stefan Attefalls yrkande när det gäller de reservationer som han yrkade bifall till i sitt anförande.

I detta anförande instämde Rosita Runegrund (kd).

Anf. 67 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag fick en direkt fråga av Maria Larsson som gällde arbetslöshetsförsäkringen.

Under föregående mandatperioder – 1991–1994 och 1994–1998 – skedde det ungefär ett trettiotal förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Vi antog en helt ny arbetslöshetsförsäkring här i kammaren för ett år sedan.

För någon vecka sedan hade vi hearing om arbetslöshetsförsäkringen. Jag var inte själv närvarande, men det sades då att vi under våren skall ta ett samlat grepp och se över de eventuella misstag som gjordes när hela arbetslöshetsförsäkringen sattes i sjön. Då finns det möjlighet att diskutera både bistandsarbetare och andra grupper. Något annat kan jag inte utlova i dag.

Utskottet kommer att ta ett initiativ och avge ett betänkande om arbetslöshetsförsäkringen som skall behandlas av kammaren under våren.

Anf. 68 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar Johnny Ahlqvist för det klagörandet och för den öppna hand som räcktes ut till att vi skall kunna föra konstruktiva samtal.

Jag vidhåller att det är olyckligt när en försäkring genomgår så många förändringar under så kort tid. Jag hoppas att vi skall hitta lösningar som har bärkraft och som kan utgöra en stabil grund långt in i framtiden.

Anf. 69 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Först vill jag glädja mig åt att fler tar upp frågan om utlandsarbetare och missionärens rättigheter gentemot arbetsmarknadslagarna när de kommer hem till Sverige igen efter ett internationellt arbete. Jag har ställt frågor i den riktningen till ministern, och jag gläder mig åt att vi nu kan gå vidare med den debatten.

Maria Larsson, som kommer från Gnosjö, har en glad dag. Jag, som kommer från Töcksfors, har en sämre dag från arbetsmarknadssynpunkt. Därför kommer mitt inlägg att handla om såväl arbetsmarknadspolitik som regionalpolitik och synpunkter på tillväxt.

I ett telefonsamtal från min hemort Töcksfors under tisdagseftermiddagen denna vecka kom beskedet: 150 personer har sagts upp vid Töcksfors Verkstads AB, ortens absolut största arbetsplats. Då känner man smärta och förtvivlan, lite av samma känsla som finns i Bagdad i dag där det har kommit en anfall utan förvarning.

Befolkningen drabbas hårt. Uppsägningen av 150 personer i Töcksfors får samma effekt som om 14 000 personer sades upp från någon industri här i Stockholm. Man kan ju undra hur regering och massmedier hade reagerat på det.

Jag företräder Folkpartiets åsikter i denna viktiga fråga om regionalpolitik. Först och främst vill jag hänvisa till min och Yvonne Ångströms motion A820 *Regionalpolitik för ett mänskligare Sverige*. De områden som vi kallar regioner är i stort behov av infrastrukturella satsningar för att kunna bli tillväxtområden och för att man skall kunna få en arbetsmarknadspolitik i tillväxtområden, ja, helt enkelt för att överleva.

Jag vill framföra en viss oro beträffande de nya tillväxtavtalen, de som skall leda landets fortsatta utveckling. Ordet tillväxt tilltalar Folk-

partiet. Även tillväxtminister är en bra benämning, men ordets allvar ger ju också ett stort ansvar i betydelsen att det måste finnas möjligheter för tillväxtministrarna att skapa tillväxt och ge lika förutsättningar i hela landet.

Hur skall utgångsläget bli lika för alla när vi vet att t.ex. vägnätets standard varierar så till den milda grad att de redan nu säkra tillväxtområdena har alla sina vägar med asfaltstandard, och där ordet tjällossning uppfattas som en köttbit som fastnat i stekgrytan? Därtill finns det också goda järnvägar, tåg- och båtförbindelser.

Jag vet vad jag talar om som kommer från Värmland, där vi har ett vägnät som är i stort behov av utbyggnad. Det gäller t.ex. E 18 och vägarna 61, 62 och 64 mot Karlstad. Grusvägnätets standard är dålig. Vi vet att den stora massavedsreserven finns där, och sågverksindustrins råvara kan inte forslas fram till industrin under hela vårsäsongen. Vi tycker det är ohållbart.

Industrietableringar för att skapa arbetstillfällen och vidareutveckling av träråvaran i Värmland är ogenomförbara. I Värmland, Dalarna och norra Norrlands inland har rädslan för dålig infrastruktur motverkat många satsningar. Hur är det med teleförbindelser och IT-utvecklingen?

I TVAB:s fall påtalas den dyra arbetskraften. Billig arbetskraft i Polen lockar tydligen mer än svensk kvalitet med en arbetskraft som kan anses vara bäst i världen på just kablagetillverkning och som i 30 år har verkat i orten Töcksfors. TVAB:s stora uppsägningar är ju också ett led i Volvos neddragningar i Sverige inom bilindustrin.

Nu kommer jag till mitt speciella arbetsmarknadsområde. Tillfälliga stödområden med extra anslag i kristider måste få finnas kvar under en begränsad tid med möjlighet till nysatsning där jobben försvinner snabbt. Det krävs för att inte döda en hel bygd utan ge möjlighet till återhämtning med chans för att få nyetableringar till stånd med nya arbetstillfällen som följd.

Akutmottagningen i Regeringskansliet bör hållas öppen vid överraskande nedläggningar. Det behövs en snabb överföring av medel från staten till länsarbetsnämnderna och länsstyrelsen samt till kommunen och de lokala arbetsförmedlingarna. Där står vägen ofta öppen till kunniga medarbetare som kan arbetsmarknadspolitiken. Jag vet detta av egen erfarenhet sedan tidigare kriser.

Denna möjlighet känns rätt i kristider som den vi upplever i dag med tillverkningsindustrins stora problem. Det behövs medel för omställning innebärande både utbildning och omskolning. Det är min förhoppning att den i går presenterade Kommunala skatteutjämningsutredningen med förslaget om en inbyggd glesbygdsfaktor kan få gehör i riksdagen och att de kommuner som tidigare har varit förlorare nu åter får kompensation och livskraft. Det är min förhoppning att rättvisa skipas för de kommuner i Norrland som säger sig vara förlorare.

När nu tillväxtministern även är arbetsmarknadsminister är det viktigt att arbetsmarknadsåtgärderna komponeras rätt för att ge mest och bäst resultat där de måste användas när arbetslösheten tränger på.

Låt mitt inlägg i debatten om arbetsmarknadsutskottets betänkande bli ett rop från de små glesbygdkommunerna med en viss rädsla för en ny regionalpolitik som bygger på tillväxtavtal med utgångspunkt i orättvisa infrastrukturer.

Glöm inte Töcksfors, Hagfors, Karlskoga, Olofström m.fl. nyligen drabbade platser som är i stort behov av akut hjälp för fortsatt tillväxt!

Anf. 70 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! När jag lyssnade på Hans Andersson under debatten kom jag osökt att tänka på ett citat av Lenin: Vi skall hjälpa socialdemokratien såsom repet hjälper den hängde att bli hängd. I detta sammanhang är det inte så svårt att förstå att regeringen känner sig något bakbunden av det mörka och dystra sällskap den umgås med.

Fru talman! Regeringens generella misslyckande inom arbetsmarknadspolitiken är i sig tragiskt. Men ser man det ur ett ungdomsperspektiv blir bilden om möjligt ännu mörkare.

Redan inför valet 1994 lovade socialdemokraterna att ingen under 25 år skulle gå arbetslös i mer än 100 dagar. Denna hundradagarsgaranti basunerades ut och låg till grund för att många ungdomar valde socialdemokraterna 1994.

Nu har socialdemokraterna innehaft regeringsmakten i mer än 1 500 dagar och fortfarande är över 35 000 ungdomar utan jobb. Av dessa är närmare 3 800 långtidsarbetslösa. Förutom detta är över 45 000 ungdomar i olika former av arbetsmarknadsåtgärder. Hör och häpna: Även i utskottsmajoritetens betänkande framgår det att nästan 14 % av ungdomarna är arbetslösa.

Detta visar att regeringens arbetsmarknadspolitik har misslyckats med att hålla det löfte om en hundradagarsgaranti som man upprepat och upprepat till leda.

Fru talman! Samtidigt är det glädjande att se att det under det senaste året skett en viss förbättring för ungdomar på arbetsmarknaden. Men det är uppenbart att denna förbättring framför allt gäller ungdomar som valt och haft möjlighet att studera. Ungdomarnas arbetsmarknad är således på väg att delas upp i ett A- och ett B-lag.

De ungdomar som studerar på högskola och universitet har stora möjligheter att få jobb. Här visar det sig snarare att industrin i dag lider av kraftiga rekryteringsproblem, vilket i sig är ett ödets ironi. Samtidigt som vi har en extremt högt arbetslöshet fattas det arbetskraft.

De ungdomar som inte har möjlighet att studera eller inte lyckas med sina studier blir fast i ett bidragsberoende samt en rundgång och exposé bland olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Jag har själv träffat ett flertal ungdomar som först gått ut gymnasiet för att sedan gå på datortek, därefter har de ett ALU-jobb och söker in till komvux för att förbättra sina betyg.

Dessa ungdomar är inte arbetslösa enligt statistik men de upplever själva att de är arbetslösa och att det inte finns jobb. Men för att få pengar av samhället så måste de gå på någon av alla de åtgärder som står till buds.

Många av dessa ungdomar upplever sig frustrerade och svikna av samhället. Det de vill ha är ett riktigt jobb att gå till, inte nya kurser eller bokstavskombinationer.

Fru talman! De arbetsmarknadsåtgärder och studieprogram som vi i kammaren har beslutat om i all välmening blir i många stycken inget annat än en orsak till frustration och besvikelse.

Vi kristdemokrater har därför vid ett flertal tillfällen kritiserat att man inför nya åtgärdssystem, eller byter namn på systemen, och bygger på med lager av olika åtgärder som gäller för olika kategorier av sökande.

Skall arbetsmarknadspolitiken lyckas behövs det ett större helhetsgrepp. Vi anser att fungerande studier och möjligheter till omskolning är en huvudåtgärd för en förändring.

Det är alldeles uppenbart att en välutbildad ung människa har större förutsättningar att få jobb en någon utan utbildning. Kunskapslyft och datautbildning är således inte i sig något negativt. Men utförandet måste ske på ett sådant sätt att det kommer människor till del i stället för att det uppfattas som nya meningslösa åtgärder.

Fru talman! Det är också viktigt att det sker en samverkan mellan skola, arbetsgivare, fackföreningsrörelse och det offentliga, vilket gör att alla parter tar sitt ansvar för att ungdomar kommer in på arbetsmarknaden. Det är bl.a. utifrån det perspektivet som vi är positiva till lärlings-system samt att integrera skola och näringsliv.

Ytterligare måste lönebildningen vara på ett sådant sätt så att företag vågar anställa någon som behöver tid att lära sig ett jobb och som inte är högskoleutbildad. Hur mycket vi än kommer att investera i kunskap kommer inte alla att kunna tillgodoses. Därför är lönebildning och ungdomslöner en fråga om rättvisa och lika möjligheter.

Ur det perspektivet är det ytterst beklagligt att utskottsmajoriteten agerar så svagt i frågan kring lönebildningens effekter på ungdomars arbetslöshet. Om vi inte på sikt skall fortsätta att skapa ett A- och ett B-lag bland ungdomar måste även ungdomar som inte är högskoleutbildade ha möjlighet att försörja sig själva.

Fru talman! Ungdomars arbetsmarknadssituation måste tas på allvar. Det räcker inte med återkommande löften om åtgärder utan konkret innehåll. För oss kristdemokrater är det uppenbart att god utbildning och nya förutsättningar på arbetsmarknaden måste till för att alla ungdomar skall ha möjlighet till en framtida försörjning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till de reservationer som Stefan Attefall redan har yrkat bifall till. För övrigt bör nog Rosengren och Sahlin vända sig till jobballiansen i framtiden, om de vill ha igenom förslag som leder till jobb.

Anf. 71 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att man skall vara lite försiktig när man lägger fram siffror här, Magnus Jacobsson. Enligt den senaste statistiken från AMS är det 3 000 ungdomar som är långtidsarbetslösa. Jag kunde i och för sig ha förutspått att diskussionen skulle bli på det här sättet när man sätter ihop talarlistan på det sätt som har skett inför den här debatten. Den här frågan har vi ju debatterat en gång tidigare under de senaste timmarna. Men det får väl falla på Kristdemokraterna själva.

Som Magnus Jacobsson vet om han lyssnade då så tog jag upp statistiken. Det är 3 000 som är långtidsarbetslösa. Vi skall komma ihåg att när vi kom tillbaka till regeringsmakten 1994, efter den period då Magnus Jacobssons parti var ett av de regeringsbärande partierna, hade vi 37 000 långtidsarbetslösa ungdomar. Visst har det hänt oerhört mycket här.

Jag sade också att jag inte är nöjd förrän alla har fått ett jobb. Jag tror att man får försöka hålla sig till de siffror som är officiella och som vi använder inom arbetsmarknadspolitiken.

Sedan tycker jag också att det är hemskt när man säger meningslösa åtgärder. Jag kan inte bedöma någon åtgärd som meningslös. Åtgärderna har även en annan uppgift, och det är att rubba det sociala mönster som ungdomarna annars kommer in i. Många av åtgärderna har haft det syftet att man skall vara vaken på dagen och sova på natten. Jag tror att det är oerhört viktigt att dessa åtgärder finns så att man får en normal dygnsrytm.

Jag får återkomma till lärlingssystemet i nästa replik.

Anf. 72 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller statistiken känner jag mig rätt trygg. AMS veckostatistik för vecka 50 – jag har tyvärr inte fått den för vecka 51 ännu – visar att 3 773 ungdomar är långtidsarbetslösa. Det är ju glädjande om det den sista veckan har försvunnit 773 från långtidsarbetslösheten. Det skulle glädja mig mycket. Men det är fortfarande långt kvar till att alla skall slippa de här problemen, som man lovade.

Sedan var det detta med meningslösa åtgärder. Vi har fattat beslut här i kammaren därför att vi menar väl. Jag tror att vi alla vill väl. Men för den ungdom som först har upplevt ALU, sedan datortek och kunskapslyft för att sedan gå in på komvux och ändå inte får jobb leder detta till frustration. Det är det jag påpekar, och det är det jag beklagar. Där finns inte ens statistik att tillgå.

Anf. 73 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man gör det för lätt för sig när man argumenterar på det här sättet. Vad gäller de ca 3 000 som är långtidsarbetslösa så vet varken Magnus Jacobsson eller jag hur många av dem som har tackat nej till ett erbjudande. Vi vet inte heller hur många som har kommit in sedan statistiken gjordes.

Om tittar på sommarstatistiken är det ofta fler som är långtidsarbetslösa då än på hösten. De har kanske fått ett erbjudande före semesteruppehållet. När sedan semestern kommer passerar man hundradagarsgränsen. Jag tror att man skall vara lite försiktig och inte dra för stora slutsatser av hur det ser ut där.

Magnus Jacobsson tog upp exemplet med att man först deltar i kunskapslyftet och sedan skall in på komvux. Det pekar ju på att någonting är fel. Man har inte den utbildning som krävs för de jobb som finns. Jag tror att det är oerhört viktigt att man verkligen går in i de olika åtgärderna. Vi vet att med den utveckling som är på arbetsmarknaden framöver kommer det att krävas mer av alla. Väljer man då inte att satsa på utbildning finns det inte heller något arbete.

Jag skall kommentera detta med lärlingssystem också. Det finns möjligheter till ett lärlingssystem i dag. Jag begriper inte varför kd förespråkar det särskilt. Man kan gå in i ett lärlingssystem i upp till fyra år och läsa det via gymnasieskolan.

Jag tror att det är att förenkla det ytterligare att säga det är lönebildningen som har gjort att ungdomarna inte får jobb. Man säger att lönen för ungdomarna är så hög att de inte kommer in på arbetsmarknaden.

Men vi skall ändå vara medvetna om att de ungdomar som skall ha ett jobb också måste kunna försörja sig på sin lön. Jag kommer aldrig att acceptera tankesättet att man skall ge ungdomarna lägre löner för att de skall kunna få ett jobb. Det är inte detta som är anledningen till det hela.

Anf. 74 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Då kanske vi är överens om detta med statistik. Vi kan båda slänga oss med den och ändå konstatera att väldigt många ungdomar fortfarande går långtidsarbetslösa.

Låt oss då gå in på det lite mer intressanta, nämligen lönebildning, meningslösa åtgärder och lärlingssystem. Det går att genomföra lärlingssystemet efter mycket tjat från vår sida. Men det hindrar inte att vi behöver gå vidare och jobba vidare med de frågorna.

Det är nog faktiskt så att lönebildningen många gånger är en del i ett lärlingssystem. Har man lägre ingångslöner har man möjlighet att söka jobb på platser som man inte är utbildad för och få utbildning på arbetsplatsen. Jag tror att många som är något äldre än jag faktiskt en gång i tiden började sin karriär på det sättet.

Man kan också gå vidare till en annan diskussion som vi haft om bl.a. lägre skatter på jobb. Det skulle då inte ge fler jobb. Jag tror tyvärr att det är så att det skulle behövas lägre löner ibland när man börjar i livets startskede, en annan syn på skatter och en annan syn på utbildning där det inte är fråga om att göra en utbildning för att få a-kassepengar eller statliga pengar utan för att man behöver just själva utbildningen.

Med det är väl här som den stora skiljelinjen går. Vi vill någonting med vår politik. Vad vill socialdemokratien?

Anf. 75 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall väl ta en replik. Magnus Jacobsson tog ju i så att han nästan sprack. Han tog med hela Lenin. Jag förstod inte synpunkterna, och jag förstod inte citatet, men han ville ha mig att replikera. Låt mig då göra det lite grann.

Jag anser att det är förödande att så många ungdomar har fått börja sitt liv efter skolan i arbetslöshet. Det är ett av de samhällsmisslyckanden jag talar om.

Jag tycker kanske att de som har ansvar i arbetslivet inte har tagit sitt ansvar. Man har lagt ned praktikantverksamheten. Man har i stort sett lagt ned den investering i framtiden som vi alltid tidigare har haft genom att vi har tagit in folk och lärt upp dem. De har haft praktikantlöner och växt in i ett arbete. Jag vill påstå att arbetsgivarna inte har tagit något ansvar. Man är mycket snabb med att säga upp folk. Bevare mig för kostnader! Lasta över dem på ungdomarna, a-kassan och staten!

Men det händer mycket. Många ungdomar går på utbildning. Jag har tittat på dem som finns i arbetskraften. Antalet 20–24-åringar har minskat från 83 % till 63 %. Det är utbildningsexplosionen på 90-talet. Antalet 16–19-åringar har gått ned från 50 % till 24 %. Det kommer att bli bättre. Det kan naturligtvis någon regeringsrepresentant skryta med, men det beror helt enkelt på demografien. Jag tror inte att någon tänker skryta. Låt oss vara ärliga! Nästa år minskar ungdomarna i den aktuella åldern med ungefär 12 000 personer.

Vi kommer att ha en oerhörd brist de närmaste åren på unga människor som kan försörja sig och göra nytta, som kan skapa den tillväxt vi behöver ha för att sådana som fru talman och jag skall få en hyfsad pension någon gång i framtiden. Detta är för allvarligt för att man skall ägna sig åt billiga tricks.

När jag läser Kristdemokraternas budget förstår jag ingenting av Magnus Jacobssons synpunkter. Ni har ju mindre resurser att sätta in i produktiv verksamhet.

Anf. 76 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Vänstern tycker att det är förödande att ungdomar är utan jobb, något annat skulle förvåna mig.

Vi har ju pekat på tre vägar till jobb. Vänstern är uppenbarligen bara beredd att följa med på en väg. De vägar vi pekat på är utbildning, en översyn av skatterna och en översyn av bl.a. arbetsrätten och hur arbetsmarknaden skall fungera.

Jag tror att vi i många stycken skulle kunna bli överens när det gäller utbildningen.

Men när man säger: "Sänk skatten på jobb så blir det fler jobb", blir det polemik. Om säger: "Se över arbetsrätten och se över möjligheten för små företag att anställa", är man hemsk höger. Då har man tappat solidariteten.

Nej vänner, solidaritet är att bry sig om dem som inget jobb har. De behöver jobb.

Anf. 77 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Detta är en udda replik med tanke på att jag just har förhandlat fram en skattesänkning på 3 miljarder kronor till låginkomsttagare. Det är ungdomarna som kommer att få del av detta.

Vänsterpartiet har dessutom i budgeten under senare år – och vi väcker frågan i skatteförhandlingarna – reserverat medel för det vi kallar hushållsnära tjänster, men icke för de pigerier som ni har tänkt er. Det är en väldig skillnad.

Vad betyder det när man säger att man skall modernisera arbetsrätten lite och lätta upp den lite för ungdomar? Jo, vi skapar sämre skydd, sämre trygghet och sämre rättigheter. Då blir det tyst i klassen, som det har blivit i det svenska arbetslivet.

Lönebildningen – ja, det är upp till parterna. Vill Magnus Jacobsson lagstifta ned lönerna? Det hade Centern för sig, såg jag, i valrörelsen. Det är ett oerhört ingrepp. Ni går in med slägga i ett känsligt klimat på arbetsmarknaden när man försöker se hur kollektivavtalen kan utveckla sig, så att vi får en sund och bra lönebildning.

Att man har mindre betalt när man är ny är väl självklart. Men att jag skall behöva slå upp i almanackan när jag föddes för att få reda på vilken lön jag skall ha är ju så otidsenligt att det hart när är medeltida.

Anf. 78 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Vänstern är med och förhandlar ned vissa skatter. Men det vore också glädjande om de kom när det gäller jobb, för det är där vi behöver skattesänkningarna.

När vi nu diskuterar arbetsrätt, är det då så hemskt och fruktansvärt att undanta två personer och liknande grejer? Vi pratar framför allt om de små företagen och om deras möjlighet att utvecklas. Vi pratar om ungdomars möjlighet att få komma in i arbetslivet. Den stora orättvisan för mig som ung kristdemokrat är just att inte ens få ha ett jobb att gå till. Där ligger min frustration.

Anf. 79 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Det är glädjande att arbetslösheten bland ungdomar har minskat sedan föregående år. Men antalet ungdomar som står utanför arbetsmarknaden är fortfarande alltför stort. Krafttag måste till om vi inte skall förlora delar av en generation.

I dag tvingas många ungdomar bo kvar hemma långt efter det att de blivit myndiga och gått ut gymnasieskolan. De är vuxna men saknar arbete och därmed inkomster. De tvingas därför bo kvar hemma och risken ökar för att de successivt förlorar tron på sig själva och samhället. Att starta vuxenlivet i arbetslöshet och passivt bidragsberoende är destruktivt. Rätten till utbildning eller ett meningsfullt arbete för de unga måste därför prioriteras. Och för att underlätta för ungdomar att leva ett självständigt vuxet liv med möjlighet till eget boende krävs att ersättningsnivåerna höjs.

Fru talman! Verkligheten för arbetslösa ungdomar är långt från lagstiftarnas intentioner med socialtjänstlagen. I dag tillämpas i praktiken en lägre socialbidragsnivå för hemmavarande ungdomar. För äldre personer som har otillräckliga inkomster ligger socialnormen på ca 3 000 kr för en ensamstående sedan vissa utgifter är betalda. Men det finns ingen tydlig gräns när man anses tillräckligt vuxen för att få den högre socialbidragsnormen eller när man har rätt till egen bostad.

När det s.k. utvecklingsbidraget för ungdomar infördes genom ett beslut här i riksdagen i december 1997 var vi i Vänsterpartiet kritiska till ersättningsnivån på 1 967 kr i månaden. Många måste ju direkt komplettera med socialbidrag, vilket är mycket olyckligt.

Fru talman! Utvecklingsbidraget får också andra konsekvenser. Om en kommun väljer att erbjuda samtliga ungdomar någon form av framåt-syftande aktivitet med en ersättning som motsvarar en enkel försörjning, eller ca 5 000 kr, får kommunen stå för hela kostnaden om insatsen är generell. I Vänsterpartiet anser vi därför att regeringen skyndsamt bör se över kommunernas möjlighet att införa en generell ersättning utan biståndsprövning och utan att kommunen samtidigt förlorar det statliga stödet.

Fru talman! Den generation som växer upp i dag skall inte tvingas acceptera sämre trygghet, sämre ekonomiska villkor eller sämre boende än generationen innan. När det gäller utbildningsbidraget förordar vi att nivån bör vara lika hög som nivån i grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. för närvarande 240 kr per dag. Och det är vår förhoppning att regeringen kan ta hänsyn till dessa synpunkter i de fortsatta diskussionerna.

Fru talman! Under 90-talet har det varit stora förändringar i svenskt arbetsliv i form av personalnedskärningar, arbetslöshet, hot om arbetslöshet, nya anställningsmönster och ständiga omorganisationer. Anställningsförhållandena har blivit alltmer osäkra och arbetstiderna mer varie-

rande. Är man lågutbildad, ung, invandrare eller funktionshindrad har man fått det allt svårare på arbetsmarknaden. De stora löntagarorganisationerna saknar effektiva verktyg för att upprätthålla människors trygghet och inflytande. Och från arbetsgivarsidan vill man avveckla arbetsrätten.

Fru talman! I stort sett varje förändring av arbetsrätten som gjorts under 1990-talet har haft sin udd riktad mot löntagarna. Detta har inneburit sämre anställningstrygghet för arbetstagarna och ökat arbetsgivarnas makt. Arbetsrätten är en kontroversiell fråga, och för några partier kan denna fråga vara problematisk. Jag skall inte uppta alltför mycket av kammarens tid för att diskutera arbetsrätten eftersom denna fråga kommer att debatteras i kammaren under våren. Men i Vänsterpartiet hoppas vi att en majoritet ser behovet av en ny och förstärkt arbetsrätt mot bakgrund av de stora förändringar som skett i samhället och i näringslivet under de senaste 30 åren. Det är också vår förhoppning att Miljöpartiet finns med i denna majoritet. Från löntagarorganisationerna finns det en stark och uttalad vilja att bevara arbetsrätten i sin nuvarande form. Man vill inte röra arbetsrätten.

I Vänsterpartiet anser vi att det moderna arbetslivet behöver kunniga, engagerade och kreativa medarbetare, inte bara muskelkraft och lydnad. I stället för hets behöver vi mer dialog och diskussion både i den privata och i den offentliga verksamheten. Trivsel och arbetsglädje är påtagliga effekter och bör vara en del av vår livskvalitet.

Fru talman! Forskningen kring förändringarna i arbetslivet – hur vi skall utveckla och förbättra samhällets olika arbetsuppgifter – ser vi i Vänsterpartiet som en viktig uppgift. Minst lika viktiga uppgifter är att förebygga olyckor, ge förslag på arbetsmiljöförbättringar och kontrollera och utbilda dem som har otillräckliga kunskaper om arbetsmiljön.

Fru talman! Vi har en ganska stark arbetsmiljölag i Sverige. Men fortfarande återstår det att lösa stora arbetsmiljöproblem, och för detta fordras det ekonomiska resurser och aktiva insatser från Arbetarskyddsverket, yrkesinspektioner, företag och fackliga organisationer. En majoritet i arbetsmarknadsutskottet förstår hur viktigt det är att lyfta fram och vidareutveckla arbetsmiljöarbetet. Moderaterna tycks vara det enda parti som inte anser att arbetsmiljöarbetet skall vidareutvecklas. I anslagen till bl.a. Arbetarskyddsverket och till forskning, utveckling och utbildning vill moderaterna göra oerhörda nedskärningar. Majoriteten föreslår 376 miljoner till Arbetarskyddsverket. Moderaternas förslag är 191 miljoner mindre eller en halvering. Hur besparingarna skall gå till framgår inte och jag frågar mig: Vet inte moderaterna om att var femte yrkesverksam svensk, dvs. ca 700 000 kvinnor och män, lider av allvarliga fysiska besvär på grund av arbetet? De ekonomiska medlen till arbetsmiljöarbete behövs verkligen.

Fru talman! Undersökningar har visat att alltför många anser att de har otillräckliga kunskaper om arbetsmiljön och säkerhetsfrågorna på arbetsplatsen. I Sverige har en halv miljon personer en tidsbegränsad anställning, dvs. 14 % av arbetsmarknaden. Majoriteten är kvinnor. 40 % av dessa anser att de har för dåliga kunskaper om arbetsmiljön, så nog behövs det ekonomiska resurser för att höja kunskaperna om arbetsmiljöriskerna. Men det behövs också en förstärkt arbetsrätt.

Fru talman! Mer bör göras för att stödja särskilt utsatta grupper som hotas att marginaliseras i arbetslivet. Jag tänker då främst på funktions-

hindrade, invandrare, äldre och lågutbildade. Arbetsmarknaden bör i mycket större utsträckning göras tillgänglig för alla människor, och diskriminering i arbetslivet måste bekämpas på ett effektivt sätt. Frågor kring rehabilitering, skapande av anpassade arbetsplatser och meningsfulla aktiveringsinsatser kräver mycket lokalt samarbete mellan myndigheter, företag och frivilliga organisationer.

Under de senaste åren har Samhall AB fått minskade resurser. Denna utveckling är mycket oroande och kommer i förlängningen att leda till ytterligare uppsägningar. I Vänsterpartiet anser vi att detta är oacceptabelt. Det är rimligt att de arbetshandikappade får en skälig del av de arbetsmarknadspolitiska resurserna. Enligt vår mening måste medel avsättas för kommande budgetår så att storleken på merkostnadsersättningen kan justeras i takt med löneökningarna.

Avslutningsvis skall jag säga något om Camilla Skölds och min motion om au pair-förmedling. Trots att utskottet har avstyrkt vårt yrkande om en utredning som granskar au pair-verksamheten är vi tacksamma för svaret. Utskottet konstaterar att lagen är solklara. I den mån man begär att ungdomar skall betala ersättning vid arbetsförmedling för att få au pair-jobb är detta en kriminell handling.

Vi som har motionerat och alla de som arbetar seriöst med au pair-verksamhet vore tacksamma om denna information kan nå ut till dem som begär ersättning av ungdomar för att förmedla au pair-jobb. Och vi hoppas att arbetsförmedlingarna runt om i landet blir mer observanta när det gäller den information som de ger till ungdomarna. I övrigt tackar vi för svaret.

Till sist vill jag yrka bifall till reservation 22.

Anf. 80 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Inget skäll, inget gnäll, utan endast en uppmaning till ökat samarbete kommer att prägla kommande anförande. För dagen gäller det arbetsmarknadsfrågor. Det är frågor som berör oss alla fundamentalt. Arbetsmarknadspolitiken borde utveckla sitt helhetstänkande och genomsyra alla utskott.

Helt uppenbart är att kostnaderna för att betala människor för att inte arbeta är en utgiftspost som drastiskt ökar, och som har ökat under flera mandatperioder.

Den signalen borde säga till alla politiska partier att inriktningen radikalt behöver förändras. Det görs bäst genom samarbete.

Fru talman! En del av vårt kulturutbud klarar sig utmärkt på den kommersiella marknaden. En del gör det inte. Det är där kulturpolitiken kommer in.

Det torde finnas en klar majoritet här i riksdagen för en samhällssyn som bekräftar att samhällets kultur präglar dess välstånd och att kulturarbetarna, precis som andra, skall ha möjlighet att leva på sitt arbete.

Men kultur som riktar sig till barn och ungdom behöver samhällets stöd via skolan. Vi har rabatterade teaterföreställningar, museiutställningar och musikevenemang. Kultur som förgyller vår vardag kallas för offentlig utsmyckning.

Kultur är litteratur som hjälper oss att bevara och utveckla vårt ytterst lilla språkområde, och kultur är film, media, drama och radioteater. Kultur finns överallt.

Allt detta som avgör hur högtstående ett samhälle är behöver också samhällets stöd. Och det ger arbete.

Fru talman! Vi har många välutbildade inom filmområdet i Sverige. Många av dem arbetar inte med det de är utbildade för. Nu är betänkandet när det gäller en ny svensk filmpolitik klart. Jag lovar att betänkandet präglas av insikten om att vi i Sverige hamnat på efterkälken när det gäller kvalitativt hög filmproduktion.

Länder som Indien, USA och Frankrike har insett vilken fantastisk näringsgren film är. Insatta samhälleliga medel ger inte bara arbete, utan en hög kvalitativ produktion hjälper oss också med vår egen identitetsutveckling i Sverige och världen.

Jag hoppas att näringen film erhåller den ekonomiska stöd som behövs för att förverkliga en ny svensk filmpolitik inom den här mandatperioden.

För snart 10 år sedan, fru talman, nämligen 1989, tillsattes utredningen *Konstnärernas villkor*. Här kan vi läsa att av landets då 6 638 musiker och sångare bodde hälften i storstadsområden och 31 % i Stockholm. För att frilansande musiker skall kunna ha en arbetsmarknad utanför storstäderna krävs någon form av grundtrygghet.

Miljöpartiet har skissat på olika modeller, men i utredningen *Generella konstnärsstöd*, som kom 1997, finns en skiss på hur kulturarbetare skulle kunna beskattas som singelföretagare. En kulturarbetare är ju ensamföretagare, för att det är enda möjligheten – inte för att maximera sin vinst och anställa fler. Därför slår nuvarande system hänsynslöst mot egenföretagande kulturarbetare. Vi vet det, och vi måste nu åtgärda.

Här krävs samarbete mellan skatteutskottet, arbetsmarknadsutskottet och kulturutskottet så att näringen kan växa och inte vara tärande. Även inom teaterområdet hjälper en grundtrygghet till att trygga rörligheten. Teaterförbundets fond, om den nu visar sig vara så förtjänstfull som jag och Miljöpartiet tror, kommer att behöva ökat samhälleligt stöd för att kunna utvecklas.

Utredningen *Arbete åt konstnärer*, också från 1997, har resulterat i en del politiska beslut om omfördelning av medel från arbetsmarknadsutskottet till kulturutskottet. Det visar att det går när vi samarbetar.

Inslagen väg skall självklart utvärderas. Om utfallet är gott, vilket vi hoppas och tror att det kommer att bli, skall det självfallet följas upp med ytterligare permanenta åtgärder.

Grundbulten skall vara att de arbetsmarknadspolitiska målen underställs de kulturpolitiska målen. Målet är dock gemensamt: Arbete till gagn för samhället.

Skriften *Kultur för regional tillväxt*, som precis har kommit från Kulturdepartementet, utvecklar ett resonemang som länge förts och praktiserats och gett positiva utvärderingar i Tyskland. Glesbygdsverket i Östersund har talat för den i några av sina rapporter.

En av rubrikerna är: Kultursatsningar som en del av en stärkt infrastruktur. Det handlar om att utifrån regionala förutsättningar bygga vidare på alla de nätverk som finns och om kulturens egenvärde i samverkan med samhället.

Även här skulle en kulturell grundtrygghet vara en viktig bas, och ge skattelättnader för kulturarbetande egenföretagare. Goda exempel finns att hämta från andra delar av Europa.

Fru talman! När världens kulturministrar träffades i Stockholm förra året, träffades också världens kulturarbetare på Hässelby slott. De enades om att arbeta för ett konkret handlingsprogram och ett enprocentsmål av BNP till kultur. Man diskuterade också att några ville gå ännu längre med stärkta skrivningar på samhällets stöd.

Bildkonstnärernas speciellt utsatta ställning fick självklart stort utrymme. Ni vet väl att om en företagare i Sverige köper in möbler får han dra av moms för det, men om samma företagare köper en tavla, en skulptur eller en väv medges inte avdrag. Däremot medges avdrag för konstinköp för offentlig sektor.

I utredningen om generella konstnärsstöd beskrivs bildkonstnärens utomordentligt svåra arbetsmarknadssituation. 25 % av konstnärerna har en inkomst som understiger 12 000 kr i månaden. En del har den summan i årsinkomst. Var och en inser ju att det inte går att leva på en sådan inkomst.

Endera arbetar man även med annat, eller erhåller samhällets stöd.

Nu när bildkonstnärernas egen organisation, och när världens kulturarbetare, när de träffas och diskuterar den här frågan, med enfaset hävdar att det som behövs för att få bort stiltjen på marknaden är att medge avdragsrätt för företag även vid inköp av bildkonst, låt oss då medge den avdragsrätten.

Låt oss införa det under den här mandatperioden. Låt oss arbeta gränsoverskridande – skatteutskott, arbetsmarknadsutskott och kulturutskott – för att ge näringen den skjuts den behöver.

Fru talman! Snart är det år till ända då Stockholm har varit kulturhuvudstad. Stockholms kulturarbetarförmedling har meddelat att året inte resulterat i ett enda nytt arbete för kulturarbetarna.

Hur är det möjligt? Det finns säkert många som kommer att analysera det. Min spontana slutsats blir att utan detta år hade ännu fler kulturarbetare varit sysselsatta i AMS-projekt som inte haft med deras yrkesutbildning att göra.

Jag hoppas att kulturåret har gett mersmak och kulturell tillvänjning i Stockholm och i hela landet. Nu krävs politiskt samarbete för att styra över resurser dit där de faktiskt ger konkret arbete med stora synergieffekter. Vi företräder en arbetslinje med kulturell tillväxt. Tack!

Anf. 81 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen instämma i delar av den här lovprisningen till kulturen. Kultur skall ge själen vingar, och så till vida är Ewa Larsson och jag tämligen överens.

Vi har också inom arbetsmarknadsutskottet sett att det är en väldigt låg sysselsättningsfrekvens bland våra kulturarbetare. Det finns något som heter centrumbildningar, som sysslar med att förmedla arbeten för kulturarbetare direkt från uppdragsgivare. Det är något som kallas en tredje anställningsform. Det här är en projektverksamhet som sträcker sig över ett och ett halvt år. Vi kristdemokrater har tyckt att det här är en något kort tid.

Min fråga till Ewa Larsson är: Varför har inte Miljöpartiet tillstyrkt vårt förslag att projekttiden skall förlängas till tre år? Det är som bekant så att ett projekt egentligen inte är i gång förrän efter ett halvår eller ett

år. Speciellt gäller det vid förmedling av uppgifter för kulturarbetare. Det är en lång process.

Jag tycker att det hade varit i överensstämmelse med den här skönsjungaingen att Miljöpartiet också i utskottet hade visat att man är beredd att gå till handling på denna punkt.

Anf. 82 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Faktum är att kristdemokraterna biträdde Miljöpartiets motion om en förlängning av projekttiden när beslutet i fråga fattades under den förra mandatperioden. Vi har i Miljöpartiet också i vår partimotion om kultur under den här mandatperioden skrivit att vi är tveksamma till om man hinner komma i gång.

Från centrumbildningarnas håll är man också tveksam men tycker ändå att det är bra att ha en tidspress, så att man kommer i gång så snabbt som möjligt. Men om man inte hinner komma i gång, blir det självklart en förlängning.

Anf. 83 MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det hade varit bra om det hade funnits en överensstämmelse mellan det som Miljöpartiet gör i kulturutskottet och vad det gör i arbetsmarknadsutskottet, men ni är välkomna att biträda den motion som senare i dag blir föremål för omröstning.

Anf. 84 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Maria Larsson hänvisar till sin reservation i arbetsmarknadsutskottet, som belyser det här problemet. Vårt yrkande framställs i kulturutskottet. Miljöpartiets riksdagsgrupp består av 16 ledamöter, och kommunikationsvägarna är inte så långa. Vi försöker i alla våra betänkanden ha skrivningar som hänger ihop. Det är svårt, men i det här fallet har vi lyckats.

Anf. 85 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Jag har begärt ordet för att kommentera motion A277, som Elisabeth Fleetwood och jag har väckt under den allmänna motions-tiden och som har avstyrkts av arbetsmarknadsutskottet.

Motionen handlar om olikheten mellan löntagare och företagare. En person som har blivit utförsäkrad eller av andra anledningar inte kan ha något arbete och inte har några medel får sociabidrag. Skulle den här personen få ett lönearbete är regeln den att han kan uppbära det här sociabidraget i ungefär en månad.

Om personen i fråga däremot är journalist eller på annat sätt skall försörja sig som frilansarbetare, är det en annan sak. I samma stund som han bildar företag faller möjligheten till socialbidrag bort.

Det blir en typ av Moment 22: Jag har inga resurser. Jag vill arbeta. Jag är kanske så pass gammal att jag inte kan få ett vanligt lönearbete, och då försöker jag bilda ett företag. Det går dock inte, eftersom jag inte kan försörja mig tills jag börjar få intäkter. Jag måste begära förskott eller någonting sådant, och var och en inser att det kan vara behäftat med vissa svårigheter.

Elisabeth Fleetwood och jag begärde i all ödmjukhet att riksdagen skulle hemställa till regeringen att se över regelverket för det här. Hur har då arbetsmarknadsutskottet behandlat det här ärendet?

Vi kan till att börja med läsa att Elisabeth Fleetwood och jag enligt utskottet anser att det nuvarande regelverket för att starta-eget-bidrag bör ses över. Starta-eget-bidrag har inte nämnts i vår motion. Det är inte ens antytt att det rör sig om det, utan det handlar om reglerna för socialbidrag.

Vad står det då i utskottets bedömning av vår motion? Där framhålls att slutsatsen är att frågan inte bör lösas genom starta-eget-bidrag. Nej, men vem har begärt det? I varje fall inte motionärerna.

Vi har talat om detta Moment 22, som är en realitet, i och för sig inte för en så stor grupp av svenska medborgare, men en del drabbas dock av detta.

Man kan fråga sig hur det här kan komma sig. Har vi väckt en väldigt lång motion, där detta inte kommer fram? Nej, den är inte så lång – knappt en A 4-sida. Den är skriven på en svenska som i varje fall vi tycker är klar och begriplig. Ändå har den blivit behandlad på det här sättet.

Är det fel utskott som har behandlat den? Ja, det är möjligt, men det kan inte vi styra. Vi har bara lämnat in motionen.

Jag tycker, som jag sade alldeles nyss, att det här är en viktigt fråga för ett mindre antal medborgare som vill försörja sig själva men som hindras från att göra detta. De är redan i en prekär situation, och vi skall ha ett regelverk som är anpassat efter detta.

Det är möjligt att arbetsmarknadsutskottet, som är vant vid att syssla med de stora, övergripande frågorna och med olika system som omfattar miljarder, har lite svårt att sätta sig in i situationen för en enskild medborgare som vill göra rätt för sig och bilda ett företag, vilket är enda chansen för honom eller henne att komma in, inte på arbetsmarknaden utan på företagsmarknaden, och där sälja sina tjänster.

Fru talman! Det här en fråga som jag anser inte har blivit vederbörligen behandlad av utskottet, vilket tydligt framgår av utskottets skrivning. Jag yrkar ändå inte bifall till vår motion. Jag tycker faktiskt att det skulle vara genant för riksdagen att genom votering avslå en motion som inte har behandlats på ett korrekt sätt och som berör något helt annat än det som motionärerna har yrkat på.

Anf. 86 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Den ljusning på grund av högkonjunkturen som har skett på arbetsmarknaden sedan 1997 har visat att medan männen har fått jobben har kvinnorna fått utbildningsplatserna inom kunskapslyftet. De flesta arbetsmarknadspolitiska åtgärder visar att det är fler män än kvinnor som återfinns inom dem. Vad som nu krävs är konkreta åtgärder som ökar arbetslösa kvinnors möjligheter att finna nya jobb.

Nu är det viktigare än någonsin att vi kan bryta det traditionella könsmönstret på arbetsmarknaden. Hur vore det om regeringen för riksdagen presenterade en konkret plan för att bryta det traditionella könsmönstret?

Fru talman! Jag är ordförande för Folkpartiets kvinnoförbund. Jag hade, kanske lite naivt, förväntat mig att här i kammaren få debattera inte

bara med ansvarig minister utan också med representanter för de andra politiska kvinnoförbunden. Jobben är ju för kvinnor den viktigaste jämställdhetsfrågan. Utan jobb ingen jämställdhet. Men jag får tydligen ge mig till tåls till den allmänpolitiska debatten i januari. Då måste vi få en bra och intensiv debatt om kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden.

Ett sätt att bryta det traditionella könsmonstret är att andelen kvinnliga företagare kan öka. Jag är mycket medveten om att jag inte är den enda som har sagt det – det har sagts flera gånger här i dag – men jag tycker att man inte nog kan betona hur viktigt detta är. Vi folkpartister har drivit denna fråga väldigt hårt och väldigt länge. Tyvärr är det ju så att det bara är en tredjedel av alla nya företag som startas av kvinnor.

År 1996 beslutade riksdagen om att starta-eget-bidrag skulle kunna ges under förlängd tid, sammanlagt tolv månader, till arbetslösa kvinnor som varit anmälda hos Arbetsförmedlingen under minst sex månader, och särskilt inriktas på kvinnor som tidigare varit anställda inom den offentliga sektorn. Men varför denna begränsning? Stödet skall ges till alla kvinnor, oavsett tidigare anställning. Kvinnor som på något sätt haft anknytning till näringslivet har ju en alldeles utomordentligt bra kompetens som bör tas tillvara.

Det är också väldigt viktigt att åtgärder och stöd som lämnas till kvinnor som vill bli företagare måste utformas på ett sådant sätt att man tar tillvara och lyssnar på kvinnors förutsättningar och krav. Det här förekommer väldigt olika på olika ställen, men jag har träffat kvinnor som har känt sig ganska förödmjukade när de har varit i kontakt med framför allt manliga rådgivare t.ex. på banker. De har sagt att man talar helt olika språk. Man talar förbi varandra. Och det är ju så att insatserna för nya företagare ofta är utformade utifrån ett manligt tänkande och en mansinriktad arbetsmarknad. Här finns det väldigt mycket att göra genom att tala om just hur kvinnor tänker och fungerar. Vi känner ju alla till kvinnors försiktighet, som är på både gott och ont.

Om kvinnor startade företag i samma utsträckning som män tidigare har gjort och anställde var sin person skulle detta kunna ge ca 400 000 nya jobb. Men så länge kvinnor inom vård, omsorg, utbildning och service till människor inte ges möjlighet att förverkliga sina idéer utanför de offentliga monopolen hämmas mycket kvinnlig skaparkraft. Det är inte bara jämställdhetsfientligt; det är också ett gigantiskt resursslöseri.

Skatteändringar behöver därför göras för att möjliggöra ett rikt utbud av hushållstjänster, dels för att många – både kvinnor och män, men många gånger framför allt kvinnor – skall få jobb, dels för att familjer där båda makarna har krävande arbeten skall kunna fungera utan att någon behöver ge upp sina yrkesambitioner. Man brukar tala om att det skall löna sig att arbeta, och det skall det göra rent lönemässigt, men det skall också löna sig i den bemärkelsen att en kombination av familjeliv och arbetsliv skall innebära en god livskvalitet. Tyvärr gör det inte det för väldigt många i dag. Man har en alldeles för jobbig arbetsbörda för att kunna kombinera ett mycket ansträngande arbete med omsorg om barn och familj – och nu i allt ökande omfattning också faktiskt omsorgen om gamla föräldrar. Min partikamrat Anne Wibble myntade begreppet ”sandwichkvinna”, och jag förstår precis vad hon menade. Man är klämd mellan kraven från väldigt många olika håll, och man känner sig som en sandwich till slut.

En ny servicesektor med hushållsnära tjänster ger kvinnor möjligheter att starta eget och ägna sig åt entreprenörskap som är likvärdigt med vad män inom den traditionellt manligt dominerade servicesektorn har.

I SCB:s branschstatistik för förvärvsarbete i hushåll redovisades förra året två anställda som arbetar med hushållstjänster i hem. Det inser ju var och en att det här är inte sanna siffror. Det är långt ifrån sanningen. Det finns en mycket stor grupp som arbetar svart med samma typ av tjänster. De är utan både pensions- och sjukpenningrättigheter. De lever ett väldigt farligt liv, och det här kan vi i Folkpartiet inte acceptera.

Inte oväntat visar det sig att de länder som har haft en god tillväxt av den privata tjänstesektorn har haft en positiv utveckling av den totala sysselsättningen. Sverige tillsammans med Danmark är de enda länderna med en privat tjänstesektor som svarar för mindre än 40 % av den totala sysselsättningen. Vi i Folkpartiet är övertygade om att en expansion av den vita tjänstesektorn är både nödvändig och önskvärd. Det är också här många kvinnor har lust och goda förutsättningar att starta egna företag.

Ja, fru talman, med detta vill jag instämma i det tidigare yrkandet om bifall till reservation nr 8.

Anf. 87 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Helena Bargholtz om att det behövs mera diskussioner bl.a. mellan de politiska kvinnoförbunden om hur kvinnors arbetsmarknad skall se ut och hur jämställdheten över huvud taget skall utvecklas i det här samhället.

Vi från Centerpartiets sida stöder också den här reservationen, nr 8, som grundar sig på en Folkpartimotion, och jag hoppas att vi även i framtiden skall kunna få ett konstruktivt samarbete och en diskussion om de här frågorna. Det kommer att bli ett flertal tillfällen att debattera det här i kammaren, bl.a. under jämställdhetsbetänkandet som kommer någon gång under vårkanten.

Anf. 88 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar Margareta Andersson för detta inlägg. Jag hoppas att det blir alltfler som inser fördelarna med den här modellen som vi från den borgerliga kanten, jobballiansen, pratar så mycket om, dvs. möjligheten att skapa nya arbetstillfällen genom de hushållsnära tjänsterna och att göra det rimligt för alla familjer att kunna få den här typen av jobb utförda, och att den skall bli förverkligad. Jag är övertygad om att om tio år kommer vi att ha en bra modell.

Anf. 89 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Den här frågan om hushållsnära tjänster har vi drivit ganska mycket även från vårt partis sida, och jag hoppas också att vi skall komma längre med den diskussionen, så att man kan få ett genomförande av detta. Att diskutera på tio års sikt kan vara lite långsökt.

Anf. 90 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vill betona att vår modell är tänkt att kunna fungera inte bara för familjer med höga inkomster. Det är ju det man har velat säga att vårt förslag innebär. Men just genom att göra de ekonomiska

Prot. 1998/99:38
17 december

villkoren rimliga för att få hjälp hemma kan vi alltså underlätta för väldigt många familjer som har det väldigt trångt och besvärligt i dag.

Anf. 91 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Även om den här debatten har pågått en längre stund och jag tänker tala om en liten del av arbetsmarknaden kan jag ändå inte avhålla mig från att något reflektera över det som har sagts – även om jag ser att vännerna i näringsutskottet ivrigt väntar på att få inta scenen.

Den ena sidan i den här arbetsmarknadspolitiska debatten har haft ett ödmjukt förhållningssätt, prövande och sökande efter vilka åtgärder som kan bidra till att minska arbetslösheten och ge fler människor jobb. Den andra sidan har svaret på alla frågor. Självsakert vet man hur arbetslöshetsproblemen skall lösas.

Nu råkar det ju vara så att partierna i den senare, självsäkra gruppen regerade det här landet under tre år i början av 90-talet, och det var då massarbetslösheten kom till Sverige. Jag kan inte låta bli att fundera över varför man inte då använde de här goda åtgärderna.

Fru talman! Jag har, i likhet med några andra ledamöter, tagit upp lönebidragen i motioner. Jag vill tacka utskottet för den mycket positiva behandlingen av både min och andras motioner. Det känns verkligen positivt att utskottet så helhjärtat sluter upp kring behoven av att öka insatserna när det gäller lönebidrag. Även om det inte just för stunden finns mer pengar att tillgå känner jag att detta är en god ansats för att ytterligare kunna åstadkomma utrymme för fler människor med lönebidrag längre fram.

Jag tycker också att det är väldigt positivt med de siffror som redovisas när det gäller antalet människor som faktiskt får del av åtgärderna för arbetshandikappade och att målen där har överträffats.

Vi vet att arbetsmarknaden i allmänhet har förbättrats, och det har naturligtvis också inneburit att arbetsmarknaden för människor med funktionshinder har förbättrats. Men trots detta vet vi som finns i denna kammarare att det är väldigt många som fortfarande är utanför, och det behövs olika former av insatser för att komma till rätta med detta.

Dessutom är det så, vilket jag tycker är bekymmersamt, att en del av dem som i dag har lönebidrag förlorar jobben. Man förlorar jobbet när arbetsförmedlingen har slut på pengar, när man måste förhandla ned och när arbetsgivaren inte förmår betala en högre andel. Det är svårt att acceptera att människor som gör meningsfulla och angelägna jobb måste lämna sina jobb på det här sättet.

Jag tycker att det är angeläget att vi försöker hitta former för att ge fler människor med funktionshinder jobb, och det är dessutom självklart att vi tryggar jobben för dem som redan har jobb.

Fru talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande beskrivs flera väldigt positiva åtgärder. Låt mig bara avslutningsvis nämna en av dessa. Det är den försöksverksamhet som nu skall genomföras när det gäller kulturarvs-IT. Det här kommer att ge jobb åt människor som har svåra funktionshinder. Det ökar möjligheterna för skolor, andra utbildningsinstitutioner och forskningen att få del av museernas samlingar.

Det här kallar jag att kunna åstadkomma flera positiva resultat med en insats. Vi kanske skulle kunna använda den modellen på fler områden för att fler människor skall få jobb och egen försörjning.

Anf. 92 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Såsom varande en av dem som Hans Karlsson syftade på som självsäkra personer, vill jag säga att jag tillhör ett parti som har engagerat sig väldigt hårt i de frågor som gäller jobben. De synpunkter som vi för fram och som gör oss så säkra i våra bedömningar i fråga om vad man skall göra är ju inte någonting som vi sitter inne på våra kamrar och funderar ut. Vi har många kontakter med företrädare för näringslivet, med småföretagare, med anställda och med kvinnor, och det är de synpunkter som vi då fått som har gjort oss övertygade om att man skall pröva nya grepp inom arbetsmarknadspolitiken. Jag säger pröva, därför att om det visar sig gå emot det vi tror på får vi naturligtvis tänka om. Men vi får inte vara för rädda för att pröva.

Fru talman! Hans Karlsson lyfte själv fram ett utmärkt exempel på vad man kommer att pröva när det gäller funktionshindrade. Låt oss våga pröva!

Anf. 93 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det var inte detta med att pröva olika åtgärder som jag vände mig emot, utan det var det faktum att en del debattörer ger en bild av att man har svaren på alla frågorna, att man har lösningen på alla problem. Det gör att jag inte har särskilt stor respekt för de inläggen i debatten.

Det är ingen av oss som har lösningen på alla problem. Det är ingen som har svaret på alla frågorna. Då skall vi inte ge människor intryck av att det är på det sättet. Alla de åtgärder som föreslås från den borgerliga sidan har ju prövats, men de har inte gett det resultat som ni påstår.

Anf. 94 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Mig veterligen har vi ännu inte prövat det som jag tog upp, nämligen möjligheterna när det gäller hushållsnära tjänster. Det har vi diskuterat mycket. Det är också en uppgift för oss politiker att ha önskemål, visioner och idéer om hur det här skall kunna lösas. Det vore väl förfärligt om vi aldrig hade idéer om hur vi skall klara av de uppgifter som vi är satta att försöka lösa.

Anf. 95 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är inte heller visionerna och idéerna som jag har vänt mig emot, utan det är inställningen och förhållningssättet, att man har svaret och lösningen på alla problem. Jag tror egentligen inte att man vill framställa sin position på det sättet, men bara för att åstadkomma en kraftfull polemik gentemot majoriteten positionerar man sig på det här sättet och ger det här intrycket. Jag tror att det kan leda till att man lurar människor i fråga om vad som faktiskt är möjligt att åstadkomma på kort sikt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 1998/99:1 delvis)

Näringsliv

Anf. 96 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Sverige tappar för närvarande i nationell konkurrenskraft, och det är tyvärr ingen tillfällighet. Det har vi gjort i årtionden, och det har också givit resultatet att Sverige alltmer har halkat efter i den s.k. välfärdsligan.

Sedan slutet av 1940-talet har Sverige trendmässigt förlorat i sysselsättning i näringslivet. Det har gått lite uppåt i högkonjunkturerna och nedåt i lågkonjunkturerna, men trenden har varit nedåt och även bekräftats i den senaste konjunkturrapporten.

Det innebär att Sverige avviker ganska radikalt från hela den övriga västvärlden, där sysselsättningen har varit stabil eller närmast svagt ökande.

Men vi har inte bara tappat i sysselsättning i näringslivet. Vi har också tappat i relativ nivå i kunskapen, kompetensen och tekniken i vår export ända sedan 1970. Jag säger ”i relativ nivå”, och det betyder att kunskaps- och teknikinnehållet sjunkit, och vi har i allt högre grad kommit att konkurrera med lönenivåerna i stället för med teknik och kompetens. Det kan också lätt avläsas i BNP-ligan, där vi fallit från att ha haft en av toppositionerna till att bli ett av de fattigare länderna inom den europeiska unionen.

Även inom utbildningsnivån har vi fallit i relativa termer. Naturligtvis är vi i dag bättre utbildade än vad vi var för 25 år sedan. Men relativt våra viktigaste konkurrentländer har vi kommit efter, och det har ånyo varit så att Sverige ända till de sista åren har fallit ända sedan början av 1970-talet.

Det har därmed blivit så att vi tenderar att exportera arbetstillfällena i stället för produkter och tjänster, och det har inneburit att vi har exporterat 200 000–300 000 jobb ut ur Sverige netto och därmed knappt fått någonting tillbaka i sysselsättning hem till Sverige.

Det handlar om Sveriges nationella konkurrenskraft, att dra till sig investeringar, att dra till sig företag, att dra till sig forskning, teknisk utveckling och kompetens, och därmed möjligheter att bygga vidare på välfärdsnationen.

Vi har i de olika index som finns och som visar konkurrenskraften mellan nationer i både IMD och *World Economic Forum* fallit snabbare än något annat land sedan 1994 i nationell konkurrenskraft.

Jag skall gärna här i kammaren erkänna att det inte är i näringspolitiken i snäv bemärkelse i de olika delgrenarna som Sverige fallit efter i första hand, utan det ligger i allt från arbetslagar till skattetryck, utanförstående till den europeiska monetära unionen, arbetstidslagar och mycket annat, kanske inte framför allt den snävare näringspolitiken, som har gått utför.

Vi har under de senaste dagarna kunnat följa hur ytterligare huvudkontor flyttar ut ur Sverige. Astra i fusionen med det engelska Zeneca väljer att lägga sitt huvudkontor i London och möjligen forskningsled-

ningen i Södertälje. Det är ytterligare ett i en lång rad företag där fusioner kommer till stånd men där huvudkontoren ratar Sverige gång efter annan och hamnar i andra länder.

Vi har sett Ericssons delflytt till London, Merita-Nordbanken som i praktiken lagt sitt säte i Finland, Stora Enso:s flytt till Finland, ABB:s flytt till Schweiz, för att nämna några av våra största svenska företag där vi har tappat huvudkontoren delvis ut ur landet.

Självfallet kan vi inte få alla huvudkontor och alla ledningar, men vi borde kunna få några av dem. Därmed skulle vi visa att vi är konkurrenskraftiga. Vi bör undersöka varför vi inte får hit något av alla de huvudkontor som etableras i samband med fusionerna.

Jag har noterat att näringsministern närmast sade att det var bra att Astras huvudkontor hamnade i London, vilket har förbluffat mig påtagligt. Han har uttryckt sin uppskattning över det. Det har för mig stor betydelse var huvudkontoren finns, var ledningarna och deras familjer lever och vilka värderingar de därmed får.

Det är inte bara huvudkontor och arbetstillfällen som har tenderat att rinna ur Sverige, utan också delar av den mest kvalificerade arbetskraften. Vi vet i dag att ungefär en tredjedel av naturvetarna, civilingenjörerna och ekonomerna de senaste åren valt att börja arbeta utomlands, samtidigt som det råder brist på dessa yrkesgrupper i Sverige. Vi vet av tidigare erfarenhet att ungefär hälften återkommer till Sverige, medan hälften stannar ute permanent. Det innebär att vi tappar den mest kvalificerade arbetskraften, samtidigt som vi inte får värst mycket tillbaka från andra länder. Vi är ånyo inte fullt ut konkurrenskraftiga.

Vad som händer när det gäller nationell konkurrenskraft är med andra ord att Sverige, riksdagen och regeringen konkurrerar med andra länder, riksdagar och regeringar vad beträffar näringsklimat och förutsättningar för etableringar, arbetstillfällen, investeringar och goda löner. Alldeles uppenbart kan Sverige inte hävda sig tillräckligt bra på den skalan när det går utför. Våra möjligheter att dra till oss de mest attraktiva investeringarna och företagen minskar.

Vi behöver därför satsa på att få fler arbetstillfällen. De måste komma inom det privata näringslivet i bred bemärkelse. De måste bygga på en ökad rörlighet av kapital till nya företag som expanderar och växer. Det måste kanske ske överflyttningar från äldre företag som tenderar att försvinna eller gå tillbaka. Vi måste hjälpa till att sprida kunskapen från högskolor och universitet så att det avsåts nya avancerade produkter som kan ge bra löner och bra arbetstillfällen. Vi måste också öka rörligheten på arbetsmarknaden. Människor som byter arbetsplats för över kunskaper och erfarenheter. Därmed förbättras kunskapen, konkurrenskraften och möjligheterna att utveckla svenskt näringsliv.

Vi behöver titta på arbetsfördelningen. Hemnära tjänster är naturligtvis en sak bland många andra som skulle kunna underlätta funktionerna på arbetsmarknaden. Vi behöver se över arbetslagarna, så att människor inte motiveras att stanna på samma arbetsplats i hela sitt liv, som vi för närvarande uppmuntrar, utan också skall kunna byta arbetsplats. Därmed ökar kunskapen, erfarenhetsutbytet och konkurrenskraften.

Vi finner gång efter annan att vi inte är konkurrenskraftiga när det gäller skatterna. Dubbelbeskattningen har varit det direkta skälet till att ett antal svenska skattebaser i form av företag har lagt sina huvudkontor i

andra länder. Det kommer säkerligen långsiktigt att innebära att färre investeringar görs i Sverige, och därmed blir arbetstillfällena färre.

Det finns en oförmåga även när det gäller att få till en skärpning inom konkurrenslagstiftningen. Det gäller konkurrens mellan offentliga – kanske inte minst kommunala – företag och mindre och medelstora privata företag.

Fru talman! Vad jag hör i dag från Näringsdepartementet är att näringsministern vill garantera ersättningsjobb när det gäller statliga företag, offentlig verksamhet och försvarsindustri. Men han är inte lika angelägen när det gäller privata företag som minskar antalet anställda. Jag skulle därför från mina socialdemokratiska vänner här i kammaren vilja ha besked om huruvida det är ett speciellt privilegiesamhälle man bygger upp för dessa kategorier, eller om man kommer att ta samma ansvar också för friställda från Volvo, LM Ericsson eller andra svenska företag, trots att dessa är privatanställda. Är det bara försvarsindustri och statliga företag som staten skall ägna särskilt intresse?

Fru talman! Jag vet att förhandlingarna mellan LO, TCO, SACO och SAF är inne i ett intensivt skede. Jag måste säga att jag tycker att det är genant om arbetsmarknadens parter klarar av att förändra det näringsklimat som regeringen och vi i denna kammare borde klara av att förändra. Jag hoppas att de lyckas med vad vänsteralliansen i kammaren visar alla tecken på att misslyckas med under denna mandatperiod.

I näringsutskottets betänkande nr 1 om utgiftsområde nr 24 – Näringsliv – finns det ett antal reservationer. Jag har i min inledning berört den allmänna näringspolitiska inriktning som återfinns i reservation 1 från Moderaterna m.fl. Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservationen. Jag avser även att begära rösträkning när det gäller denna.

Vi har även påtecknat en reservation – nr 3 – där vi skriver att vi vill ha snabbare handläggningstider i Patent- och registreringsverket, och även reservation nr 4, som gäller att försöka samla exportfrämjande organisationer och göra insatser för ökad effektivisering. Vi har även påtecknat reservation nr 5. Jag avser för tids vinnande att inte yrka bifall till dessa senare reservationer.

Reservation nr 5 skall jag nämna några ord kring. Jag tycker att det är bra att Assi Domän säljer skog. Jag tycker att det är bra att det statliga ägandet minskar och har därför medverkat till ett genomförande av regeringens förslag. Men det finns anledning att rikta betydande kritik mot det sätt på vilket detta har skett. Partitaktiken och valutspelen har dominerat agerandet vad gäller Assi Domän i detta sammanhang. Den dåvarande näringsministern gjorde politiska utspel i stället för att ta hänsyn till att det var fråga om ett börsnoterat bolag med hundratusentals ägare och tusentals anställda. Det finns anledning att vara mycket kritisk mot handläggningen av ärendet, även om resultatet är någorlunda tillfredsställande.

Moderaterna, m.fl., vill dock gå längre. Vi vill se en full privatisering av Assi Domän – en full privatisering av skogen, som nu avskiljs från Assi Domän. Vi vill även se att det statliga ägandet försvinner ur bolaget. På så sätt blir det ingen politisk spelbricka, utan kan agera på strikt kommersiell grund. Därmed har Assi Domän förutsättningar att växa, skapa fler arbetstillfällen och bli ett starkare företag.

Fru talman! Med detta ber jag som sagt att få yrka bifall endast till reservation 1, även om vi står bakom samtliga av oss påtecknade reservationer i betänkandet.

Anf. 97 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 1 och 3 som är fogade till betänkandet.

Förra veckan fick regeringen slutligen se sig tvungen att skriva ned sitt mål om halverad öppen arbetslöshet fram till år 2000. Målet har varit socialdemokraternas enstaka viktigaste mål på senare år. De har själva satt upp målet, själva gjort det till det avgörande politiska löftet, själva försvarat det, och nu har de tvingats att själva medge att det inte längre finns förutsättningar för att det skall klaras. Detta är ett stort misslyckande. Målet har funnits med länge, men några konkreta förslag till hur man skall nå det har inte åstadkommit. Socialdemokraternas handlingsförklaring visar sig än tydligare.

Det ljus i tunneln socialdemokraterna påstått sig se under senare år verkar nu även det vara på väg att slockna. "Nu vänder det!" har vi fått höra åtskilliga gånger de senaste åren, och det är sant. Vändningen i positiv riktning kom, men regeringen tog aldrig de chanser som erbjöds. Oförmågan att se problemens lösningar förstärktes av ideologiskt motstånd och fackliga hänsyn. Nu besannas återigen regeringens förutsägelse om en vändning, men denna gång i negativ riktning.

Vad vi nu tvingas bevittna är en nedåtgående trend i stället för de ljuspunkter som regeringen tyckt sig se. De senaste veckorna har vi fått ta emot det ena beskedet efter det andra om stora varsel inom den svenska industrin. Ericsson, Volvo och Sandvik är några exempel. Den närmaste framtiden framstår enligt de flesta bedömare som kärv och osäker, vilket resulterat i nedskrivningar av tillväxtprognoser – senast regeringens egen.

Mitt i detta krävs en handlingskraftig näringspolitik som förmår skapa nya jobb. Det land som inte förmår identifiera och uppmuntra drivkrafterna till företagande, innovationer och utveckling kommer aldrig att lyckas i sina målsättningar när det gäller ekonomisk utveckling och låg arbetslöshet.

Vi kristdemokrater har sedan länge föreslagit en rad konkreta åtgärder, åtgärder som vi egentligen anser vara tämligen självklara och som borde ha genomförts för länge sedan.

I tisdags skrev tre framstående socialdemokrater på DN Debatt om tillväxt. Artikeln är mångordig. Men var är de konkreta förslagen? Hinder för tillväxt måste undanröjas, kan vi läsa. Javisst, det skriver de flesta under på. Men hur? Ett övergripande mål är att tillväxtpolitiken skall skapa ökad sysselsättning, heter det vidare. Självklart! Men hur skapar man jobb? Vi har väntat i drygt fyra år på den socialdemokratiska lösningen på arbetslöshetsproblemen. Varför skulle vi vänta oss något annat än luftslott den här gången?

För att skapa de jobb socialdemokraterna deklarerar att de föresatt sig att skapa krävs att mången helig ko kastas över bord. Konfrontationen med fackföreningsrörelsen kommer att bli oundviklig. Klarar en socialdemokratisk regering av detta? Det är ytterst tveksamt. De fyra år som ligger bakom oss inger inget större förtroende.

För att förverkliga visionerna i Rosengrens, Sahlins och Åsbrinks debattartikel krävs helt enkelt en radikalt annorlunda politik än den socialdemokratiska. Den gångna fyraårsperioden har kristdemokraterna presenterat det ena konkreta förslaget efter det andra, och i dag sitter vi på ett heltäckande paket av förslag som kan få landet att börja klättra i välståndsränkningen igen.

Inriktningen i kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på kunskapen om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att ansvarstagande individer, familjer och företag tillsammans tillåts att utvecklas och växa med trygga och stabila regler. Det privata näringslivet har varit, är och kommer att vara ryggraden för Sveriges välfärd. De nya jobben skapas när enskilda människor finner det vara mödan värt att starta eller vidareutveckla företag.

En politik som blockerar för nya riktiga jobb och i stället prioriterar stävjandet av arbetslöshetssiffrorna kommer aldrig att ta Sverige ur krisen. För att återigen placera Sverige i toppskiktet i välståndsligan krävs ett näringspolitiskt nytänkande som den socialdemokratiska regeringen visat sig oförmögen att forma. Visserligen hör vi numera biträdande näringsminister Mona Sahlin tala sig varm för att underlätta för den privata tjänstesektorn. Men i just den frågan verkar hon ha sina värsta fiender i de egna leden.

Den allt annat överskuggande uppgiften i dag är att skapa jobb. Vi har en arbetslöshet som är förskräckande. Vi kristdemokrater har en politik för att komma till rätta med dessa problem. I stället för att komma med ideologiskt tillrättalagda men hopplöst tomma förslag är vår politik präglad av konkreta förslag för hur vi skall kunna få fart på företagandet, och därmed sysselsättningen, i Sverige.

För det första, fru talman, krävs goda och stabila spelregler. Statens roll i samhällsekonomin skall vara att sätta ramar och övervaka spelreglerna på marknaden, att ansvara för samhällsplanering och infrastruktur samt att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt.

Till kommunernas roll hör inte att bedriva affärsverksamhet. I dag finns ca 1 450 kommunala bolag som ägnar sig åt alltifrån städning, gym och skeppsmäkleri till fastighetsförvaltning och skidanläggningar. Ofta konkurrerar de på marknader där det redan finns privata företag, och vanligen drabbas just små tjänsteföretagare. Vår uppfattning är att kommunerna skall ägna sig åt kärnuppgifterna och inte driva affärsverksamhet och konkurrera ut privata företagare med skattebetalarnas pengar.

För det andra krävs enklare regler, minskad byråkrati och ökad tillgänglighet. Regelverken som berör företagare har under alltför lång tid präglats av ryckighet och av att de blir allt svårare att överblicka och begripa. Regelmängden har också ökat de senaste åren. Trots allmän välvilja och politiska deklarationer om att förbättra situationen ökar regelmassan med ca 5 % per år. En svensk företagare har ungefär 4 000 regler och ca 20 000 trycksidor att hålla reda på. Varje år tillkommer ca 5 000 sidor med omarbetade eller nya regler. Detta är naturligtvis inte rimligt. Den totala regelmängden som berör företagare måste minska.

Vi kristdemokrater har presenterat en rad konkreta åtgärder för att förbättra det svenska företagarklimatet när det gäller regler och krångel. T.ex. måste det bli enklare att registrera företag. Företaget skall bara behöva kontakta en myndighet, och detta skall kunna skötas via Internet.

Det måste vidare bli enklare att få F-skattsedel. Andra förenklingar som måste till är enklare självdeklaration för företagare, enklare allmänna försäkringar osv. I alla dessa fall har kristdemokraterna utarbetat konkreta förslag.

För det tredje måste staten underlätta tillgången på riskkapital. Speciellt måste de onoterade, mindre och nya företagens finansieringsbehov säkras. Dubbelbeskattningen måste bort. Risksparande skall inte beskattas hårdare än det helt riskfria banksparandet och sparandet i obligationer. En allvarlig effekt av dubbelbeskattningen är att vinster i företagen inte delas ut till de enskilda aktieägarna så att vinster kan strömma över till nya företag där de skulle kunna skapa investeringar och nya jobb. Därmed försvåras det annars naturliga flödet från stagnerande företag och branscher till mer framtidsinriktade.

Staten behöver stimulera privatpersoner att investera. En väl fungerande marknadsekonomi med god finansiering av småföretag behöver en stor andel privata finansiärer. Därför vill vi kristdemokrater införa ett riskkapitalavdrag på investeringar upp till 100 000 kr i onoterade bolag.

Sparandet bör uppmuntras. Sparande framställs ibland som ett betydande problem och en av orsakerna till djupet i den ekonomiska krisen och den höga arbetslösheten. Detta är ett i grunden felaktigt synsätt. Den försiktighet som hushållen i dag uppvisar är ett rationellt beteende mot bakgrund av den osäkerhet som råder på arbetsmarknaden och beträffande den ekonomiska politiken. Kristdemokraternas syn på sparande kan härledas bl.a. ur den kristdemokratiska förvaltarstapstanken.

För det fjärde måste skatterna sänkas. Svensken har en relativt hög toleransnivå vad gäller höga skatter. Men när skatten är så hög att man är tvungen att gå till socialbyrån för att ha råd att betala den är det inte längre så "häftigt" att betala skatt som vissa höginkomsttagare inom socialdemokratin tycker. Skattesystemet måste ge incitament för arbete. Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginalsatt om 50 % måste gälla. Den statliga skatten skall därför uppgå till 20 % och den nya s.k. värnskattnen slopas.

En kraftig sänkning av skatten på hushållstjänster ger incitament för nystartande av tjänsteföretag och expanderings av befintliga. Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna och Folkpartiet föreslagit en 50-procentig skattereduktion vid inköp av hushållstjänster. Det finns gott om exempel från andra länder på hur detta skapat nya jobb. Hushållstjänsterna kan vara ett första steg.

Men tjänstesektorn är större än så. Utbildnings-, sjukvårds- och omsorgstjänster i privat regi är områden som expanderar kraftigt i andra delar av världen. Men för socialdemokraterna har privata initiativ setts som något suspekt som bör bekämpas. Med det sistnämnda har man lyckats ganska väl.

Arbetsgivaravgifterna måste sänkas. För framför allt små företag med endast ett fåtal anställda innebär arbetsgivaravgifterna en betydande kostnad i verksamheten och om man skulle vilja nyanställa. För att underlätta för de mindre företagen vill vi kristdemokrater att arbetsgivaravgifterna reduceras med totalt 10 procentenheter på löneunderlag upp till 900 000 kr om året.

För det femte är det svenska näringslivet i desperat behov av en moderniserad arbetsrätt. Att släpa omkring på en arbetsrättslagstiftning som

är anpassad till en näringsstruktur som inte längre existerar är en stor börda för det svenska näringslivet. Maffialiknande metoder som övergreppen på ett taxibolag i Örebro är rent destruktiva för företagarklimatet.

Fru talman! Vi kristdemokrater har föreslagit en rad förändringar av regeringens förslag när det gäller utgiftsområde 24. Riksdagen har tidigare avvisat vårt förslag till ekonomisk ram för sektorn. Därför har vi i ett särskilt yttrande klargjort vilka ekonomiska prioriteringar som vi gjort beträffande utgiftsområdet.

Anf. 98 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det utgiftsområde som vi skall behandla nu är mycket omfattande. Det är ett stort antal förslag som har stor betydelse för utveckling och sysselsättning i hela Sverige. Budgetmässigt omfattar betänkandet nära 3 miljarder, och visst finns det olikheter mellan partierna i fråga om vad man vill satsa på och framför allt hur mycket.

Från Centerpartiets sida har vi högre ambitioner än regeringen på följande områden:

1. Vi måste vidmakthålla och utveckla den svenska livsmedelssektorn. En erkänt god kvalitet, framtagen med mycket stor miljöhänsyn i en sysselsättningsintensiv produktion och förädling över hela landet, håller på att slås ut på grund av att våra konkurrentländer har helt andra skatter och avgifter på motsvarande produktion. Dessa skatter och avgifter måste sänkas i vårt land så att de kommer i nära paritet med vad som gäller t.ex. i Finland och i Danmark.

Vi behöver också satsa mera på forskning och utveckling inom livsmedelsområdet. Detsamma gäller trädgårdsnäringen. Även till dessa områden har vi i vårt balanserade budgetförslag avsatt medel. Dessa insatser är viktiga åtgärder för att på lång sikt kunna tillhandahålla för den svenske konsumenten närproducerade produkter som fyller högt ställda kvalitetskrav.

2. Centerpartiet vill satsa på stöd och utveckling av kvinnligt företagande. De regionala kvinnliga resurscentrum som finns i de flesta län har varit mycket framgångsrika. Faktum är att på många håll är andelen kvinnliga nyföretagare större än andelen företag som startats av män. Satsningen på kvinnliga resurscentrum på länsnivå måste enligt vår mening permanentas och vidareutvecklas. Därför behövs ett nytt centralt anslag: Stöd till kvinnors företagande.

Fru talman! Detta behov har också understrukits på ett utmärkt sätt tidigare i dagens debatt av Helena Bargholtz. Jag hoppas på Folkpartiets stöd.

3. Centerpartiet föreslår också i sitt budgetalternativ att anslaget till exportfrämjande verksamhet borde ökas med 30 miljoner för att i första hand stärka den svenska exporten av miljöanpassad teknik. Det behövs en samlad profilering av det stora miljökunskunde som finns inom den svenska industrin. Den nya Energimyndigheten och Miljöteknikdelegationen har lyft fram en mängd lösningar som sparar både miljö och energi. Genom att satsa på ny teknik kan Sverige bli världsledande i att forma det mest moderna miljösamhället. För närvarande importerar Sverige mer miljöteknik än vi exporterar. Sveriges tekniska attachéer har i en rapport

uppskattat att med miljödrivna företag kan Sveriges export öka med 100 miljarder per år.

4. Andelen nyföretagande och nya uppfinningar är mycket viktiga för industriell utveckling. En ofta återkommande kritik mot dagens situation – från företagare, uppfinnare, m.fl. – är krångliga regler och långa väntetider hos Patent- och registreringsverket. Detta kan också innebära väsentligt ökade kostnader för småföretagarna.

Fru talman! På denna punkt begär vi i enlighet med reservation nr 3 ett uttalande från riksdagen.

5. Assi Domän-affären hade självfallet kunnat skötas på ett anorlunda sätt. En vital fråga är enligt min mening: Hur och på vilket sätt har ägaren staten varit företrädd vid planeringen och uppläggningsen av affären? Ett minimikrav skulle ha varit att åtminstone en interimsstyrelse hade tillsatts för det nya bolaget för att tillvarata bolagets intressen och strategiska utveckling.

Med utgångspunkt från de två huvudsakliga mål som sattes upp för denna överföring av skogsmark, nämligen en bättre förutsättning att klara den biologiska mångfalden över landet samt att skapa en mera flexibel virkesmarknad för de s.k. köpsågverken, finns fortfarande många frågetecken.

För det första är det utomordentligt viktigt att regeringen och det nya näringsdepartementet engagerar sig i detta ärende och verkligen ser till att de synpunkter som utskott och riksdag har blir uppfyllda och verkställda då affären skall genomföras. Inte minst är det en central fråga att tillgång skapas på mark för markbyten i de södra delarna av landet. Staten har här en sista chans att som huvudägare i Assi Domän agera med kraft i de nämnda frågorna.

För det andra är det viktigt, vilket framhålls i betänkandet, att därest ytterligare arealer skall avsättas i norra Sverige skall detta ske uteslutande från naturvårdsmässiga utgångspunkter så att inte råvaruförsörjningen till inlandsågsverken missgynnas.

För det tredje är det Centerpartiets uppfattning att den produktiva skogsmarken i det nya skogsbolaget skall säljas vidare till aktiva, enskilda brukare.

I sammanhanget måste också betonas värdet av att det nya skogsbolaget tar ett lokalt förvaltningsansvar som en motor för utveckling av skogsbruk och träförädling i Norrlands inland.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 4 samt utskottets hemställan under mom. 5.

Anf. 99 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Valet är över – Sveriges problem består.

Folkpartiets vision kan sammanfattas i orden Mänskligare Sverige. Politikens uppgift är att stödja en utveckling mot ett sådant mänskligare Sverige, där människorna har större möjligheter. I dagens Sverige känner dock många människor att möjligheterna inte växer, utan tvärtom, att många vägar stängs för dem. De får inga jobb. De får inte vård i tid. Deras barn får inte den utbildning som de behöver för att få en bra grund att stå på i livet.

Vi i Folkpartiet tror på att vi genom en kombination av starka och livskraftiga företag och ett starkt socialt engagemang kan skapa ett samhälle med livsglädje, trygghet och ökade möjligheter för alla. Grundläggande är därför behovet av ett starkt näringsliv med företag som mår bra och vill växa och bli större. Före valet varnade vi för att viktiga företag skulle lämna landet om klimatet för företagande inte blev bättre. Vi fick då svaret av ett antal ministrar att företagsklimatet var tillräckligt bra, minsann. "Företagsklimatet är det inget fel på", sade Göran Persson så sent som i valrörelsen i en TV-utfrågning. Så fel han hade.

Nu har verkligheten kommit i kapp regeringen. Sedan valet har två av Sveriges största och viktigaste företag, Eriksson och Astra, meddelat att de flyttar viktiga ledningsfunktioner till London. Tusentals anställda i Sverige – i båda företagen – kommer att sägas upp, både på kort sikt och på längre sikt.

Till detta skall läggas den redan nu långa varsellistan, som ganska snabbt hållit på att växa fram under hösten. Till dags datum har ett stort antal människor varslats om uppsägning. Vi ser ut att gå en dyster jul till mötes i det här avseendet. Jag har inte räknat alla varsel, men jag tror att det är uppemot 40 000–50 000 redan.

Regeringen skriver i sin budgetproposition för 1999 att en viktig uppgift för näringspolitiken är just att skapa förutsättningar för bl.a. nyetablering av företag och möjligheter för redan etablerade företag att växa. Regeringen påstår också att antalet småföretag växer och att antalet sysselsatta i dessa ökar. Tyvärr stämmer inte detta med verkligheten, fru talman.

Det senaste Småföretagarindexet, som bygger på en enkät till ungefär 600 företagare från Företagarnas riksorganisation, befäster att konjunkturen viker allvarligt för småföretagen. Kapacitetsutnyttjandet minskar, produktionen faller och företagen drar ned på sysselsättningen. Varselstatistiken, som vi redan har talat om, oroar.

För att vända på den här olyckliga och mycket allvarliga utvecklingen vill Folkpartiet därför se t.ex. lägre arbetsgivaravgifter och bättre riskkapitalförsörjning. Vi vill se modernare arbetsmarknadslagar. Även annan lagstiftning, som så att säga omgärdar själva företagandet, kan förenklas. Vi har därför föreslagit att en förenklingskommission skall tillsättas för att röja i den byråkratiska djungel som skapats och som motverkar att fler jobb kommer till i det privata näringslivet.

Göran Persson! Lär av Blair! Det är väl inte så svårt. Han, dvs. Blair, och engelsmännen satsar ungefär 25 miljoner kronor och 40 anställda på en enhet som direkt under statsministern själv skall inrikta sig på att förenkla regelsystemen för företagen och för fler jobb. Göran Persson! Lär av Blair, tillsätt en förenklingskommission!

Vi föreslår också omfattande utförsäljning av statliga och kommunala bolag. Staten är en av de allra största företagsägarna i landet med 74 bolag och ungefär 185 000 anställda. Folkpartiet förordar en omfattande utförsäljning av statliga bolag. Vi bedömer det som möjligt att sälja aktieinnehav för ungefär 100 miljarder kronor inom ett par år. Vi vill sälja ut t.ex. Telia och avveckla det statliga ägandet i Merita-Nordbanken, Pharmacia & Upjohn och Celsius.

Skälen till privatisering är flera:

- Staten är sällan en aktiv och effektiv ägare.
- Det staten ägnar sig åt skall styras demokratiskt och med full öppenhet och insyn för medborgarna, vilket inte kan vara fallet när det handlar om ett bolag.
- På flera områden leder det statliga ägandet till en snedvridning av konkurrensen – eller misstankar om detta.
- Avkastningen på kapital är låg, oftast några procent av marknadsvärdet. Om egendomen säljs och pengarna används för att amortera statsskulden blir det en ren vinst för statens ekonomi och för svenskarna.

Varför skall t.ex. staten bedriva bilprovning i Rio Grande-provinsen i Brasilien? Varför skall svenska staten bedriva telefoni i Argentina? Varför skall svenska staten bedriva rundradioverksamhet i Litauen? Det är inte bara vi folkpartister som ställer frågorna. Svenska skattebetalare borde verkligen ställa sig dessa frågor. Riksdagens revisorer gör så. Man riktade i en rapport våren 1998 allvarlig kritik mot hur staten sköter sin ägarroll i de statliga företagen.

Dessutom, mina vänner, finns det över 1 400 kommunala bolag i Sverige – och antalet växer ganska kraftigt. I bolagen satsas skattebetalarnas pengar på allt möjligt – korbiltverkning, skidliftar, tvätterier med tillhörande skrotkassa, restauranger, solarier, gym och snöskottning, m.m. Folkpartiet är naturligtvis en hård motståndare till kommunala bolag. Vi vill verka för att den kommunala bolagssektorn halveras under denna mandatperiod. Det skulle stärka resurserna till bl.a. vården och skolan med ungefär 3 miljarder kronor. Vi arbetar därför för en avveckling av stora delar av denna sektor. Av den anledningen har vi, fru talman, i vårt budgetförslag yrkat på ökade anslag till Konkurrensverket samt till konkurrensforskningen med totalt 16 miljoner kronor. Detta skulle bli väl använda pengar för skattebetalarna.

Fru talman! Jag vill nämna några ord om ett egentligen ganska litet ärende i detta stora betänkande, men som ändå har fått ett ganska stort utrymme. Det gäller Assi Domän. Enligt Folkpartiets mening skall konkurrensutsatt verksamhet – som grundprincip – bedrivas i privat regi och inte i statlig. Med en privatisering av statliga företag uppnås en tydligare ägarroll, kommersiellt mer kompetenta företag och en ökad aktiespridning. Mot denna bakgrund ser vi regeringens förslag om att minska det statliga ägandet i Assi Domän som ett steg i rätt riktning. Så långt är det rätt. Folkpartiet vill dock gå längre och förordar en försäljning av hela det statliga ägandet i Assi Domän.

Även om vi således delar regeringens åsikt att ägandet i Assi Domän bör minska är det förslaget som regeringen framlägger behäftat med så stora brister att det helt enkelt inte bör genomföras. De effekter som regeringen med detta vill uppnå – ett underlättande av markbyten och en bättre situation för köpsågverken – kommer inte alls att uppnås genom affären. Naturvårdsverket bedömer, som också har redovisats, att det är stor risk för konflikter mellan sågverkens intressen och naturvårdsintres-

set. De skogsmarker i det nya skogsbolaget som skulle underlätta för köpsågverken i Norrlands inland består till betydande del av skogsmark av naturvårdsintresse, hyggen eller yngre skog, dvs. nyplanteringar. När det gäller markbyten – för att bl.a. underlätta bildande av naturreservat – är behovet av skogsmark för detta ändamål allra störst i södra Sverige, medan det nya skogsbolaget, det s.k. Vasabolaget, kommer att få ganska begränsade markområden i denna del av landet. Fördelningen är ungefär 90 % i norr och bara 10 % söder om Gävle. Framför allt är behovet av mark för naturreservatsändamål stort i närheten av storstadsområdena.

Miljöministern har dessutom i ett uttalande sagt, samma dag som vi slutjusterade detta ärende i utskottet, att förslaget om vilka skogar som skall överföras till det nybildade Vasaskog riskerar att göra att affären missar flera av de mål som är viktiga. En del av regeringen genomför denna affär i näringsutskottet, en annan del av regeringen motsäger densamma. Miljöministern anser att det ur naturskyddssynpunkt är önskvärt med en annan fördelning av marken mellan Vasaskog och Assi Domän.

Det är ett lika uppseendeväckande som dåligt tecken på bristande kompetens att regeringen nu när näringsutskottet behandlat ärendet om att minska statens ägande i Assi Domän åtminstone till delar vaknar upp och framför precis den kritik som Folkpartiet redan har haft och riktat mot affären. Dessutom är det ett annat departement än det som driver frågan som har upptäckt felet.

Fru talman! För att vi skall undvika att här i dag fatta ett dåligt beslut som kan få stora negativa konsekvenser för framtiden, anser vi i Folkpartiet att ärendet skall avslås och i annat fall återremitteras till departementet och att regeringen får återkomma med ett bättre beslutsunderlag i frågan.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Folkpartiets reservationer i betänkandet, men yrkar bifall endast till reservation 6 med tillhörande rösträkning.

Anf. 100 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Statens näringspolitik har enligt Miljöpartiet en nyckelroll när det gäller att förverkliga målsättningen om en långsiktigt hållbar utveckling. Men om den skall kunna leva upp till detta måste den bli betydligt mer miljöoffensiv än vad som kan utläsas i årets budgettext. Det allmänna tillväxtmässandet måste kompletteras med och balanseras av tydliga riktlinjer och målsättningar om tillväxtens innehåll. Tillväxt är förvisso inte i sig oförenlig med en hållbar utveckling, men all tillväxt är heller inte förenlig med detta mål. Så länge tillväxt mäts med det traditionella och trubbiga BNP-måttet, bör rop på ökad tillväxt mötas med sund skepsis och konstruktiv kritik.

Politikens roll inom näringslivet är framför allt att skapa lagar och regler som underlättar mångfald och utveckling, samtidigt som gränser sätts för marknadens utrymme ur ett socialt och miljömässigt perspektiv. Vi måste ställa större krav på socialt ansvar på de stora privata företagen. Jag undrar om Per Westerberg verkligen menar allvar när han säger att staten generellt skall ta ett ansvar för personal som friställs från privata företag. Skall staten t.ex. ta ansvar för den personal som avskedas från Ericsson bara för att vinsten för 1998 förväntas bli 16 miljarder i stället

för 17 miljarder? Den personalen kan väl Ericsson ta ansvar för – åtminstone dela ansvaret med staten.

Miljöpartiet står – tillsammans med regeringen och Vänsterpartiet – bakom budgetpropositionens förslag till ekonomiska ramar för budgetåret 1999. Men vi vill göra en omfördelning *mellan* anslagen inom denna ram.

Vi delar regeringens uppfattning att vi skall sträva efter att förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap och välkomnar därför de ökade anslagen till småföretagsutveckling. Vi föreslog förra året en ökning med 40 miljoner och stöder naturligtvis därför den föreslagna ökningen med 50 miljoner för 1999. Anslagsökningen bör, menar vi, bl.a. användas för att möjliggöra en ökad verksamhet med s.k. såddfinansiering, som visat sig vara en intressant och framgångsrik metod att hjälpa nya företag att starta.

Däremot anser vi att stödet till kooperativ utveckling är för svagt. Det framgår av budgettexten att det verksamhetsmål som gäller för detta stöd är att rikta rådgivningsinsatser till bildande av kooperativa företag som skapar nya arbetstillfällen och främjar utvecklingen av kooperativa verksamheter som stärker medborgarnas inflytande som medborgare och konsument. Just detta sista ”medborgare och konsument” är viktigt i en tid då allt starkare krafter försöker reducera människan till blott och bart konsument. Att anslaget inte helt tagits i anspråk under innevarande år borde föranleda en mer kraftfull marknadsföring av denna stödform.

De resurser som går till ny Kooperation via LKU, Lokala Kooperativa Utvecklingscentra, är mycket kostnadseffektiva, ca 11 000 kronor per arbetstillfälle. I andra sammanhang kalkylerar man med långt högre kostnader för att skapa nya arbetstillfällen. LKU bedriver också en mycket blygsam men effektiv rådgivning under former som hittills inte erhållit någon ekonomisk garanti. För att stärka denna verksamhet menar vi att anslaget bör utökas med 9 miljoner.

Anslaget till teknisk forskning och utveckling anser vi kan minskas med 90 miljoner. Forskningsstiftelserna disponerar mycket pengar, och om man ökar möjligheten till insyn och demokratisk påverkan i dessa stiftelser, kan det statliga anslaget minskas något. Av anslagna medel bör ALMI disponera 150 miljoner kronor för nydanande forskning och utveckling i småföretagen. Av dessa medel bör en ram på 50 miljoner kronor avsättas för sektorn miljöteknik.

Bidraget till Ingenjörsvetenskapsakademien anser vi kan minskas med 2 miljoner. Av alla akademins utredningar och program framgår att akademien är i det närmaste helt oförstående inför de krav som en hållbar utveckling ställer på tekniken.

Det marknadsekonomiska systemet förutsätter kritiska och kunniga konsumenter som har möjlighet att göra medvetna val. För att konsumenterna skall få dessa förutsättningar måste insatserna på det konsumentpolitiska området öka och konsumentforskningen få ökade resurser. Därför föreslår vi en ökning av stödet till konsumentorganisationer med 2 miljoner kronor och en ökning av stödet till konsumentforskning med 2 miljoner.

I budgetförslaget föreslås konkurrensforskningen få en höjning av anslaget från 4 till 6 miljoner, och vi hörde att Folkpartiet ville höja det ännu mer. Vi anser inte att konkurrensforskningen skall högprioriteras på

detta sätt i förhållande till konsumentforskningen, utan föreslår att anslaget skall ligga kvar på den tidigare nivån och att de 2 extramiljonerna i stället läggs på konsumentforskning som därigenom får ett anslag på 4 miljoner.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Jag övergår så till att tala om den stora skogsaffären Assi Domän–Vasaskog.

Miljöpartiet anser liksom Folkpartiet att regeringens förslag har så stora brister att det inte bör genomföras. De småändringar som utskottsmajoriteten föreslår ändrar inte detta ställningstagande. Vi delar den uppfattning som bl.a. Naturvårdsverket och miljöminister Kjell Larsson redovisat, att affären sannolikt kommer att leda till konflikter mellan sågverkens intressen och naturvårdsintresset.

De skogsmarker i Norrlands inland som föreslås överföras till det nya skogsbolaget består till betydande del av skogsmark av naturvårdsintresse eller hyggen och yngre skog. Därmed finns det risk för att avverkningstrycket på skyddsvärd skog kommer att öka vid ett genomförande av affären.

När det gäller markbyten för att möjliggöra inrättandet av naturreservat är behovet av skogsmark för detta ändamål störst i södra Sverige, men det nya skogsbolaget kommer att få mycket begränsade markområden i denna del av landet.

Miljöpartiet anser att det är skada att man, liksom då Assi Domän bildades, inte utnyttjar möjligheten att i samband med denna affär bevara skyddsvärda skogar. För att uppnå målet krävs skärpta direktiv för hur den skog som förs över till Vasaskog skall förvaltas.

En möjlighet som borde diskuteras är att utforma avkastnings- och utdelningskrav på det nya bolaget, så att intresset att bevara den skyddsvärda skogen kan tillvaratas.

En annan möjlighet är att i ett senare skede, när den skyddsvärda skogen, som det är tänkt, överförs till Fastighetsverket, anpassa Fastighetsverkets avkastnings- och utdelningskrav för att möjliggöra ett bevarande av skyddsvärd skog.

En tredje möjlighet vore att redan i affärens första skede avsätta den skyddsvärda skogen i nya "Vasareservat".

Vi har hittills inte mötts av någon som helst öppenhet för dessa möjligheter. Det har bara talats om att affären skall genomföras på, som det heter, affärsmässiga grunder. Tyvärr har hela uppläggningsen styrts av Assi Domäns företagsekonomiska intressen.

Socialdemokraterna är nu i färd med att, med stöd av Centern och Vänsterpartiet, upprepa det misstag som den borgerliga regeringen gjorde 1993.

Det måste också betonas, fru talman, att regeringen inte har hanterat frågan på ett tillfredsställande sätt. Bl.a. har Naturvårdsverket givits endast 18 dagar för att göra en inventering av den aktuella marken. Hade detta uppdrag i stället lämnats i somras, när affären offentliggjordes, hade riksdagen haft ett bättre underlag för sin behandling än vad som nu varit fallet.

Om nu en majoritet ställer sig bakom affären, är det mycket viktigt att staten ser till att Assi Domän, i samverkan med Vasaskog, konstruktivt medverkar till fortsatt reservatsbildning i dialog med Naturvårdsverket,

miljöörelsen och familjeskogsbruket, och att det bildas en markbank på åtminstone 100 000 hektar för att underlätta markbyten vid reservatsbildning i Södra Sverige.

Härmed, fru talman, avstyrker jag utskottets hemställan vad gäller Assi Domän AB, och yrkar i stället bifall till reservation 7. Det innebär också ett bifall till såväl Vänsterpartiets som Centerpartiets partimotion i ärendet. Frågan är varför inget av dessa partier ställer sig bakom sin egen motion i utskottet. Jag välkomnar vänster- och centerpartister som fortfarande står för den motion som de skrev under för knappt två månader sedan, om att instämma i Miljöpartiets reservation, vid kvällens votering.

I detta anförande instämde Barbro Johansson (mp).

Anf. 101 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Först när det gäller Assi Domän och reservaten: Det gjordes en ingående prövning av varje markområde, vilka som skulle bevaras av kulturskäl och vilka som skulle bevaras av naturskäl i statens ägo. Den moderata linjen är mycket enkel, nämligen att vi självfallet skall försöka bevara skogsmark eller annan mark som är naturmässigt intressant, oavsett vem som är ägare. Här är det fråga om att kunna köpa nedsättningar av förfoganderätten i den för att skydda det som skall skyddas.

Sedan, fru talman, frågade Matz Hammarström vad som gäller från moderat synvinkel angående friställningar från bolag. Det är korrekt, vi lämnar inga sysselsättningsgarantier på något ställe. Det är en tragedi när människor friställs från sina arbeten, och det gäller att underlätta möjligheter att få nya jobb och att skapa en näringspolitik som ger tillväxt och nya företag, vilket därmed ökar möjligheten att få jobben.

Vad jag i mitt anförande vände mig emot var att det var särskilda skäl i försvarsindustrin om det var ett statligt företag där näringsministern då ville dela ut särskilda garantier, särskilda privilegier. Gör man sådana saker skall det naturligtvis även märkas i lönen, annars är det någon form av extraprivilegier som man ger. Staten har enligt min uppfattning samma ansvar vid friställningar, oavsett vem som friställer. Självfallet har alla bolag en skyldighet att hjälpa till att klara av de problem som uppstår vid neddragningar. Det gäller LM Ericsson, det gäller Celsius, det gäller Vattenfall och vad det vara månne.

Anf. 102 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! I den delen av Matz Hammarströms anförande som handlade om Assi Domän skulle jag till fullo kunna instämma i det anförda. Vi är av samma åsikt. Det är ett för starkt åsidosättande av naturvårdsintressen som gör att vi går emot affären bl.a.

Det var en annan sak som jag tänkte kommentera, nämligen detta med konsumentforskning men inte konkurrensforskning. Det är just i konsumenternas intresse som vi vill förorda mer pengar till Konkurrensverket och till konkurrensforskningen. Det finns ett mycket starkt, för att inte säga givet, samband mellan hög konkurrens och ett lågt pris. Vi vill också att Konkurrensverket skall kunna göra egna undersökningar och initiera uppföljningar av redan gjorda affärer. Som det är i dag är de

hänvisade till de anmälningar som kommer in. Vi vill kunna ge dem större muskler, så att de kan ha en friare och mycket starkare roll.

Prot. 1998/99:38
17 december

Anf. 103 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jo, det är väl så att det finns ett samband mellan konkurrensforskningen och konsumenternas intressen. Men vi menar att man kan tillgodose det intresset med de 4 miljoner kronor man redan har. Och det är väl också så, Eva Flyborg, att det finns en rätt uppenbar koppling mellan konsumenternas intressen och konsumentforskningen. Så varför inte stödja vårt förslag om att öka anslaget till just konsumentforskningen?

Näringsliv

Anf. 104 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det blir en lite semantisk diskussion. Men jag tror nog i alla fall att man skulle kunna ge Konkurrensverket ökade medel så att de själva kan initiera forskning om t.ex. redan gjorda affärer och inte bara vara hänvisade till de anmälningar som man får in. Man skall även kunna följa upp. Att kunna initiera på egen hand tror jag är väldigt viktigt. En friare och starkare roll gynnar alla konsumenter.

Anf. 105 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till hemställan i näringsutskottets betänkande nr 1 som handlar om utgiftsområde 24 och därmed avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också inledningsvis betona att näringspolitik är oerhört mycket mer än vad som ryms inom det nu aktuella utgiftsområdet. Tillgänglighet och det som vi här i riksdagen kallar infrastruktur är två exempel. Tillgång till kompetent arbetskraft är ett annat.

Därmed också sagt att jag välkomnar den nya departementsindelningen med det s.k. superdepartementet som jag tror kan komma att spela ett viktig roll för helhetssynen på näringspolitiken på ett mer sammanhållet sätt.

Också i näringsutskottet måste vi kunna se övergripande på näringslivets utveckling så att vi i vårt land hänger med i utvecklingen gentemot omvärlden, skapar förutsättningar för ett bra och utvecklande näringsklimat, framhåller kreativitet och tillvaratar goda idéer. Syftet med allt detta är att få tillväxt i Sverige och att bekämpa arbetslösheten.

För att näringspolitiken skall bli framgångsrik är det A och O att samhällsekonomin fungerar. Låga räntor och kontrollerad prisutveckling betyder mest för att näringslivet skall fungera och utvecklas och för att nya företag skall kunna startas. Det är grundläggande och avgörande faktorer.

Fru talman! I regeringens budgetproposition slås det fast att: "Nyföretagandet är en stark drivkraft i den svenska ekonomin som skapar välfärd och ökad sysselsättning". Under 1997 startades enligt SCB:s statistik nästan 29 000 företag, varav 28 % av kvinnor och 5 % av kvinnor och män tillsammans. Tjänstenäringsdominerar.

De nya företagen genererade, också enligt SCB, 54 000 nya arbetstillfällen. Antalet konkurser under 1997 har mer än halverats till ca 10 000 jämfört med långkonjunkturen i början av 90-talet, och konkurserna har fortsatt att minska under det första halvåret 1998.

Nu är dock inte allt guld och gröna skogar. Det finns orosmoln. T.ex. har Sverige relativt få små och medelstora företag som växer snabbt. Även om konjunkturen går in i ett svagare skede ökar bristen på arbetskraft, till stor del inom högskoleyrken. Det är också ett orosmoln.

Vi kan också se detta inom byggnadsverksamheten. Där råder det i dag en brist på arbetskraft, och den har ökat betydligt sedan i våras. Efterfrågan på arbetskraft inom olika byggnadsyrken har ökat snabbt under 1998, och rekryteringssvårigheter har redan uppstått på vissa håll i landet.

Svårigheterna att finna utbildad arbetskraft förväntas öka också inom offentlig sektor, särskilt på lärarområdet samt inom vård och omsorg. Det finns även indikationer på ökad brist inom vissa serviceyrken. En fortsatt satsning på utbildning, kompetenshöjning och kunskapsöverföring måste därför fortsättningsvis vara högprioriterad.

Låt mig också, fru talman, än en gång slå fast att krångliga och onödiga regelverk som upplevs som och är hämmande skall åtgärdas. Det var den huvudsakliga anledningen till att den socialdemokratiska regeringen tillsatte Småföretagsdelegationen. Den avslutade sitt arbete under sommaren 1998 och överlämnade runt 75 förslag till åtgärder för att undanröja onödiga hinder för etablering av och tillväxt i småföretag.

Delegationen har själv påpekat att många av förslagen ytterligare bör prövas och utredas. Därför har regeringen beslutat att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp för detta ändamål. Tilläggas bör ändå att regeringen redan i vårpropositionen aviserade åtgärder för regelförändringar baserade på delegationens förslag.

Fru talman! De motioner och anslag m.m. inom utgiftsområde 24 Näringsliv som utskottet har behandlat har noga beskrivits i betänkan-detexten, så dem behöver jag inte här närmare redovisa. De borgerliga partierna har lämnat sina respektive yttranden över vad de anser vara bäst.

När det gäller målformuleringarna för de olika verksamhetsområdena skriver man bl.a. att utgångspunkten är ”en felaktigt utformad näringspolitik”. Detta tycker jag är något uppseendeväckande eftersom det i formuleringarna och målen ändå i huvudsak finns mycket som vi är överens om.

Vi socialdemokrater vill jobba för ett gott företagsklimat och en omställning till en ekologisk hållbarhet för att detta stärker Sverige och svenskt näringsliv. Det bidrar till ökad sysselsättning och därmed också till välfärd för alla.

Fru talman! Blickar vi tillbaka i tiden till då den socialdemokratiska regeringen tillträdde år 1994 så har ändå en rad åtgärder vidtagits för att förbättra företagsklimatet i vårt land. Ökade medel för kooperativt företagande har givit mycket goda resultat. Detsamma gäller kvinnors företagande med rådgivande insatser och resurscentrum samt nya utbildningsinsatser för att möta framtiden.

Det är, fru talman, bara en ytlig redovisning. Lagg därtill förändringar vad gäller ägarbeskattningen i mindre, onoterade företag, liksom kvittningsrätten och miljardsatsningen på småföretagarutveckling. Ökad teknikspridning och ökat samarbete med högskolorna innebär också förbättringar. Men det är långtifrån bra.

I regioner där högskolor finns betyder dessa onekligen mycket för små och medelstora företag. Detta samarbete måste hela tiden utvecklas ytterligare. Inrättandet av industriella utvecklingscentrum, IUC, har också en positiv inverkan för att stimulera tillväxt och skapa nya jobb i framför allt små företag.

Vid förra årets budgetdebatt blev den s.k. såddfinansieringen något av huvudtemat. I år har moderaterna i sitt yttrande och sina motioner begärt att NUTEK skall tillföras ytterligare 5 miljoner kronor för detta. När utskottet besökte NUTEK framkom dock att man ändå var ganska nöjd med de 40 miljoner kronor som tagits upp i regleringsbrevet från anslaget om småföretagsutveckling.

Den tekniska forskningen vill moderaterna utöka med 110 miljoner kronor. Det är mycket pengar. Jag vill betona att den tekniska forskningen *är* ett mycket viktigt område. För oss socialdemokrater känns det dock bra att vi nu slipper gå in och skära i anslag på grund av dåliga statsfinanser utan att vi kan och skall blicka framåt. Anslaget till teknisk forskning och utveckling är dock föremål för både ökning och minskningar – av olika partier – när man läser budgeten.

Men låt mig ändå få betona att forskning och utveckling är av grundläggande betydelse för möjligheterna att uppnå ökad produktivitet, produktförnyelse och tillväxt i näringslivet. Det är också nödvändigt att samverka mellan näringsliv och universitet och högskolor fortsätter att främjas och att forskningsresultat förs ut till företagen. Det är vidare viktigt med en attitydförändring så att småföretagen förstår nödvändigheten av att ta till vara forskningsresultaten.

Därför understryker också utskottet vikten av att regeringen noga följer utvecklingen och på lämpligt sätt håller riksdagen informerad om finansiering och samordning. Självklart, fru talman, kommer den aviserade forskningspolitiska propositionen i vår att ha stor betydelse i frågan.

Jag vill också säga några ord om regeringens förslag om ytterligare 1 miljard kronor till näringslivsutvecklingen i Östersjöregionen, vilket avvisas i några motioner. Men detta är enligt oss socialdemokrater en viktig verksamhet både för berörda länder och, inte minst, för svenskt företagande.

Kampen om Östersjöregionen kan gå oss ur händerna om vi inte agerar och reagerar. Det finns en klar tillväxtpotential. Där skall vi naturligtvis finnas med, och vi skall vara med tidigt. Det går nästintill inte att hoppa på tåget när det redan har gått. Den internationella konkurrensen är stenhård.

För övrigt, fru talman, kännetecknas betänkandets olika reservationer och särskilda yttranden av ideologiskt och kända skilda ställningstaganden. Ett exempel på detta kan tyckas vara konsumentfrågorna. Själva konkurrensen är viktigast för en del. För oss socialdemokrater är konsumenternas intressen viktigast. Konkurrensen kan vara ett medel, och är i många fall ett medel, för att öka konsumenternas intresse – men, fru talman, inte alltid.

I det stora hela ser vi socialdemokrater en positiv framtidsutveckling när det gäller företagandet i Sverige. Vi har förtroende för företagen i vårt land. Det är nödvändigt med framtidstro, goodwill och stabilitet. Vi vill förbättra och utveckla, och vi vill ta fram nya idéer. Vidare har vi en stark tilltro till detta med samråd och samverkan inom företagandet.

Men, som också tidigare nämnts: Det är betydligt fler frågor som påverkar näringslivet än de som näringsutskottet direkt äger.

De av regeringen föreslagna åtgärderna och den budget som presenteras är ändå i sin helhet väl avvägda och fortsatt positiva för utvecklingen i svenskt näringsliv. Jag kan lova, Per Westerberg, att självklart vill vi också behålla huvudkontoren – inte minst i Stockholm, men också i Sverige som helhet.

Till sist ändå några ord om Assi Domän. Utskottsmajoriteten säger ja till ett bemyndigande till regeringen att överföra skogsmark från Assi Domän till ett nytt skogsbolag. Det finns fördelar med en sådan affär. När det gäller riktlinjerna har dock utskottsmajoriteten efter en rad uppvaktningar i ärendet skärpt kraven på desamma. Moderaterna har en annan motivtext än utskottsmajoriteten. De vill gå längre; de vill privatisera.

Fru talman! Historien kommer hela tiden i kapp oss, med ideologiska förtecken. Folkpartiet vill avstyrka affären därför att man inte är nöjd med hanteringen av frågan. Miljöpartiet vill utforma avkastnings- och utdelningskrav på det nya bolaget så att intresset för att bevara den skyddsvärda skogen kan tillvaratas.

Låt mig än en gång få betona att det handlar om ett bemyndigande till regeringen för att eventuellt kunna genomföra affären, med hänsyn tagen såväl till naturvårdsintressen som till att marknaden för vedråvaran vidgas. Tack!

Anf. 106 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Konkurrens är, vågar jag säga, nästan alltid bra för konsumenterna men kanske inte alltid det enda som behövs. Det kan behövas kompletteringar i vissa fall. Jag vågar säga att vi behöver skärpa konkurrensen i Sverige för att få en bättre prisnivå och mer nytta av våra skattepengar.

Sylvia Lindgren lyckades undgå att svara på min fråga när det gäller de olika delarna i synen på försvarsindustri och statliga företag. Näringsministern har ju varit ute och sagt att det finns särskilda statliga intressen. Det gäller då att garantera sysselsättning eller ersättningsjobb. För mig är det en absurd tanke att vissa friställda skulle vara bättre än andra. Staten måste enligt min uppfattning ta lika ansvar för alla och ställa samma krav på alla företag att göra sina insatser, oavsett ägandeform. Jag skulle vilja ha en precisering här och undrar om Sylvia Lindgren står bakom sin näringsminister när det gäller detta med att det bara är vissa som man skall prioritera.

När det gäller huvudkontoren uppskattar jag att socialdemokraterna i utskottet distanserar sig en aning från näringsministern och vill ha kvar dem i Sverige. Därmed säger man indirekt att det inte är bra att Astras huvudkontor hamnade i London. Nästa fråga blir då: Vad är man beredd att göra för att se till att vi får dem att vara kvar? Det är då fråga om förändringar i dubbelbeskattning, inkomstbeskattning och EMU-anslutning – några av de huvudskäl som anges för flytten av huvudkontor.

Jag skulle också vilja fråga: Vad är man beredd att göra när det gäller dubbelbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen, som i dag börjar bli hyckleri i Sverige? Man kan ju välja vilken förmögenhetsskatt man

skall betala eller inte betala, beroende precis på hur man råkar så att säga sätta sina pengar eller ej. Därmed skapas mycket negativa konkurrensförutsättningar.

När det gäller Småföretagsdelegationens krav finns i praktiken yrkanden i denna kammare lagda av oss. Jag hoppas att vi där får stöd från socialdemokraterna. Men jag har ännu aldrig sett att socialdemokraterna röstat rätt i en enda fråga som rör småföretagen.

Anf. 107 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med Per Westerbergs påstående om huvudkontoren. Ett känt faktum är att det i Sverige finns ett stort antal företag som har en helt dominerande del av sin försäljning och verksamhet utanför vårt land. Vi får inte i det sammanhanget glömma bort att så är fallet. Näringslivet blir mer och mer rörligt. Utländska företag investerar alltmer i Sverige, och svenska företag investerar alltmer utomlands. Självklart vill vi ha kvar huvudkontoren i Sverige men ibland finns det en förklaring i globaliseringen.

Per Westerberg frågade också om skatter. Han vet minst lika bra som jag att skatterna just nu är föremål för särskilda förhandlingar och överläggningar.

Per Westerberg, i de målformuleringar som jag tidigare i talarstolen citerade ur sägs det: Enligt utskottets mening är dock den näringspolitik som regeringen förordar inte den som krävs för att uppnå tillväxt och utveckling i ekonomin.

Eftersom de mål som regeringen formulerar för de olika verksamhetsområdena har sin utgångspunkt i en felaktigt utformad näringspolitik vill man att detta avstyrks. Där ligger som högsta punkt att förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap och som prioriteringar i del 1 att förenkla regelverket för framför allt små och medelstora företag. Jag tycker att det som Per Westerberg skriver och säger i det sammanhanget inte går ihop.

Ytterligare ett svar är jag skyldig. Det gäller då företagandet men det får jag ta i nästa replik.

Anf. 108 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Först gäller det målformuleringarna i näringspolitiken. Ja, jag tycker att socialdemokraternas näringspolitik är helt otillräcklig. Det visar också utvecklingen. Vi har ju en flytt av huvudkontor från Sverige. Jag inser väl att en del huvudkontor kommer att försvinna i samband med fusioner men det är utomordentligt besvärande när nästan varje stor fusion innebär att huvudkontoret försvinner ur landet. Det har faktiskt betydelse var företagets ledningar sitter och bor samt vilken kultur och vilket tankesätt de har. Jag är mycket besviken på näringsministerns tillfredsställelse över att bl.a. Astras huvudkontor gick till London, även om den tekniska forskningen fick vara kvar.

Det finns mer att göra när det gäller näringspolitiken. Under hela den tid som jag sysslat med näringspolitik har jag i denna kammare noterat att vi har haft stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, ja, av alla partier, när det gäller att driva småföretagarfrågor. Men jag kan inte påminna mig att socialdemokraterna vid någon enda votering har röstat rätt. Därmed är inte heller den politiken tillräcklig för att klara de här problemen.

Inte heller tycker jag mig ha fått ett tillfredsställande svar på frågan om man är beredd att distansera sig från näringsministerns uttalanden om det speciella ansvaret för dem som är försvarsanställda eller som finns i statliga bolag – varför man inte tar samma ansvar från både bolag och statsmakt för människor som är anställda inom t.ex. L M Ericssons civila del; det finns ju en militär del också som kan vara föremål för förändringar.

Det är alldeles uppenbart så att skatterna direkt bidrar till att dra arbetstillfällena ut ur landet. Det är ingen ny situation. Den har vi haft under en lång följd av år, vilket allvarligt skadat Sverige. Det är hög tid att något görs innan ännu mer förloras.

Anf. 109 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Till frågan om speciellt ansvar för försvarsindustrin o.d. Det är väl ingen hemlighet, Per Westerberg, att socialdemokratins viktigaste uppgift är att se till att jobben finns. Det gäller för alla. Var än problem uppstår skall man naturligtvis jobba för att komma till rätta med desamma. Det behövs också långtgående samarbete med länsarbetsnämnder, kommuner, landsting m.fl. i denna fråga.

Jag tycker att Per Westerberg går ut politiskt och gör en ansats när det gäller utflyttningen av företag. Det är ingen tvekan om att det är en större globalisering. Sverige har i förhållande till landets storlek och invånarantal ganska många stora företag och har haft så under en lång tid. Det är vi naturligtvis stolta över. Men företag måste också kunna utvecklas. Det trodde jag inte att Per Westerberg hade någonting emot. Då kan det ibland behövas omstruktureringar. Men jag håller med om att det är nödvändigt och positivt att huvudkontoren finns kvar i landet. Det viktiga är också att se till att verksamheten kan utvecklas till gagn för vårt land i form av fler arbetstillfällen, företags överlevnad och positiva tillgångar.

Anf. 110 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna säga mycket om det som Sylvia Lindgren sade. Men jag skall, återhållsam som jag är, hålla mig till fyra stilla små reflexioner.

Det sistsagda, globaliseringen, först. Det är inte så att man inte kan tåla att företag eller deras huvudkontor eller vitala delar flyttar ut. Men det får också vara andra företag och delar som flyttas in i Sverige. Det kan inte bara gå i en riktning. Det är det som är det fundamentala och grundläggande felet i socialdemokraternas resonemang eller icke-resonemang i denna fråga.

För det andra berömmar Sylvia Lindgren regeringen för sin egen Småföretagsdelegation. Där kan man instämma i själva tanken. Men i det allvarliga läge som Sverige befinner sig i är varje steg i rätt riktning viktigt. Hur många av förslagen har regeringen genomfört? Jag tycker att man kan säga så här. Regeringen har ånyo satt upp skylten: ”Utredning pågår. Var god stör ej”. Så skapas inga nya jobb.

För det tredje: Konsumenten är viktig, säger Sylvia Lindgren. Det blir så genom att man har en sund och rättvis konkurrens. Vad har socialdemokraterna emot det? Varför inte låta Konkurrensverket initiera egna efterforskningar? Till det behöver man mer pengar. Så enkelt är det.

För det fjärde om Assi Domän. Här skulle man nästan kunna bli något upprörd, men jag är inte lagd åt det hållet, i alla fall inte i dag.

Sylvia Lindgren påstår att vi går mot affären med Assi Domän därför att vi inte är nöjda med själva hanteringen av frågan. Det är man förvisso inte med regeringens handläggande eller hantering. Men det är inte de huvudsakliga skälen, Sylvia Lindgren. Det första skälet är naturvårdens intressen, som får stå tillbaka. Att Naturvårdsverket i en så här stor affär som berör 2 % av hela Sveriges yta får 18 dagar på sig för att inventera detta väldiga område är en skandal. Man hade behövt åtminstone sex månader, säger de flesta bedömare. Det andra egentliga skälet är att man har en så väldigt skev fördelning av själva skogsytan i norr och syd: 90 % i norr och bara 10 % i söder om Gävle. Det är ingen bra fördelning.

Anf. 111 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Eva Flyborgs påpekande om att verksamheter blir alltmer globala är riktigt. Men vi får därför inte glömma bort att vi också får investeringar till Sverige. Invest in Sweden Agency, ISA, har redovisat att Sverige blivit den naturliga basen för de storföretag som vill etablera sig i den dynamiska Östersjöregionen. Det skall vi naturligtvis ta till vara.

Investeringarna i tillverkningsindustrin har ökat med 67 % sedan 1994. En tredjedel av de 300 000 jobben i den privata sektorn som försvann under den borgerliga regeringsperioden har återtagits. Industriproduktionen har ökat med 26 %. EU:s statistikbyrå, Eurostat, meddelar att den svenska industriproduktionen ökar mest i Europa. Man kan alltid slå med siffror fram och tillbaka, men det måste vara en rättvis och bra bedömning även i de frågorna.

När vi talar om Assi Domän finns det många hänsyn – det är riktigt, Eva Flyborg – att ta. Men jag tycker att det vore olyckligt att nu säga att vi inte ger bemyndigandet till regeringen. Vi har från utskottets sida gjort allt för att försöka knyta upp regelverket för att strama åt det för att bevaka naturvårdsintressena och för att klara av råvaruförsörjningen till sågverken. Det är en av huvudanledningarna till att vi också haft många uppvaktningar i frågan. Men därifrån till att i dag säga nej till bemyndigandet tycker jag vore olyckligt.

Anf. 112 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att regeringen ändå bygger luftslott och gömmer huvudet i sanden. Det allvarliga med utflyttningen av företags vitala delar, t.ex. huvudkontor, är att det inte bara är på kort sikt eller att bara ett hundratal medarbetare berörs utan på lång sikt. Jag tror att man kraftigt underskattar den signalverkan som en sådan utflyttning har. Vi har inte i motsvarande grad inflyttning av sådana saker till Sverige. Det är det allvarliga.

Om Assi Domän har vi talat mycket. Vi har olika ståndpunkter där. Vi för vår del i Folkpartiet anser att underlaget är för bristfälligt. Det behöver inte gå så här snabbt fram. Vi skulle kunna återremittera ärendet, och vi tycker att vi borde säga nej.

Anf. 113 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag fick inte tid att kommentera konkurrensforskningen i Eva Flyborgs första inlägg. Fokuseringen på konkurrensforskningen innebär i praktiken en fördubbling. Det måste väl ändå ses som en tydlig markering av den vikt som läggs vid behovet av att stärka kunskapen om olika marknadens funktionssätt, effekter och konkurrensbegränsningar, verkningar av olika konkurrenspolitiska medel etc. Konkurrensforskningens yttersta syfte måste väl ändå vara att stärka konsumenternas ställning på olika sätt.

Anf. 114 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Sylvia Lindgren säger att problemet med krångliga regler skall åtgärdas och att man tillsatte Småföretagsdelegationen. När kommer de konkreta förslagen? Varför är inte näringsministern här i dag? Det hade varit naturligt, så hade vi kunnat få höra vad han menade med det han skrev i Dagens Nyheter i tisdags. Han säger att hinder för tillväxt måste undanröjas. Hur blir det med dubbelbeskattningen, och hur skall de nya onoterade mindre företagens brist på riskkapital åtgärdas?

Anf. 115 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Skatterna har jag redan tagit upp i mitt anförande. En del åtgärder har vidtagits. Skatterna är just nu föremål för en skärskild behandling vid skatteöverläggningar. Det tror jag också Mikael Oscarsson är medveten om.

När det gäller Småföretagsdelegationens rapport är det ingen hemlighet att man arbetar med den i Regeringskansliet. Jag sade att man från delegationens sida själv har sagt att en del av förslagen är av sådan karaktär att de bör utredas och prövas på olika sätt. Men jag är också väl medveten om att Mona Sahlin ganska snart kommer att presentera en tredjedel av åtgärderna som redan nu kan sättas i sjön. Det kommer, Mikael Oscarsson, redan före jul.

Anf. 116 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det vore säkert en trevlig julklapp för landets småföretagare att få dessa förslagen presenterade för sig. Småföretagsdelegationen lade faktiskt fram 75 förslag. Jag tycker att det är konstigt att vi hela tiden får vänta. Jag tror inte att vi skall ropa hej förrän vi är över bäcken, dvs. innan vi har fått se dessa förslag.

Näringsministern borde ha varit här i dag. Det förvånar mig att inte någon representant från regeringen är här som kunde låta på locket och berätta vad man egentligen har planerat. Detta är någonting som brådskar.

Den senaste veckans besked om utflyttningar och varsel visar att det behövs en stark näringspolitik om vi skall klara jobben under de närmaste åren.

Anf. 117 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag och Miljöpartiet har tillsammans med bl.a. Naturskyddsföreningen och Naturvårdsverket efterlyst skärpta riktlinjer i syfte att öka möjligheten att bevara skyddsvärda skogsområden.

Sylvia Lindgren sade att utskottsmajoriteten hade skärpt riktlinjerna, och jag undrar: I vilket syfte?

Utskottsmajoritetens huvudsakliga tillägg lyder: ”Utskottet utgår från att avsättningen av från naturvårdssynpunkt värdefull mark sker uteslutande utifrån naturvårdsmässiga utgångspunkter så att inte råvaruförsörjningen till inlandssågverken missgynnas.”

Jag kan inte se annat än att den formuleringen snarare minskar möjligheterna att skydda värdefulla skogsområden.

Anf. 118 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är väl ingen tvekan om att den här affären – om den nu blir av, eftersom det handlar om ett bemyndigande till regeringen – har kommit att handla väldigt mycket om inventering. Vi har mycket klart skrivit i utskottstexten att det är oerhört viktigt med en fortsatt inventering och också med en dialog när det gäller dessa oerhört viktiga frågor.

Det som framför allt gjorde att vi inte kom överens med Miljöpartiet och Matz Hammarström var att ni ville ha inskrivet speciella avkastningskrav. Det var ju det som var den avgörande punkten för att vi inte kunde ena oss i utskottet.

Anf. 119 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Vi sökte möjligheter för att hitta något slags formulering som skulle kunna öka skyddet för den skyddsvärda skogen, men då kom ni i stället med detta förslag som snarare försämrade möjligheterna att skydda denna skog. Det var det som gjorde att det inte fanns någon möjlighet att enas.

Anf. 120 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det kan uppstå en konfliktsituation här, vilket vi i utskottet också har berört. Det gäller naturvårdsintressen samtidigt som man skall se till att det finns en råvaruförsörjning i Norrland. Dessa intressen måste förenas, och det klarar vi inte av. Men vi kan påverka i den riktningen, och det har vi försökt att göra utan att blanda in avkastningskrav. Vi har hållit oss till affärsmässiga grunder.

Anf. 121 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ha ett förtydligande från Sylvia Lindgren om att vi är överens på den punkt som gäller Assi Domän och att i första hand departementet skall engagera sig kraftfullt för att följa de anvisningar som vi ger i det kommande beslutet. På vilket sätt är Sylvia Lindgren beredd att verka för detta? Det rör sig utan tvivel om viktiga tillägg.

Det är ju inte så som Matz Hammarström säger att det skulle behövas mera regler och förordningar för naturvårdshänsynen i skogen. Tillägget i texten om att avsättningen skulle ske uteslutande på naturvårdsmässiga grunder gäller ju de avsättningar som är planerade i Norrland, eftersom meningen syftar på inlandssågverken. Det är ju två skilda saker.

Jag vill fråga Sylvia Lindgren om hon är beredd att i departementet driva att man nu fortsätter på den punkter som vi har justerat i betänkandet.

Anf. 122 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag vill självfallet svara det som vi gemensamt har skrivit på s. 55 i betänkandet: "Regeringen bör i lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen med en redovisning av hur utskottets synpunkter på riktlinjerna för förvaltningen av det nya skogsbolaget har beaktats."

Därmed är vi överens i detta hänseende.

Anf. 123 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Det är lite besvärligt att komma in i debatten så här sent efter det att man redan har diskuterat alla frågor, men jag får hoppas att det fortfarande finns någon som är vaken och som nappar på de möjligheter som ges.

Näringsutskottet och den s.k. lilla näringspolitikens uppgift är att genom statliga satsningar på teknikutveckling och andra viktiga näringspolitiska organ komplettera den ekonomiska politiken. Den statliga näringspolitiken är ett viktigt instrument både i nedgångs- och i uppgångstider. Det statliga engagemanget sker företrädesvis på områden där det endast är staten som kan, vill och skall vara den drivande kraften.

Närings- och Teknikutvecklingsverket, NUTEK, är härvidlag ett viktigt verktyg som samlar ett verkligt brett kunnande på många områden. Satsningen på småföretagsutveckling och utvecklingen av produkter och nya idéer är framgångsrik. T.o.m. moderaterna som egentligen ogillar statlig näringspolitik har förstått betydelsen av den s.k. såddfinansieringen.

Den statliga lilla näringspolitiken måste betecknas som framgångsrik. I kombination med ett gott närings- och företagsklimat kan det ge ett mycket bra resultat, både för teknikutveckling och för sysselsättning. Efterfrågan på hemmamarknaden är naturligtvis viktig, och här finns ytterligare att önska.

Fru talman! Det finns dock skäl till oro för framtiden när man noterar hur stora svenska nationalklenoder som Stora, Ericsson och Astra på olika sätt placerar sina huvudkontor eller andra delar av verksamheten i andra länder. Frågan är varför våra stora företag går samman på internationell nivå. I dessa fall kan det knappast bero på det höga löneläget i Sverige. Det kan i något fall bero på företagsbeskattningssystemet. Men det kan inte bero på de arbetsrättsliga reglerna. Det är någonting annat som drar de svenska storföretagen till finansiella metropoler som London. Mycket tyder på att sammanslagningarna styrs av psykologi, precis som chefen för Stockholms fondbörs har antytt.

Det vore intressant att höra Per Westerberg ytterligare utveckla dagens situation. Kan ett land som Sverige över huvud taget göra något som motverkar koncentrationen och internationaliseringen?

Per Westerberg har här framfört en ordentlig eländespredikan som får en att börja undra var man är någonstans. Per Westerberg talar om det fattiga Sverige, och det är inte nog med elände: arbetslagar, skattetryck, arbetstidslagar, utanförskapet när det gäller EMU osv. Det är tydligen med detta som Per Westerberg motiverar att våra stora företag har försvunnit.

Per Westerberg kritiserade det politiska systemet och att arbetsmarknadens parter förhandlar och söker lösningar. Jag tycker nästan precis tvärtom. Självfallet skall arbetsmarknadens parter ta det första steget.

Självfallet skall de gå i bräsch för att tillsammans hitta bra lösningar. Det vore mycket dumt om vi över parternas huvuden skulle fatta sådana beslut.

Jag noterade också att Mikael Oscarsson ville sänka många skatter – jag vet inte hur många han räknade upp. Dessutom tyckte han att de arbetsrättsliga reglerna skall skrotas. Han sade någonting om att de är förlegade och att den arbetsmarknad som dessa lagar är anpassade för inte finns kvar.

Men faktum är att det är ganska många människor i detta land som jobbar på vanliga fabriker, vanliga kontor, sjukhus och andra offentliga inrättningar som har stor nytta av att det finns just arbetsrättsliga regler. Vi skall veta om att de är till för just löntagarna och inte någonting annat.

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom betänkandet. Jag vill dock lyfta fram ett par frågor som antingen är av speciellt intresse eller av oförklarlig anledning sällan debatteras. Den första är den känsliga och besvärliga frågan om den svenska varvspolitiken.

Sverige är i dag det enda land i Europa och i OECD som inte stöder sin fartygsproduktion. Alla andra länder stöder upp till 9 % vid nybyggnation. Frågan har varit känslig, och man har låst sig i olika hänseenden.

Vad vi nu ändå vill lyfta upp och göra klart är att när vi eventuellt om något år märker att Europa och OECD inte förmår komma till ett avtal om ett borttagande av alla sorts subventioner bör vi i Sverige se till att likställa våra varv med de övriga varven. Det handlar om 100 miljoner årligen. Alla vet att de pengarna återbetalas väldigt snabbt och att vi skulle få en ganska ordentlig sysselsättningsökning.

Den andra frågan gäller rymdverksamheten. Det finns ett nationellt program, och det finns ett europeiskt program. Sverige och många andra europeiska stater deltar i ESA:s projekt i franska Guyana. Det är stora pengar som vi totalt lägger ned där. Däremot diskuteras frågan väldigt lite.

Jag tror att en mycket liten del av allmänheten vet vad det egentligen handlar om. Men faktum är att det blivit allt viktigare för den svenska industrin att Sverige deltar i dessa projekt.

Vi vet att för varje satsad krona får vi ganska många kronor tillbaka, plus att vår industri hänger med i teknikutvecklingen. Satsningarna på rymdverksamheten är kanske också ett sätt att fasa över från försvarsindustrin till rymdverksamhet, vilket naturligtvis vore en positiv utveckling.

Fru talman! Regeringen vill vad gäller Assi Domän ha ett godkännande att minska sin ägarandel och samtidigt kunna förvärva det nya skogsbolaget under arbetsnamnet Vasaskog. Vänsterpartiet har i sin motion yrkat avslag på det förfarandet av olika anledningar. Under utskottets behandling har dock sådana förbättringar av förslaget gjorts att vi i dag kan godkänna detsamma. Likaså har den intensiva diskussionen med olika intressen i frågan spelat en stor och viktig roll.

I betänkandet fastslås att det skall föras fortsatt diskussioner mellan Naturvårdsverket och Assi Domän beträffande möjligheterna till markbyten. Det tycker vi är bra. Dessa diskussioner skall givetvis också föras med det nya skogsbolaget.

Det är en strävan att få tillgång till mer mark i södra Sverige som kan användas som bytesmark, och det är också utskottets mening. Vi skall

veta att Assi Domän har väldigt lite mark i södra Sverige, och här måste andra åtgärder till.

Avtalet från 1992 mellan staten och Assi Domän om hantering av från naturvårdssynpunkt värdefull mark fortsätter att gälla oavsett vilka förändringar som kommer att göras. Dessutom fastslår utskottet att den berörda skogsmarken skall bli föremål för en opartisk värdering.

Detta är viktiga punkter. Jag tror dessutom att det är väldigt värdefullt att ha ett större statligt helägt skogsbolag i det här landet som med tiden kanske dessutom kan växa. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 124 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Först till frågan om huvudkontoren. Det gläder mig att även Lennart Beijer är bekymrad när huvudkontoren försvinner ut från Sverige. Jag tror att det finns anledning att vara bekymrad.

Det sker naturligtvis koncentration inom vissa branscher, t.ex. läkemedelsbranschen och i varje fall delar av elektronikindustrin, medan andra går åt andra hållet. Assi Domän är ett sådant fall där man delar upp bolaget. Vi har även exempel inom bryggerinäringen där det går åt precis motsatta hållet.

Jag skulle vilja fråga Lennart Beijer om han är beredd att ha en särskild haverikommission, eller vi kan kalla det för vad som helst, där man tittar på varje enskilt fall av utflyttat huvudkontor: Vilka skäl är det som har fått dem att flytta? Är det att man inte är euronoterad, eller är det dubbelbeskattningen som gör att man förlorar mycket pengar? Är det inkomstskatter på experter som gör att man inte kan anställa dem i Sverige?

Det är inte bara finansiella centrum av typen London och New York som utflyttningen går till, utan även Helsingfors är tydligen bra mycket bättre än Stockholm, har det tyvärr i praktiken visat sig.

Jag tycker också att det finns anledning att ta fler steg när det gäller förmögenhetsskatten. Den har blivit ett hån. Lennart Beijers partikamrater var faktiskt, det skall erkännas, med om att ta bort den på arbetande kapital för mindre och medelstora företag.

I dag är det så att den som äger en aktie i Gränges är skattebefriad precis som miljardärerna i Sverige är skattebefriade medan vanligt folk hårdbeskattas på detta område och ett antal medelstora svenska företag åker dit ordentligt.

Jag själv kan välja om jag skall betala noll kronor i förmögenhetsskatt eller ett antal miljoner. Det är ett hån mot all rättvisa i det svenska skattesystemet. Det hindrar utveckling av arbetstillfällena och företag.

Jag har en sista fråga till Lennart Beijer. När det gäller Småföretagsdelegationens förslag finns det nu yrkanden på i princip alla punkter. Är Lennart Beijer beredd att stödja våra förslag i enlighet med Småföretagsdelegationen? Eller, om jag är lite elak, måste man invänta Mona Sahlins åsikt först?

Anf. 125 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att en haverikommission, eller vad man nu vill kalla det, skulle vara intressant. Då skulle man verkligen få reda på

vad som är grunden till att de stora svenska företagen känner behov av att flytta utanför landet.

Det är också intressant när man ser kommentarer från den senaste affären. Företagsledningen där har inte några direkta konkreta klagomål på Sverige eller någon särskild orsak. Det är mer att de känner sig tvungna att ligga utomlands för att klara kontakter och den kommande konkurrenssituationen.

När det gäller skattesystemet tror jag säkert att de diskussioner som nu förs måste leda fram till att man får en situation där kapitalet kan vara kvar i Sverige likaväl som att flytta någon annanstans. Detta är ett allmänt bekymmer för hela EU-området. Hur man fullt ut skall hitta lösningen törs jag i dag inte säga.

Vad gäller Småföretagsdelegationens olika förslag har jag för mig att Vänsterpartiet stöder 75–80 % av dem. Jag tror att det skall gå ganska enkelt att få dem till stånd.

Anf. 126 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Det är en intressant iakttagelse om Småföretagsdelegationen. Det borde innebära att det finns mycket goda förutsättningar att därmed få majoritet i kammaren för ganska stora delar av dess förslag i och med att vi moderater stöder nästan alla punkter i Småföretagsdelegationens förslag.

Jag tackar också för Lennart Beijers stöd till någon form av varför huvudkontoren flyttar. i Astra–Zeneca-fallet finns uttalanden om att det berodde på börsklimatet i London men faktiskt också att man tjänade rätt mycket pengar i bolagsskattshänseende när det gäller dubbelbeskattning på utdelningar genom att huvudkontoret ligger i London. Det tycker jag att det finns anledning att gå vidare med.

När det gäller arbetande kapital i företag tycker jag att arbetande kapital generellt oavsett vilken lista företaget befinner sig på och oavsett storlek borde vara befriat från den typen av förmögenhetsskatt i och med att den har blivit rena hyckleriet.

Sveriges rikaste är befriade. Jag själv kan välja precis hur mycket, hur lite eller ingen alls skatt jag skall betala. Samtidigt är det väldigt många mycket normala inkomsttagare som i stället åker dit på den delen.

Anf. 127 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! De stora företagens benägenhet – det gäller inte alla, men en del – att flytta ut ur landet med huvudkontor eller annan viktig verksamhet är naturligtvis intressant och bör diskuteras djupare.

Hur som helt måste man konstatera att Per Westerberg egentligen lämnar förklaringen om arbetsrättslagar, arbetstidslagar och liknande utan att också han förstår att det finns andra djupare orsaker till detta.

Kapitalet koncentreras först i det egna landet. Sedan när man blivit för stor i det egna landet går man vidare ut i världen. Är det inte en ganska naturlig utveckling? Man kan ha olika synpunkter på om det är bra eller dåligt, men är det inte ganska naturligt? Faktum är ju, Per Westerberg, att detta insågs mycket tidigt av vår gemensamma vän Karl Marx.

Anf. 128 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Lennart Beijer sade inledningsvis att han var missnöjd med sin placering på talarlistan. Den beror ju på att han och hans parti har anslutit sig till regeringens politik. De tycks inte ha någon egen politik att komma med.

Sedan kommenterade Lennart Beijer det jag sade i mitt anförande om arbetsrätten. Vi Kristdemokrater har absolut inte sagt att vi skall skrota någon arbetsrätt. Vi har sagt att den skall bli bättre anpassad till en modern tid och till småföretagens villkor.

När man lyssnar på Lennart Beijers tal slås man av att han tycker att allting är väl. Det behövs inte några speciella åtgärder. Hur kan han tycka det när hundratusentals människor är utan arbete? Jag tycker att det är förvånande. Nu viker högkonjunkturen.

Lennart Beijer sade förut att han trodde att Vänstern var för 70–80 % av småföretagarförslagen. Kan han inte räkna upp några av dem här i dag, så att vi får reda på vilka förslag som Vänsterpartiet står bakom?

Anf. 129 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag försökte bara vara lite rolig, Mikael Oscarsson. Jag vet också om att vi står längre ned på talarlistan beroende på att vi inte har så många egna reservationer. Det är ett bekymmer. Vi får väl se till att vi har någon liten småreservation på gång i framtiden för att klara ut det problemet.

Arbetsrätten skall vara bättre anpassad till verkligheten och till småföretagens krav, säger Mikael Oscarsson. Det är just det som är något besynnerligt. Den lag som vi har i dag är anpassad så att den skall skydda löntagarna i olika sammanhang både i stora och små företag. Självfallet är ingen emot att man får eventuella anpassningar som driver frågan framåt, t.ex. att vi får ytterligare ett tryck på att löntagarna skall gå vidare och ta ett större ansvar i företaget för att på det sättet bli en fullvärdigare arbetskraft, både för sin egen del och för företagets del. Men säg inte att vi skall anpassa arbetsrättslagarna till olika företagskategoriers fördel!

Anf. 130 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag noterar att Lennart Beijer inte kunde räkna upp ett enda förslag från Småföretagsdelegationen som han står bakom.

När det gäller vår syn på arbetsrätten har vi sagt att arbetsgivaren skall ha möjlighet att undanta två personer från turordningsreglerna vid uppsägning, att det skall vara förbjudet att ha blockad mot enmansbolag och att man skall förlänga provanställningen från sex till tolv månader. Detta är inte att rasera arbetsrätten. Det är att förenkla och anpassa arbetsrätten till en modern tid.

Anf. 131 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Vad gäller Småföretagsdelegationens olika förslag handlar de genomgående om att man skall förenkla och ta bort onödiga regler. Det tycker jag är ganska förståndigt.

Men när det gäller arbetsrättsreglerna säger Mikael Oscarsson ungefär det jag var rädd för, nämligen att man vill få en möjlighet att undanta två personer från turordningsreglerna vid uppsägning. Den som vet lite grann om små företag vet att det slår stenhårt mot den gamla arbetskraf-

ten som har jobbat och slitit länge för företaget. Det kan få till följd att två personer som nyanställs vid en uppgång för företaget blir kvar efter det att företaget återigen backar ned i verksamhet och de två äldsta, de som har slitit ut sig på företaget, får gå hem. Tycker verkligen Mikael Oscarsson att det är vettig modell? Tror han att det blir lugnt på den svenska arbetsmarknaden om man skulle få till stånd sådana uppgörelser på företagen?

Anf. 132 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Jag skall kort beröra näringsutskottets betänkande i den del som rör Assi Domän. Vänsterpartiet var, precis som Lennart Beijer sade, minst sagt kritiska till det upplägg som presenterades av regeringen i propositionen. I det här arbetet har vi försökt att konstruktivt bidra för att utveckla förslaget. Det finns fortfarande brister, men utskottsmajoriteten har i sitt ställningstagande klargjort en del viktiga riktlinjer. Jag skall peka på några som jag tycker är viktiga.

För det första pekar utskottet på vikten av att regeringen fortsätter diskussionen med bl.a. Naturvårdsverket kring de framtida markbytena.

För det andra säger utskottet att det är viktigt att få tillgång till mer mark i södra Sverige som kan användas som bytesmark.

För det tredje har utskottet också pekat på riskerna för konflikter mellan naturvårdsintressena och intresset att förse inlandssågverken i norra Sverige med vedråvara.

För det fjärde pekar utskottet på självklarheten i att det avtal som ingicks mellan staten och Assi Domän 1992, om hantering av värdefull mark, skall fortsätta att gälla samt att en liknande överenskommelse skall träffas med det nya bolaget.

Personligen ser jag med intresse fram mot regeringens fortsatta hantering av ärendet, och jag tror att många delar det intresset med mig. Utskottet har klart uttryckt sin mening om att regeringen skall återkomma till riksdagen och redovisa hur utskottets synpunkter beaktats.

Att det offentliga, det gemensamma, äger betydande delar av en naturtillgång som skogen är principiellt viktigt. Sett ur det perspektivet är förslaget om ett helstatligt skogsbolag positivt för oss vänsterpartister.

Jag har en kort kommentar till tankarna om att överföra en del av den skyddsvärda skogen till Fastighetsverket och samtidigt utforma nya tydliga direktiv. Personligen tror att det kan vara en möjlig väg.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att affären Assi Domän långt i från är klar. Regeringen får nu chansen att utifrån utskottets skrivningar göra någonting vettigt av någonting som från början kunde ha skötts bättre.

Anf. 133 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Jag skall begränsa mig till att tala om Assi Domän-affären.

Jag vill påstå att den socialdemokratiska regeringen är i total avsaknad av en strategi för det statliga markinnehavet. Det är ett faktum som bl.a. har bekräftats av statssekreteraren vid Näringsdepartementet. Annars borde ju regeringen redan i somras, när Anders Sundström på LRF-stämman i Skellefteå presenterade nyheten om Assi Domän, ha visat att

man tar sitt övergripande ansvar för statens stora markinnehav. Staten har ett bredare ansvar än det strikt företagsekonomiska.

Det gäller t.ex. naturvården och skydd av värdefull natur, sågverksindustrins villkor, familjeskogsbrukets möjlighet att köpa mark och glesbygdens beroende av en aktiv skogsnäring.

Redan när förslaget för ett halvår sedan presenterades av den dåvarande näringsministern stod det klart att detta bara var en snabbt hopkokad karamell i ett försök att vinna anhängare till socialdemokratin. I backspegeln kan vi se att det då inte fanns någon plan bakom förslaget. Det fanns inga konsekvensanalyser och ingen avstämning mellan berörda departement. Det fanns bara ett snabbt framkastat vallöfte när ministern befann sig i Västerbotten där han skulle tala inför en stor grupp av landets jord- och skogsbrukare.

I propositionen har regeringen angivit ett par positiva effekter av affären. Man talar om underlättande av markbyte och en vidgad marknad för vedråvara. Dessutom skall det bli lättare för staten att överföra mark för naturvårdsändamål.

Fru talman! Näringsutskottet har ägnat Assi Domänförslaget mycket stor omsorg, och jag vågar nästan påstå att vi har hört alla berörda parter. Det har då framstått allt klarare att de effekter som regeringen talar om anses som starkt begränsade av de flesta bedömare utanför Regeringskansliet.

Ingen kan klart utläsa att köpsågverkens råvarutillgång kommer att förbättras. I synnerhet i Norrbotten vet vi att Assi Domän nu genomför mycket stora avverkningar på de aktuella markerna. Det kommer att leda till att rimliga virkesuttag blir starkt begränsade under lång tid framöver.

Var och en kan också lätt se att den geografiska fördelningen av de 900 000 hektaren skogsmark är helt fel om man vill avsätta mer skyddad mark. Det är i södra Sverige som fler reservat behövs. Det ställer alla upp på. Men den avknoppade marken från Assi Domän ligger i huvudsak i Norrland. Där finns det redan tillräckligt, ja kanske nästan mer än tillräckligt, med mark som är skyddad redan i dag.

Att det inte har skett någon beredning mellan departementen innan man lade fram förslaget, att Miljödepartementet inte har varit inkopplat över huvud taget, framgår tydligt av det faktum att det var först i november, när förslaget hade legat på riksdagens bord i en månad, som Naturvårdsverket fick uppdraget att på 18 dagar ta fram en förteckning över skyddsvärda områden inom de delar av Assi Domäns markinnehav som företaget vill knoppa av.

Sedan bildandet av Assi Domän gäller också att Assi Domän skall erbjuda enskilda skogsägare möjlighet att tilläggsköpa mark för att på så sätt stärka den enskilda familjens skogsinnehav och möjlighet till utkomst. Det har över huvud taget inte funnits med i det här förslaget.

Fru talman! Så som regeringen hanterat Assi Domänfrågan får inte ett lands regering arbeta.

Assi Domän är ett börsnoterat aktiebolag med både tunga utländska ägare och många små aktieägare i Sverige. Assi Domän kan faktiskt betecknas som en folkaktie, och jag skulle, om jag hade haft Assi Domänaktier, ha varit oroad över hur affären har hanterats. Det dåligt underbyggda och dåligt förankrade förslaget och den utdragna processen visar på svårigheterna för statsmakten att på ett professionellt sätt äga och

förvalta aktier. Kristdemokraterna anser att staten snarast möjligt bör sälja ut det kvarvarande aktieinnehavet i Assi Domän.

Då måste man kanske fråga sig om förslaget om Assi Domän–Vasaskog enbart är av ondo. Nej, det tror inte vi. För Assi Domän kommer det sannolikt att bli en bra affär. Det är också mycket positivt att statens aktieinnehav i Assi Domän minskar. Det är därför Kristdemokraterna vill ge ett bemyndigande till att genomföra affären.

Huruvida Vasaskog kommer att kunna uppfylla allas våra krav och önskemål om hur de 900 000 hektaren skogsmark skall utnyttjas återstår att se. Staten har en övergripande uppgift att bevara en levande glesbygd och att säkerställa den biologiska mångfalden. Därför menar vi att regeringen snarast borde presentera det nya företagens affärsidé och tillsammans med människorna och det lokala näringslivet i Norrlands inland, och tillsammans med miljörelsen och familjeskogsbruket, utveckla en strategi för detta.

Mycket strikta krav måste ställas på regeringens hantering av Vasaskog.

Fru talman! Som tillägg till Kristdemokraternas tidigare yrkande vill jag yrka bifall till reservation 5.

Anf. 134 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ge många personer här i dag beröm för sina inlägg, åtminstone i delar av dem: Inger Strömbom, Per Westerberg, Åke Sandström, Lennart Gustavsson och många andra, som har riktat en så formidabel och svidande kritik mot Assi Domän-affären och regeringens sätt att sköta den.

Man kan väl egentligen bara ställa sig frågan hur alla då kan gå med på den, förutom vi själva och Miljöpartiet, om det finns en sådan grundläggande kritik mot hela förslaget. Vänsterpartiet hade förvisso också ett eget avslagsyrkande av detsamma, som man inte heller har följt.

Inger Strömbom talar om en karamell som var snabbt ihopkokad. Det ger mig anledning – jag kan inte undgå det – att läsa följande lilla dikt som jag har gjort i hast:

Denna snabbt ihopkokta karamell
sväljer de nästan alla utan gnäll.
Men var ligger det söta?
Jag ser bara röta.
Yrka på avslag,
int´ bara gnäll!

Anf. 135 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Vi måste vara medvetna om att Assi Domän är ett affärsföretag, ett aktiebolag, och att staten är majoritetsägare. Man måste se på detta faktum. Man kan inte bara sätta stopp för eller skjuta upp en sådan här affär. Har den börjat rulla måste man ta hänsyn till aktieägarna och värdet på företaget. Och därför bör affären genomföras.

Men tillsammans med Eva Flyborg och alla andra måste vi arbeta för att de krav och de önskemål som vi alla har talat om här kan upprätthållas under genomförandet av hela den här affären. Vi får inte glömma bort bl.a. miljöfrågorna. Det vill inte vi och det vill inte Eva Flyborg heller.

Anf. 136 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det äger sin riktighet att vi inte heller vill det.

Men jag menar att vårt ansvar ligger i att inte låta affärer eller andra saker bara rulla på. Det är just det som är vårt ansvar. Vi upptäcker nu grundläggande fundamentala fel med en så här stor affär som det faktiskt är fråga om – 2 % av landets totala yta, det är en jätteaffär. Då kan man inte på grund av tidsaspekten – och ingen har ännu kunnat förklara varför det är så bråttom – bara låta affären gå.

Det är väl egentligen det som jag i princip motsätter mig.

Anf. 137 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Det som skall sägas i den del som avser Assi Domän är egentligen redan sagt. Men jag vill ändå göra vissa understrykanden.

Vi skall komma i håg att bakom det förslag som nu finns om Assi Domän fanns det tre huvudpunkter. Man skulle skapa ett större utbud av råvara, man skulle skapa en bättre kapitalstruktur i Assi Domän och man skulle tillgodose en del naturvårdskrav som man annars kanske inte skulle kunna göra. Det tycker jag är viktigt att man kommer i håg. Det var faktiskt virkesråvaran som kom som nummer ett.

Flera köpsågverk i Norrlands inland håller på att gå över styr. Många är i en konkursituation. Några har inlett konkursförfarande, och därmed hotas väldigt många jobb. Bara mot den bakgrunden är det viktigt att affären kommer att genomföras. Med den nuvarande situationen låser man inne mycket av virkesvolymerna i Assi Domäns egen industrirörelse. Det har också sagts av bolaget att det är viktigt att man får en bättre balans där, även om beskedet inte är riktigt entydiga.

Det hade naturligtvis varit önskvärt att den överförda arealen hade varit större. Säg att det hade varit bortåt 1 ½ miljon hektar. Då skulle situationen ha varit en helt annan. Men nu är det 900 000, och vi vet inte om det går att göra något åt det här.

Det är också klart att en stor del av markerna inte kommer att kunna användas för skogsbruk, därför att det redan finns reservat inom de avsatta områdena och därför att det finns naturreservatsliknande områden eller skogsmark med höga naturvärden. De kommer naturligtvis att omföras i det ögonblick man skall dela ut bolaget.

Som jag tidigare sade är det ändå viktigt att den här virkesråvaran kommer ut på en marknad. Som det är i dag är den faktiskt inlåst i Assi Domän.

Så har vi problemet med södra Sverige. Där kommer vi inte åt de marker vi skulle behöva komma åt för att bilda de nödvändiga naturreservaten. Däremot kan man delvis lösa detta genom den markbank som man nu kan sätta upp, och där markbyten kan bli aktuella, även om arrenderingarna kanske inte är de lättaste.

Det har här sagts mycket om att Naturvårdsverket inte skulle ha fått tillräckligt med tid för att göra inventeringarna. På direkt fråga till utskottet säger man att man har tillräckligt underlag för att kunna göra den bedömning man måste göra i dag. Innan realiseringen av bolaget är helt klar kommer man att ha haft tillfälle att göra de ytterligare syneförrättningar som är nödvändiga. Det är alltså överdrivet.

Så till problemet med norra Sverige. Vi kan inte bortse från att kravet på att avsätta mera mark för naturreservat kommer att öka. Utskottets

majoritet har sagt att det inte får innebära att man sjabblar med markerna och sätter ett lägre pris på dem bara för att det är staten som äger dem. Här har exempelvis Miljöpartiet en helt annan uppfattning. Det skall ske på marknadsmässig villkor och det skall framför allt ske med en strikt naturvårdsmässig bedömning. Det går inte att ha andra bedömningar för statens skogar än för privatskogen.

En annan fråga som jag tycker är mycket viktig gäller Statens fastighetsverk. Statens fastighetsverk har två uppdrag i dag. Det ena är att förvalta naturskog, naturreservat och andra skyddsvärda områden, det andra är att bedriva skogsbruk. Däri ligger en stor konflikt.

Regeringens förslag är att man överför all naturvårdsmark till det nybildade bolaget. Det är riktigt. Då slipper man tudelningen. Det tycker jag att man skall göra ganska omedelbart efter att affären är klar.

Jag vill understryka vikten av att bolaget får en riktig värdering. Det finns naturligtvis olika sätt att sätta priset på det nya bolaget. Utskottet har förutsatt att man tar tag i den tillgängliga expertis som finns på området så att man får rätt värde på företaget.

Fru talman! På de grunder som utskottet har redovisat bör regeringen ges de bemyndiganden som man har begärt i fråga om Assi Domän och det nya skogsbolaget.

Jag vill yrka bifall till näringsutskottets hemställan i betänkande 1, samtliga moment, och jag yrkar avslag på reservationerna 5, 6 och 7.

Anf. 138 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag har bara en fråga att ställa till Karl Gustav Abramsson. Har miljöministern fel i sin kritik av hela den här affären?

Anf. 139 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller om miljöministern skulle ha fel, vill jag säga att miljöministern gör sina bedömningar utifrån det underlag han för tillfället har. Det underlaget har Naturvårdsverket förelagt departementet, vad jag förstår. Om departementet är av den uppfattningen att det går att ta ställning till affären på de här grunderna, borde också ministern kunna göra det.

Anf. 140 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag är inte riktigt säker på att jag helt förstod svaret. Min följdfråga måste bli: Ingår inte miljöministern och näringsministern i samma regering?

Anf. 141 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag fick lära mig i skolan, och jag har fått lära mig även senare, att regeringen är ett kollektiv. Jag delar inte upp den på alla fackdepartement.

I den budgetproposition som vi behandlar finns det här förslaget. Det förslaget har utskottet tagit ställning till. Utskottsmajoriteten anser att man skall genomföra detta, dock med de restriktioner som vi har givit. Det var bl.a. Sylvia Lindgren inne på.

Det finns alltså ganska hårda riktlinjer för hur affären skall genomföras. Därför tycker vi att det är fullt acceptabelt.

Anf. 142 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Man kan säga att svenska folket genom det dåvarande Domänverket – ett förhållande som har rått under ganska lång tid.

Vid den tiden visade det sig att det behövdes en förändring. Om staten skulle bedriva ett näringsriktigt och kraftigt skogsbruk behövde man ett närmande till de förhållanden som rådde på den privata marknaden och bland de privata skogsbolagen. Därför genomfördes också bolagiseringen. Det tyckte jag var bra.

Däremot kan man, så här i efterhand, ifrågasätta den privatisering som sedan skedde genom bl.a., eller kanske framför allt, Per Westerbergs försorg, och den utförsäljning som skedde i mitten av 1990-talet. Svenska folket, i kollektiv form, fränhändes ägandeskapet av Domänverket i princip till hälften.

Pengarna skulle naturligtvis användas för att stärka svenska staten. Vid den tiden gick de naturligtvis i det borgerliga svarta budgethållet och försvann.

Är det bra att bilda Vasaskogen AB? kan man fråga sedan. Ja, jag tycker att det är ganska nödvändigt med de premisser som råder nu. Det visar sig att staten, trots majoritetsägande i Assi Domän, som ägare inte kan uppfylla de förutsättningar och mål som finns med ett statligt skogsägande, dvs. bl.a. att förse lämpliga områden med råvara, leva upp till miljömål osv. Minoritetsägare i aktiebolag måste man naturligtvis också ta hänsyn till. Därför är det bra.

Vad jag menar är att om man stått fast, som den socialdemokratiska regeringen gjorde på 1990-talet, och haft ett hundraprocentigt ägande av Assi Domän AB hade den här affären varit alldeles onödig. Man kunde ha vägt in de här bitarna.

Eftersom jag har ett skogligt förflutet med många kontakter kan jag se, i de rapporter som strömmar in från landet, på vilket sätt Assi Domän har agerat i den här frågan. Det tycker jag är anmärkningsvärt ur många synpunkter.

Man har gjort en rivstart när det gäller skogsmarken. Man kan fråga sig varför ett aktiebolag med sådan entusiasm kastar sig över en uppgift innan man ens fått order om det, och avdelar mark och personal i storleksordningen 30 %, vilket är vad som har skett.

Man har delat in marken. Man har redan gått ut med information till anställda och berörda som om affären redan vore genomförd och klar. Förhandlingar har skett med personalorganisationer. Man har delat ut kartor över vilka marker det handlar. Man har redan skickat ut direktiv om vilka som skall över till det nya bolaget.

Som något av det mest märkliga kan jag nämna att jag fick ett dokument i veckan som pekar på att vd:n i Assi Domän Skog och Trä, Roger Asserståhl, hälsar de anställda välkomna till det nya Vasaskog AB fr.o.m. 1 januari 1999. VD för Assi Domän gör alltså det.

Det finns anledning att rikta vissa anmärkningar mot staten som ägare och det ägarintresse man haft i Assi Domän. Man är trots allt majoritetsägare. Man borde ha lugnat ned hela systemet och det händelseförlopp som har varit i Assi Domän under den här perioden. Det har skapat störningar. Det har skapat oro och en massa förtret för människor, kanske alldeles i onödan.

Dessutom kan man säga att det inte har funnits någon förhandlingspartner för det nya bolaget. Det här har varit en förhandling som skett med en part inblandad, nämligen Assi Domän, som godtyckligt har delat av de marker som man inte tycker passar in i sin nuvarande struktur. Detsamma gäller anställda.

Rapporterna duggar ganska tätt från de kontakter jag har i Norrlands inland. De småsågar som var utan virke tidigare är nu överfulla av råvara eftersom det sker en massiv avverkning på de marker som man har tänkt sig skall över till Vasaskog.

Man kan fundera över vilka konsekvenserna av detta blir längre fram. Jag tycker att det finns anledning att peka på detta.

Det är på sin plats att regeringen framöver mycket noga följer det som händer i den här frågan. Skall bolaget ha just de här markerna enligt de inriktningar som jag tycker är mycket bra angivna i betänkandet? Skall det gå till på det här sättet?

Man bör göra en ordentlig uppföljning av vad som har skett. Agerandet från Assi Domäns nuvarande ledning bör faktiskt rannsakas. Jag tycker inte att detta kan gå oförmärkt förbi i framtiden, utan man bör ta sig en funderare på detta.

Anf. 143 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Sven-Erik Österberg att utskottet i sin helhet har tagit allvarligt på delar av den kritik som Sven-Erik Österberg och många andra har framfört. Vi har gått igenom de avverkningar som har skett, både i Norrbotten och i Västerbotten. Det har skett förändringar på vissa platser men egentligen ingen större ökning av avverkningarna, vilket beror på den mycket våta höst som vi har haft.

Vi har också kunnat se att man har börjat bilda Vasaskog. Det är naturligt. Assi Domän bildar ett dotterbolag, och till det för man över skog, som sedan skall delas ut till samtliga nuvarande aktieägare. Detta kan inte ske på något annat sätt.

Man kan rikta kritik mot affären, och det har gjorts från moderat håll och från ett antal andra oppositionspartier. Jag skall något senare återkomma till det i ett nytt huvudanförande som jag har begärt.

När det gäller bildandet av Assi Domän kan jag försäkra Sven-Erik Österberg att hans fackliga kolleger på Pappers och på industritjänstemannasidan var mycket nöjda med denna bolagsbildning. Det gällde att ta till vara de bolag som fanns, inte minst ASSI och NCB, som akut behövde en starkare partner som hade skog, för att därmed kunna trygga sysselsättningen. Det gjordes mycket ingående överväganden både i naturvårdshänseende och i kulturhänseende i samband med det bildandet.

Jag tror att Assi Domän vunnit starkt på detta. Också sysselsättningen totalt sett i Norrland har vunnit på det. Jag kan förstå om det har inneburit vissa problem på skogsarbetarsidan genom att det har gjorts en hel del rationaliseringar där.

Anf. 144 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill framhålla, Per Westerberg, att det här nog inte gäller rationaliseringarna i sig. Jag känner ganska väl till affären. Det finns ändå en ideologisk skillnad, åtminstone vad gäller den gren jag representerar när det gäller statligt skogsägande.

Också Per Westerberg känner till att det finns länder med en mer kapitalistisk karaktär än Sverige som faktiskt väljer att behålla en ganska stor nationell del av sin skogsmark, därför att man där tycker att det finns ett allmänt intresse av ett sådant agerande. Kanada är ett exempel bland de länder som har valt en helt annan linje i detta avseende, utan att för den skull få sämre konkurrenskraft vid försäljning av skogsråvara. Som bekant har Kanada varit en av våra starkaste konkurrenter på det här området.

Jag tror alltså att vi har olika uppfattningar om det här och om hela bolagiseringen. Det är intressant att i er motion läsa, Per Westerberg, att ni är beredda att gå ännu längre och även sälja ut resten, eftersom det gagnar de moderata och kapitalistiska intressena. Också därvidlag har vi totalt olika uppfattning.

Anf. 145 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles korrekt att vi har olika ideologisk grundsyn. Det är inte särskilt överraskande, eftersom vi tillhör olika partier.

Vad gäller Kanada tycker jag att man kan ha en del synpunkter på Kanadas skogsvård, återplantering m.m. Vi bör föra den goda svenska traditionen med ett dominerande privat skogsbruk, som jämfört med de flesta andra länder har mycket stora miljövårdsintressen.

Jag vill också markera för Sven-Erik Österberg att väldigt stora arealer ligger kvar i statens ägo efter den uppdelning som skedde av Domänverket till Domän AB och till Fastighetsverket, som fick ganska stora delar. Av naturliga skäl hade dessa kanske inte alltid så stora kommersiella skogsvården. Det var dock fråga om mycket stora markarealer.

Anf. 146 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt, Per Westerberg, att man beträffande bl.a. skogsvård har mycket att lära av Sverige, men det har kanske inte så mycket att göra med ägarstrukturen i sig, utan det är mera en hanteringsfråga.

Den andra synpunkten som man kan anföra när det gäller Kanada är att skötsel- och avverkningsleden är oerhört privatiserade. Man visar ett dåligt ansvar bl.a. vad gäller hanteringen av miljön, men det har kanske inte så mycket med ägarstrukturen att göra.

Jag håller med Per Westerberg om att vi skall fortsätta att bedriva en god skogsvård och att vi skall hålla fanan högt i det avseendet. Det är nog riktigt att vi inte kommer överens i frågan om hur mycket skog staten skall äga i Sverige. På den punkten har vi olika uppfattningar, som vi kanske kan diskutera vidare sedan. Det är en intressant fråga.

Jag vill till sist kommentera Per Westerbergs första fråga beträffande avverkningar. Också jag har hört de uppfattningar som det gäller, men talar man med de lokala företrädarna och sågverksägarna får man en ganska klar bild. Det kommer in massor med virke från de berörda delarna, vilket gör att sågbladen hålls i gång.

Kom ihåg att hela affären i mycket startades med anledning att det var kris i virkesförsörjningen till inlandssågarna. Nu kommer det virke från Assi Domän. Allt är kanske inte hugget på den här marken, men mycket kommer därifrån. Jag känner en viss oro för det bolag som skall ta över den här marken. Vad händer med sysselsättningen i nästa led?

Anf. 147 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag vill bara i och med att jag inte kunde replikera på Eva Flyborg tidigare förklara vårt ställningstagande i Assi Domän-affären tillsammans med staten.

Vi tycker att affären har skötts mycket illa av Näringsdepartementet och den tidigare näringsministern. Det finns två parter i en affär. Staten kan inte ensam bestämma. Det gäller ett stort kommersiellt bolag med hundratusentals ägare och med tusentals anställda. Då kan man från statens sida inte bara diktera vad som skall ske.

Vi tycker att staten har agerat som en dålig ägare i de här sammanhangen. Det är även tveksamt ur börsetisk synvinkel att man har använt bolaget närmast som en leksak i detta års valrörelse.

Vi är mycket kritiska mot den före näringsministerns hantering av bolaget och av affären med Vasaskog, men vi kommer dock fram till en annan ståndpunkt än Folkpartiets Eva Flyborg. Jag respekterar hennes ståndpunkt, men jag kommer fram till den slutsatsen att man av två ting måste välja det minst onda.

Skulle vi i det här läget avstå från affären, innebär det att vi kommer att skada bolaget allvarligt. Det fortsätter då att vara ett bolag där politikerna kan gå in och dutta i kraft av 50,3 % av aktierna och bestämma om vad det skall göra, i stället för att det kan leva ett strikt kommersiellt liv på börsen. Det skulle skada Sveriges intressen och bolaget och dess anställda. Därför är vi beredda att acceptera ett antal saker i den här affären som vi inte gillar och som vi utvecklar i vår motivreservation till beslutet.

Jag vill också markera att naturvärden skall bevaras där naturvärdena är starkast och bäst. Det får inte bara vara där marken *råkar* vara statlig, utan man måste vara beredd att avsätta medel för att köpa in mark eller begränsa förfoganderätten genom att betala ersättningar där de bästa naturvärdena finns, och de finns på fler håll än på de marker som råkar tillhöra staten.

Anf. 148 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman. Per Westerberg sade i sitt andra anförande att politikerna inte skall gå in och dutta i sådana här affärer. Vi känner till att detta är en grundläggande inställning som moderater inklusive Per Westerberg står för. Det är ingenting nytt – politiker skall inte lägga sig i sådant här. Det är för viktiga kapitalistiska frågor för att en politisk inblandning skall ske – eller hur, Per Westerberg?

Jag tycker ändå att det är lite anmärkningsvärt i det här sammanhanget – jag riktade kritik mot det i mitt huvudanförande – att man delar av mark och personal. Det måste ändå finnas ett intresse i det nybildade bolaget för det som man tar över. Jag tycker att det är en befogad kritik mot detta. Det borde ha skett mera samstämt i det läge som råder. Jag förutsätter att regeringen följer upp vilka marker och vilken verksamhet det gäller, så att även det nya bolaget blir kraftfullt och effektivt. Eller vad anser Per Westerberg?

Anf. 149 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag instämmer först i Sven-Erik Österbergs hårda kritik mot den socialdemokratiska regeringen. Jag delar den till fullo och långt

därutöver. Jag tycker att regeringen har misskött Assi Domän-affären och avstyckningen av skog på ett sätt som är stötande ur många synvinklar.

När det sedan gäller att gå in i börsbolag måste jag ställa frågan: Anser sig Sven-Erik Österberg vara representativ för sitt parti? Skall Sveriges regering och riksdag gå in i börsnoterade bolag och föreskriva vad de skall göra och inte göra för att staten råkar äga en relativt stor andel?

Tror Sven-Erik Österberg att några andra i ett sådant läge vill investera i det bolaget, och vilket värde får det om man är beredd att göra saker utifrån politiska utgångspunkter i stället för de utgångspunkter som gäller för företagets bästa? Sven-Erik Österbergs synpunkter i de här delarna avviker i alla fall från vad en lång rad socialdemokratiska näringsministrar tidigare uttryckt om att statliga företag skall skötas på ett likvärdigt sätt som motsvarande privata. Därmed skall man inte gå in och försöka styra bolaget, i synnerhet inte när det finns på börsen, utan man styr det via bolagsstämma och styrelse.

Anf. 150 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag är väl medveten om vad som gäller för börsnoterade företag och på vilket sätt man styr. Det var därför jag också i mitt huvudanförande sade när det gällde skogsmark och skogligt ägande att det var olyckligt att man gick in och sålde ut dessa bitar från Domänverket redan 1994. Hade man behållit det som var från 1992, bolagisering osv., hade man också haft ett helt annat inflytande med staten som ensam ägare i det här läget på det sätt som är. Det tycker jag är en viktig bit när det gäller det här.

En annan sak är – och det känner ju Per Westerberg till från det privata näringslivet också – att ägarnas intresse inte på något sätt är okänt. Det är klart att det överskuggar också hur bolagsledningen agerar. Det gör det på privata marknader, och det borde faktiskt kunna gälla även på den statliga sidan. Däremot är det ju sämre, om man ser totalt sett, hur det följs upp. Vi hade ju för inte så länge sedan en affär som vi kan tänka tillbaka på då man blev oerhört upprörd när ägarna, staten, faktiskt hade en synpunkt på vad som skall hända med bolaget. Försäljningen av Stadshypotek är ett exempel då man blev oerhört upprörd. När Wallenberg har en synpunkt är det mera precis som det skall vara i det här läget. Jag tycker faktiskt inte att det är fel att ha en åsikt i den här frågan på det sätt som vi har haft.

Anf. 151 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Att ha en åsikt är inget fel, tvärtom. Jag uppskattar debatt och tycker att det är livsluften i kammaren.

När det sedan gäller vad ägaren skall ha för synpunkter och hur man styr bolag så finns det faktiskt reglerat i svensk lagstiftning. En styrelse *måste* se till bolagets bästa och samtliga ägare. Det står i aktiebolagslagen, och man har skyldighet att göra det. Och det gäller enligt min uppfattning även staten som ägare, även om man har andra åsikter i kammaren. Man följer aktiebolagslagens regler. Därmed styr man vilka representanter man tillsätter i bolagsstyrelsen respektive att man självfallet ser till att de följer aktiebolagslagen. Man måste se till bolagets bästa. Är det ett bolag måste man också göra en kommersiell affär. Det gäller även utdelningen av Vasaskog till de nuvarande aktieägarna. Det tycker jag är

rimligt, men det är det som inte den socialdemokratiska regeringen har skött på ett bra sätt.

Prot. 1998/99:38
17 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

11 § Regional utjämning och utveckling

*Regional utjämning
och utveckling*

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU2

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 152 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 kring stöd-områdesfrågor.

Politikens huvuduppgift är att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt och att förbättra enskilda individers, företags, regioners och därmed landets konkurrensförmåga på alla sätt. Skattetryck, utbildningsnivå, kapital, infrastruktur, regelsystem och attityder; allt detta utgör den enda grund vi långsiktigt har att stå på när det gäller att utveckla välstånd och därmed välfärd i det här landet.

Därför är god regionalpolitik, för mig i varje fall, liktydigt med allmänt god konkurrensförmåga för företag och människor i allmänhet. Att åstadkomma just dessa goda förutsättningar finns det dock olika recept på. Det kan ju låta lite besynnerligt. När jag beskriver vad jag vill ha ut av den s.k. regionala politiken så är det inte storleken hit eller dit på olika bidrag som jag tycker är avgörande, utan det är en fungerande tillväxtpolitik som skapar respekt och trovärdighet bland våra näringsidkare.

När jag möter företagare, så visst diskuteras bidrag, storlek och inriktning, för det är en del av den rådande verkligheten för dessa. Men lika ofta efterlyses just att bidragen borde bli färre. Därmed minskar behovet av regelsystem och byråkrater som är satta att hantera bidragssystemen. Krånglet att leta i bidragskatalogerna skulle minska, och företagaren skulle få mer tid över till det han är satt att sköta, nämligen företagandet.

Det har visat sig att bidragspolitiken inte fungerar. I stället har bidragen försämrat konkurrenssituationen för många företag. Vissa får bidrag och vissa får det inte.

Jag tror att alla här under hösten har kommit i kontakt med en företagare som demonstrerat här ute på Mynttorget under hösten. Han har varit i just den här situationen. Han ansökte om regionalt utvecklingsbidrag, eller vad det nu var, men fick det inte, medan däremot grannen, det konkurrerande företaget, fick sitt bidrag. Därigenom skapades en ojämlikhet mellan de här konkurrerande företagen. Efter några månader, med det här i bakgrunden, måste företagaren förstås begära sig själv i konkurs.

Fru talman! Det här beskriver ingen ovanlig situation. Bidrag snedvrider konkurrensen och konserverar befintliga strukturer. Det är just den här verkligheten jag bär med mig när jag så säkert kan hävda att de riktade bidragens andel av tillväxtpolitiken borde minska till förmån för mer

generella åtgärder. En företagare vill växla minskade bidrag till förmån för sänkta skatter.

Regionalpolitiken är ju inte alldeles lätt att definiera. Den höga skatten på bensinen exempelvis underlättar ju inte för glesbygdsboende med stora avstånd till sina arbeten att kunna bo kvar. Kärnkraftsavvecklingen höjer elpriset och försämrar konkurrenskraften för pappersindustri och stålindustri. För många skogsägare, framför allt i inlandet, blir de höga produktionsskatterna på el tillsammans med kärnkraftsavvecklingen ett direkt hot mot deras existens därför att värdet på deras tillgångar, skogen, minskar. S.k. nollzoner bildas, där det inte längre är industriellt intressant att köpa skogsråvara. Det blir billigare att importera från Baltikum och Ryssland. Den bästa regionalpolitiska insatsen i det här området är att stoppa kärnkraftsavvecklingen och att sänka skatten på bensin, men per definition är inte detta just regionalpolitik. Det är inte att undra på att människor i den här delen av landet blir konfunderade när i gengäld bidrag i olika former skall kompensera bristen på en realistisk och målinriktad tillväxtpolitik.

Jordbruket är en grundförutsättning för en levande landsbygd. Vi moderater anser att de förändringar som föreslås i Björks utredning och som syftar till att ge det svenska jordbruket ett bättre konkurrensläge gentemot övriga EU skall genomföras omedelbart. Sänkt skatt på diesel och elenergi förbättrar möjligheten att behålla livsmedelsproduktion inom landet och ger välbehövliga jobb åt landsbygden. De här kostnadssänkningarna är, i min mening, utmärkt regionalpolitik, men regeringen säger ingenting. Regeringen sitter nöjd, och riskerar därmed att arbetstillfällena inom jordbruks- och livsmedelssektorn försvinner från Sverige. Fru talman! Passiviteten från regeringens sida kommer att innebära utflaggning av svenskt jordbruk.

En annan viktig fråga är utbyggnaden av informationstekniken. Den skall gälla hela landet. Varhelst jag bor och verkar är tillgång till nätet en tillgång för människor långt borta att vara nära.

Antalet regler och lagar som styr företagandet måste minska. Förenkla för företagare! Småföretagardelegationens förslag bör i huvudsak genomföras skyndsamt. Just att förenkla regelsystemen bör ges högsta politiska prioritet. Ett exempel på regelförenklingar är att alla som vill ha F-skattsedel bör få det. Enklare självdeklarationer är ett annat sätt, och förbättringar i momsutredning och skattekonton ytterligare sätt. Ingen F-skattsedel, inget företagande.

I övrigt hänvisar jag till den motion om förenklingar för företagande som vi moderater tillsammans med Kristdemokraterna har väckt. Den grundar sig på just småföretagardelegationens förslag.

Vad som händer just nu är att en jämn ström av flyttlass från skogsläna hamnar i de större städerna. Det beror inte på att man vill flytta alla gånger, utan på att förutsättningarna att stanna kvar har omöjliggjorts på grund av bristen på arbete. När arbetstillfällena försvinner, service försämrats och välfärd urholkas tvingas människorna att flytta, och då till orter där deras kompetens efterfrågas. Husen bommas igen, ljusen slocknar i våra bygder och de regionala obalanserna förstärks.

Fru talman! Regeringens politik för jobbskapande har misslyckats. Min uppfattning är väldigt klar, nämligen att det krävs oerhört mycket av tillväxtfrämjande åtgärder just nu för att minska arbetslösheten – kalla

det gärna för en tillväxtchock. Det gissel som plågar vår nation, arbetslösheten, undergräver människors möjligheter att klara sig själva, gräver hål i vår budget och tömmer regionerna på människor. Detta måste vi råda bot på.

Ni har säkert tidigare hört de här resonemangen och synpunkterna och ropen att vi i det här landet inte i det långa loppet nämnvärt kan särskilja oss från våra viktiga konkurrentländer när det gäller kostnadsnivåer, krångel, skatter och regelsystem. Diagnosen är ställd av fler än jag. Men varför skall det vara så oändligt svårt att ändra politiken så att man släpper loss människors inneboende drivkraft och därmed skapar möjligheter inför framtiden.

Sveriges problem kan inte lösas utan att företagandets och tillväxtens grundläggande förutsättningar förändras. Det gäller i synnerhet de mer utsatta områdena av vårt land. När det går dåligt för landet ökar de regionalekonomiska skillnaderna, medan de tenderar att minska när konjunkturen vänder upp. Därför är tillväxt, varhelst den existerar – i stad som på landsbygd, i norr som i söder – en självklarhet för att upprätthålla regional styrka.

Ett mer dynamiskt företagande och fler jobb kräver åtgärder som jag här redovisat på olika politikområden såsom skatter, arbetsmarknad, energipolitik, utbildning samt Sveriges förhållande till EU.

Fru talman! Jag har i mitt anförande uppehållit mig vid frågorna om tillväxt och företagande. Jag anser att det är min politiska huvuduppgift att plädera för förutsättningarna för en bra ekonomisk utveckling i hela vårt land. Nu när konjunkturen viker, varslen ökar och företag flyttar, som vi har hört, någon annanstans utanför vårt land är det absolut nödvändigt att varje parti här redovisar sin politik för jobb, tillväxt och regional utveckling.

Jag väntar med spänning på en beskrivning av vad regeringspartiet tänker göra för att stoppa flyttlass och häva arbetslöshetskrisen.

Anf. 153 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till reservation 2 i det betänkande som vi nu debatterar.

När jag under min förra period i riksdagen som ledamot i arbetsmarknadsutskottet kom i närkontakt med regionalpolitiken och dess olika stödformer blev jag konfunderad. Jag ställde mig frågan om det verkligen var nödvändigt med denna flora av olika bidragsformer.

År 1991 valdes jag in i länsstyrelsens styrelse hemma i Kronoberg. Där fick jag se och har sedan kunnat följa hur regionalpolitikens stödformer kommer till användning i olika projekt och gör nytta i det verkliga livet. Under de sju år som har passerat har en del former försvunnit och andra har tillkommit. De aktuella bidragsformerna i dagens s.k. lilla regionalpolitik är uppräknade i budgetpropositionen på s. 14 och 15 i utgiftsområde 19.

När Sverige 1995 blev medlem i EU medförde det ytterligare stödformer att ta hänsyn till och till att arbeta in i vårt regelverk. EU-reglerna är annorlunda och har andra avgränsningar. Kännetecknade för möjligheten att få stöd ur EU:s strukturfonder är att det oftast krävs s.k. medfinansiering för att bidrag skall utgå. Förenklat kan man säga att EU:s

strukturfondspengar, näringslivets medfinansiering och statliga pengar skjuter till en tredjedel vardera för att finansiera ett projekt.

Jag tar upp detta eftersom jag ser svårigheten för dessa båda system eller, om man så vill, dessa två bidragskulturer att samverka. Då har frågan på nytt rests inom mig: Är det här effektivt, får vi högsta möjliga utväxling av de skattepengar som vi satsar i den lilla regionalpolitiken?

Med detta som bakgrund hälsar vi kristdemokrater med tillfredsställelse den stora utredning om regionalpolitiken som regeringen redan i våras aviserade. Ännu har inga direktiv presenterats. Helt klart är emellertid att ju förr en djupgående analys av nuvarande system genomförs, desto snabbare kan en ny politik växa fram och läggas på riksdagens bord för beslut – en ny politik med förutsättningar för bättre utväxling av insatskapitalet.

Vi vill slå fast att det av direktiven måste framgå att regionalpolitikens mål ligger fast. Kristdemokraterna instämmer i de målformuleringar som riksdagen beslutade 1995, där man säger att målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

För ett år sedan, på hösten 1997, uttalade riksdagen att målet för utgiftsområde 19 är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

En mycket viktig komponent i den s.k. lilla regionalpolitiken är stöd-områdesindelningen, där kanske de flesta svårigheterna uppträder mellan vår inhemska indelning i områden och EU:s olika målområden. I vår kommittémotion N274 föreslår vi kristdemokrater att riksdagen med ett tillkännagivande skall beställa en ny samlad områdesindelning av regeringen. Som jag ser det är stöd-områdesindelningen den grund som den lilla regionalpolitiken i långa stycken står på. Det borde vara mycket lämpligt för den aviserade utredningen att i ett första steg lägga fram förslag till en ny stöd-områdesindelning. Nu har det gått ett halvt år och den aviserade utredningen har ännu inte kommit i gång. Vi har inte ens sett direktiven. Riskerna är därför stora att departementet hafsar ihop en halvmesyra, när vi i stället borde ha ett väl genomarbetat förslag att ta ställning till.

För övrigt är det faktiskt så att regeringen måste utarbeta och förelägga riksdagen en ny indelning, eftersom EU-kommissionens godkännande av den nuvarande områdesindelningen går ut under 1999.

Folkrörelserådet har under temat "Hela Sverige skall leva" skapat en rörelse som på några få år blivit en stark faktor för landsbygdens och småorternas fortlevnad. Den har vuxit från 500 lokala utvecklingsgrupper till 3 400 på ett tiotal år. Det är inte dåligt. Detta arbete är mycket värdefullt, och kristdemokraterna vill anvisa ytterligare 2 miljoner för denna folkrörelse som vi menar bevarar och utvecklar de svenska bygderna. Tyvärr har vi inte fått gehör för detta i utskottet, varför vi begär kammarens stöd för reservation nr 2.

Fru talman! Det kristdemokratiska budgetförslaget bildar en helhet. Eftersom finansutskottet har avvisat våra förslag gällande utgiftsområde 19 tänker vi kristdemokrater inte delta i omröstningen avseende hemstäl-

lanspunkt nr 5. Vi utvecklar i det särskilda yttrandet nr 3 våra skäl för att inte delta i omröstningen.

För att vinna tid skall jag inte upprepa dessa. Jag dristar mig dock att i punktform nämna dem:

- EU-anslaget bör utnyttjas bättre. Det bör utnyttjas fullt ut. Som jag ser det gäller det att återta så mycket som möjligt av den del av EU-avgiften som går just till strukturfondspengar och som finns avsatta för regionala satsningar i Sverige.
- Vi bör återta regeländringen att från den 1 januari 1999 slopa ned-sättningen av socialavgifterna för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsskötsel och jakt och fiske i stödområde 1 och delar av stödområde 2. Vi tror att detta stöd ger en utväxling av insatt kapital i förhållande till de regionalpolitiska målen och vill därför att det skall finnas kvar. Det ger en god utväxling.
- Som en följd av detta föreslår vi att anslaget A 4 räknas upp med 100 miljoner kronor. Det skulle ta bort den prutning som regeringen gjort och därmed återställa anslagsnivån till samma som för 1998, dvs. 420 miljoner kronor.

Fru talman! Än en gång vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 154 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Först vill jag med anledning av det första inlägget konstatera att jordbrukspolitiken givetvis är en viktig del i regionalpolitiken. Men då den kommer att behandlas i morgon kommer jag inte att ta upp den vid det här tillfället.

Fru talman! Den regionala utvecklingen går åt fel håll. Obalanserna ökar såväl mellan regionerna som inom regionerna. Uppgifter från Landstingsförbundet gör nu gällande att Stockholmsregionen kommer att öka med 20 000–25 000 personer per år. På en tioårsperiod motsvarar detta ett län av ungefär Västernorrlands eller Kalmar läns storlek.

Detta kan rimligen inte få fortsätta. Det behövs nu kraftfulla åtgärder för att vända utvecklingen. De punktinsatser som regeringen har föreslagit i tidigare propositioner och nu föreslår i budgeten är otillräckliga.

Det kan kanske kännas lite avslaget att stå här i kammaren och debatera regionalpolitik bara ett halvår efter det att riksdagen haft en stor debatt och fattat beslut om den förra regeringens regionalpolitiska proposition. Inte desto mindre visar siffror för tredje kvartalet från SCB att utvecklingen är oroande. Ändå ser jag lite av handling från regeringens sida. Regeringens handlingsförklaring är kanske det största hotet.

Sverige behöver en stark ekonomisk tillväxt. Marknadsekonomin tenderar att verka koncentrerande. Därför måste den kompletteras med åtgärder som motverkar koncentrationen utan att tillväxten i ekonomin försämras. Staten har det övergripande ansvaret för att förena målen om stark ekonomisk tillväxt och regional balans.

Fru talman! Den regionala bilden inger både oro och hopp. Den betydande befolkningsomflyttningen är allvarlig. Samtidigt finns det en kreativitet och entusiasm när det gäller att tillvarata den egna bygden och dess möjligheter. Med ny teknik öppnar sig nya möjligheter. Alla männi-

skor behöver inte flytta till arbete. Möjligheterna till distansarbete ökar. I stället är det nya faktorer som styr människors bosättning, t.ex. behovet av en annan livskvalitet.

Kreativitet och utveckling kan inte kommanderas fram. I stället måste samhället svara för en basservice och en infrastruktur som gör det möjligt att utveckla verksamheter utanför de större tillväxtregionerna. De avståndsackdelar som finns måste minska. Förbättrade kommunikationsmöjligheter är en självklar del i detta.

Det torde stå ganska klart för alla och envar, både de som lyssnar till dagens debatt och de som kanske har läst vår partimotion, att Centerpartiet är det parti som mest engagerat sig i frågorna om regional rättvisa och regional utveckling. Inte minst märks detta på att vi överfört mer medel än något annat parti till just detta utgiftsområde.

Sett till hur stort utgiftsområdet är måste jag säga att det är ett mycket stort gap mellan Folkpartiets neddragning på en halv miljard och vårt tillägg på samma summa i förhållande till regeringens förslag.

Nu skall man naturligtvis vara klar över att det som vi har att behandla i dagens betänkande, dvs. den lilla regionalpolitiken, inte är det som kommer att avgöra utfallet av den totala regionala utvecklingen. Icke desto mindre är den lilla regionalpolitiken ytterst viktig som ett "smörjmedel" för de områden som kommer i åtnjutande av insatserna. Många är de företagare och anställda som kan vittna om företag som utan dessa regionalpolitiska stöd endera lagts ned eller etablerats på annan ort.

Fru talman! Centerpartiet efterfrågar en tydlig nationell målsättning för regional utveckling. Alla delar i samhället måste styra åt samma håll för att den negativa befolkningsutvecklingen skall kunna vändas i områden som avfolkas. Utskottet konstaterar på s. 6 att regeringen uttalat att "det är nödvändigt att förstärka de regionalpolitiska åtgärderna inom den stora regionalpolitiken, bl.a. genom en ökad helhetssyn mellan olika sektorer."

Det kan inte nog understrykas att denna samordning av de insatser som görs är av yttersta vikt för möjligheten till regional tillväxt och utveckling. Tyvärr har regeringens uttalanden för det mesta slutat som endast uttalanden. I praktisk politik har vi sett lite av handling.

I betänkandet anförs att den utlovade regionalpolitiska utredningen kommer att tillsättas inom kort. Det är bra att den tillsätts även om det är ett halvår efter tidsplanen. Men jag vill i detta sammanhang fråga majoritetens företrädare: Hur blir det med den landsbygdspolitiska utredning som statsministern utlovade i samband med Landsbygdsriksdagen våren 1998? Kommer denna utfästelse att infråas och i så fall när?

Fru talman! Det krävs en ny regionalpolitik. Men det krävs även att vi förmår att ta tag i de akuta problemen. Centerpartiet anser att det behövs ett landsbygdslyft för att förhindra ytterligare utflyttning och utarmning av landsbygden. Småföretagande, miljösatser, ny teknik, decentraliserad utbildning, kvinno- och ungdomssatser och stöd till lokalt utvecklingsarbete är några åtgärder som krävs för att utveckla landsbygden.

En långsiktig, offensiv plan för utveckling av Norrlands inland med satsning på ökat företagande, bättre kommunikationer, informationsteknik och högre utbildning måste genomföras. De vattenkraftsproducerande regionerna skall få del av vattenkraftens vinster.

Segregationen i storstädernas förorter måste också brytas. Den offentliga servicen i utsatta områden bör stärkas. Integrationen av nya svenskar skall förbättras genom ökade resurser till bl.a. svenskundervisning. Det är också viktigt att miljön i storstäderna värnas. Grönområden skall inte bebyggas utan skyddas. Med Stockholms nationalstadspark som förebild bör nya nationalstadsparker etableras.

Det är inte de enskilda åtgärderna i sig som kan bryta den negativa utvecklingen. I stället är det omfattningen och förmågan att styra åt samma håll som är det avgörande. Förmågan att samordna och se lösningar måste känneteckna den övergripande politiken.

En politik för regional utveckling måste precisera vilken minsta samhällsservice som skall garanteras oavsett var i landet man bor. En av de större utmaningarna blir att lägga fast vad en garanterad grundservice skall innehålla. Denna grundservice i form av exempelvis post- och teleförbindelser, infrastruktur etc. måste garanteras av samhället. Det behöver dock inte innebära att det offentliga i alla lägen svarar för genomförandet.

Fru talman! När det gäller detta utgiftsområde har Centerpartiet ansett att mer medel för den regionala utvecklingen måste ställas till förfogande. Därför har vi i vår budgetmotion avsatt 500 miljoner kronor i ökad ram för utgiftsområde 19. Vi anser även att dessa medel skulle ha använts för småföretagarstöd. Då riksdagen redan har behandlat ramarna för de olika utgiftsområdena och Centerpartiets budgetförslag är en helhet är det i detta andra steg inte mycket att göra.

Fru talman! Jag hade gärna sett att det hade gått att nå en majoritet i denna nya riksdag för att riva upp beslutet om att höja de sociala avgifterna för lokal service, något som också kd-företrädaren här tog upp, samt för jakt, fiske, turism och jord- och skogsbruk i Norrlands inland.

Nedsättningen av socialavgifter är en regionalpolitisk stödform som syftar till att kompensera företagen i de aktuella områdena för de konkurrensnackdelar som finns i form av en liten lokal marknad, långa avstånd, ogynnsamma värderleksförhållanden och gleshet. Nedsättningen är 8 procentenheter. För mig var det obegripligt att moderaterna kunde stödja regeringen på den punkten för att få igenom ett förslag om att höja de sociala avgifterna för denna lokala service. Jag kan bara konstatera att fler partier har lagt fram förslag om att riva upp beslutet i den här frågan.

Allra sist vill jag göra en kommentar till den reservation som handlar om särskilda medel till Folkrorelserådet. Detta är faktiskt tillgodosett på annat sätt genom att Börje Hörnlund i förrföra regeringen fick igenom frågan om ett fast stöd till Folkrorelserådet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 155 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! I 40 år bodde jag i Storstockholm. Då hade jag ganska dåliga, för att inte säga usla, begrepp om förutsättningarna för att leva och bo och för att driva företag i glesbygd – jag är rädd att många andra stockholmare och sörlänningar har samma dåliga kunskap.

I början på 1980-talet flyttade jag till Lapplands inland och där har jag både som kommunpolitiker och som egenföretagare fått uppleva vilka villkor som gäller. Jag vill understryka att det inte alls bara är be-

kymmer. Tvärtom finns det oerhört många fördelar – men vi har väldigt långa avstånd!

Jag är glad över att riksdagens näringsutskott nu i januari skall besöka Västerbotten för att vi på ort och ställe skall få visa vårt näringsliv och våra förutsättningar.

Fru talman! Vad kan vi då åstadkomma med våra regionalpolitiska beslut i riksdagen?

Regionalpolitikens uppgift måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet, ja, kort sagt att göra det möjligt att leva ett bra liv i hela vårt land. Men det är, enligt min och Folkpartiets mening, inte enbart regionalpolitiska insatser som är avgörande för en orts eller landsdels möjligheter att erbjuda människor en bra livsmiljö med tillgång till arbete, utbildning, kultur och vård – ja, allt det som vi förknippar med ett välfärdssamhälle.

Målet för den liberala regionalpolitiken är att öka den enskilda människans möjligheter att fritt välja arbete och bostadsort. Vi anser att politiska insatser endast i begränsad omfattning kan utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan olika delar av landet. I stället bör regionalpolitiken utformas så att olika bygders och regioners unika förutsättningar att skapa goda levnadsvillkor tas till vara.

Folkpartiet har länge varit pådrivande för en allmän förändring av regionalpolitiken. Jag vill gärna säga till Åke Sandström att vi, till skillnad från Centerpartiet, inte tror att bidrag är det väsentligaste. Vi hörde bl.a. av Ola Sundell att det kan bli så att ett företag får stöd, medan det som är granne inte får det. Det är därför som vi tycker att det är bättre att satsa på generella åtgärder. Vi fick t.ex. vid vårt besök på NUTEK veta att man inte har funnit några säkra tecken på att företag på lång sikt klarar sig bättre när de fått stöd. Ibland är det faktiskt tvärtom.

Tidigare har det handlat om lokaliseringspolitik i Sverige. En regional balans skulle åstadkommas genom att centralt placerade beslutsfattare identifierade vilka investeringar som var på gång och såg till att dessa förlades till problemdrabbade områden. Grundtanken var alltså att sysselsättningen skulle kunna planeras fram genom myndighetsbeslut.

Den förändring som Folkpartiet länge har förespråkats innebär en övergång till en annan politik. Vi anser att man skall uppnå regionalpolitikens mål genom att satsa på och ge förutsättningar för den enskilda människan och hennes förmåga, precis som jag tidigare sade.

Vi anser att lokala resurser *inte* kan kommenderas fram genom politiska beslut. Men regionalpolitiken kan på olika sätt stödja, underlätta och stimulera utveckling. Denna ambition innebär, precis som tidigare talare sagt, att en lång rad områden som egentligen inte i snäv mening kategoriseras som regionalpolitik blir allt viktigare. Skapande förutsätter kontakter och utbyte, och därför är kommunikationer väsentliga. Utbildning och forskning, liksom ett vitalt kulturutbud, är också viktiga ingredienser. En allmän politik som underlättar små- och nyföretagande blir av central betydelse.

Glädjande nog tycks åtminstone delar av det socialdemokratiska partiet närma sig vår uppfattning. De tre statsråden Erik Åsbrink, Björn Rosengren och Mona Sahlin har, som tidigare nämnts här i kammaren, i en gemensam artikel i DN skrivit att tillväxt förutsätter ”att alla regioner kan utvecklas, att fler människor får jobb – –”. De erkänner också att

det finns brister i dagens regelsystem och att en översyn bör ske. Jag hoppas att den kommer snabbt.

Jag är övertygad om att den syn som kommer till uttryck i den citerade artikeln i DN är en bra grund att bygga vidare på. Med ökad tillväxt skapas förhoppningsvis också bättre förutsättningar för de mest utsatta regionerna i vårt land att leva och utvecklas. Med en god generell företagspolitik kan de speciella resurserna inom den s.k. lilla regionalpolitiken vara ett bra komplement.

Fru talman! Jag har inte för avsikt att beröra alla avsnitt i betänkandet men jag vill ta upp ett par punkter.

I en motion till riksdagen har vi från Folkpartiet bl.a. föreslagit att tillfällig inplacering i stödområde alltid skall vara tidsbegränsad. Även om den nuvarande stödområdesindelningen bara gäller t.o.m. utgången av 1999 och förhandlingar snart skall tas upp med EU-kommissionen om stödområdesfrågorna, anser vi att riksdagen bör lägga fast principen att beslut om tillfällig inplacering i stödområde alltid skall vara tidsbegränsat. Glädjande nog har de övriga partierna i den borgerliga gruppen ställt upp på vårt krav. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 av Folkpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centern.

Den del av de regionalpolitiska medlen som används som medfinansiering för EU-projekt är enligt min mening av stort värde. Vid riksdagens besök på IVA häromveckan betonades att en viktig faktor för regioner med framgång är byggandet av nätverk. Jag kan ge ett konkret exempel. I min hemkommun har Företagarna, Handelskammaren, SAF och Köpmannaföreningen startat ett projekt, ett nätverk, där de med stöd av kommun, länsstyrelse och EU-pengar anställt ett par personer som på mycket kort tid har skapat ett stort nätverk och bidragit till att skapa bl.a. nya jobb och ordna gemensam utbildning för småföretag. Det gäller då *små* företag med tre fyra anställda. De har hjälpt till med att öka kontakterna skola-näringsliv osv.

Jag tycker att det här är exempel på att förhållandevis små belopp kan åstadkomma mycket tack vare kraften hos enskilda människor.

Vidare: Jag hoppas att de av riksdagen i våras beslutade förändringarna av transportstödet, som bl.a. kommer att innebära möjlighet till transport till hamn i grannland, blir godkända av Europeiska kommissionen. Personligen tycker jag även att Sverige borde få prövat av EU om vi också skulle kunna få införa ett persontransportstöd. I Lycksele, där jag bor, och i orter ännu längre norrut utgör persontransporterna en mycket stor kostnad framför allt för tjänsteföretagen. Det kostar t.ex. ca 4 000 kr att flyga tur och retur till Stockholm, alltså nästan lika mycket som härifrån till New York. Jag kommer att lägga fram ett förslag i den riktningen nästa år.

Fru talman! Folkpartiets budgetförslag har avslagits av riksdagen, och det är därför inte meningsfullt att yrka bifall till våra förslag inom utgiftsområde 19. Vi i Folkpartiet avstår därför från att delta i beslutet om fördelningen inom detta utgiftsområde. Jag hänvisar i detta avseende till Eva Flyborgs särskilda yttrande till utskottets betänkande.

Anf. 156 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av det Yvonne Ångström sade om Folkpartiets mål i regionalpolitiken. Jag tycker att det är en bra beskriv-

ning. Nu skall man göra om regionalpolitiken till en mobiliseringspolitik, och man skall satsa på den enskilda människan. Man vill också inom parentes sagt utveckla transportstödet. Visst måste man rimligen ha pengar till den satsningen. En halv miljard mindre sammantaget i ram måste ändå ge mindre förutsättningar att åstadkomma det.

Anf. 157 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Varför vi vill minska lite på den lilla regionalpolitiken har jag redan förklarat. Vi har fått uppgifter om att de företag som får den typen av selektiva stöd ofta inte klarar sig särskilt bra.

När det sedan gäller persontransportstöd är det ingenting som vi föreslår i år, men när vi lägger fram ett sådant förslag kommer vi givetvis att se hur det kan finansieras.

Anf. 158 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiets regionalpolitiska huvudmål är att människor oavsett bostadsort skall ges likvärdiga möjligheter att arbeta och utvecklas och få del av samhällets resurser och service. När det gäller tillgång till arbete, högre utbildning och goda kommunikationer återstår mycket för att skapa rättvisa och valfrihet över landet som helhet.

Det är ofta de mest produktiva och exportinriktade delarna av landet som är i behov av en aktiv och stark regionalpolitik. En viktig orsak till detta är att de enorma vinster som skapas i exempelvis Norrlands inland sällan återinvesteras inom regionen utan i stället förs till statskassan och till huvudkontor i andra delar av landet. Trots att stora delar av vår välfärd fortfarande skapas i glesbygden betraktas den ofta som improduktiv, som en kostsam börda för de tätbefolkade delarna av landet. Miljöpartiet de gröna ser landsbygd och glesbygd som en betydelsefull resurs i utvecklingen mot ett långsiktigt hållbart samhälle.

På sikt bör, av principiella skäl, de regionalpolitiska bidragen kraftigt minska. Vinster från vattenkraft, skog och malm bör i stället i ökad utsträckning återföras till de områden där de skapats. Men till dess att så sker måste regionalpolitiken finnas kvar och utvecklas.

Vi anser att lokal förädling av t.ex. trävaror och livsmedel skall stödjas genom regionalpolitiska insatser. Privata och kooperativa företag på landsbygden skall uppmuntras genom återkommande kurser och ekonomiskt startstöd. Mycket talar för att *kvinnor* kan leda utvecklingen mot ett starkare och stabilare näringsliv i glesbygden. Sannolikt är en ökad satsning för att stärka kvinnors företagande i lands- och glesbygd en förutsättning för att återskapa en livskraftig utveckling i dessa regioner. För att möjliggöra detta vill vi öka anslagen på detta konto 1999 med ett resurstillskott på 20 miljoner till byutvecklingsgrupper och kvinnligt företagande i glesbygd. För åren 2000 och 2001 vill vi att resurstillskottet skall vara 100 miljoner.

Anslaget A 11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt skall bl.a. användas till en förlängd landningsbana vid Luleå/Kallax flygplats. Vi kan inte ställa oss bakom den investeringen och tycker att pengarna gör bättre och mer långsiktig nytta genom att läggas på byutvecklingsgrupper och kvinnligt företagande i glesbygd. Att satsa på ökat fraktflyg vid Luleå/Kallax flygplats är ett typexempel på en felsatsning, om man nu me-

nar allvar med sin uttalade strävan att bygga ett långsiktigt hållbart samhälle.

I den miljökonsekvensbeskrivning som gjorts av projektet redovisas att de globala effekterna på luftutsläpp blir positiva genom förkortad flygtid via Luleå, men man undviker jämförelser med andra mer hållbara transportalternativ och bortser helt från alternativet minskat transportbehov. Gör man sådana jämförelser finns inte längre några positiva globala effekter – tvärtom.

Vi menar att koldioxidavgifter och miljöavgifter och förr eller senare nödvändig resurshushållning kommer att bryta dagens trend så att fraktflyget minskar igen. Flygfrakt förbrukar 60 gånger så mycket fossilbränsle per tonkilometer som lastfartyg. En satsning på ökad flygtrafik vid Luleå/Kallax flygplats är därför ingen hållbar framtidssatsning utan en beklaglig felinvestering.

Flygplatsen är dessutom lokaliserad nära tät bebyggelse, och bullerproblemen är redan i dag stora och blir ännu mycket större med ett intensivt fraktflyg. Kostnaderna för att åtgärda bullerproblemen eller lösa in fastigheter kan komma att bli betydande, men de är inte inkalkylerade i projektkostnaden.

I övrigt, fru talman, instämmer jag i utskottsmajoritetens förslag men yrkar alltså bifall till reservation nr 3.

Anf. 159 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Fru talman! Vi upplever dagligen de stora och genomgripande förändringar som pågår inom ekonomi och näringsliv. De här förändringarna, som också tycks gå i en allt snabbare takt, påverkar faktiskt utrymmet för politiken och möjligheterna att bedriva en långsiktigt effektiv och hållbar regionalpolitik. Den ökade globaliseringen av ekonomin skärper konkurrensen på olika marknader, både här hemma i Sverige och i vår omvärld. Det sker förskjutningar av produktion och sysselsättning från kapital- och arbetsintensiva verksamheter till en produktion som kräver omfattande forskning och tungt kunskapsinnehåll. En sådan process påverkar givetvis den regionala fördelningen av produktion och sysselsättning. Företag med olika produktionsinriktning är beroende av olika produktionsresurser i form av personal, kapital, råvaror, kunskaper, kompetens osv.

Ett annat bekant faktum sedan länge är att vi ser en ökad tjänstesektorsandel i ekonomin, samtidigt som industrins del av sysselsättningen minskar. Vi märker också att småföretagen blir allt viktigare när det gäller att skapa nya arbetstillfällen.

Fru talman! Det ställs i dag allt högre krav på personalens utbildning och kompetens, vilket i sin tur påverkar företagens konkurrenskraft. De kunskapsintensiva företagen blir och är mer beroende av tillgången till nätverk, högteknologiskt kunnande och välutbildad arbetskraft. Vi ser att skillnaderna mellan industri- och tjänsteproduktion inte är lika tydliga som de var förut. I t.ex. produktionen av en bil kan tjänsteinnehållet motsvara omkring halva produktionsvärdet. Vi ser också att företagen använder sig av nya produktionsmetoder där kunskap, förmåga till innovationer och flexibla system spelar en allt ökad roll för konkurrenskraften.

Den kunskapsbaserade produktionen bygger i första hand på förädling och utveckling av idéer, kunskaper och information, vilket är motsatsen till den traditionella varuproduktionen, som innebär förädling av olika råvaror. Dessutom samverkar företag i mycket större utsträckning i olika former av nätverk, vilket möjliggör ett utbyte av information som i sin tur skall skapa förutsättningar för en viktig teknik- och kunskapsöverföring mellan företag. Vi märker vidare alltmer att produktionsförutsättningarna varierar mycket i olika regioner och kommuner.

Storstäder står för en stor del av den samlade produktionen. Arbetsintensiv produktion finns i hela landet med tyngdpunkten i mindre regioner. Forskning och kunskapsintensiv produktion finns främst lokaliserad till storstäderna och till de lokala centrum som byggs upp. Kraven på produktionsförutsättningar varierar för olika typer av produktion.

Den nya informationstekniken ger genomgripande effekter på olika delar av samhället och på näringslivet.

Fru talman! Det som jag här har sagt som inledning handlar om regional utjämning. Det handlar om att göra det möjligt att skapa en bättre framtid.

Jag vill påstå att med de stora och ibland drastiska förändringar av ekonomin som sker förändras också de regionalpolitiska förutsättningarna. Ett övergripande mål för en framtida regionalpolitik måste vara att ge alla regioner goda möjligheter att utvecklas på bästa sätt utifrån regionens egna produktionsförutsättningar.

Som jag ser det finns det starka samhällsekonomiska och välfärdspolitiska motiv för en mycket aktiv regionalpolitik.

Regionalpolitik och regional utveckling måste syfta till att ge likvärdiga levnadsvillkor för människor i olika delar av landet. Det skall vara möjligt att arbeta och bo i olika delar av landet.

Det måste skapas en uthållig tillväxt och en jämn fördelning av välfärden i hela landet. Vi måste se till att regionala obalanser motverkas.

Självfallet måste den stora regionalpolitiken, som omfattar näringspolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildning, forskning, infrastruktursatsningar osv., både kännetecknas och genomsyras av ett regionalt helhetsperspektiv.

Jag vill också påminna kammaren om att brister i helhetssynen när det gäller statliga organisationsformer betonades i samband med den förra regionalpolitiska propositionen, som vi debatterade här i våras. I denna proposition aviserades en utredning med uppgift att bl.a. analysera regionalpolitikens effekter på den regionala utvecklingen. Man skulle också studera den ekonomiska tillväxtens förutsättningar för att upprätthålla en bra regional balans i hela landet.

På förslag av arbetsmarknadsutskottet beslutade riksdagen att en utredning om den framtida regionalpolitiken skulle tillsättas. I den budgetproposition som vi nu behandlar talar regeringen om att det regionalpolitiska utredningsarbetet är en prioriterad uppgift under de kommande åren.

Jag har i dag fått veta att de direktiv som den särskilda kommittén skall arbeta utifrån nu är på delning i Regeringskansliet. Utan att gå för långt tror jag mig kunna säga att de synpunkter som framförs bl.a. av Harald Bergström på vad kommittén bör ta fasta på när det gäller den framtida regionalpolitiken också kommer att beaktas.

Åke Sandström undrade om landsbygdens problematik kommer att beaktas. Svaret från min sida är ja. Om inte landsbygdens problem belyses och sätts in i ett både nationellt och europeiskt sammanhang blir regionalpolitiken aldrig fullvärdig. Den kommitté som skall jobba med dessa frågor måste också sätta in landsbygden i det sammanhanget.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis säga något om EU:s strukturfonder, vilka också tas upp i detta betänkande.

Sverige omfattas av den gemensamma regionalpolitiken från 1995. De olika programmen kom dock i gång först under 1996, och i vissa fall först under 1997. Den första delen av programperioden användes därför till att utarbeta förslag från de olika stödområdena samt att förhandla om dessa med EU-kommissionen och att införa nationella beslutsorgan.

Med hänsyn tagen till att verksamheten kom i gång sent måste man ändå konstatera att genomförandet av programramen är relativt tillfredsställande. De hittills beslutade insatserna i form av EG-finansiering, nationell medfinansiering och privata medfinansieringar beräknas under perioden uppgå till ca 20 miljarder kronor, alltså mellan 1995 och 1999.

Strukturfondernas insatser kommer att få positiva effekter i flera avseenden. Med hittills beslutade åtgärder och medel skapas säkert tusentals nya arbetstillfällen – jag såg uppgifter om att man beräknade att mellan 10 000 och 15 000 nya arbetstillfällen kommer att skapas genom dessa satsningar.

EU:s strukturfonder skall kunna användas som kompletterande finansiering till den regionala utvecklingen som bör kunna drivas inom ramen för den regionala näringspolitiken.

Till sist noterar jag att den kommitté som skall utvärdera och lägga fram förslag på det regionalpolitiska området också skall analysera effekterna av EU:s regionalpolitik. Detta är nödvändigt för att vi skall få ett Sverige som utvecklas i samma takt.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 160 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Reynoldh Furustrand och jag har ungefär likartad syn på det mål som regionalpolitiken bör ha för att ge den effekt som vi eftersträvar.

Jag efterfrågade direktiven för den djupgående utredningen i mitt huvudanförande. Nu säger Reynoldh Furustrand att de är på delning.

Jag efterfrågade också om dessa kunde tänkas omfatta stödområdesindelningen, så att både den svenska områdesindelningen och den som tillhör EU-området skall utredas så att vi får en gemensam områdesindelning.

Kommer denna fråga att beröras, och kommer vi att få se ett förslag om detta under nästkommande år? Det vore väldigt värdefullt att få detta ordentligt genomlyst.

Anf. 161 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Eftersom det skall tillsättas en parlamentarisk kommitté som skall göra denna utvärdering förutsätter jag att den blir så sammanfattad att också Harald Bergströms funderingar och idéer kommer att tas upp.

Det vore ju märkligt om en sådan kommitté inte tog hänsyn till hela den regionalpolitiska utveckling som vi ser framför oss. Man kan inte bortse från ett Europaperspektiv och ett nationellt perspektiv.

Jag är tämligen säker på att de frågor som vi har diskuterat här i dag i kammaren belyses av denna kommitté. När kommittén sedan avger sitt betänkande och under den efterföljande remisstiden kommer synpunkterna att föras fram ytterligare. Vi – Harald Bergström, jag m.fl. – kommer återigen att få tillfälle att diskutera dessa frågor.

Anf. 162 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det låter ju tröstefullt. Det pågår ju en mängd olika utvärderingar osv. av dessa frågor. Just en samlad genomlysning vore värdefull. Men, Reynoldh Furustrand, om direktiven när det gäller stödombildningen – som utgör grunden för den lilla regionalpolitiken – skulle vara för svagt skrivna, kan man möjligen skicka med en hälsning genom Reynoldh Furustrand att denna fråga tas upp på ett bra sätt och verkligen blir belyst av kommittén?

Anf. 163 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Om jag får sitta med i kommittén kan jag föra fram Harald Bergströms uppfattningar. Men vi vet inte vilka som kommer att ingå i den. Det pågår ett förarbete för att ta fram de olika ledamöterna. Det är oerhört viktigt att man väljer ut människor som har en regionalpolitisk kompetens. Jag tror inte att jag skall tillmäta mig själv en sådan kompetens, eftersom detta område är nytt för oss i näringsutskottet.

När man ser på EU-problematiken finns det delar i den som jag tycker att man bör beakta på ett annat sätt. Det är inte allt som har varit bra, och det kanske blir föremål för en ny diskussion när vi skall förhandla fram det nya underlaget för nytt regionalpolitiskt stöd efter det att det gamla har upphört.

Anf. 164 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Oavsett vem det är som kommer att sitta i kommittén har jag en erfarenhet från arbete just med EU:s strukturfonder.

Därför vill jag gärna skicka med som en notering i protokollet att ett stort problem har varit att de svenska projektägarna inte har haft någon möjlighet att få ut förskott på de beviljade bidragen. Det är ett bekymmer i många fall, särskilt för enskilda projektägare. Är det kommuner och andra går det naturligtvis lättare.

Anf. 165 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Detta är tyvärr ingenting nytt. Under den korta tid som jag satt i Europaparlamentet kom vi i kontakt med den här typen av frågor och diskuterade dem. Som jag tidigare sade var ett av bekymren att vi inte fick vår organisation ordentligt färdig förrän i början av 1996. Den blev nästan inte helt klar under 1997 heller. Vi kom i gång något sent.

Min uppfattning är tämligen klar. Det som fru Ångström tar upp bör naturligtvis beaktas i framtiden. Det skall inte uppfattas att det finns någon form av diskriminering härvidlag.

Anf. 166 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:
Fru talman! Ett mycket kort tack för det svaret.

Prot. 1998/99:38
17 december

Anf. 167 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Reynoldh Furustrand ger en ganska bra analys och beskrivning av den förändring som vårt näringsliv går igenom och förändringarna av konkurrensförhållandena. Däremot lämnar han väldigt mycket i övrigt att önska om hur just vi i det här landet skall förhålla oss till de snabba förändringar som sker.

Flyttlassen från glesbygden, företagen som flyttar från landet, den höga arbetslösheten, allt detta är tecken på att den förda politiken inte håller, sett i förhållande till den goda beskrivningen av de snabba förändringarna. Jag vill väldigt kort fråga Furustrand just på detta område.

Först går den ena ministern ut och säger: Nu skall vi göra de här förändringarna, exempelvis när det gäller hushållsnära tjänster. Vips är en annan minister framme och säger någonting annat. Kan inte Reynoldh Furustrand här och nu tala om lite grann för näringslivet i norr, i söder, i glesbygd och i landsbygd vilka förändringar han tror är avgörande för att vi skall lösa dessa svåra övergångsproblem.

*Regional utjämning
och utveckling*

Anf. 168 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Om jag skulle göra Ola Sundell riktigt glad skulle jag naturligtvis säga att det är klart att vi skall sänka alla skatter, som Ola Sundell tidigare tillsammans med sina partikamrater föreslagit. Det kommer jag inte att göra.

Jag vet inte, Ola Sundell, vilka skatter som egentligen behöver sänkas. Jag vet att många delar av landet, och framför allt de delar och regioner som bl.a. Ola Sundell kommer ifrån, inte i första hand skulle vara betjänta av de sänkta skatterna. Där är det helt andra regionalpolitiska åtgärder än sänkta skatter som måste till.

Sedan är det väl inget konstigt att vi i ett stort parti som jag har förmånen att tillhöra har olika uppfattningar på många politikområden. Jag är inte överens med min regering i alla detaljer. Men i de stora hela frågorna har vi en samsyn. Det finns olika vägar och frågor på olika områden som jag skulle vilja se lösas på ett annat sätt.

Men det är uppenbart, Ola Sundell, att om vi inte har en regionalpolitik som ser till hela landets möjligheter och förutsättningar, och som icke enbart utifrån ekonomiska skäl också ser till behovet hos människor som bor i regionen, kommer vi att stå oss väldigt slätt.

Jag såg i ett pressmeddelande från Arbetsmarknadsstyrelsen att vi nu ser ett minskat antal varsel under november. Vi är nu nere på fjolårets nivå. Antalet varslade har minskat med inemot 3 600 personer. Det är en minskning med 1 900 varsel sedan förra månaden.

I en sådan situation är det angeläget att se till att vi kan fortsätta en utveckling som gör att vi får en stabil regionalpolitik med stabila och varaktiga företag i de regioner som bl.a. Ola Sundell representerar.

Anf. 169 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag fick inga besked utan en upprepning av just det vi har hört i stort sett hela dagen. Det är bra som det är, och vi kan se framtiden an med den tillförsikt som vi har bakom oss.

Det gäller just den här delen, och det gäller inte bara skatterna. Det var en viss antydning om att visst kan det finnas skatter som är hinder för utveckling och tillväxt. Men vi har regelsystemen.

Småföretagsdelegationens förslag, kan det vara något att stoppa in i maskineriet för att underlätta för företagande och tillväxt?

Det mest angelägna är att förenkla regelsystemen för strukturfonderna. Det vet jag av egen erfarenhet. Det är krångligt. Vissa har här läst upp att det inte betalas ut förskott, osv. Just i den lilla delen krävs det en regelförändring.

Sedan till frågan om regionalpolitikens betydelse hit eller dit. Där den vanliga politiken har misslyckats kommer i olika former bidragen och de riktade stöden. Är det inte skäl att förändra, sänka och ha mindre skatter just i syfte att lyfta hela landets tillväxt?

När BNP minskar i landet minskar den betydligt mer än i landet i övrigt i den region som jag kommer från. En god ekonomisk tillväxt i hela landet är även till gagn för västerbottningar, jämtar eller vad det nu kan vara fråga om.

Anf. 170 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Det är lite magstarkt av Ola Sundell att tala om god ekonomisk tillväxt när han representerar ett parti som under den period det hade regeringsinnehavet drog ned förutsättningarna för tillväxt i landet.

Den regering som nu sitter fick ordentligt ta itu med ekonomin för att skapa förutsättningar för att få tillväxt. Vad vi har kunnat notera de senaste åren är en tillväxt som vi inte har varit i närheten av under en väldigt lång tid. Det är bra, och det är nödvändigt att vi kan föra politiken på det sättet.

Jag har samma uppfattning som Ola Sundell. Regelsystem måste till och från ses över och gås igenom. Jag tror också att delar av Småföretagsdelegationens förslag kommer att redovisas som konkreta åtgärder som skall förbättra för småföretagen framöver. Jag är också mycket bestämd när det gäller hur sådana förslag skall användas. De skall riktas på ett sådant sätt att de ger möjligheter till varaktiga jobb.

Jag delar uppfattningen när det gäller strukturfondernas regelförhållanden. Den korta tid jag satt i EU-parlamentet hade jag synpunkter på detta. Ett sätt är att se till att våra EU-parlamentariker också uppmärksammar de bekymmer vi pekar på här hemma och för debatten på samma sätt som vi gör.

Förutsättningen för att föra politik är att ha en ömsesidig dialog mellan oss som har de politiska beslutsinstanserna och näringslivet som har de ekonomiska beslutsinstanserna. Där märker jag att vi nu är på mycket bättre väg än vad vi har varit under många år tidigare.

Anf. 171 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i näringsutskottets betänkande 2 som behandlar utgiftsområde 19.

Som vi tidigare hört är målen för regionalpolitiken att den skall skapa förutsättningar för en uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

Dessa mål avser hela regionalpolitiken inklusive vad som kallas den stora regionalpolitiken, dvs. åtgärder inom andra utgiftsområden än utgiftsområde 19, som kallas den lilla regionalpolitiken.

I första hand måste den stora regionalpolitiken, dvs. närings- och arbetsmarknadspolitik, utbildning, forskning, kultur och andra infrastruktursatsningar kännetecknas av ett helhetsperspektiv.

I denna helhet ingår även jämställdhet, integration, miljö och decentralisering för att skapa en regional balans.

Varför skall vi ha en regional balans? Vad är en positiv regional utveckling? Varför skall hela Sverige leva?

Nästan samtliga kommuner i Sverige utanför residensorterna och populära förortskommuner förlorar i skattekraft och befolkning. Om denna utveckling får fortsätta några år ytterligare kommer de sociala, miljömässiga och samhällsekonomiska kostnaderna för de stora folkomflyttningarna att bli mycket stora och belasta samtliga medborgare på ett negativt sätt. Vi får en hård geografisk segregering av Sverige som knappast någon får glädje av.

Fru talman! Jag tror inte att det är en självklarhet för alla medborgare att någon form av regional balans eller rättvis regional fördelning av våra gemensamma resurser är något viktigt eller önskvärt. Jag tror att det har blivit så inte minst genom många mediers framställning av problemen.

Det finns en relativt utbredd uppfattning om att stora delar av Sverige lever på bidrag från de produktiva områdena i söder och från de större städerna. Även om det inte är så i verkligheten, sett i ett helhetsperspektiv, visar det på nödvändigheten av att ständigt diskutera fördelarna med ett regionalt balanserat Sverige kontra fördelarna med att vi alla blir storstads- och förortsbor i de stora metropolerna.

För mig är fördelarna med ett regionalt balanserat Sverige där statsbudgeten fördelas efter varje regions speciella behov i stark sammanfattning ungefär följande:

- att vi tillgodoser starka demokratiska krav på att alla regioner skall få sin chans till en positiv utveckling,
- att vi skapar en mångfald av levnads- och kulturmönster som berikar hela samhället,
- att vi tillvaratar så mycket som möjligt av allt samhällskapital i landet,
- att vi gör det möjligt för kommande generationer att välja fler samhällsmönster utifrån nya värderingar om vad som är bra för ett samhälle samt
- att vi minskar riskerna för en överexploaterad miljö och gör det möjligt att bruka vår naturmiljö och våra naturresurser på ett ekologiskt ansvarsfullt sätt.

Alla är förlorare i den hejdlösa folkomflyttning som just nu pågår. Den nuvarande utvecklingen drabbar inte bara de mindre kommunerna. Storstäderna och länscentrumen brottas inte bara med trafikchaos och sjukvårdskris utan även med svår bostadsbrist samtidigt som segregation, kriminalitet och social utslagning breder ut sig. Det finns inga förnuftiga skäl till dagens avfolkning. Några nya jobb blir det inte.

På 50- och 60-talen flyttade vi till jobb, därtill högproduktiva sådana, men i dag är sannolikheten för den arbetslösa att få en anställning mindre i Stockholm än hemma.

En levande landsbygd och fungerande landsortsstäder är en angelägenhet för hela Sverige, särskilt för de tre storstäderna.

Anledningen till den nuvarande situationen är, som alltid, bristen på arbete och bristande politisk styrning. Hårda rationaliseringar och nedläggningar i den varuproducerande industrin, främst inom basnäringarna, samt neddragningar i den offentliga sektorn har drabbat de flesta mindre kommuner mycket hårt. Dessutom har vissa politiska förslag, t.ex. det kommunala inkomst- och kostnadsutjämningsystemet, drabbat samma kommuner med förödande kraft.

Jag har inte möjlighet att gå in på skatteutjämningsförslaget närmare just nu. Vänsterpartiet återkommer i remissväret. Jag kan ändå inte avstå från att citera ur Aftonbladet den 15 december i år:

”Går miste om 48 miljoner

Ulla Ölvebro (s) som tar över styret i Luleå vid årsskiftet är en av de starkaste motståndarna till förslaget.

– Det blir katastrofala följder för det här länet om förslaget går igenom, säger hon.

De 71 000 Luleborna går miste om ungefär 48 miljoner kronor.

– För Luleå motsvarar det en skattehöjning på 3 kronor och 80 öre, säger Ulla Ölvebro.”

Fru talman! Regionalpolitik måste ses som en helhet, som jag tidigare har anförts. Staten måste ta ett tydligare ansvar för en bättre regional balans. Det finns många exempel på att beslut som inte tar några regionalpolitiska hänsyn fattas.

Ett exempel är att Luftfartsverket har beslutat att lägga ned trafikledningscentralen på Midlanda för att koncentrera verksamheten till Sturup och Arlanda. Luftfartsverkets generaldirektör ser inte vilka negativa konsekvenser det får för en sådan liten kommun som Timrå i Västernorrland. De 40-tal högt specialiserade jobb som nu finns inom flygledningen på Midlanda flygplats flyttas till redan överetablerade regioner som Stockholm och Malmö. I värsta fall måste ett 40-tal personer och deras familjer lämna Norrland, och kanske även Sverige. Detta är ett konkret exempel på beslut som skapar regional obalans.

Fru talman! Jag skall nämna ännu ett exempel på hur dåliga beslut kan påverka människor som bor på långt avstånd från de största städerna. Det handlar om avreglering och höga avkastningskrav.

I och med avregleringen av flyget sade regeringen att om avregleringen skulle medföra stora negativa regionala effekter skulle man vidta åtgärder. Sedan avregleringen har priserna för resor i t.ex. Gällivare ökat med nästan 70 %. Andelen resande har i det närmaste halverats. Normalpriset för en biljett Gällivare–Malmö är 8 000 kr. För det priset kan man bo två veckor på hotell i Florida.

I vår regionalpolitiska motion har vi i Vänsterpartiet lämnat ett flertal förslag på hur man kan utjämna de regionala obalanserna. Många förslag återkommer i vårbudgeten.

Fru talman! Jag vill försöka mig på att göra en sammanfattning här.

För att skapa förutsättningar för tillväxt måste regionen ha en infrastruktur som lägger grunden för dynamik. Ofta identifieras infrastruktur främst som teknisk sådan, där kommunikationer i form av vägar, järnvägar, datanät, VA-system, eldistribution o.d. sätts i fokus. Utöver den tekniska infrastrukturen är en mental infrastruktur av stor betydelse. Här är t.ex. tillgången till kunskap och utbildad arbetskraft, närhet till universitet och högskolor och tillgänglighet och närhet till sjukvård av stor betydelse.

Även kulturell infrastruktur har betydelse i detta sammanhang. Kreativa och nyskapande satsningar växer inte endast fram ur den rena kunskap som skapas vid universitet och högskolor utan kommer fram i samverkan mellan kompetenser med olika förutsättningar.

Den regionala politiken har som mål att utifrån de förutsättningar som finns i varje region stimulera en hållbar ekonomisk tillväxt som kan bidra till fler växande företag och därmed ökad sysselsättning för både kvinnor och män.

Anf. 172 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill bara ställa en kort fråga till Gunilla Wahlén med anledning av att hon berörde kostnadsutjämnningen mellan kommuner och landsting i det här landet. Är Gunilla Wahlén beredd att här och nu lova att Vänstern ställer upp på förslagen att försöka förändra det lagda förslaget till något bättre, i enlighet med vad hon har sagt här?

Anf. 173 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Det jag kan säga här och nu är att Vänsterpartiet kommer att arbeta med detta och svara på remissen. Vi kommer säkert att förbättra det här förslaget i många delar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.58 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00

12 § Energi

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 174 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag måste erkänna att ibland känns debatterna i kammaren och politiken lite lätt surrealistiska.

I dag har vi ägnat en stor del av dagen åt att debattera arbetsmarknadspolitik. Vi har kunnat konstatera att fyraprocentmålet för öppet arbetslösa spricker. I fredags redovisade regeringen det. Vi har kunnat konstatera att många svenska företag lägger sina huvudkontor utomlands.

I dag redovisade TT att Ekonomistyrningsverket räknar med att budgetunderskottet i år blir 3,4 miljarder kronor och nästa år 13,9 miljarder kronor. Ekonomistyrningsverket räknar med att utgiftstaket kommer att överskridas med drygt 2 miljarder nästa år. Och sedan skall vi samtidigt samma dag debattera energipolitiken.

Vi debatterar då energipolitiken och utgifterna på energiområdet. Det är en politik som riskerar att öka arbetslösheten, en politik som är skadlig för företagsklimatet. Den är negativ för miljön, och den orsakar högre kostnader för samhället och för enskilda.

Vi har kunnat konstatera att varslen läggs i de energislukande företagen. I Degerfors är över 100 människor varslade. I Avesta ligger varslen. I Hällefors ligger varslen. I Hofors ligger varslen. Och här i riksdagen diskuterar vi inte bättre villkor för basindustrin utan avveckling av en av basindustrins råvaror – el och energi.

När basindustrin drar ned avvecklas försvarsindustrin och huvudkontoren flyttar för annan industri.

Fru talman! Den socialdemokratiska energipolitiken är tillväxtfientlig, när vi i stället borde sända signaler från riksdagen och från näringsutskottet om att tillväxten borde vara en av de viktigaste frågorna. Vi borde diskutera hur vi skapar möjligheter att betala välfärden, inte hur regeringen vill avveckla den.

Därför borde en energipolitisk debatt handla just om tillväxt och om en förnuftig energipolitik. Den borde handla om att använda de resurser vi har, om att utnyttja de befintliga kraftverken – de säkra, miljövänliga och resurssnåla anläggningar vi har och de kärnkraftverk vi har.

Det finns möjligheter för en bred koalition för tillväxt och bättre villkor för basindustrin – en bred koalition med näringslivet, med en i stort sett samlad fackföreningsrörelse och med flera borgerliga partier här i riksdagen. I stället skapar regeringen en koalition med de tillväxtfientliga.

I ett betänkande för utgiftsområde 21 borde man kunna läsa ut vad statens utgifter på energiområdet kommer att vara nästa år. En stor del av utgifterna berör avvecklingen av den säkra miljövänliga kärnkraften. Det är ett program som visar upp häpnadsväckande brister i effektivitet. Man får bidrag till småskalig vattenkraft med mycket tveksamt miljöresultat. Man får bidrag till olje- och gaseldade bränslepannor om man byter från elvärme till olja eller gas. Man får bidrag till mysbrasan i kakelugnen.

Men Boverket redovisar att pengarna inte har någon som helst inverkan på effektbalansen.

Jag hade, fru talman, trott i min oskuldskraft att i ett anslagsbetänkande skulle man kunna utläsa kostnaderna för 1999. Men jag måste tyvärr erkänna att jag inte klarar det. Jag ser att det är ett antal utgifter som är uppräknade till totalt ungefär 1,7 miljarder kronor på olika anslag. Men den enskilt största anslagsposten finns inte med, den som handlar om avvecklingen av Barsebäck.

Jag tycker att det är rimligt att riksdagen skall ges besked om vilka kostnader man räknar med för avvecklingen. Jag tycker att när jag som riksdagsman kommer hem och får frågan om hur stora statens utgifter på energiområdet kommer att vara nästa år i alla fall på ett hum skall kunna svara om det är 1,7 miljarder eller 3, 5 eller 10 miljarder kronor. Jag kan det inte.

Därför skulle jag vilja fråga Barbro Andersson om hon kan redovisa och redogöra för hur stora statens utgifter på energiområdet kommer att vara nästa år. Tycker Barbro Andersson att det är rimligt att riksdagen får en sådan information? Eller är det så att vi här i riksdagen skall tvingas sväva i okunnighet om vilka utgifter staten skall ha nästa år?

Jag kan tänka mig att svaret blir att av förhandlingsmässiga skäl skall det inte redovisas för riksdagen. Men till pressen kan man läcka hur mycket pengar man räknar med skall betalas till Sydkraft eller formellt till Vattenfall. Till pressen kan man tala om det, men riksdagen får inget veta. Jag tycker att detta är nonchalant mot det högsta beslutande organet, riksdagen. Det är nonchalant att inte ge information, att inte ge oss möjlighet att pröva beloppen i sammanhanget.

Vi har också tidigare i dag diskuterat regionalpolitik. Jag kan inte undgå, ändå, att något kommentera energipolitiken ur ett glesbygds- eller skogsbygds perspektiv. Energipolitiken är det kanske enskilt viktigaste politikområdet för skogsindustrin, som gör att en stor del av vårt land kan leva. 1 öre på kilowattimmen motsvarar 10 kr per kubikmeter massaved av gran – 1 öre på kilowattimmen. Det ger stor effekt för skogsbönder, skogsarbetare, åkare och entreprenörer ute i skogsbygderna.

Kärnkraften har en viktig plats i det svenska energisystemet. På den avreglerade elmarknaden är det och borde det vara kraftbolagen som skall avgöra, så länge säkerhetskravet uppfylls, om och när kraftverk skall avvecklas, renoveras eller byggas ut. Det finns ingen anledning att här i riksdagen ta ett politiskt beslut om kärnkraftens avveckling. Avvecklingslagen kan därför förpassas dit där den hör hemma – i papperskorgen.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Det är ett brott mot budgetlagens principer också i andra delar.

I reservation 4, som handlar om landsbygdens elektrifiering, hittar man på något alldeles nytt budgettekniskt fint. Man låter nämligen Svenska kraftnät betala sådant som borde ligga inom statsbudgeten.

Skall vi i riksdagen ha en möjlighet att bedöma kostnader, intäkter och utgifter är det rimligt att kostnader redovisas i statsbudgeten, inte över olika affärsverk eller statliga bolag. Därför borde det vara en självklarhet att man gav regeringen i uppdrag att återkomma med ett förslag på finansiering.

Fru talman! Jag skall bara yrka bifall till reservation 1. Jag står självfallet bakom övriga moderata reservationer, men nöjer mig, som sagt, med bifall till den första reservationen.

Anf. 175 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna vill avveckla kärnkraften på ett ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt. Den första reaktorn anser vi kan fasa ut när vi tillfört och/eller sparat bort motsvarande el. Tillförseln skall baseras på förnybar elproduktion. Det är den kristdemokratiska linjen.

Den överenskommelse om avveckling av kärnkraften som träffades mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet går stick i stäv med regeringens och riksdagens uttalade miljömål och ekonomiska mål.

Om uppgörelsen fullföljs får den mycket negativa konsekvenser för miljön och för vårt lands ekonomi. Svenska folket har insett detta. Endast 18 % vill snabbavveckla kärnkraften enligt trepartiuppgörelsen.

Det ser i dag ut som om vårt lands energibehov inte skall kunna minska, utan tvärtom så ökar det. På något sätt måste därför ny el tillföras. Trots stora satsningar på förnybara energislag kommer de bara att kunna täcka en liten del av vårt elbehov. Kvar att tillgå finns de fossila bränslena.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att det borde vara en självklar sak att, precis som när man vill bygga en ny anläggning för energiproduktion, nu göra en miljökonsekvensbeskrivning för att utvärdera effekterna av en stängning av Barsebäck, reaktor för reaktor. Men, det vågade man inte föra in i trepartiuppgörelsen eftersom man redan då visste att beslutet skulle leda till ökad användning av el från fossileldade kraftverk. Man visste då att en stängning av Barsebäck leder till en femprocentig ökning av koldioxidutsläppen. Med öppna ögon har de tre partierna beslutat ställa om vårt energisystem till mer olja, mer kol och mer fossilgas! Också utsläppen av svavel och kväve kommer att öka.

Sverige kommer således medvetet att bidra till klimatpåverkan och till ökad försurning. Vi måste tyvärr konstatera att regeringen är i total avsaknad av en helhetssyn i energi- och miljöfrågan! De frågorna hänger ihop. Samma kritik måste även riktas mot Centern och Vänsterpartiet.

Fru talman, låt oss också se på de samhällsekonomiska konsekvenser som drabbar Sverige om uppgörelsen fullföljs.

Frågan om ersättning till berörd reaktorägare är inte löst.

Kristdemokraterna motsatte sig för ett år sedan att regeringen skulle bemyndigas att fatta beslut som leder till kostnader som var okända vid beslutstillfället, men som man med säkerhet visste skulle innebära ett betydande överskridande av anslag.

När nu regeringen har återkommit och begär en förlängning av bemyndigandet vidhåller vi vår uppfattning. Det är oacceptabelt att riksdagen på detta sätt frånhänder sig beslutanderätten över statens budgetmedel. Det finns dessutom inget behov för ett sådant bemyndigande då riksdagen kommer att kunna besluta i rimlig tid, dvs. motsvarande den tid som Sydkraft behöver för att hålla sin extra bolagsstämma.

En snabbavveckling av kärnkraften kommer inte bara att få negativa konsekvenser för miljön. Den kommer också att få kännbara konsekven-

ser för Sveriges ekonomi, sysselsättning och företagande. Vi kristdemokrater ser den ekonomiska delen av uppgörelsen i ett bredare perspektiv.

Nu, när vi har sett att regeringens tillväxtprognoser måste revideras, när valrörelsens löften om minskad arbetslöshet inte på långa vägar kommer att kunna infrias och när fortfarande ännu mer pengar behövs för att klara samhällets ansvar för skolan, vården och omsorgen kunde man förvänta sig att det vore inom dessa områden som regeringen och dess stödpartier skulle sätta in sina prioriteringar.

Man diskuterar nu belopp i storleksordningen 7 miljarder för ett avtal med Sydkraft. Till detta skall läggas behovet av årliga driftbidrag för att täcka förlusten av stordriftsfördelar. Vid stängning av en reaktor får man ju ökade kostnader per producerad kilowattimme i kvarvarande reaktorer i och med att basen för tillsyn, service och underhåll minskar.

Ca 7 – icke finansierade – miljarder kronor. Var skall de tas? Hittills har snabbavvecklingspartierna inte visat att man ens har några idéer om var pengarna ska tas. Det är ett synnerligen oansvarigt sätt att leda landet.

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att det som nu är på väg att genomföras ligger långt från sunt förnuft, långt från verklighetsförankring och nationellt ansvarstagande.

Det blir mer fossilbränsle. Det kostar stora pengar, pengar som Sverige inte har. Så blir det när partitaktik får styra ett land.

Det som nu håller på att genomföras ligger också faktiskt långt borta från de principer som en gång låg som grund för inledningen av överläggningarna om avveckling av kärnkraften.

Det var principer som Kristdemokraterna kunde ställa sig bakom. Därför är det svårt att förstå hur partier som säger sig värna om miljön och vårt lands ekonomi kunde svänga i uppfattning på detta anmärkningsvärda sätt. Vi kristdemokrater står fast vid vår, realistiska, linje.

Fru talman! I linje med vår redovisade uppfattning anser vi kristdemokrater att den särskilda delegationen för el- och värmeförsörjning i Sydsverige är obehövlig och bör avvecklas. Vi anser att de särskilda insatser som kan komma att behövas kan hanteras av Energimyndigheten, och vi anser därför att anslaget bör minskas med 60 miljoner kronor för 1999.

År 1987 infördes det s.k. tankförbudet i kärntekniklagen. Tankförbudet har kritiserats sedan dess. Berörda företag, myndigheter och utredningar har upprepat att tankförbudet förhindrar ett effektivare utnyttjande av kärnbränslet, minimering av avfallsmängder m.m. Kvalificerade svenska forskare måste stå passiva och invänta forskning och utveckling i andra länder i stället för att nyttja sin framstående kunskap till att förbättra säkerheten och miljövänligheten till fromma inte bara för svensk kärnkraftsindustri utan även för t.ex. Ignalina och andra mindre säkra anläggningar. Kristdemokraterna anser att tankförbudet bör omprövas.

Fru talman! För att korta min talartid vill jag bara säga att när det gäller landsbygdens elektrifiering vill jag helt instämma i vad Ola Karlsson nyligen anförde från talarstolen. Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Anf. 176 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Debatten i det här avsnittet gäller ju utgifterna under 1999 för energiområdet. Jag kommer inte på något sätt att förlänga den

här debatten, bl.a. därför att jag inte var med under riksdagens förra session, men jag har efter många år i demokratiskt ledarskap, i föreningsliv och i politik lärt mig att man måste respektera fattade beslut. Det är en grundförutsättning för demokratin.

Vi har här fått en fantastisk beskrivning av Sveriges energipolitik. Jag utgår från att man talat mot bättre vetande. Jag tror faktiskt att de vänner som har talat före mig vet bättre än vad som har framkommit här.

Beskrivningen kan sammanfattas så att landets enda framtid är kärnkraften, och vi skall köra den tills alla verk av någon anledning har stannat. Sedan får vi se vad vi gör – det är inte så noga. Huvudsaken är att vi kan värna om kärnkraftsindustrin.

Många länder runt omkring oss avvecklar kärnkraften. Den är faktiskt inte någon framtidsteknik, men en del verkar tro det.

En detalj i det utgiftsområde som redovisas i de röda fina budgetluntor som vi har fått berör bl.a. subventioneringen av elskatten för storindustrin. Det är bara en liten post i all enkelhet om 8,29 miljarder. Det är ingen som på något sätt har ifrågasatt den. Jag har inte heller hört att storindustrin har varit särskilt negativ i just den delen.

Jag utgår, som sagt, från att den debatt som man vill starta grundar sig på beslut som tagits i demokratisk ordning. Det gäller, som Ola m.fl. har sagt, utgiftsområdet energi. För att spara tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 3 och 4.

Anf. 177 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Åke Sandström sade att jag talade mot bättre vetande. Det var kanske när jag pratade om skogsindustrins stora behov av elektricitet som Åke menade att jag talade mot bättre vetande. Men det är ju ändå så att mycket stora skogsindustrier också i Norrland faktiskt gör av med kolossalt mycket el. Ortviken och Modos fabriker är exempel på detta. En höjning av elpriset på 1 öre per kilowattimme motsvarar 10 kr per kubikmeter granmassaved för de här industrierna.

Det handlar då om virkesförsörjningen från Norrlands inland. Det är väldigt lätt att den ekonomiska gränsen för skogsbruket flyttas ned mot kusten, inte därför att det växer för dåligt utan därför att elpriset riskerar att stiga på grund av en statlig energipolitik.

Jag skulle vilja fråga: Är inte Åke Sandström bekymrad över denna tänkbara utveckling för skogsindustrin och för skogsbruket i Norrlands inland? Vart skall man däriifrån leverera sitt virke, om man måste sluta använda de energikrävande CTMP-maskinerna?

Jag skulle också vilja fråga Åke Sandström: Är det inte rimligt att riksdagen får besked om hur mycket resurser som skall gå åt nästa år? Tycker inte Åke Sandström att riksdagen skall få information om de största utgifterna under det här anslagsområdet?

Anf. 178 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Basindustrin är tillförsäkrad tillgång på el. Det har framgått av alla handlingar hittills, och jag har ingen anledning att betvivla det som sades när ni diskuterade detta under den förra riksdagssessionen.

Min kunskap om skogslänens situation är den – men jag har nu här i kammaren uppfattat att man kan beskriva verkligheten på olika sätt – att nollgränsen för massavedsuttaget i varje fall i de fyra nordligaste skogs-

länen kommer att flyttas väsentligt längre in i landet genom den satsning på biobränsle som det här beslutet innebär. Så är det i varje fall i de län som jag kan överblicka, och jag skall vara så korrekt att jag hänvisar bara till de länen. De har fått ett klart bättre netto på massauttaget genom att de har fått flera marknader för avsättning.

Det pågår förhandlingar och prövningar just i den här speciella frågan. Jag delar i princip Olas uppfattning att riksdagen skall ha besked på sådana här punkter, men det är av kända skäl inte möjligt i dag.

Anf. 179 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det förvånar mig ändå lite grann att en person som är så intresserad av skogsfrågor som Åke Sandström inte är bekymrad över kostnadsbilden för den viktigaste industrin, den som ger sysselsättning i Norrlands kustland och inland och även i Bergslagen. Tidningspappersmaskinerna gör av med kolossalt mycket el, och det är i mycket detta som upprätthåller ekonomin i skogsbruket.

Jag har ännu inte träffat någon skogsägare som får bättre betalt för granmassaveden som energiråvara än som råvara på pappersbruken. Det är möjligt att Åke Sandström träffar sådana skogsägare, men jag har inte gjort det.

Anf. 180 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Åke Sandström sade att kärnkraften ändå skall avvecklas och att man därför bör börja nu. Jag tycker inte att det är ett riktigt hållbart resonemang. Låt mig överföra det till ett annat område. Vi kan tänka oss att Åke Sandström har en bil som är två år gammal och som väl någon gång i framtiden skall skrotas. Varför inte skrota den redan nu?

Det är, som sagt, inte ett hållbart resonemang. Jag efterlyser mera av realism från Centerpartiet. Kanske kan vi få höra lite mera hållbara argument framöver.

Anf. 181 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Att jämföra en bil med en så riskabel industri som kärnkraftsindustrin är inte ett hållbart resonemang.

Anf. 182 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! ”Avveckla med förnuft – för ekonomins och miljöns skull” skulle kunna vara en bra överskrift över det som jag nu tänker säga.

Folkpartiet strävar efter att söka påverka svensk energipolitik i ett mer internationellt perspektiv, med både saklighet och miljöhänsyn som grund. Detta gör att vi anser att en successiv omställning av energisystemet är att föredra framför kortsiktiga beslut som leder till snabba och kraftiga störningar. Kortsiktiga beslut riskerar att kasta omkull förutsättningarna för viktiga delar av industrin, försämra sysselsättning och välfärd, urholka de offentliga finanserna och försvåra för hushållen.

Förnybara energislag måste ges tid för att utvecklas och erbjudas till konkurrenskraftiga priser. Med ekonomiska styrmedel kan man sätta pris på miljöförstöringen från de fossila energikällorna. Ekologiskt hållbar

energi och teknik som t.ex. biobränsle, solenergi, vindkraft och värmepumpar ges därmed en ökad konkurrenskraft.

Den avreglerade elmarknad som bl.a. vi i Folkpartiet verkade för under regeringsåren 1991–1994 innebär att konsumenterna får en större makt att påverka de produkter och tjänster som erbjuds på marknaden. För att öka konsumenternas kraft är det viktigt att den nationella avregleringen noggrant följs upp och att det skapas system som uppmuntrar just energisparande. Utöver ekonomiska styrmedel behövs aktiva insatser, t.ex. teknikupphandling, som uppmuntrar till energihushållning, utveckling av biobränsleteknik och annan miljövänlig energiproduktion samt forskning.

Jag tror att vi måste vara väldigt öppna för att framtiden kan komma att erbjuda nya energikällor och ny teknik som är både ekonomiskt och ekologiskt hållbar. Det säger sig självt att forskningen kring energiförsörjningen måste vara fri från regleringar. Det innebär att de begränsningar som i dag omgärdar kärnkraftsforskningen måste avskaffas. Därför bör vi skyndsamt avskaffa det tankförbud som vi för närvarande har i Sverige.

Dessutom innebär en förtida avveckling av kärnkraften att de allvarigaste miljöhoten, utsläpp av växthusgaser, troligen kommer att förstärkas. Ökad import av kolbaserad el, användning av fossilgas samt risk för import av rysk kärnkraftsel via Finland är troliga följder av en forcerad kärnkraftsavveckling. Företrädare för både Socialdemokraterna och Centern har deklarerat att fossilgas är en intressant energikälla i Sverige. Folkpartiet avvisar tankarna på en sådan utveckling. En stor satsning på fossilgas skulle kräva betydande investeringar i ledningar m.m. och för lång tid bygga fast Sverige i sådan elproduktion. Därmed skulle utsläppen av växthusgaser öka ytterligare och möjligheterna att nyttja inhemsk bioenergi starkt minska.

En forcerad avveckling av kärnkraften försämrar Sveriges förutsättningar att nå långsiktiga mål om minskade koldioxidutsläpp och strider mot klimatkonventionens anda. Det är högst oklokt att inte ta klimathotet på allvar. Den främsta orsaken till de senaste årens temperaturökning på jorden är den omfattande förbränningen av kol, olja och gas. Vi noterar att Sverige, med återopande av kärnkraftsavvecklingen, erhållit ökade möjligheter till koldioxidutsläpp inom ramen för EU:s totalram, nämligen plus 5 %.

Det som i dag framför allt bör oroa och leda till åtgärder är den bristande säkerheten i kärnkraftverken på andra sidan Östersjön, särskilt i nuvarande Ryssland. De medel som är kopplade till stängningen av kärnkraftverket i Barsebäck bör därför användas för en kraftfull satsning på kärnsäkerheten i Östeuropa, så att osäkra och misskötta kärnkraftsreaktorer i öst kan restaureras, i stället för att vi här i Sverige genomför det enorma resursslöseri som en förtida stängning av Barsebäcksverket faktiskt innebär.

Det faktum att Regeringsrätten förordnat om inhibition av regeringens beslut att förbjuda driften vid Barsebäck 1 visar att de principiella invändningar som riktas mot avvecklingslagen måste beaktas. Enligt vår uppfattning är det nödvändigt att utan tidsfördröjan upphäva avvecklingslagen. De principiella bristerna av lagen är tydliga, vilket bekräftas av den prövning som Regeringsrätten nu genomför. Förutom principiella

juridiska tillkortakommanden framstår avsaknaden av beslutsunderlag vad gäller effekter i övrigt av lagens tillämpning, såsom omfattningen av ersättning till reaktorägarna, verkan på Sveriges energiförsörjning, miljöeffekter och lagens överensstämmelse med EG-rättsliga aspekter, som i högsta grad otillfredsställande.

Därför måste lagen om kärnkraftens avveckling upphävas av riksdagen.

Vad gäller bemyndigandet för regeringen att överskrida anslaget i budgeten för kärnkraftens avveckling, så finns det enligt vår mening inte några som helst hinder för riksdagen att snabbt behandla ett förslag från regeringen om ett anslagsöverskridande och sättet på vilket ett sådant skall finansieras. Det kan i samma andetag också konstateras att beslutsgången på motpartssidan, hos Sydkraft, är sådan att något tidsmässigt pressat tidsläge inte kommer att uppträda. Det faktum att motpartssidan sammankallar en extra bolagsstämma med uppgift att pröva avtalet gör att vi anser att en motsvarande tillämpning också kan ske på den statliga sidan. Det bemyndigande som regeringen begär är alltså obehövt.

Men jag vill också påpeka det principiellt felaktiga i att bifalla regeringens förslag på just denna punkt. Om bemyndigandet utnyttjas kommer detta att innebära att riksdagen först i efterhand får tillfälle att behandla, eller rättare sagt konstatera, en mycket stor anslagsbelastning. Det är oacceptabelt att riksdagen frånhänder sig beslutanderätten över statens budgetmedel på det angivna sättet. Dessa skäl talar för att riksdagen inte bör bifalla detta bemyndigande, utan i stället skall förslag om anslagsöverskridande samt finansieringen av ett sådant föreläggas riksdagen för avgörande. Det utskottet härmed har anfört bör ges regeringen till känna.

Fru talman, jag står givetvis bakom alla Folkpartiets reservationer, men yrkar endast bifall till reservation nr 1 samt nr 2 om yrkande 1 av någon outgrundlig anledning skulle falla.

Anf. 183 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! I utgiftsområde 21 ingår Svenska kraftnäts investerings- och finansieringsplan. Merparten av de budgeterade kostnaderna, 1 646 miljoner kronor, är att hänföra till Polenkabeln. Summan skall upplånas externt. Miljöpartiet har länge påpekat att förslaget är illa genomtänkt och inte bör genomföras. Det finns långt mer angelägna investeringsbehov än en elkabel mellan Sverige och Polen. Betydligt större resurser än i dag måste läggas på att åstadkomma ökad energieffektivitet och användning av förnybar energi som ersättning för kärnkraft och fossila bränslen i såväl Sverige som Polen.

Men huvudproblemet med kabeln är miljöstörningarna: Förutom obotliga skador på Blekinges känsliga kustområden finns en betydande risk för en påverkan på fiskbeståndet. De elektromagnetiska fälten påverkar förmodligen fiskens vandringsvägar och orsakar med säkerhet cellförändringar som vi i dag vet ganska lite om, men har all anledning att hantera med stor försiktighet. Enligt Sveriges geologiska undersökning, som har varnat upprepade gånger inför den här anläggningstypen just i Blekinge, ger magnetfälten även upphov till ett ständigt pågående rostangrepp på metallföremål inom en radie på drygt 10 mil runt kabeln. Dessa problem kvarstår, trots att Polenkabeln sent omsider fått ett för-

bättrat tekniskt utförande som innebär att de planerade elektrodstationerna med tillhörande kablar inte längre behöver anläggas. Till detta bör läggas miljöstyrningarna på land från den strömriktarstation som skall anläggas. Det är fråga om en mycket stor anläggning som kräver att ca 7 ha mark tas i anspråk i ett område som är klassat som riksintresse för natur och friluftsliv.

Det är också upprörande att man forcerat fram en miljöprövning av ärendet i vattendomstolen före nyår, för att inte riskera att en prövning skulle kunna ske enligt den nya miljöbalken, vilket hade ökat sannolikheten för ett nej till kabeln.

Regeringens och utskottets förslag ger de finansiella förutsättningarna för det fortsatta arbetet med kabelförbindelsen. Jag yrkar därför att riksdagen inte ställer sig bakom investeringsplanen i de delar som rör Polenkabeln, utan att regeringen i stället på lämpligt sätt ges i uppdrag att se till att Svenska kraftnät och Swe Pol Link AB inte ikläder staten sådana ekonomiska förpliktelser som gör det svårt eller omöjligt att avbryta projektet.

Flera andra partier har käcka lokala kabelkritiker, men hur agerar de käcka kritikerna själva här i riksdagen?

För mig och Miljöpartiet är det en självklarhet att omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle måste följas av praktisk handling; det räcker inte med tom miljöretorik. Det enda ekologiskt hållbara alternativet för Blekinges kustmiljö i denna fråga, är att Polenkabeln inte byggs.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 3. I övrigt stöder jag utskottets förslag, men vill också i detta sammanhang kort redogöra för Miljöpartiets syn på vad den energipolitiska omställningen kräver på lite längre sikt.

Vi menar att energisystemet måste genomgå en total omställning som innebär en elproduktion med förnybara energislag och en slutgiltig avveckling av kärnkraften till år 2010. Detta år bör återinföras som slutår för kärnkraftsavvecklingen. Under de närmaste fem åren bör minst tre kärnkraftsreaktorer stängas, samtidigt som koldioxidutsläppen från energisektorn måste minska. Därför är det mycket olyckligt att regeringen och Björn Rosengren nu överger den linje som gällde för bara någon vecka sedan – att förhandlingarna med Sydkraft om en stängning av Barsebäck 1 skulle vara avslutade före jul – och nu vill invänta den rättsliga prövningen i Regeringsrätten.

Häromdagen förlorade Sydkraft ett mål i Stockholms tingsrätt och dömdes att betala statens rättegångskostnader, men de driver alltså fler processer mot staten. Man kan konstatera att Sydkraft inte delar den breda politiska majoritetens uppfattning att energisystemet behöver ställas om till ekologisk hållbarhet, utan mer ser till sitt kortsiktiga vinstintresse. Det är svagt av regeringen att inte jobba mer aktivt för att förverkliga det beslut om stängning av Barsebäck som skulle ha verkställts redan den 1 juli i år.

Sydkraft är inte ensamt skyldigt till de utdragna förhandlingarna med regeringen om avstängningen av Barsebäck. Miljöpartiet ställde sig vid sidan av energiöverenskommelsen, eftersom vi förutsåg att man skulle hamna i just det juridiska trask som man nu har hamnat i.

Att *förbjuda* kärnkraft leder ofrånkomligen till processer och skadestånd. I stället bör man ändra de ekonomiska styrmedlen och göra det

lönsamt att avveckla. Ett steg i rätt riktning vore att låta kärnkraftsproducenterna betala sina egna försäkringskostnader, som andra företag gör. Ett ökat ekonomiskt ansvar för olyckor innebär också ett incitament för kärnkraftsbolagen att ta ett större ansvar för säkerheten, t.ex. genom att stänga av vid nästa årsskifte eftersom datortekniken då kan orsaka problem.

En långt större målmedvetenhet krävs i energipolitiken för att de högt ställda målsättningarna skall kunna nås och göra Sverige till ett ekologiskt föregångsland inom denna sektor. Miljöpartiet anser att regeringens tillvägagångssätt för energiomställningen är alltför försiktigt. En mycket kraftfullare strategi måste utformas för att åstadkomma ett förändrat beteende på marknaden bland såväl producenter som konsumenter.

Vi förordar därför att stora satsningar görs på en utbyggnad av kraft- och värmeproduktion från förnybara energikällor. Mot denna bakgrund vill vi se mycket kraftiga resursförstärkningar under anslagen för budgetåren 2000 och 2001 på det sätt som framgår av vår motion N261. Den totala budgetramen för budgetåren 2000 och 2001 beräknar vi till 1,9 respektive 2,1 miljarder kronor, dvs. 470 respektive 455 miljarder kronor utöver regeringens förslag. I dessa budgetramar ingår också att ett nytt anslag inrättas för att främja utbyggnaden av solvärme.

Jag vill också, fru talman, och här instämmer jag i Ola Karlssons syn, understryka vikten av att det investeringsbidrag som avses gå till utbyggnad av små vattenkraftverk slopas eller enbart används för teknikförbättring i befintliga vattenkraftverk. Från Miljöpartiets sida kommer vi inför förhandlingarna med regeringen om kommande års budget att verka för att det energipolitiska omställningsprogrammet inte skall innehålla bidrag som stimulerar till fortsatt utbyggnad av orörda vattendrag.

Avslutningsvis måste jag kommentera Ola Karlssons och Inger Strömboms anföranden.

Merparten av Ola Karlssons anförande var en lovsång till kärnkraften. Han talade återkommande om vår säkra och miljövänliga kärnkraft. Men kärnkraften är inte säker, och det är ett av de stora problemen med den. Kärnkraften är inte miljövänlig. Även om det inte bolmar koldioxid och svavel ur kärnkraftverkens skorstenar är produktion av kärnkraftsel miljöfarlig i alla led.

Uranbrytningen är miljövidrig, men det tycker tydligen moderater och de annars så etiska kristdemokraterna att vi inte behöver bry oss om, för det sker ju utomlands och drabbar mest urbefolkningar i Australien och Kanada.

Själva driften innebär ofrånkomliga risker för allt levande under lång tid. Avfallet är ett stort och ännu olöst miljöproblem som vi kommer att lämna över till kommande generationer. Var är etiken, kristdemokrater?

Vi hörde också att Kristdemokraterna vill avveckla kärnkraften, men inte än, inte förrän vi har alternativen klara. Men samtidigt säger Inger Strömbom att stora satsningar på förnybara energislag bara kommer att kunna täcka lite grann av behovet. Så vi kommer underförstått inte att kunna avveckla kärnkraften. Detta tycker jag är karakteristiskt för Kristdemokraternas dubbelhet. Först var man linje 3 i kärnkraftsomröstningen. Nu är man närmast linje 1. Samtidigt säger man sig vilja avveckla, men inte än.

Inger Strömbom kritiserar andra partier för att svänga i uppfattning på ett anmärkningsvärt sätt, medan Kristdemokraterna minsann skulle stå fasta i sitt ställningstagande – jo, jag tackar, jag.

Anf. 184 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Matz Hammarström delar uppenbarligen inte min uppfattning att den svenska kärnkraften är miljövänlig och säker.

Nu tyder allt på att alternativet till Barsebäck är import av skitig dansk kolkraft eller tysk kolkraft eller polsk kol- eller oljekraft eller att det blir import av rysk kärnkraftsel eller kanske så småningom litauisk kärnkraftsel. Jag tycker att alla dessa alternativ är betydligt mycket värre, betydligt miljöfarligare, skadligare och osäkrare än att fortsätta att köra med våra svenska kärnkraftverk. För mig är valet av kärnkraften mycket en miljöfråga.

Sedan är det här, även om man ibland kan få ett annat intryck, en debatt om ett budgetbetänkande. Jag har full respekt för att Miljöpartiet vill avveckla kärnkraften. Men jag har i andra sammanhang ändå fått uppfattningen att Miljöpartiet talar och pläderar för öppenhet och tydlighet när det gäller redovisning.

Jag skulle vilja fråga Matz Hammarström: Varför skall inte riksdagen få en redovisning för vilka kostnader som beräknas nästa år inom detta budgetområde? Varför skall inte vi här kunna säga att statens utgifter inom detta område beräknas till 1,7, 3, 5 eller 10 miljarder nästa år? Är detta en rimlig hantering?

Anf. 185 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det var mycket på en gång. Jag skall i alla fall börja med påståendet om kärnkraftens säkerhet. Nej, Ola Karlsson, jag delar inte uppfattningen att svensk kärnkraft är säker. Ingen kärnkraft är säker.

Sedan är det myten som han fortsätter att sprida om att det enda alternativet till Barsebäck är smutsig dansk kolkraft. Så är ju inte fallet. Vi kan dels minska vår energianvändning, dels importera ren norsk vattenkraft. Dessutom finns det biobränslebaserad dansk kraft att importera.

Anf. 186 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Även om det möjligen var mycket i i min första replik, hade nog Matz Hammarström kunnat hinna med något lite mer än vad han gjorde nu.

Det är klart att det måste göras en riskbedömning för alla kärnkraftverk. För min del är svaret ganska givet, att de svenska kärnkraftverken verkar vara bra mycket säkrare än Ignalina och Sosnonj Bor, som vi riskerar att få importera ersättningskraften ifrån.

Sedan återkommer jag till min fråga: Är det ändå inte rimligt att riksdagen skall få information om den kanske största utgiften inom detta utgiftsområde nästa år? Vad finns det för skäl att undanhålla riksdagen den informationen? Vi har i andra sammanhang uppfattat Miljöpartiet som ett parti som talar för öppenhet och tydlighet vad gäller redovisning av statens kostnader.

Anf. 187 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! För att undanhålla information måste man ju ha tillgång till information. Ingen har ju tillgång till någon exakt siffra för hur mycket detta kommer att kosta.

Det är intressant att både moderater och kristdemokrater är väldigt angelägna om att vara motståndare till koldioxid i frågan om kärnkraft, men när det gäller privatbilism har man inte alls den ståndpunkten.

Anf. 188 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jodå, Matz Hammarström, visst vill Kristdemokraterna avveckla kärnkraften, men det måste ske med realism när vi har alternativ.

Matz Hammarström talar om ökade satsningar på biobränslen. Det låter jättebra. Ni har ju också i ert anslag reserverat lite extra pengar för kommande år, och det låter också väldigt bra.

Men vi måste vara realistiska. Vi förstår ju alla att er snabbavveckling av kärnkraften ändå kommer att leda till en stor ökning av koldioxidutsläppen. Då är min fråga: Var går gränsen? Hur stor ökning kan Miljöpartiet acceptera?

Sedan vill jag också ställa en annan fråga. Ni talar om att ni vill avveckla tre reaktorer under de närmaste fem åren. Hur vill Miljöpartiet betala detta? Det kommer att kosta. Var hittar Miljöpartiet de pengarna?

Anf. 189 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Bra kärnkraft avvecklar sig själv, säger vi. Vi vill alltså ändra på styrmekanismerna så att det blir lönsamt att avveckla kärnkraften. Som jag sade förut: Om vi inför ett krav på att kärnkraftverken betalar sina egna försäkringskostnader kommer lönsamhetsbilden att bli en helt annan. Kärnkraften kommer att avveckla sig själv.

Vi tycker inte att det är någon snabbavveckling att göra detta till 2010. Men vi tycker att det är realistiskt. 2010 tycker vi är realistiskt. Och vi har visat i rapporter att vi kan göra det utan att öka koldioxidutsläppen. Det kräver en annan skattelagstiftning, en skattelagstiftning som ger incitament till bl.a. energieffektivare teknik. Men det går att göra det utan ökade koldioxidutsläpp.

Anf. 190 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Förlåt mig, men det här låter väldigt dystert, måste jag säga. Det innebär ju vad jag kan se en stor, chockartad höjning av energikostnaderna för vårt land. Är det verkligen realistiskt?

Anf. 191 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är dystert att ha en plan för att avveckla kärnkraften till år 2010 utan att öka koldioxidutsläppen. Däremot konstaterar jag att Inger Strömbom inte med ett ord bemöter kritiken angående er påstådda etik visavi uranbrytningens problem för urbefolkningen och visavi kommande generationers problem med att ta hand om kärnkraftsavfallet.

Anf. 192 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s):

Fru talman! Energpolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången till energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Den skall skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Energpolitiken skall bidra till en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. En säker tillgång till el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft.

Energpolitiken skall utformas så att denna förutsättning bevaras. Energpolitiken skall också bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Dessa mål har slagits fast av denna kammare. Jag och andra företrädare för utskottet har ofta sagt detta, och det förtjänar att upprepas. Det är viktigt, menar jag, att vi håller det i minnet i den fortsatta debatten.

Förra året träffade Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centern en överenskommelse om en omställning av energipolitiken för en uthållig energiförsörjning. Det är en bra överenskommelse. Den innehåller bl.a. en kraftig satsning på forskning och utveckling av nya energikällor, ny teknik, satsningar för att minska elanvändningen, åtgärder för effektivare energianvändning och internationella klimatsatsningar. En ny myndighet har bildats, Energimyndigheten. Den började sitt arbete detta år och finns i Eskilstuna.

9 miljarder kronor avsattes under en sjuårsperiod för detta. I dag behandlar vi anslagen för nästa år, och jag vill yrka bifall till propositionen och avslag på reservationerna.

Att vi är oense mellan de olika partierna om energipolitiken har ju under lång tid varit känt. Moderaterna yrkade avslag då, och de yrkar avslag nu igen. Jag vill påminna om att alla partier i folkomröstningen sade att kärnkraften skall avvecklas. Än har inte ni moderater visat hur ni vill åstadkomma detta. Vi visar hur vi vill att det skall gå till. Det måste ske under ordnade former under tillräcklig tid. Vad föreslår ni? Inget i Ola Karlssons anförande gav ens en antydan.

Kristdemokraterna, som på sin tid förespråkade linje 3, fortsätter att förvåna. Ni som i Energikommissionen sade att en reaktor kan avvecklas utan att energitillgången äventyras, ni ville inte vara med. Samtidigt säger ni också att ni instämmer i huvuddragen när det gäller omställningsprogrammet. Varför inte löpa linan ut och ansluta er helt?

Folkpartiet fortsätter också att förvåna. Vi stod tillsammans för linje 2. Ni har ju övergett den. Men samtidigt säger ni i er motion att ni stöder omställningsprogrammet. Varför inte löpa linan ut ni också och ansluta er till hela omställningen?

Jag vill påminna kammaren om vad förre näringsministern Anders Sundström sade när vi debatterade omställningen. Han sa då bl.a.:

Sverige är ett land som behöver mycket el. Det gör vi därför att vi har det klimat vi har, för att vi har de avstånd vi har, för att vi bor så pass glest som vi gör. Det gör vi för vår industri och vår levnadsstandard. Vi är ett land som behöver mycket el och kommer att behöva mycket el även i framtiden.

Sverige är också ett land som behöver konkurrenskraftiga elpriser. Vi behöver också el under lång tid. De som investerar i Sverige investerar i sådana saker som tar lång tid att skriva av.

Det är vårt gemensamma ansvar att utforma energipolitiken på ett sådant sätt att kraven kan tillgodoses. Mycket el, säker tillgång, konkurrenskraftiga priser och lång tid.

Det här tål att upprepas, menar jag. Hur gör man detta på bästa sätt? Det gör man genom att se till att vi ständigt förnyar vår produktionsapparat. Därför anser jag och utskottsmajoriteten att de satsningar som beslutades förra året och de anslag vi i dag behandlar är en del av denna utveckling och förnyelse.

Det ser vi också genom det stora intresse som visas från olika håll för att få del av satsningarna. Alla ansökningar som kommit till Energimyndigheten visar på detta intresse, denna vilja att delta i utvecklingen. Det är en utveckling för framtiden, för en uthållig energiförsörjning.

Utskottsmajoriteten tillstyrker också förslaget om ett nytt stödsystem för den fortsatta elektrifieringen av hushåll i glesbygden. Tillgång till el är en viktig förutsättning för ett fortsatt boende och en fortsatt utveckling i de berörda bygderna. Därför menar utskottsmajoriteten att de helårsbebodda hushåll som i dag saknar el bör ges möjlighet till en tillfredsställande elförsörjning.

Utskottsmajoriteten tillstyrker vidare förslaget rörande verksamheten vid Svenska kraftnät och därmed också Polenkabeln. Jag menar att det är viktigt med ett samarbete runt Östersjön även i dessa frågor. Det är bra att vi har förbindelser med våra grannländer. Det finns många fördelar.

Det här projektet omgärdas också av omfattande prövningar enligt el-lagen, naturresurslagen, vattenlagen, lagen om kontinentalsockeln och plan- och bygglagen. Svenska kraftnäts investeringar och finansiering prövas årligen av riksdagen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 193 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Barbro Andersson Öhrn om hon kan redovisa vilka utgifter staten kommer att ha inom utgiftsområde 21 under nästa år.

Jag tycker att man som riksdagsledamot borde kunna läsa ut utgifterna ur ett budgetbetänkande som vi fattar beslut om här i riksdagen. Därför skulle jag välkomna om Barbro Andersson Öhrn kunde redovisa i stora drag hur stora utgifterna kommer att vara. Är det 1,7 miljarder, som det står i det här betänkandet? Eller är det 3 miljarder? Eller är det 5 miljarder? Eller är det 10 miljarder? Varför får inte riksdagen reda på den största enskilda utgiftsposten inom utgiftsområdet?

Pressen kan man läcka till från regeringens sida om vad förhandlingarna med Sydkraft landar på. Men riksdagen får ingen information. Tycker Barbro Andersson Öhrn att det är en bra ordning?

Jag skulle vilja citera ur en DN-artikel för ett par veckor sedan:

”Redan nästa år kan den svenska produktionen av el vara mindre än konsumtionen. Sverige riskerar därmed att bli beroende av importerad el mycket snart, skriver Energimyndigheten i en ny rapport. — — —.

Energimyndigheten har utgått ifrån att en kärnkraftsreaktor i Barsebäck läggs ner och att behovet av el ökar med 1,5 procent – – –. År 2000 uppskattas bristen till 3,2 TWh. Utvägen är, enligt Energimyndigheten, att mer el än nu produceras i så kallade oljekondenskraftverk eller att elimporten ökar.”

Är det detta som är den goda energipolitiken?

Anf. 194 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Det vore väldigt egendomligt om jag som företrädare för utskottsmajoriteten här försökte säga hur man skall genomföra de förhandlingar som pågår. Dels pågår förhandlingar, dels pågår en rättslig prövning. Innan det är färdigt är det omöjligt att säga någonting i det ärendet.

I övrigt vet inte jag om det är så att Ola Karlsson inte förstår, inte vill förstå eller inte läst vad vi gjorde i överenskommelsen. Där slår vi väldigt tydligt fast att det är de förnybara inhemska energikällorna som är de energikällor som skall ersätta när man inleder omställningen av energiprogrammet. Man inleder avvecklingen med inhemska förnybara energikällor. Det är de som är aktuella. Sverige skall vara ett självförsörjande land när det gäller energipolitiken.

Ola Karlsson har tidigare i debatten talat mycket om höjda elpriser. Det förvånar mig lite grann när jag i dag kan läsa en artikel i Svenska Dagbladet. Den handlar om Barsebäck och vad som har hänt. Det står att 1997 var spotpriset 25 öre. Nu är det nere i 15 öre. Vill man handla på terminsmarknaden är man nere på ”futtiga” – detta är Svenska Dagbladets beskrivning, inte min – 18 öre.

Talet om att den här omställningen gör att energipriserna höjs äger faktiskt ingen substans.

Anf. 195 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Om jag vore Barbro Andersson Öhrn skulle jag inte vara så bekymrad om Ola Karlsson inte förstod, inte läste och inte begrep. Jag skulle i stället vara mer bekymrad över att statliga Energimyndigheten uppenbarligen inte har förstått och inte har läst och begripit vad riksdagen har beslutat. Det var ju Energimyndighetens uppgift som jag citerade, nämligen att alternativet nu är produktion i oljekondenskraftverk eller ökad elimport.

När den statliga myndigheten på området säger så, då borde kanske Barbro Andersson Öhrn i alla fall lyssna eller fundera lite grann.

Jag tycker att man som enskild riksdagsledamot faktiskt av ett budgetbetänkande skall kunna läsa ut vad statens utgifter på ett budgetområde nästa år skall bli. Det är möjligt att Barbro Andersson Öhrn inte tycker att det är rimligt att riksdagen skall kunna sväva i okunnighet och bara någon gång vid en okänd tidpunkt bli serverad ett belopp från en regering som genom läckor till medierna har kunnat meddela varåt förhandlingarna med Sydkraft lutar.

Om det nu är möjligt att meddela uppgifterna till medier via läckor, varför kan man då inte redovisa till riksdagen om man nu ändå sitter på uppgifterna, Barbro Andersson Öhrn?

Anf. 196 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Nog vore det väl konstigt om man inledde en förhandling mellan två parter med att lägga ett golv på en summa. Ola Karlsson har nämnt 1,7 miljarder. Han har också nämnt 3 miljarder, 5 miljarder och 10 miljarder. Men vore det inte konstigt att inleda en förhandling genom att börja med att säga att vi lägger ett golv på 10 miljarder och sedan får vi se varåt det lutar? Det är ett upplägg som jag inte kan acceptera. Förhandlingar pågår. Således får vi avvakta resultatet.

Anf. 197 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Barbro Andersson Öhrn sade att det är en bra uppgörelse som har träffats mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet. Men enligt den uppgörelsen skulle Barsebäcks reaktor ha varit avvecklad till den 1 juli. Nu är det ju inte så, bl.a. därför att uppgörelsen juridiskt kanske inte är så hållbar.

Jag noterar att Barbro Andersson Öhrn inte sade så mycket om miljön i sitt anförande. Har Socialdemokraterna lämnat sina miljömål? Jag har bl.a. läst regeringsförklaringen mycket noga. Där sägs det inte mycket om miljön. Det står så här: "Miljöförstörelsen hotar såväl människors hälsa som djur- och växtarters existens på vår kontinent och i våra hav." Detta menar jag att man går emot. Man stöder nämligen en fortsatt miljöförstörelse just genom energiuppgörelsen. Vi vet ju att det blir ökade utsläpp av koldioxid, svavel och kväve.

Sedan vill jag passa på att fråga om finansieringen. Beloppet kan diskuteras. Ingen vet var det landar. Men som regeringsbärande parti måste man väl ändå ha funderat över var pengarna skall hämtas. Vem skall betala? Är det vården, skolan och omsorgen som skall göra det, eller var skall man trola fram detta okända miljardbelopp?

Anf. 198 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! Miljöfrågorna är viktiga. De får också ett stort utrymme i just omställningen till en uthållig energiförsörjning. Inger Strömbom har berört klimatfrågorna. I vårt förra betänkande – förra året när vi tog det här beslutet – påpekade vi att Sverige hör till de industriländer som har de lägsta utsläppen av koldioxid per capita och år. Vi skrev att vi delade den uppfattning som redovisas i propositionen beträffande en strategi för minskad klimatpåverkan från energisektorn där de internationella klimatinsatserna intar en central roll. Vi erinrade om att förslagen till långsiktiga åtgärder för ett ekologiskt uthålligt energisystem utgör nationella åtgärder som Sverige vidtar, bl.a. för att minska klimatpåverkan i framtiden. Vi skrev också att förslagen i propositionen inte innebär någon förändring av den nationella strategin – att koldioxidutsläppen från fossila källor skall stabiliseras på 1990 års nivå år 2000 för att därefter minska.

De gamla besluten gäller självfallet, även om vi inte skriver det just i dag när vi faktiskt bara behandlar budgeten.

Anf. 199 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Det var inte särdeles klargörande, framför allt inte när det gäller finansieringen. Jag upprepar därför: Var skall pengarna tas? Vem skall betala detta okända belopp?

Vi vet ju alla att Sverige har begärt tillstånd för ökade koldioxidutsläpp. Det tyder inte på att den förda energi- och miljöpolitiken är särskilt uthållig.

Anf. 200 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Fru talman! När fördelningen gjordes beträffande koldioxidutsläppen och man såg hur de olika länderna i EU skulle kunna minska sina utsläpp visade det sig att Sverige hade varit ett föregångsland och hade minskat sina så kraftigt att andra fick lov att minska tidigare.

Det står i regeringsförklaringen:

”Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till en hållbar utveckling. Arbetet med att skydda miljön, stimulera lokala initiativ och främja kretsloppstänkandet fortsätter. En Agenda 21 för Östersjön samordnas inför EU:s utvidgning. Den elintensiva industrins konkurrenskraft skall hävdas genom teknisk utveckling och en förnuftig avveckling av kärnkraften. Energiöverenskommelsen ligger fast.”

Anf. 201 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Alltid blir man snuvad på något. Jag hade sett fram emot att vara den sista inte bara punkten utan det sista utropstecknet här. Jag hade tänkt säga att det känns ansvarsfullt att vara den som skall sätta punkt, men jag ser att det inte blir så.

I skuggan av de strider och krig som utkämpas utanför det här huset i den stora världen är våra motsättningar och framför allt vårt sätt att behandla dem välgörande och föredömligt fredliga. När jag sagt det konstaterar jag att vi ändå har rejäla åsiktsskillnader, exempelvis vad gäller så viktiga delar av infrastrukturen som energiförsörjningen. Det kan t.o.m. Ola Karlsson och jag vara överens om.

Under alltför många år har vi nu i all oändlighet stött och blött frågan om hur vi skall ordna vårt behov av energi. Motsättningarna har tidvis varit mycket hårda och uppfattningarna diametralt motsatta. Miljöargument har ställts mot andra miljöargument, traditionell tillväxt mot ny hållbar tillväxtsky. Olika världar och olika värden har inte förmått att mötas. Än mindre har någon sida velat sträcka ut en hand för att enligt den svenska modellen ordna en lagom lösning.

Ryckighet och ärligt talat en vilsevelighet, delvis dold av vackert tal och mycket forskande och utvecklande, men alldeles för lite av verkligt genomtänkt handlande har präglat energipolitiken enligt min uppfattning.

Nu är det alltså hög tid att vända, att få slut på den övertida driften av kärnkraft och fossila bränslen. Vi vet från historien att en osänkbar Titanic rände rakt in i isberget och sjönk. Vår kunskaps radar i dessa yttersta dagar blinkar en tydlig varning för isberg, och då skall man vända medan tid är! Och det är just det som vi försöker.

Energifrågan är ärligt talat en bärande orsak av flera andra där vi i Vänstern delar grundsyn med både socialdemokrater och Miljöpartiet. Det är också en grund för den nya majoritet som efter valet axlat väljarnas förtroende. Inom parentes måste jag som nykomling i denna församling säga att även om jag är nervös när jag står i talarstolen är det en glödande inre fröjd att veta att det finns 43 andra v-märkta – inget ont om de andra mer än politiskt, personligt är de väldigt trevliga.

På energins område kan vi alltså gemensamt med energiuppställningen, som också Centern hedervärt deltog i, som grund verka för att få bort ryckigheten och veligheten. Lugnt, envist och med mild men fast hand bygger vi en struktur som håller, Ola Karlsson. I det perspektivet skall vi se förslaget till budget för 1999.

Den senaste tidens mycket kortsynta politiska kommentatorer frågar ständigt lika stressade inför TV-kameror och med bandspelare i näven, bara några fultiga månader efter ett historiskt val: - Nå Gudrun, nå Birger, vad har ni nu fått igenom? Var är avtrycken?

Min uppmaning är: Hia er en aning, kära vänner och kamrater – en del är vänsterpartister enligt undersökningar – inom massmedier och inse att Rom faktiskt inte byggdes på en dag. Men nu, 1998, står staden Rom där och är t.o.m. säte för en påve.

Det är min bestämda uppfattning att vi äntligen är på väg, och då skall vi inte vallfärda ned till Rom, men väl för att ta itu med den utmaning som det innebär att lägga grunden till en framtid som håller och en tillväxt som bär. På den vägen har vi anammat Vägverkets nollvision. I vår version är det noll kärnkraft och noll fossilbränslen som gäller.

Jag citerar ur näringsutskottets betänkande s. 7: ”Målet är att under de närmaste tio till femton åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.” Inte så illa filat, som han sade filharmonikern när han spelat Beethovens 5:e på halva tiden, Ola Karlsson! Då kan Ola Karlsson begära replik. Eftersom jag inte vill dra ut på tiden tar jag den repliken själv. Man skall inte spela Beethoven för fort, definitivt inte på halva tiden, för då låter det ännu värre än i originaltakt. Det kan vara sant, men det skadar inte å andra sidan om man jazzar upp gamla låtar. Det kan de vinna på. Beethovens 5:e, Ola Karlsson och ni andra på den kanten, är ett skönt stycke. Vi kanske t.o.m. är överens om det. Då tycker jag att det här budgetförslaget också är ett skönt stycke, speciellt i jämförelse med ert eländiga alternativ. Det, gott folk, duger för min och Vänsterpartiets del som ett bra avtryck i majoritetens politik!

Konkret innebär detta – bara några axplock ur betänkandet:

- Ansökningar för 260 miljoner för att få fjärrvärmeanslutning. Det motsvarar minskad elanvändning på 0,25 TWh.
- 100 utbetalda miljoner för 115 nya vindmöller som nyttjar den vind som smeker talmannens väna kind utanför huset och producerar 0,17 TWh.
- Två anläggningar för biobränsleeldad kraftvärme med en eleffekt på 24 MW har fått stöd.
- 250 kommuner har sökt bidrag för att få fart på energirådgivningen under 1998.

Listan kunde göras bra mycket längre, men det behövs knappast. Men riktningen är given.

En liten parentes: jag skall lägga in lite hård kritik mot EU-kommissionen. Det är inte så mycket regeringens och vår egen byråkratis tröghet som har gjort att det varit lite trögt med energiuppställningen. EU-

kommissionen har med sin tröga behandling kraftigt sinkat verksamheten, eftersom den skall granska de regelverk vi har för våra energibidrag. Det godkännandet tar alldeles för lång tid. Det drabbar anslagen för minskad elanvändning, elproduktion med förnybara energikällor osv. I jämförelse med EU-kommissionen framstår en snigel som en fardåre. Sverige borde säga ifrån. Ministrarna far ändå i skytteltrafik ned till Bryssel. Någon gång kunde de slå näven i bordet.

Med en fast hand som styr en rödgrön reda, som Göran Persson brukar säga, i kombination med marknadskrafter ordnar vi nog övergången, Ola Karlsson, jämfört med er i oppositionen.

Jag hade kunnat känna mig träffad, kära kristdemokrater, och t.o.m. kanske hårt trängd och i djupt bryderi om en samlad opposition hade sagt att detta är alldeles för lite, för sent och på tok för klen! Då kunde jag ha känt mig lite pressad. Men vad säger ni i riksdagens egen lilla björnliga – moderater, kristdemokrater och folkpartister?

Jag tar först moderaterna – inte i kraft av någon klokhets eller politisk visdom utan snarare på grund av storlek. Ola Karlsson låter med förlov sagt som en fossil stenkaka, medan vi andra hellre spelar raspfria cd-skivor. Ni tuggar ständigt om ”förtida” avveckling och tillväxtfientlighet. Är det tillväxtfientlighet att Järnforsens Bruk i Småland, ABB, Stal Laval och andra får miljonbeställningar på biobränsleeldande kraftverksanläggningar? Det ökar sysselsättningen i traditionell svensk verkstadsindustri. Hur kan en försiktigt påbörjad avveckling med 18 års drift efter folkomröstningen 1980, med Tjernobyli och otaliga incidenter under tiden, kallas förtida? 2 700 ton använt kärnbränsle mellanlagras just nu i Sverige. 30–40 år tar det att få ned det till 90 % i strålning. Då är det fortfarande livsfarligt. Sedan skall det bevaras nedborrat ytterligare minst 500 år. Hur många fler radioaktiva ton kräver ni moderater för att anse avvecklingen vara *just in time*?

Kristdemokraterna säger sig instämma ”i huvuddragen när det gäller omställningsprogrammet” men beklagar i nästa andetag avställningen av Barsebäck. Upplyningsvis, kristdemokrater, kan jag tala om att om ni instämmer i huvuddragen är huvuddraget just att stänga Barsebäck 1 och 2 och sedan fortsätta i lugn och bestämd takt. Ni är med förlov sagt politikens apokalyptiska apologeter. Förstår ni inte det, för det gör inte jag heller, skall jag tala klartext. Ni är tidigare rättrogna som blivit hedniska reaktordyrkare. Så ni övriga här som har en slant över efter julhandeln, skänk den till hednamissionen, det behövs.

Folkpartiet å sin sida målar upp en bild i sitt yttrande av Sverige som en ekonomisk härdsälta, om den forcerade takten i energiomställningen genomförs. Så vill de sträcka ut omställningen med två år. Skillnaden mellan en liberalt ansvarsfull politik och vår katastrofala snabbavveckling är alltså två hela år! Gott folk, de åren ger jag inte mycket för i evighet! Och inte nog med att de här tre högerpartierna kritiserar oss på det här något tama sättet. De har också skaffat sig en stjärnmarkering i utskottsbetänkandet för att visa att de avstår från att delta i besluten när det gäller anslagens fördelning. Det tycker jag faktiskt är svagt.

Sammanfattningsvis känns denna oppositions kritik ungefär som om man får ett julkort efter nyår. Det är för sent för denna jul och alldeles för tidigt för nästa. Eller ännu bättre: Ni påminner om den belgiska blå monstertjuren, som är otroligt uppblåst och biffig men inte kan ta ett

enda vettigt steg. Jämfört med oss i den rödbrokiga skaran med inslag av fjällkon är det en slående bild.

Till sist: Centern har på detta viktiga område tack och lov inte sällat sig till den borgerliga trojkan. Tvärtom är vi rörande överens, och energiuppgörelsen ligger stadigt, vilket också har sagts här tidigare.

Det är bra att Åke har fått Lennart Daléus att hålla ihop med Lennart Värmbys. Vi Lennartar bör hålla ihop. Gör vi det, slipper man hamna i dåligt sällskap, för det är ju lätt gjort i storstadens skumma kvarter.

Allra sist några ord om Göran Persson, statsministern: Det har sagts och skrivits mycket om den mannen, och det mesta är säkert både sant och rättvist. Men sällan eller aldrig, gott folk, har massmedier eller politiska förståsigpåare noterat att det faktiskt är denne Göran Persson som ligger bakom att riksdagen har beslutat om kretslopp för 5 miljarder. Det var Göran Persson som var statsminister när vi ingick energiuppgörelsen och lade ut 9 miljarder på den nödvändiga energiomställningen. Det skall han och socialdemokraterna ha all heder av.

Ett litet steg för mig, ett stort steg för mänskligheten, sade någon – inte Göran Persson – och klev ned på månen. Lite överdrivet, kanske.

Budgeten för 1999 är måhända något åt det hållet. Jag yrkar med glädje bifall till hemställan i utskottets betänkande. Får vi nästa år ett vettigt program också för en hållbar tillväxt och en solig sommar, så blir det riktigt hyfsat, gott folk. Då kan DN och Svenska Dagbladet tugga i det tomma på ledarsidorna, och ni i den borgerliga oppositionen, i Björnligan, ni kan tugga fradga. Vi andra kan glädjas åt att börsen går uppåt, räntan går nedåt och sysselsättningen stiger.

Allra, allra sist tror jag att det kunde bli ännu bättre om den styrande majoriteten tog sitt förnuft till fånga och införskaffade en energiminister. Varför skulle inte han kunna heta Lennart Värmbys? säger Lennart, för detta är Lennart, gott folk, och God jul, fru talman.

Anf. 202 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Den fossila stenkakan hann begära replik innan återbudet kom från Lennart Värmbys.

Lennart Värmbys uppehöll sig mycket vid sitt goda sällskap med Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Jag får väl nöja mig med att ha sällskap av en samlad fackföreningsrörelse, av näringslivet och av de välståndsskapande krafterna här i Sverige.

Jag vill fråga Lennart Värmbys: Är ni i Vänstern stolta nu när varslen ligger i Hagfors, i Degerfors, i Avesta, i Hällefors, i Hofors och i de andra elintensiva industriorterna? Där känner man oro, och de utländska ägarna vet att om energisituationen i Sverige blir för osäker kan de flytta verksamheten utomlands. Då hjälper det inte att vi kan ställa upp en vindsnurra framför Lennart Värmbys, som nog skulle rotera ganska hyggligt framme vid talarstolen. Det hjälper inte metallarna i Hagfors och Hofors.

Sedan talade Lennart Värmbys om de olika alternativen och de olika bidragen. Men han talade inte om att man nu får bidrag för att byta från el till olja eller gas, eller om mysbrasorna i kakelugnarna som nu brinner med hjälp av statsliga bidragsmiljoner. Boverket har redan konstaterat att detta inte minskar effekten ett skvatt.

Anf. 203 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Vägen in i framtiden är faktiskt inte spikrak, den är lite krokig. Men den går åt rätt håll – detta som en kommentar till det sista om vad man kan få bidrag till.

Sedan kan vi diskutera sällskapet vid ett annat tillfälle. Det var mera skämtsamt sagt av mig detta med Björnligan, men ni påminner alltmer om den faktiskt.

Varslen i de olika industrierna har inte ett dugg att göra med att Barsebäck 1 skall stängas av. Icke en millimeter av dessa varsel har någonting som helst med energiomställningen att göra.

Återigen: Energiomställningen är inte bara nödvändig, den är dessutom dynamisk på ett helt annat sätt än vad diverse skatteomläggningar i historien har varit. En satsning på alternativ energi gör att sysselsättningen ökar i den svenska industrin.

Ola Karlsson beskyllde oss för att vara tillväxtfientliga. Men han kan inte påstå att danskarnas satsning på vindkraftverk skulle ha varit helt vanvettigt felaktigt. Danskarna har väl inte röda siffror i sin exportstatistik, när de producerar vindkraftverk efter vindkraftverk.

Sverige har nu chansen inom den nisch som heter biokraftvärmeanläggningar. Jag tycker att vi bör ta den.

Anf. 204 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Den danska exporten kommer också att gynnas av vår import av dansk kolkraft för att ersätta Barsebäck. Det är ju det alternativ som vi har. T.o.m. den statliga energimyndigheten skriver att det blir brist på el nästa år och att utvägen är att mer el än nu produceras i s.k. oljekondenskraftverk eller att elimporten ökar.

I samma tidningsartikel säger Vattenfalls Gunnar Ålfors att man inte kommer att producera el i oljekondenskraftverk, därför att det är billigare att importera t.ex. dansk kolkraft än att producera svensk oljekondenskraft. Det är klart att danskarna blir glada över att kunna sälja dansk, billig och skitig kolkraft till Sverige, medan vi i Sverige stänger de hyggligt säkra kärnkraftverken.

Sedan kan man alltid hävda att varslen i Hagfors, Hofors, Hällefors och i de andra bruksorterna som har elintensiv industri inte har något med energipolitiken att göra. Det går att hävda det. Men jag tror att Göran Johnsson i Metall har rätt, att det är viktigt för jobben inom Metall att vi har en förnuftig energipolitik med kärnkraften kvar.

Jag är inte stolt som riksdagsman att vara med att klubba igenom en politik som leder till sämre villkor för svensk industri och för svenska metallarbetare.

Anf. 205 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag sitter med i någonting som heter Delegationen för energiförsörjning i södra Sverige. Vi får in mängder med handfasta ansökningar knutna till den skånska myllan och till det småländska högländet. Hittills har vi registrerat 2,5 TWh i energieffektivisering eller ökad produktion bara i södra Sverige, och det är bara början.

Delegationen uppvakts av industrier och t.o.m. av deras anställda genom fackklubbar, för de vill att vi skall satsa ännu mer på svenskproducerad alternativ energi.

Ola Karlsson hänvisade till LO och fackföreningsrörelsen. Det var nästan så öronen trillade av. Om ni moderater lärde er att använda era öron och lyssna till fackföreningsrörelsen i andra frågor än just denna, skulle det glädja mig.

Anf. 206 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Lennart Värmbys har ju ett osedvanligt frejdigt språk. För säkerhets skull vill jag vara tydlig och säga att jag inte alls tog illa upp för de ord som han benämnde oss kristdemokrater med.

Vi förstår ju hur ni i Vänsterpartiet vill ha't, men var skall ni ta't?

Vänstern sitter vid regeringens bord och gör upp om budgeten. Nyss hörde vi att socialdemokraterna inte ville svara på frågan var pengarna skall tas. Då kanske Lennart Värmbys kan vara lite mera öppen och ge besked.

82 % av svenska folket ställer inte upp bakom er avvecklingsuppgörelse. Dessa människor och vi väntar med spänning på besked. Vem är det som skall betala de pengar som en snabbavveckling kostar?

Anf. 207 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån. Det är inte fråga om någon snabbavveckling. Det är snart 20 år sedan som vi hade folkomröstning, och då kämpade vi på samma sida av barrikaderna, Inger Strömbom och jag och några till.

Vart pengarna skall tas? För att inte vara alltför cynisk så här före julafton är ju den bittra sanningen ändå den att det är småfolket som får betala. Småfolket får alltid betala i slutändan. Det finns ingen omväg när det gäller att plocka ut pengar, men rent tekniskt blir det väl fråga om skattepengar.

Hur mycket? Jag vet inte, men jag tror att priset blir bättre för varje dag som går medan vi inväntar Regeringsrättens och juridikens hårda dom. För varje dag som går blir Barsebäck 1 bara äldre och mindre värt.

Inger Strömbom berömde mitt frejdiga språk. Då kan jag som konsumentupplysning säga att jag inte bara har ett frejdigt språk, jag står också för en frejdig politik. Jag är faktiskt stolt över att ingå i en majoritet som innehåller socialdemokrater, som vi och andra kritiserade för att vara en betonghäck. Den häcken har flyttat på sig, åt rätt håll dessutom.

Anf. 208 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Nu berömmar sig Lennart Värmbys av att också stå för en frejdig politik. Då säger jag en gång till: Var skall pengarna tas? Jag skulle gärna vilja ha ett frejdigt svar på min fråga.

Det visste inte Lennart Värmbys, utan hotar med att det är småfolket som skall betala. Det är ingen frejdig politik. Det är ingen ansvarskännande politik, Lennart Värmbys. Var skall pengarna tas?

Anf. 209 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag trodde inte att denna kammare hade sådana illusioner. Det har väl alltid i historien fram till modern tid varit så att det är småfolket som får betala, inte minst överklassens vältrande i för mycket lyx och annat överflöd.

När det gäller att avveckla Barsebäck och betala en eventuell räkning till Sydkraft finns det bara en kassaapparat, och den sitter Åsbrink på. Tack och lov verkar han väldigt snål och mån om slantarna, så det lär bli svårt att få ut dem. Men därifrån kommer man att få hämta dem.

Då hoppas bara jag och Vänsterpartiet, och jag hoppas även ni andra, att vi går med överskott. Det sägs att vi skall göra det. Det överskottet skall räcka till att betala inte bara det utan också statsskulder och annat så att vi kommer på rätt bog i ekonomin och får ännu lättare att utveckla Sverige i hållbar riktning.

Anf. 210 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! För att spara lite tid kan jag instämma i föregående replikanters huvudsynpunkter på Lennart Värmbys anförande. Jag vill ändå tacka för detta uppiggande om än inte särskilt upplyftande anförande från Lennart Värmbys.

Om vi tre är Björnligan – Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet – hoppas jag att Lennart Värmbys i samma anda kan acceptera smeknamnet Kalle Anka.

Anf. 211 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag kan nog acceptera att bli kallad Kalle Anka, men jag förstår inte riktigt vad det argumentet har med energiuppgrörelse och annat att göra.

Eva Flyborg sade att mitt inlägg var frejdigt men att det inte var upplyftande. Jag försökte ändå att lyfta ögonlocken lite grann förbi 1999 och påpeka att det är färdriktningen som är väsentlig. Jag har t.o.m. medgett både i anförandet och replikskiftet att den vägen som vi försöker följa tillsammans med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet inte är spikrak.

Det finns en viss berättigad kritik när det gäller bidragsgivande och annat där det inte går så heffektivt. Men det finns kontrollstationer på vägen. Näringsutskottet kommer att få all anledning att kanske återkomma med omdisponeringar inom den liggande energiuppgrörelsen där vi vässar instrumenten så att de blir ännu effektivare.

Anf. 212 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Matz Hammarström efterlyste var enskilda ledamöter från andra partier står i frågan om Polenkabeln. Jag representerar Vänsterpartiet och är från Blekinge, och jag kommer att rösta för reservation 3. Jag anser nämligen inte heller att man kan bygga Polenkabeln om man tar försiktighetsprincipen på allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

**AU1 Utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och
14 Arbetsmarknad och arbetsliv**

Mom. 1 (allmän inriktning av politiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, fp)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (c)

Förberedande votering 1:

39 för res. 2

13 för res. 3

250 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

124 för res. 1

40 för res. 2

138 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

152 för utskottet

125 för res. 1

25 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v

För res. 1: 76 m, 36 kd, 13 fp

Avstod: 1 v, 12 c, 12 mp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 2 (handlingsplan om sysselsättningspolitik)

1. utskottet

2. res. 4 (m, kd, fp)

Votering:

176 för utskottet

126 för res. 4

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 39 v, 12 c, 12 mp

För res. 4: 1 s, 76 m, 36 kd, 13 fp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 4 (arbetsmarknaden för handikappade)

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 5 (m)

Votering:
224 för utskottet
75 för res. 5
2 avstod
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 39 v, 35 kd, 12 c, 12 fp, 12 mp
För res. 5: 75 m
Avstod: 1 kd, 1 fp
Frånvarande: 17 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 6 (kvinnors förutsättningar att starta eget företag)

1. utskottet
2. res. 8 (kd, c, fp)
Votering:
242 för utskottet
60 för res. 8
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 76 m, 39 v, 1 kd, 12 mp
För res. 8: 35 kd, 12 c, 13 fp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 27 (uppföljning av arbetspraktik)

1. utskottet
2. res. 20 (kd, c, fp)
Votering:
241 för utskottet
61 för res. 20
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 76 m, 39 v, 12 mp
För res. 20: 36 kd, 12 c, 13 fp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 30 (utredning om det statliga stödet vid kommunal utvecklingsgaranti)

1. utskottet
2. res. 22 (v)
Votering:
260 för utskottet
40 för res. 22
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 75 m, 36 kd, 12 c, 13 fp, 12 mp
För res. 22: 1 m, 39 v
Frånvarande: 19 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 38 (friår m.m.)

1. utskottet
2. res. 27 (kd)
3. res. 28 (mp)
Förberedande votering:

37 för res. 27
13 för res. 28
250 avstod
49 frånvarande
Kammaren biträdde res. 27.

Huvudvotering:

176 för utskottet
36 för res. 27
90 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 39 v, 10 c, 13 fp
För res. 27: 36 kd
Avstod: 76 m, 2 c, 12 mp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 49 (anslag på utgiftsområde 14 för 1999)

1. utskottet
2. res. 34 (c)
Votering:

174 för utskottet
13 för res. 34
114 avstod
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 39 v, 8 kd, 1 fp, 12 mp
För res. 34: 1 kd, 12 c
Avstod: 75 m, 27 kd, 12 fp
Frånvarande: 17 s, 7 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Mom. 1 (mål)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd, fp)

Votering:
177 för utskottet
125 för res. 1
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 39 v, 12 c, 12 mp
För res. 1: 76 m, 36 kd, 13 fp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 2 (anslag m.m. inom utgiftsområde 24 Näringsliv)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)
Votering:
171 för utskottet
12 för res. 2
118 avstod
48 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 1 m, 39 v, 6 kd, 8 c, 3 fp
För res. 2: 12 mp
Avstod: 75 m, 30 kd, 3 c, 10 fp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 4 v, 6 kd, 7 c, 4 fp, 4 mp
Tredje vice talman Rose-Marie Frebran (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 3 (Patent- och registreringsverkets handläggningstider)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, c, fp)
Votering:
164 för utskottet
136 för res. 3
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 38 v, 12 mp
För res. 3: 75 m, 36 kd, 12 c, 13 fp
Frånvarande: 17 s, 7 m, 5 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 4 (exportfrämjande verksamhet)

1. utskottet
2. res. 4 (m, kd, c, fp)
Votering:
164 för utskottet
136 för res. 4
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 38 v, 12 mp
För res. 4: 76 m, 36 kd, 11 c, 13 fp
Frånvarande: 17 s, 6 m, 5 v, 6 kd, 7 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 5 (Assi Domän AB)

Proposition ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 6 (fp)
3. hemställan i res. 7 (mp)

Förberedande votering:

13 för res. 6

13 för res. 7

275 avstod

48 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottnings.

Andre vice talmannen anmodade Carlinge Wisberg (v) och Marianne Andersson (c) att fungera som kontrollanter vid lottnings samt Sylvia Lindgren (s) att förrätta lottnings.

Den upptagna lottsedeln visade ett *ja* och kammaren hade således antagit res. 6.

Huvudvotering:

248 för utskottet

13 för res. 6

39 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 74 m, 37 v, 12 kd, 12 c

För res. 6: 13 fp

Avstod: 1 s, 2 m, 24 kd, 12 mp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 5 (m, kd).

163 för utskottet

111 för res. 5

26 avstod

49 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 37 v, 12 c,

För res. 6: 76 m, 35 kd

Avstod: 1 kd, 13 fp, 12 mp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

NU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Mom. 1 (stödområdesfrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

163 för utskottet

137 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 37 v, 12 mp

För res. 1: 76 m, 36 kd, 12 c, 13 fp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 2 (fasta resurser till Folkrorelserådet m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

249 för utskottet

37 för res. 2

13 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 74 m, 37 v, 3 c, 10 fp, 12 mp

För res. 2: 1 m, 36 kd

Avstod: 1 m, 9 c, 3 fp

Frånvarande: 18 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 5 (anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

159 för utskottet

13 för res. 3

128 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 36 v, 8 c, 1 fp

För res. 3: 1 v, 12 mp

Avstod: 76 m, 36 kd, 4 c, 12 fp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Mom. 1 (lagen om kärnkraftens avveckling)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd, fp)

Votering:

175 för utskottet
125 för res. 1
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 37 v, 12 c, 12 mp

För res. 1: 76 m, 36 kd, 13 fp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 2 (ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket)

1. utskottet
2. res. 2 (m, kd, fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 4 (Affärsverket svenska kraftnät)

1. utskottet
2. res. 3 (c, mp)

Votering:

268 för utskottet
29 för res. 3

4 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 76 m, 30 v, 35 kd, 13 fp

För res. 3: 4 v, 1 kd, 12 c, 12 mp

Avstod: 4 v

Frånvarande: 17 s, 6 m, 5 v, 6 kd, 6 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 5 (landsbygdens elektrifiering)

1. utskottet
2. res. 4 (m, kd, c, fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1998/99:36 Vapenregister

1998/99:38 Staten och trossamfunden – Begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 december

1998/99:85 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ombildning av hyresfastigheter till bostadsrätter

1998/99:86 av *Roland Larsson* (s) till näringsministern
Åtgärder för tillväxt i Stockholm

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 december

1998/99:195 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildningsministern
Örebro universitet

1998/99:196 av *Anders Ygeman* (s) till näringsministern
Priser på internationella tågresor

1998/99:197 av *Bertil Persson* (m) till utbildningsministern
Sjöfartsutbildning

1998/99:198 av *Bertil Persson* (m) till näringsministern
Utflyttning av företag

1998/99:199 av *Tullia von Sydow* (s) till socialministern
Seniorboende

1998/99:200 av *Tullia von Sydow* (s) till socialministern
Hälsundersökning för äldre

1998/99:201 av *Tullia von Sydow* (s) till näringsministern
Åtgärder mot åldersdiskriminering

1998/99:202 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till näringsministern
Statens regionalpolitiska ansvar

1998/99:203 av *Camilla Dahlin-Andersson* (fp) till kulturministern
Millenniefirandet

1998/99:204 av *Camilla Dahlin-Andersson* (fp) till statsrådet Ingegerd
Wärnersson
Friskolorna

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 december

1998/99:128 av *Mats Odell* (kd) till finansministern

Det statliga utgiftstaket för år 1998

1998/99:180 av *Raimo Pärssinen* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Rätt till sjukpenning

den 17 december

1998/99:167 av *Thomas Julin* (mp) till utbildningsministern

Specialistutbildningar inom vården

1998/99:172 av *Inger Strömbom* (kd) till näringsministern

Kunskapslyftet och företagandet

1998/99:181 av *Jonas Ringqvist* (v) till utbildningsministern

Teckenspråksutbildningen i Vänersborg

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

17 § Kammaren åtskildes kl. 21.28.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 9 § anf. 22 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 66 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 100 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 154 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.58 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet	1
3 § Meddelande om val.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
7 § Förnyad bordläggning.....	3
8 § Beslut rörande utskottsbetänkande som slutdebatterats den 16 december	3
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	3
Meddelande om samlad votering	3
9 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt arbetsmarknad och arbetsliv	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1998/99:AU1	3
Anf. 1 KENT OLSSON (m).....	3
Anf. 2 HANS ANDERSSON (v)	7
Anf. 3 KENT OLSSON (m) replik	11
Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik	12
Anf. 5 KENT OLSSON (m) replik	13
Anf. 6 HANS ANDERSSON (v) replik	13
Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd).....	14
Anf. 8 HANS ANDERSSON (v) replik	17
Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	17
Anf. 10 HANS ANDERSSON (v) replik.....	18
Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	18
Anf. 12 MARGARETA ANDERSSON (c)	19
Anf. 13 HANS ANDERSSON (v) replik.....	22
Anf. 14 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	23
Anf. 15 HANS ANDERSSON (v) replik.....	23
Anf. 16 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	24
Anf. 17 ELVER JONSSON (fp)	24
Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik.....	29
Anf. 19 ELVER JONSSON (fp) replik	29
Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik.....	30
Anf. 21 ELVER JONSSON (fp) replik	30
Anf. 22 BARBRO JOHANSSON (mp)	31
Anf. 23 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	34
Anf. 24 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	34
Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	35
Anf. 26 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	35
Anf. 27 ELVER JONSSON (fp) replik	36
Anf. 28 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	36

Anf. 29	ELVER JONSSON (fp) replik	36
Anf. 30	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	37
Anf. 31	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	37
Anf. 32	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	37
Anf. 33	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	38
Anf. 34	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	38
Anf. 35	KENT OLSSON (m) replik.....	38
Anf. 36	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	39
Anf. 37	KENT OLSSON (m) replik.....	39
Anf. 38	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	40
Anf. 39	JOHNNY AHLQVIST (s).....	40
Anf. 40	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	45
Anf. 41	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	45
Anf. 42	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	46
Anf. 43	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	47
Anf. 44	KENT OLSSON (m) replik.....	47
Anf. 45	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	48
Anf. 46	KENT OLSSON (m) replik.....	49
Anf. 47	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	49
Anf. 48	ELVER JONSSON (fp) replik	50
Anf. 49	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	51
Anf. 50	ELVER JONSSON (fp) replik	51
Anf. 51	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	52
Anf. 52	HANS ANDERSSON (v) replik	52
Anf. 53	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	53
Anf. 54	HANS ANDERSSON (v) replik	53
Anf. 55	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	54
Anf. 56	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	54
Anf. 57	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	55
Anf. 58	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	55
Anf. 59	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	56
Anf. 60	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	56
Anf. 61	HENRIK WESTMAN (m).....	57
Anf. 62	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	59
Anf. 63	HENRIK WESTMAN (m) replik.....	60
Anf. 64	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	60
Anf. 65	CAMILLA SKÖLD (v).....	60
Anf. 66	MARIA LARSSON (kd).....	62
Anf. 67	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	66
Anf. 68	MARIA LARSSON (kd) replik.....	66
Anf. 69	RUNAR PATRIKSSON (fp)	66
Anf. 70	MAGNUS JACOBSSON (kd)	68
Anf. 71	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	69
Anf. 72	MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	70
Anf. 73	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	70
Anf. 74	MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	71
Anf. 75	HANS ANDERSSON (v) replik	71
Anf. 76	MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	72
Anf. 77	HANS ANDERSSON (v) replik	72

Anf. 78	MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	72
Anf. 79	SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	73
Anf. 80	EWA LARSSON (mp).....	75
Anf. 81	MARIA LARSSON (kd) replik	77
Anf. 82	EWA LARSSON (mp) replik	78
Anf. 83	MARIA LARSSON (kd) replik	78
Anf. 84	EWA LARSSON (mp) replik	78
Anf. 85	CARL ERIK HEDLUND (m).....	78
Anf. 86	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	79
Anf. 87	MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	81
Anf. 88	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	81
Anf. 89	MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	81
Anf. 90	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	81
Anf. 91	HANS KARLSSON (s)	83
Anf. 92	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	84
Anf. 93	HANS KARLSSON (s)	84
Anf. 94	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	84
Anf. 95	HANS KARLSSON (s)	84
	(Beslut fattades efter 12 §.)	84
10 §	Näringsliv	85
	Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU1	85
Anf. 96	PER WESTERBERG (m)	85
Anf. 97	MIKAEL OSCARSSON (kd)	88
Anf. 98	ÅKE SANDSTRÖM (c)	91
Anf. 99	EVA FLYBORG (fp).....	92
Anf. 100	MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	95
Anf. 101	PER WESTERBERG (m) replik.....	98
Anf. 102	EVA FLYBORG (fp) replik.....	98
Anf. 103	MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	99
Anf. 104	EVA FLYBORG (fp) replik.....	99
Anf. 105	SYLVIA LINDGREN (s)	99
Anf. 106	PER WESTERBERG (m) replik.....	102
Anf. 107	SYLVIA LINDGREN (s) replik	103
Anf. 108	PER WESTERBERG (m) replik.....	103
Anf. 109	SYLVIA LINDGREN (s) replik	104
Anf. 110	EVA FLYBORG (fp) replik.....	104
Anf. 111	SYLVIA LINDGREN (s) replik	105
Anf. 112	EVA FLYBORG (fp) replik.....	105
Anf. 113	SYLVIA LINDGREN (s) replik	106
Anf. 114	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	106
Anf. 115	SYLVIA LINDGREN (s) replik	106
Anf. 116	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	106
Anf. 117	MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	106
Anf. 118	SYLVIA LINDGREN (s) replik	107
Anf. 119	MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	107
Anf. 120	SYLVIA LINDGREN (s) replik	107
Anf. 121	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik.....	107
Anf. 122	SYLVIA LINDGREN (s) replik	108
Anf. 123	LENNART BEIJER (v)	108

Anf. 124 PER WESTERBERG (m) replik	110
Anf. 125 LENNART BEIJER (v) replik	110
Anf. 126 PER WESTERBERG (m) replik	111
Anf. 127 LENNART BEIJER (v) replik	111
Anf. 128 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	112
Anf. 129 LENNART BEIJER (v) replik	112
Anf. 130 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	112
Anf. 131 LENNART BEIJER (v) replik	112
Anf. 132 LENNART GUSTAVSSON (v)	113
Anf. 133 INGER STRÖMBOM (kd)	113
Anf. 134 EVA FLYBORG (fp) replik.....	115
Anf. 135 INGER STRÖMBOM (kd) replik	115
Anf. 136 EVA FLYBORG (fp) replik.....	116
Anf. 137 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	116
Anf. 138 EVA FLYBORG (fp) replik.....	117
Anf. 139 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	117
Anf. 140 EVA FLYBORG (fp) replik.....	117
Anf. 141 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	117
Anf. 142 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	118
Anf. 143 PER WESTERBERG (m) replik	119
Anf. 144 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	119
Anf. 145 PER WESTERBERG (m) replik	120
Anf. 146 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	120
Anf. 147 PER WESTERBERG (m)	121
Anf. 148 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	121
Anf. 149 PER WESTERBERG (m)	121
Anf. 150 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	122
Anf. 151 PER WESTERBERG (m)	122
(Beslut fattades efter 12 §.).....	123
11 § Regional utjämning och utveckling	123
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU2	123
Anf. 152 OLA SUNDELL (m).....	123
Anf. 153 HARALD BERGSTRÖM (kd)	125
Anf. 154 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	127
Anf. 155 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp).....	129
Anf. 156 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	131
Anf. 157 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	132
Anf. 158 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	132
Anf. 159 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	133
Anf. 160 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	135
Anf. 161 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	135
Anf. 162 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	136
Anf. 163 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	136
Anf. 164 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	136
Anf. 165 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	136
Anf. 166 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	137
Anf. 167 OLA SUNDELL (m) replik.....	137
Anf. 168 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	137
Anf. 169 OLA SUNDELL (m) replik.....	138

Anf. 170 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik.....	138
Anf. 171 GUNILLA WAHLÉN (v).....	139
Anf. 172 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	141
Anf. 173 GUNILLA WAHLÉN (v).....	141
(Beslut fattades efter 12 §.).....	141
Ajournering.....	141
Återupptagna förhandlingar.....	141
12 § Energi.....	142
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU3.....	142
Anf. 174 OLA KARLSSON (m).....	142
Anf. 175 INGER STRÖMBOM (kd).....	144
Anf. 176 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	145
Anf. 177 OLA KARLSSON (m) replik.....	146
Anf. 178 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik.....	146
Anf. 179 OLA KARLSSON (m) replik.....	147
Anf. 180 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	147
Anf. 181 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik.....	147
Anf. 182 EVA FLYBORG (fp).....	147
Anf. 183 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	149
Anf. 184 OLA KARLSSON (m) replik.....	152
Anf. 185 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik.....	152
Anf. 186 OLA KARLSSON (m) replik.....	152
Anf. 187 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik.....	153
Anf. 188 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	153
Anf. 189 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik.....	153
Anf. 190 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	153
Anf. 191 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik.....	153
Anf. 192 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s).....	154
Anf. 193 OLA KARLSSON (m) replik.....	155
Anf. 194 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	156
Anf. 195 OLA KARLSSON (m) replik.....	156
Anf. 196 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	157
Anf. 197 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	157
Anf. 198 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	157
Anf. 199 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	157
Anf. 200 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	158
Anf. 201 LENNART VÄRMBY (v).....	158
Anf. 202 OLA KARLSSON (m) replik.....	161
Anf. 203 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	162
Anf. 204 OLA KARLSSON (m) replik.....	162
Anf. 205 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	162
Anf. 206 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	163
Anf. 207 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	163
Anf. 208 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	163
Anf. 209 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	164
Anf. 210 EVA FLYBORG (fp) replik.....	164
Anf. 211 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	164
Anf. 212 WILLY SÖDERDAHL (v).....	164
Beslut.....	165

AU1 Utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	165
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	167
NU2 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	170
NU3 Utgiftsområde 21 Energi.....	171
13 § Bordläggning.....	171
14 § Anmälan om interpellationer.....	172
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	172
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	173
17 § Kammaren åtskildes kl. 21.28.....	173

Prot. 1998/99:38
17 december

Prot. 1998/99:38
17 december

Elanders Gotab, Stockholm 1999